

**Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji
w Lublinie**

**Autorskie programy rozwijania
kompetencji kluczowych w zakresie**

**POROZUMIEWANIA SIĘ
W JĘZYKACH OBCYCH**

WOJEWÓDZTWO PODLASKIE

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*

Anna Pado

Lublin 2009

Projekt: SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI. Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej” jest finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki: Priorytet II. Wysoka jakość systemu oświaty: Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia: Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia.

Biuro Projektu:

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, ul. Mełgiewska 7-9, 20-209 Lublin

Filie Biura Projektu:

Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie, ul. Partyzantów 10a, 35-234 Rzeszów

Wyższa Szkoła Biznesu im. bp. Jana Chrapka w Radomiu, ul. Kolejowa 22, 26-600 Radom

Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu, ul. Krakowska 26, 27-600 Sandomierz

Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. Stanisława Staszica w Białymstoku, ul. Dojlidy Fabryczne 26, 15-555 Białystok

© Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

*Koordynator merytoryczny kompetencji kluczowej
w zakresie porozumiewania się w językach obcych
Anna Pado*

Wydawca:

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

20-209 Lublin, ul. Mełgiewska 7-9

Tel./fax +48817491777

e-mail: sekretariat@wsei.lublin.pl

Publikacja dystrybuowana bezpłatnie

Człowiek – najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Wykaz Autorskich programów rozwijania kompetencji kluczowych w zakresie porozumiewania się w językach obcych

Województwo podlaskie

- I. Zespół Szkół Budowlano-Geodezyjnych im. Stefana Władysława Bryły w Białymstoku
Autor: Dorota Anna Cyrulik
- II. Technikum Ekonomiczne w Augustowie
Autor: Dorota Dzieniszewska
- III. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 w Białymstoku
Autor: Dorota Żłobikowska
- IV. Centrum Edukacji w Supraślu
Autor: Jolanta Hołownia
- V. Zespół Szkół Mechanicznych im. Stefana Czarnieckiego w Łapach
Autor: Iwona Łapińska
- VI. Zespół Szkół Nr 1 im. Gen. Stefana Roweckiego „Grota” w Zambrowie
Autor: Tomasz Sebastian Kozłowski
- VII. Zespół Szkół Zawodowych w Hajnówce
Autor: Urszula Anna Lipczyńska
- VIII. Zespół Szkół Ekonomicznych i Ogólnokształcących w Łomży
Autor: Ewa Walewska
- IX. Technikum o profilu Technik Rolnik w Centrum Kształcenia Zawodowego w Wysokiem Mazowieckiem
Autor: Ewa Zaręba
- X. Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach
Autor: Paweł Zastona

Autor
Dorota Anna Cyrulik

JĘZYK NIEMIECKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Budowlano-Geodezyjnych
im Stefana Władysława Bryły
w Białymstoku**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	7
1 Cele nauczania.....	11
1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”.....	11
1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty 12	
1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego.....	12
1.4 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej.....	12
1.5 Cele szczegółowe.....	13
2 Treści programowe.....	14
2.1 Podział materiału.....	14
2.2 Katalog funkcji komunikacyjnych.....	14
2.3 Gramatyka.....	17
3 Procedury osiągania celów.....	20
3.1 Metody i techniki nauczania.....	20
3.2 Materiały i środki dydaktyczne.....	22
3.3 Opis założonych osiągnięć uczniów.....	23
4 Kontrola i ocena osiągnięć ucznia.....	25
5 Pomiar osiągnięć ucznia.....	26
6 Procedura ewaluacji programu nauczania.....	27
6.1 Cele ewaluacji.....	27
6.2 Zakres ewaluacji.....	28
6.3 Kryteria ewaluacji.....	28
6.4 Wybrane metody, techniki i narzędzia badawcze.....	28
6.5 Projekt ewaluacji projektu.....	29
7 Aneksy.....	30
Bibliografia.....	33

Metryczka programu:

Nauczany przedmiot:	język niemiecki
Typ kursu:	według Podstawy programowej wariant C – nauczanie języka obcego jako drugiego od podstaw
Etap edukacyjny:	IV na podbudowie gimnazjum
Liczba godzin:	dwie godziny lekcyjne tygodniowo w klasie pierwszej, drugiej i trzeciej, jedna godzina w tygodniu w klasie czwartej; globalnie 270 godzin
Miejsce realizacji programu:	Zespół Szkół Budowlano-Geodezyjnych w Białymstoku
Czas realizacji programu:	09.2009 – 30.06.2012
Liczba godzin:	dwie godziny lekcyjne tygodniowo w klasie pierwszej, drugiej i trzeciej, jedna godzina w tygodniu w klasie czwartej
Autor: Dorota Anna Cyrulik	nauczyciel mianowany języka niemieckiego z dziesięcioletnim stażem nauczania w różnych typach szkół, egzaminator egzaminu maturalnego z języka niemieckiego

Wstęp

Projekt „**Szkoła Kluczowych Kompetencji**” jest projektem rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej współfinansowanym przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Polska wschodnia uznana jest za rejon nierówności szans edukacyjnych, będący w dzisiejszych czasach jednym z najważniejszych problemów społecznych i edukacyjnych. Młodzież z terenów województw wschodnich ma ograniczony dostęp do kształcenia na wysokim poziomie, zwłaszcza na terenach wiejskich odczuwalny jest problem dostępu do nauki języków obcych i kształcenia kompetencji kluczowych. Uczniowie mają ograniczone możliwości rozwijania potencjału zawodowego i dostosowania posiadanych kwalifikacji do wymagań europejskiego rynku pracy.

Proponowany program nauczania języka niemieckiego został opracowany na podstawie założeń podstawy programowej, dotyczącej nauki języka obcego, wydanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej (Dz.U. nr 61 z dn. 19 czerwca 2001) oraz zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dn. 6 stycznia 2009 w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia (Dz.U. z dnia 15.01.2009). Program nauczania jest zgodny ze standardami egzaminu maturalnego określonymi w Rozporządzeniu Ministra edukacji narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. z 2007r Nr 83, poz.562 z późniejszymi zmianami), Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (Dz.U. z 2003r Nr 90-, poz. 846).

Ogólna charakterystyka programu nauczania języka niemieckiego

We współczesnej Europie języki obce odgrywają kluczową rolę. Zachodzące zmiany w gospodarce, na rynku pracy i w systemie kształcenia skłaniają do nowego spojrzenia na nauczanie języków obcych. Możliwość migracji, otwarte granice i rynki pracy w całej Europie czy zaistnienie w społeczeństwie europejskim, możliwość kontaktu z innymi kulturami, udział w programach edukacyjnych stawiają przed młodymi ludźmi coraz wyższe wymagania, stwarzają nowe wyzwania, precyzują kompetencje kluczowe, jakimi dysponować powinien mieszkaniec nowoczesnej Europy i wymuszają znajomość języków obcych, posługiwanie się nimi zarówno w życiu codziennym jak i zawodowym.

Celem programu jest umożliwienie uczniom osiągnięcia umiejętności komunikacyjnych zarówno w zakresie języka ogólnego, jak również rozwijanie kompetencji językowej przygotowującej młodzież do życia zawodowego. Program zakłada także wyposażenie uczniów w kompetencje kluczowe porozumiewania się w języku niemieckim, jak również w umiejętność uczenia się.

Przewidziane treści nauczania, zakres leksykalny i gramatyczny, dobór metod, środków dydaktycznych i wychowawczych, rozkład materiału na wszystkie lata realizacji projektu, formy sprawdzające umiejętności i wiedzę uczniów, sposoby motywowania ich do nauki i zainteresowania językiem niemieckim oraz kulturą i tradycjami krajów niemieckojęzycznych uwzględniają charakterystykę uczniów, ich predyspozycje, potrzeby

oraz środowisko i warunki życia, które zostały zbadane i zdiagnozowane przed rozpoczęciem prac nad programem.

Adresatami programu są uczniowie Technikum Budowlano-Geodezyjnego w Białymstoku. Przy jego opracowaniu uwzględniono specyfikę nauczania w tym typie szkoły, perspektywy dalszego kształcenia się, związek treści ogólnokształcących ze zdobytymi kwalifikacjami zawodowymi, konieczność rozwijanie kompetencji komunikacyjnych związanych z wykonywaniem nauczanego zawodu, odnalezieniem swojego miejsca na europejskim rynku pracy.

Program dotyczy nauki języka niemieckiego w czwartym etapie nauczania jako drugiego w czteroletnim cyklu nauczania w wariancie C – oznaczającym rozpoczęcie nauki języka obcego od podstaw, zapewniającym opanowanie minimum komunikacji językowej oraz przygotowanie uczniów do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym. Realizacja tego projektu przewidziana jest w czteroletnim cyklu nauczania w wymiarze 2 godzin tygodniowo w klasach 1 – 3 i jednej godziny tygodniowo w klasie czwartej.

Innowacyjność programu polega na uzupełnieniu ogólnych treści edukacyjnych, umożliwiających posługiwanie się językiem niemieckim w typowych sytuacjach życia codziennego treściami odpowiadającymi profilowi zawodowemu klasy, w której program będzie realizowany – klasy o profilu technik geodeta.

Uczeń powinien nauczyć się wykorzystywać zdobytą na lekcjach innych przedmiotów wiedzę fachową oraz przygotować się do zastosowania jej z użyciem języka niemieckiego w sytuacjach związanych z życiem zawodowym .

Kręgi tematyczne realizują założenia podstawy programowej, standardy wymagań egzaminacyjnych oraz rozwijają kluczowe kompetencje języka obcego – mówienie, słuchanie, czytanie i pisanie.

Uczniowie rozpoczynający naukę języka niemieckiego w technikum muszą zaadoptować się do nowej sytuacji, odnaleźć w nowej szkole, wśród nowego otoczenia i nowych warunków edukacyjnych. W trakcie realizacji projektu należy stworzyć atmosferę życzliwości, szacunku i akceptacji, która zachęci i zmotywuje ich do nauki języka obcego. Poziom rozwoju społeczno – emocjonalnego, sprawności umysłowej oraz zdolności młodzieży jest zróżnicowany, zależny od stopnia rozwoju, doświadczenia życiowego i środowiska pochodzenia.

Uczniowie, będący adresatami tego programu, w wieku 15 – 20 lat mają już wysoko rozwiniętą percepcję refleksyjną, szukają logicznych związków w języku, analizują i świadomie przyswajają materiał leksykalny i gramatyczny. Pragną wykonywać konkretną pracę, zakończyć naukę i usamodzielnic się, mają zainteresowania i uzdolnienia praktyczne.

Poznanie i opanowanie na poziomie komunikacyjnym języka obcego otwiera przed nimi nowe możliwości, mogą rozwijać się i realizować zawodowo na terenie całej Europy. Zdobyte kompetencje kluczowe pozwalają na wyrównanie szans edukacyjnych, rozwój osobisty i zawodowy, niwelują zagrożenie przerwaniem procesu edukacyjnego.

Z analizy środowiska rodzinnego uczniów wynika, że duży ich odsetek pochodzi z rodzin niezamożnych, często dotkniętym eurosieroctwem, ze środowisk wiejskich, zagrożonych bezrobociem i patologią. Uczniowie ci nie mają wcześniej kontaktu z językiem obcym i kulturą innych krajów. Specyficzna sytuacja uczniów uniemożliwia im zdobycie wiedzy i kompetencji kluczowych w językach obcych poza szkołą, niski poziom opanowanych umiejętności ogranicza ich możliwości rozwoju i aktywne planowanie kariery zawodowej. Wyposażenie ich w kompetencje kluczowe w zakresie języków obcych jest niezwykle istotne dla ich przyszłości zawodowej i osobistej.

Program zakłada wyposażenie ucznia w umiejętności komunikowania się, wyszukiwania i przetwarzania informacji, pracy w zespole, samodzielnego podejmowania decyzji, właściwej samooceny i korzystania ze swoich praw oraz samokształcenia i twórczego działania. Uczeń powinien właściwie zaprezentować swoje kwalifikacje kluczowe podczas poszukiwania pracy i w życiu zawodowym.

Kształcenie językowe na czwartym etapie edukacji obejmuje różnorodne czynności dydaktyczno-wychowawcze i przybiera zróżnicowane formy pozwalające na wszechstronne rozwijanie kompetencji kluczowych. Niezbędne jest więc prowadzenie zajęć w niewielkich grupach – do 16 osób, które sprzyjają rozwijaniu sprawności językowych, głównie kompetencji mówienia.

W nowoczesnym nauczaniu języków obcych, obejmującym zadania komunikacyjne, interaktywne, metody aktywizujące i wykorzystanie technik komputerowych i informacyjnych, uczniowie przejmują częściowo inicjatywę w kształtowaniu procesu glottodydaktycznego. Program nie podaje więc szczegółowych sposobów kierowania procesem dydaktycznym za pomocą sztywno przygotowanych zadań, ale proponuje różnicowanie działań dydaktycznych i dostosowanie ich do poziomu i potrzeb uczniów.

Program zakłada możliwość wykorzystania technologii informacyjnej i komunikacyjnej w trakcie realizacji celów edukacyjnych, zastosowanie pomocy i materiałów dydaktycznych, dostęp do słownictwa zawodowego związanego z kierunkiem kształcenia w nauczonym zawodzie – technik geodeta, możliwość poznania realiów i kultury krajów niemieckojęzycznych.

Warunki niezbędne do realizacji programu

Warunkiem niezbędnym do realizacji programu jest:

- realizacja 270 godzin lekcyjnych w trakcie 8 semestrów;
- grupy uczniów nie większe niż 16 osób;
- wyposażenie wszystkich uczestników, tj. uczniów i nauczyciela w podręcznik wraz z ćwiczeniami „Hier und da”, a nauczyciela dodatkowo w materiały pomocnicze, a więc poradnik metodyczny, rozkłady nauczania i plan wynikowy do podręcznika;
- wzbogacenie biblioteczki przedmiotowej nauczyciela w materiały i pomoce dydaktyczne przewidziane jako materiały dodatkowe – a więc słowniki, zwłaszcza słowniki techniczne, programy komputerowe multimedialne, materiały przydatne w przygotowaniach do egzaminu dojrzałości i zbiory zadań maturalnych, pomoce naukowe oraz gry i zabawy językowe;
- dostępność technologii komputerowej i informacyjnej w trakcie realizacji programu;
- umożliwienie korzystania w trakcie zajęć z wyposażenia takiego jak komputer, rzutnik multimedialny, rzutnik pisma czy magnetofon z CD;
- pracownia językowa z odpowiednią aranżacją wnętrza.

Autorem zastrzega sobie prawo do kodyfikacji programu i dopasowania go do potrzeb i możliwości uczniów. Ewentualnie można zrezygnować z realizacji treści i zagadnień gramatycznych i leksykalnych nie zawartych w Podstawie programowej i wymaganiach egzaminacyjnych oraz nie mających wpływu na poziom opanowania kompetencji kluczowych w zakresie języka obcego.

1 Cele nauczania

1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

Języki obce są jednym z wiodących przedmiotów nauczanych w szkole, jest to przedmiot obowiązkowy na egzaminie dojrzałości. Umiejętność posługiwania się językiem obcym to jedna z najważniejszych kompetencji kluczowych, w jakie szkoła wyposażać powinna młodego obywatela zjednoczonej Europy, w której realizowany jest proces ujednolicania systemów edukacyjnych krajów członkowskich, w celu wyposażenia dorosłego absolwenta w kompetencje kluczowe.

Kompetencje kluczowe zdefiniowane przez Parlament Europejski, to te, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia.

Ustalony w dokumencie wykaz zawiera następujące kompetencje kluczowe:

1. porozumiewanie się w języku ojczystym;
2. **porozumiewanie się w językach obcych**;
3. kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne;
4. kompetencje informatyczne;
5. umiejętność uczenia się;
6. kompetencje społeczne i obywatelskie;
7. inicjatywność i przedsiębiorczość;
8. świadomość i ekspresja kulturalna.

(podkreślenia wskazują kompetencje realizowane w ramach projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji)

Porozumiewanie się w języku obcym polega na zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i w piśmie – a więc jest to umiejętność rozumienia ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie.

Kompetencja to wymaga znajomości słownictwa i gramatyki funkcjonalnej oraz świadomości głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka. Istotna jest również znajomość konwencji społecznych oraz aspektu kulturowego i zmienności języków. Za niezbędne umiejętności w zakresie komunikacji w języku obcym przyjmuje się zdolność rozumienia komunikatów słownych, inicjowania, podtrzymywania i kończenia rozmowy oraz czytania, rozumienia i pisania tekstów, odpowiednio do potrzeb danej osoby.

Cele ogólne wynikające z tej kompetencji kluczowej to:

- ogólne opanowanie kompetencji kluczowych – mówienia, słuchania, czytania i pisania;
- umiejętność komunikacji w życiu codziennym w formie komunikacji ustnej i pisemnej z poprawnym zastosowaniem poznanych struktur gramatycznych i leksykalnych;

- umiejętność wyszukiwania i wykorzystywanie informacji w tekstach pisanych i słyszanych oraz z wykorzystaniem technologii informacyjnej;
- ogólny rozwój intelektualny uczniów.

1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

Z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty wynika, że wyposażenie przyszłego absolwenta i pracobiorcy w umiejętność posługiwania się językiem obcym ma ogromne znaczenia dla jego przyszłości zawodowej. W Unii Europejskiej, w której rynek pracy jest otwarty a firmy poszerzają zasięg swojej działalności na inne kraje potrzebna jest wykwalifikowana kadra zawodowa z dobrą znajomością języka obcego. Wyposażenie uczniów w kompetencję posługiwania się językiem obcym wpłynie pozytywnie na lokalny rynek pracy, a uczniom pozwoli odnaleźć na nim swoje miejsce i zwiększy ich atrakcyjność i konkurencyjność.

Cele:

- wyposażenie ucznia w umiejętność rozumienia ze słuchu, mówienia, czytania i pisania w języku obcym;
- przygotowanie przyszłych pracowników do udziału w lokalnym rynku pracy oraz kształtowanie postawy świadomego obywatela w społeczeństwie europejskim;
- wdrażanie do aktualizacji i pogłębiania wiedzy i umiejętności;
- umiejętność komunikacji w życiu codziennym w formie komunikacji ustnej i pisemnej w sytuacjach życia zawodowego, w sposób jasny, poprawny i adekwatny do sytuacji.

1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego

Program nauczania języka niemieckiego w ramach projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji zakłada pracę z uczniami kształcącymi się w zawodzie technika geodeta.

Cele wynikające z profilu zawodowego:

- ogólne opanowanie kompetencji kluczowych – mówienie, słuchania, czytania i pisania uwzględniające poprawne zastosowanie poznanych struktur gramatycznych i leksykalnych w sytuacjach zawodowych;
- poprawne wykorzystanie poznanego słownictwa specjalistyczne z zakresu geodezji, dokumentacji geodezyjnej oraz urządzeń do pomiarów geodezyjnych.

1.4 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej

Cele wynikające z Podstawy programowej:

- opanowanie języka na poziomie zapewniającym w miarę sprawną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego;
- przygotowanie do egzaminu maturalnego z języka obcego na poziomie podstawowym.

1.5 Cele szczegółowe

Do najważniejszych celów szczegółowych zaliczamy:

- nabywanie i rozwój sprawności językowych;
- integracja sprawności językowych umożliwiająca uczniom w miarę swobodne posługiwanie się językiem niemieckim w mowie i w piśmie w kontaktach z użytkownikami języka w krajach niemieckojęzycznych;
- wykorzystywanie języka obcego jako narzędzia poznania i komunikacji;
- posługiwanie się językiem niemieckim w pracy i w życiu codziennym przy wykorzystaniu różnych źródeł informacji;
- zapoznanie się z formą egzaminu dojrzałości pisemnego i ustnego oraz wymaganiami edukacyjnymi;
- poznanie zakresu tematyki maturalnej oraz zdobycie koniecznej wiedzy i umiejętności w poszczególnych obszarach tematycznych;
- poszerzenie wiedzy ogólnej na temat obyczajów, norm życia codziennego w krajach niemieckojęzycznych;
- zapoznanie uczniów z elementami geografii, historii i sztuki krajów niemieckojęzycznych;
- integracja w trakcie zajęć wiedzy i umiejętności nabytych podczas nauki innych przedmiotów i wykorzystanie jej do wykonywania projektów językowych;
- doskonalenie umiejętności planowania, organizowania i współodpowiedzialności za proces uczenia się;
- rozwinięcie kompetencji językowych i lingwistycznych zapewniających swobodną komunikację w codziennych sytuacjach związanych z pracą zawodową;
- rozwijanie umiejętności działania w zespole i twórczego rozwiązywania problemów;
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym autentycznych;
- poznanie strategii rozwiązywania różnych zadań językowych, w tym zadań typu maturalnego.

2 Treści programowe

2.1 Podział materiału

Materiał nauczania jest odzwierciedleniem treści nauczania zawartych w Podstawie programowej i został wzbogacony w zagadnienia i treści związane z nauczaniem zawodem. Materiał nauczania uwzględnia obok wymagań zawartych w Podstawie programowej cele edukacyjne, standardy maturalne i umiejętności niezbędne na egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe, zadania szkoły, możliwe osiągnięcia uczniów, profil ich nauczania oraz ich charakterystykę, a więc stopień rozwoju psychicznego i uwarunkowania środowiskowe.

Skuteczna realizacja materiału nauczania powinna zapewnić osiągnięcie założonych celów ogólnych i szczegółowych, jak również wyposażyć ucznia w kompetencje kluczowe oraz umiejętności i wiedzę niezbędne do skutecznego realizowania zadań maturalnych i zawodowych.

Program zakłada realizację materiału nauczania w klasie o profilu geodezyjnym od września 2009 do czerwca 2012 z podręcznikiem „Hier und da” część 1, 2 i 3.

W klasach od pierwszej do trzeciej nauka języka niemieckiego odbywać się będzie w wymiarze dwóch godzin tygodniowo, w klasie czwartej w wymiarze jednej godziny tygodniowo. W trakcie czterech lat nauki materiał leksykalny i gramatyczny oraz kompetencje komunikacyjne realizowane będą w sposób spiralny. Materiał podzielony został według kryteriów trudności i przydatności.

Materiał nauczania obejmuje przede wszystkim:

- katalog funkcji komunikacyjnych;
- zakresy leksykalne zawierające słownictwo niezbędne do realizacji kompetencji;
- kluczowych oraz słownictwo związane z profilem kształcenia zawodowego;
- zakres gramatyczny niezbędny do skutecznej komunikacji w języku niemieckim.

2.2 Katalog funkcji komunikacyjnych

Realizacja programu nauczania języka niemieckiego oznacza rozwijanie umiejętności i kompetencji kluczowych oraz skuteczne wdrażanie funkcji komunikacyjnych, umożliwiających porozumiewanie się w języku obcym.

Do najważniejszych funkcji komunikacyjnych uwzględnionych w programie należą:

- posługiwanie się zwrotami grzecznościowymi;
- zdobywanie i wymiana informacji dotyczących różnych aspektów życia codziennego i zawodowego;
- wyrażanie swoich uczuć i postaw;
- aktywny udział i sterowanie procesem komunikacji;
- negocjowanie i umiejętność argumentowania;
- opisywanie sytuacji i wydarzeń występujących w życiu codziennym i zawodowym;
- relacjonowanie przebiegu wydarzeń oraz ich komentowanie;

- wyrażanie własnej opinii;
- radzenie sobie w sytuacjach zawodowych np., przygotowywanie dokumentacji geodezyjnej;
- ubieganie się o prace na europejskim rynku pracy, a więc przygotowanie rozmowy kwalifikacyjnej i sformułowanie własnego życiorysu, rozmowy o zadaniach i sprawach zawodowych;
- nawiązywanie kontaktu, uzyskiwanie i udzielanie informacji z użyciem technologii informatycznej i komunikatywnej.

Opanowanie tych umiejętności jest niezbędne do funkcjonowania w realiach społecznych i zawodowych. Funkcje te zgodne są z wymaganiami i standardami egzaminacyjnymi i są konieczne do efektywnej realizacji zadań egzaminacyjnych.

2.2.1 Kręgi leksykalne z uwzględnieniem słownictwa zawodowego

Zakresy leksykalne zawarte w programie zgodne są z Podstawą programową i zakresem egzaminu maturalnego, zostały one wzbogacone w słownictwo specjalistyczne związane z nauczaniem zawodem. Materiał przewidziany jest do opanowania w trakcie czteroletniego procesu nauczania. Nie ma konieczności linearnej realizacji zagadnień gramatycznych i leksykalnych w trakcie zajęć dydaktycznych. Autor pozostawia sobie możliwość powracania do tematów w formie spiralnej na coraz bardziej poszerzonym poziomie. Wprowadzenie słownictwa zawodowego skonsultowane jest z nauczycielami przedmiotów zawodowych i skorelowane z Podstawą programową i programem nauczania w wybranym zawodzie. Słownictwo zawodowe wprowadzane jest w sposób nieliniowy, ale uzależniony od indywidualnych potrzeb uczniów na danym etapie nauczania. Kryterium doboru słownictwa specjalistycznego związanego z zawodem – geodeta jest integracja wiedzy i umiejętności międzyprzedmiotowych.

Treści z zakresu leksykalnego realizowane w trakcie czteroletniego procesu nauczania zawierają proste struktury leksykalno-gramatyczne umożliwiające formułowanie wypowiedzi poprawnych pod względem fonetycznym, ortograficznym, morfosyntaktycznym i leksykalnym, w zakresie tematów zgodnych z wymaganiami podstawy programowej i egzaminacyjnymi. Tematyka zajęć i zakres leksykalny dobrane są w sposób mogący wyposażyć ucznia w umiejętność komunikowania się w codziennym życiu.

Główne zagadnienia leksykalne to:

- **człowiek:**
  - ✓ dane personalne, wiek, adres;
  - ✓ wygląd zewnętrzny, części ciała, ubrania, opis wyglądu;
  - ✓ cechy charakteru, uczucia i emocje.
- **dom :**
  - ✓ miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia;
  - ✓ wynajmowanie mieszkań.
- **szkoła:**
  - ✓ przedmioty nauczania, oceny i wymagania;
  - ✓ życie szkoły, kształcenie pozaszkolne, koła zainteresowań.
- **praca:**
  - ✓ popularne zawody i związane z nimi czynności;
  - ✓ warunki pracy i zatrudnienia;
  - ✓ praca dorywcza;

- ✓ sposoby znajdowania pracy, życiorysy.
- **życie rodzinne i towarzyskie:**
  - ✓ okresy życia;
  - ✓ członkowie rodziny;
  - ✓ czynności życia codziennego;
  - ✓ formy spędzania czasu wolnego, hobby i zainteresowania;
  - ✓ święta i uroczystości;
  - ✓ styl życia.
- **żywienie:**
  - ✓ artykuły spożywcze;
  - ✓ zdrowa żywność;
  - ✓ przygotowanie potraw, gotowanie;
  - ✓ posiłki, śniadania, obiady i kolacje;
  - ✓ lokale gastronomiczne.
- **zakupy i usługi:**
  - ✓ rodzaje sklepów;
  - ✓ towary;
  - ✓ sprzedawanie i kupowanie;
  - ✓ reklama.
- **podróżowanie i turystyka:**
  - ✓ środki transportu;
  - ✓ baza noclegowa;
  - ✓ informacja turystyczna;
  - ✓ wycieczki i zwiedzanie, zabytki;
  - ✓ wypadki i awarie, wypadek samochodowy.
- **kultura:**
  - ✓ podstawowe dziedziny kultury;
  - ✓ twórcy i ich dzieła;
  - ✓ uczestnictwo w kulturze;
  - ✓ kultura krajów niemieckojęzycznych.
- **sport:**
  - ✓ popularne dyscypliny sportu;
  - ✓ podstawowy sprzęt sportowy;
  - ✓ imprezy sportowe.
- **zdrowie:**
  - ✓ higieniczny tryb życia;
  - ✓ podstawowe schorzenia, ich objawy i leczenie;
  - ✓ uzależnienia;
  - ✓ rady związane ze zdrowiem.
- **nauka, technika:**
  - ✓ odkrycia naukowe;
  - ✓ wynalazki;
  - ✓ obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, np. komputera, faxu.
- **przyroda:**
  - ✓ klimat, pogoda;
  - ✓ świat roślin i zwierząt;
  - ✓ zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego;
  - ✓ klęski żywiołowe i katastrofy naturalne.

- **państwo i społeczeństwo:**
  - ✓ struktura państwa;
  - ✓ organizacje międzynarodowe;
  - ✓ konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przestępczość, zagrożenia współczesnego świata.
- **elementy wiedzy o krajach niemieckojęzycznych:**
  - ✓ tradycje i kultura Szwajcarii, Austrii i Niemiec.

Dodatkowo zawarte jest słownictwo związane z wybranym kierunkiem kształcenia – technik geodeta.

Słownictwo związane z dokumentacją geodezyjną:

- mapami i opisami tematycznymi i topograficznymi;
- dziennikami i dokumentacją geodezyjną;
- technicznym wykorzystaniem sprzętu i technologii informatycznej w pracy geodezyjnej;
- zestawami wytycznych technicznych i instrukcjami technicznymi;
- nazwami sprzętu geodezyjnego.

Słownictwo związane z instrumentami do pomiarów wysokościowych:

- niwelatorami;
- teodolitami;
- instrumentami do pomiaru rzeźby terenu i dalmierzami;
- instrumentami do pomiaru kątów i wyznaczania kierunków;
- sprzętu kartograficznego i materiałów piśmiennych;
- słupami betonowymi, palikami drewnianymi, bolcami metalowymi;
- repetami ściennymi;
- prospektami firm produkujących sprzęt i instrumenty geodezyjne.

Program uwzględnia również słownictwo związane z wykorzystaniem w życiu osobistym i zawodowym technologii komunikacyjnej i informatycznej. Opanowanie i wykorzystywanie tego rodzaju słownictwa jest niezbędnym warunkiem powodzenia we wszystkich działaniach dydaktycznych oraz umożliwia zastosowania tej technologii w procesie nauczania. Słownictwo to może być wykorzystane przez ucznia w procesie uczenia się, poszukiwania pracy, kontaktach zawodowych i pozazawodowych.

Słownictwo związane z technologią komunikacyjną i informatyczną:

- obsługa programów komputerowych;
- wyszukiwanie informacji w Internecie;
- tworzenie dokumentacji zawodowej z zastosowaniem technologii komputerowej.

Zastosowanie technologii informacyjnej na zajęciach ma wpływ na podniesienie ich atrakcyjności i motywowanie uczniów do dalszej nauki języka oraz wyposaża ich kompetencje językowe i informatyczne.

2.3 Gramatyka

Skuteczna komunikacja językowa, efektywny udział w życiu społecznym i zawodowym oraz zaistnienie na europejskim rynku pracy możliwe są dzięki opanowaniu i świadomym stosowaniu reguł gramatycznych, które decydują o poprawności komunikatu. Umiejętność ta jest niezbędna do osiągnięcia założonego przez program poziomu kompetencji kluczowych z języka niemieckiego.

Program zakłada opanowanie kategorii gramatycznych takich jak:

- czasownik;
- rzeczownik;

- zaimek;
- liczebnik;
- przyimek;
- przymiotnik i przysłówki;
- liczebnik;
- budowa różnego typu zdań.

Zgodnie z podstawą programową, wymaganiami i standardami egzaminu dojrzałości uczeń powinien potrafić rozpoznać i zastosować w procesie komunikacji następujące struktury gramatyczne:

- **składnia:**
  - ✓ zdania pojedyncze: oznajmujące, pytające i rozkazujące;
  - ✓ szyk wyrazów: prosty, przestawny oraz szyk zdania podrzędnie złożonego;
  - ✓ przeczenia nein, nicht, kein, nie, nirgends, keinesfalls i ich miejsce w zdaniu;
  - ✓ zdania złożone współrzędnie ze spójnikami: aber, denn, oder, und, sondern, deshalb, sonst, trotzdem i bezspójnikowe;
  - ✓ zdania podrzędnie złożone;
  - ✓ zdania podmiotowe;
  - ✓ zdania dopełnieniowe: dass, ob, wer, was, wo, wie;
  - ✓ zdania okolicznikowe przyczyny: weil;
  - ✓ zdania okolicznikowe czasu: wenn, als, bevor, (ehe), bis, nachdem, seitdem, während;
  - ✓ zdania warunkowe rzeczywiste: wenn + Präsens;
  - ✓ zdania warunkowe nierzeczywiste: Konjunktiv Präteritum czasowników: sein, haben, modalnych, Konditionalis I;
  - ✓ zdanie przyzwalające: obwohl;
  - ✓ zdanie okolicznikowe celu: damit, konstrukcja bezokolicznikowa um ... zu;
  - ✓ zdanie przydawkowe z zaimkiem względnym der, die, das;
  - ✓ zdania porównawcze: so wie, als, je ... desto;
  - ✓ zdania z podwójnym spójnikiem: entweder ... oder, einerseits ... andererseits, nicht nur ... sondern auch, sowohl ... als auch, weder ... noch, zwar ... aber;
  - ✓ konstrukcje bezokolicznikowe z zu i bez zu w czasie Präsens i Präteritum.
- **czasownik:**
  - ✓ formy czasowe: strona czynna czasownika: Präsens, Futur I, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt;
  - ✓ czasowniki posiłkowe sein, haben, werden;
  - ✓ czasowniki zwrotne;
  - ✓ czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone;
  - ✓ czasowniki modalne w trybie oznajmującym Präsens i Präteritum;
  - ✓ czasowniki modalne w trybie przypuszczającym w czasie Präteritum;
  - ✓ czasownik lassen;
  - ✓ formy imiesłowowe czasownika, Partizip II;
  - ✓ strona bierna czasownika (Vorgangspassiv);
  - ✓ strona bierna określająca stan (Zustandspassiv);
  - ✓ tryb rozkazujący;
  - ✓ tryb przypuszczający Konjunktiv II Präteritum;
  - ✓ tryb warunkowy Konditional I (würde + Infinitiv I);
  - ✓ rekcja czasowników.

- **przymiotnik:**
  - ✓ przymiotnik jako orzecznik;
  - ✓ przymiotnik jako przydawka z rodzajnikiem określonym i zaimkiem wskazującym, z rodzajnikiem nieokreślonym, zaimkiem dzierżawczym i z przeczeniem kein oraz bez rodzajnika, po zaimkach liczebnych beide, alle, viele, wenige;
  - ✓ w formie stopnia wyższego i najwyższego;
  - ✓ regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika, przymiotniki w porównaniach;
  - ✓ rekcja przymiotnika;
  - ✓ przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów i części świata;
  - ✓ przymiotniki z przedrostkiem un-.
- **rzeczownik:**
  - ✓ typy odmian rzeczownika;
  - ✓ użycie rodzajnika określonego, nieokreślonego, użycie rzeczownika bez rodzajnika;
  - ✓ rzeczowniki złożone;
  - ✓ rzeczowniki zdrobniałe: -chen, -lein;
  - ✓ rzeczowniki określające zawód i wykonawcę czynności,
  - ✓ rzeczowniki z przyrostkami: -e, -ei, -heit, -keit, -ler, -schaft, -ion, -tät, -in, -um, -ung, -ium, -ment, -ling;
  - ✓ rzeczowniki z przedrostkami Miss-, Un-, Ge-;
  - ✓ rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów i części świata;
  - ✓ rzeczowniki tworzone od bezokoliczników, rzeczowniki tworzone od przymiotników, imiesłowów i liczebników;
  - ✓ odmiana imion własnych;
  - ✓ rzeczownik po określeniu miary i wagi.
- **zaimek:**
  - ✓ odmiana zaimków osobowych, wskazujących, dzierżawczych i zwrotnych;
  - ✓ zaimek nieosobowy es;
  - ✓ zaimki nieokreślone: alle, einige, etwas, jeder, jemand, einer, keiner, man itp.;
  - ✓ zaimki względne der, die, das, welcher, welche, welches;
  - ✓ zaimki pytające: wer?, was?, welcher?, welche?, was für ein/eine/ein?, was für...?;
  - ✓ zaimek wzajemny einander;
- **liczebnik:**
  - ✓ liczebniki główne;
  - ✓ liczebniki porządkowe, liczebniki mnożne i nieokreślone;
  - ✓ liczebniki ułamkowe i dziesiętne;
  - ✓ użycie liczebników w oznaczeniu miary i wagi, powierzchni i objętości.
- **przysłówek:**
  - ✓ przysłówki zaimkowe w pytaniu i odpowiedzi;
  - ✓ regularne i nieregularne stopniowanie przysłówek;
  - ✓ przysłówki określone czasu i miejsca.
- **przyimek:**
  - ✓ przyimki z celownikiem;
  - ✓ przyimki z biernikiem;
  - ✓ przyimki z celownikiem i biernikiem;
  - ✓ przyimki z dopełniaczem.

3 Procedury osiągnięcia celów

Projekt nauczania języka niemieckiego realizowany będzie przez cztery lata, od września 2009 roku do czerwca 2012, w klasie Ig o profilu geodezyjnym. Zajęcia prowadzone będą w wymiarze 2 godzin tygodniowo przez trzy pierwsze lata realizacji projektu i 1 godziny lekcyjnej w roku czwartym, co jest zgodne z programem nauczania i podstawą programową nauczania w zawodzie technika geodeta. Program zakłada spiralny sposób realizacji materiału nauczania, biorąc pod uwagę dwa kryteria – trudności i przydatności.

Uczniowie pracować będą z podręcznikiem „Hier und da” część 1, 2 i 3 oraz materiałami dodatkowymi, rozwijającymi kompetencję językową i komunikacyjną oraz zagadnienia zawodowe. Podręcznik „Hier und da” wydawnictwa PWN jest podręcznikiem skierowanym do uczniów liceów i techników, uwzględniającym standardy wymagane na egzaminie maturalnym i realizującym treści związane z życiem codziennym i zawodowym.

W trakcie realizacji programu przewidziane jest również zastosowanie technologii informatycznej i komunikatywnej, korzystanie z materiałów dostępnych dla ucznia i nauczyciela w Internecie oraz innych materiałów dydaktycznych, monitorujących i kontrolnych przygotowanych przez nauczyciela w celu usprawnienia procesu nauczania. Uczniowie oceniani będą na bieżąco. Analiza wyników nauczania i czynionych postępów posłuży indywidualizacji procesu nauczania oraz dbaniu o jego efektywność. W ramach projektu przewidziane są działania dydaktyczne i wychowawcze, służące osiągnięciu celów ogólnych i szczegółowych, takich jak opanowanie kompetencji kluczowych, ale również motywowanie uczniów do nauki, wyposażenie ich w umiejętność samodzielnego planowania i monitorowania procesu nauczania, podniesienie ich wiedzy o tradycji i kulturze krajów niemieckojęzycznych czy wpływ na ich rozwój osobisty i zawodowy oraz poczucie przynależności i odnalezienie swego miejsca w społeczeństwie zjednoczonej Europy.

3.1 Metody i techniki nauczania

Projekt zakłada pracę **metodą komunikacyjną**, rozwijającą kompetencje językowe – mówienie, słuchanie, czytanie i pisanie oraz wyposażenie uczniów w niezbędne w ich późniejszym życiu zawodowym i osobistym kompetencje.

Projekt został stworzony z uwzględnieniem 2 kryteriów – **przydatności i potrzeb**.

Uczniowie wiążący swoją przyszłość z zawodem geodety powinni posiadać kompetencje kluczowe, umiejętności posługiwania się językiem obcym w sytuacjach życia codziennego i zawodowego. Projekt uwzględnia treści, zakresy słownictwa ogólnego i specjalistycznego, zakresy gramatyczne oraz umiejętności językowe przydatne uczniom w późniejszym życiu osobistym i karierze zawodowej.

Zgodnie z analizą potrzeb, słabych i mocnych stron uczniów oraz ich środowiska społecznego i rodzinnego projekt zakłada zastosowanie metod nauczania motywujących uczniów do nauki języka niemieckiego, rozwijających ich kompetencje kluczowe

w zakresie języków obcych, odpowiednią gradacją trudności materiału leksykalnego i gramatycznego oraz stały monitoring i ewaluację działań dydaktycznych.

Poszczególne kompetencje kluczowe rozwijane będą stale w trakcie trwania realizacji projektu. Dobór metod pracy zgodny jest z potrzebami i możliwościami uczniów i odpowiada standardom egzaminacyjnym.

3.1.1 Mówienie

Sprawność mówienia uważana jest za najważniejszą ze wszystkich sprawności językowych. Jest to umiejętność niezbędna w sytuacjach życia codziennego i zawodowego, radzenia sobie w społeczeństwie europejskim i na otwartym rynku pracy, ma ona również duże znaczenie dla poczucia bezpieczeństwa i własnej wartości młodego człowieka w dorosłym życiu oraz jego wyborów osobistych i zawodowych. Najistotniejsze w opanowaniu tej sprawności jest odpowiedni poziom komunikacji, prawidłowa wymowa i poprawność leksykalna i gramatyczna nie zakłócająca procesu komunikacji.

Ta kompetencja rozwijana będzie poprzez;

- ćwiczenia dialogów o tematyce codziennej;
- sytuacji komunikacyjnych i scenek językowych;
- rozwiązywanie zadań językowych;
- realizację zadań typu maturalnego oraz sytuacji typowych związanych z wykonywaniem zawodu geodety.

Celem ćwiczeń jest udzielanie i uzyskiwanie informacji, wyrażanie własnych opinii, uczuć, negocjowanie i argumentowanie czy relacjonowanie różnych wydarzeń.

3.1.2 Rozumienie ze słuchu

W celu przeprowadzenia komunikacji w języku obcym konieczne jest zrozumienie intencji i informacji przekazywanej przez rozmówcę. Rozumienie komunikatu w języku obcym ma ogromne znaczenia w życiu osobistym i zawodowym, ma wpływ na poczucie bezpieczeństwa i postawy społeczne człowieka. Ćwiczenie tej sprawności ma na celu zrozumienie przekazywanych informacji i możliwość odpowiedniego zareagowania.

Metody ćwiczenia rozumienia ze słuchu przewidują:

- słuchanie krótkich i dłuższych tekstów w języku obcym;
- rozumienie komunikatów w typowych sytuacjach codziennych i zawodowych.

Sprawdzenie stopnia opanowania tej kompetencji przewiduje zadania otwarte i zamknięte, sprawdzające rozumienie globalne, detaliczne i selektywne. Zadania te są kompatybilne z typami zadań występujących na egzaminie dojrzałości oraz sytuacjami w osobistym i zawodowym przyszłym życiu uczniów, w których będą oni potrzebowali umiejętności posługiwania się językiem obcym.

3.1.3 Rozumienie tekstu czytanego

W dzisiejszej Europie dzięki technologii informacyjnej przepływ informacji jest niezwykle szybki. Człowiek, chcący w pełnoprawny sposób uczestniczyć w życiu społecznym, zaistnieć na rynku pracy i w środowisku zawodowym powinien sprawnie i poprawnie odczytywać różnego rodzaju komunikaty pisemne i odpowiednio na nie reagować. Program nauki języka niemieckiego zakłada więc ćwiczenie umiejętności rozumienia globalnego, detalicznego i szczegółowego różnego typu tekstów obcojęzycznych oraz wyposażenie ucznia w niezbędną w dorosłym życiu umiejętność wyszukiwania potrzebnych mu informacji. W ćwiczeniu tej kompetencji zakładana jest

gradacja trudności materiału i zastosowanie różnorodnych rodzajów tekstów – od zrozumienia informacji na bilecie komunikacji, instrukcji obsługi urządzeń używanych na co dzień, poprzez teksty o tematyce codziennej, notatki, e-maile, listy formalne i nieformalne, ogłoszenia czy teksty literackie. Tematyka prezentowanego na zajęciach materiału zgodna będzie z zakresem wymagany na egzaminie dojrzałości oraz z nauczonym w klasie profilem, a więc wzbogacona o krótkie i długie teksty zawierające słownictwo i zagadnienia z zakresu geodezji.

3.1.4Pisanie

Sprawność pisania jest kompetencją niezbędną do komunikacji w sytuacjach życia codziennego i zawodowego. Uczniowie powinni przede wszystkim zostać wyposażeni w kompetencje umożliwiające im zrozumienie komunikaty i odpowiednią reakcję językową, również w formie pisemnej. Zgodnie ze standardami egzaminacyjnymi uczniowie powinni wyrazić przekazywane informacje w formie krótkiej notatki, ogłoszenia, e-maila czy w formie listy oficjalnego i nieoficjalnego. Na zajęciach przewidziane są:

- zadania zapoznające uczniów z zasadami budowy listów;
- ćwiczenie różnych form pisemnych przydatnych na egzaminie maturalnym i w późniejszym życiu osobistym i zawodowym.

Przewiduje się gradację trudności materiału i treści. Dobór zadań uwzględnia też zagadnienia zawodowe – a więc teksty niezbędne w zawodzie geodety, uwzględniające leksykę związaną z tym zawodem – np. słownictwo dotyczące dokumentacji i sprzętów geodezyjnych, jak również umiejętności zawarte w wymaganiach na egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe.

3.2 Materiały i środki dydaktyczne

Podstawowym materiałem dydaktycznym przewidzianym w programie jest podręcznik wraz z ćwiczeniami „Hier und da” wydawnictwa PWN.

Dla uczniów jest to podręcznik wraz z ćwiczeniami „Hier und da”, część 1, 2 i 3.

Nauczyciel korzystać będzie z podręcznika „Hier und da” oraz:

- rozkładu materiału;
- planu wynikowego;
- testów;
- wymagań edukacyjnych;
- obudowy multimedialnej (płyty CD-ROM).

Materiały dodatkowe, z których nauczyciel będzie korzystał w czasie realizacji programu:

- Słowniki: Słowniki techniczne polsko-niemieckie i niemiecko-polskie
- Programy komputerowe i multimedialne:
  - ✓ Niemiecki DVD – kurs języka (Techland);
  - ✓ Übungen per Mausclick (Hueber).
- Materiały przydatne w przygotowaniach do egzaminu dojrzałości i zbiory zadań maturalnych:
  - ✓ Seria maturalna – Langenscheidt;
  - ✓ Zestawy maturalne z języka niemieckiego (Hueber).
- Pomoce naukowe oraz gry i zabawy językowe:
  - ✓ 22 Brettspiele DaF (Klett);

- ✓ 66 Grammatikspiele DaF (Klett).
- Materiały dodatkowe do podręcznika oraz pomoce dydaktyczne dostępne na stronach wydawnictw.

Do realizacji programu niezbędne jest wyposażenie pracowni językowej w sprzęt umożliwiający zastosowanie przewidzianych metod nauczania i środków dydaktycznych – komputer z rzutnikiem multimedialnym, rzutnik pisma, radiomagnetofon z CD.

3.3 Opis założonych osiągnięć uczniów

W zakresie kompetencji **mówienia** uczeń potrafi:

- przeprowadzić rozmowę z uwzględnieniem nawiązania kontaktu z rozmówcą, przekazania komunikatu i kończenia rozmowy;
- relacjonować wydarzenie;
- udzielić i uzyskać informacje;
- negocjować i przedstawić swoją opinię;
- opisać ilustrację z zachowaniem logicznego porządku;
- udzielić odpowiedzi na pytania dotyczące spraw życia codziennego;
- użyć poprawnie poznane struktury leksykalno-gramatyczne na poziomie podstawowym;
- komunikować się w sposób jasny i stosowny do sytuacji;
- wypowiadać się w sposób płynny z zachowaniem zasad prawidłowej wymowy.

W zakresie **rozumienia ze słuchu i rozumienia tekstu czytanego** uczeń potrafi:

- określić główną myśl tekstu;
- stwierdzić, czy tekst zawiera określone informacje;
- wyselekcjonować informacje;
- określić intencje autora tekstu;
- rozróżnić formalne i nieformalne style tekstu;
- określić kontekst sytuacyjny;
- określić kontekst komunikacyjny;
- rozpoznać związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu.

W zakresie **pisania** uczeń potrafi:

- sporządzić krótką formę użytkową – ogłoszenie, notatkę, pocztówkę, zaproszenie;
- wypowiedzieć się w formie dłuższej – list prywatny i formalny oraz uwzględnić wszystkie elementy określone w poleceniu;
- zastosować wymagane formy wypowiedzi pisemnej;
- różnicować struktury leksykalno-gramatyczne z zachowaniem odpowiedniej poprawności językowej;
- wykorzystać w produkcji pisemnej technologię informacyjną i komputerową;
- wykorzystać słownictwo fachowe w sytuacjach zawodowych.

Obok opanowania kompetencji językowych celem programu jest również:

- umiejętność korzystania z nowoczesnych źródeł informacji;
- rozwijanie umiejętności samodzielnego uczenia się;
- kształtowanie postawy świadomego obywatela w społeczeństwie europejskim;

- rozwój osobisty – intelektualny i kulturowy ucznia poprzez poznanie tradycji i kultury innych krajów;
- kształtowanie postawy dialogu, tolerancji i umiejętności słuchania oraz szacunku wobec drugiego człowieka;
- rozwijanie umiejętności pracy w grupie;
- kształtowanie poczucia odpowiedzialności za efekty podejmowanych działań.

4 Kontrola i ocena osiągnięć ucznia

Proponowany system i zasady oceniania jest zgodny z Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania (WSO)

Po realizacji partii materiału, dotyczącej jednego zakresu tematycznego, wskazana jest kontrola osiągnięć i jej odniesienie do założonego celu. Celem kontroli jest optymalizacja procesu nauczania i uczenia się oraz ocena uczniów na danym etapie edukacyjnym. Przewidziane są zadania pozwalające na dokonanie samooceny ucznia, określenie stopnia opanowania danej partii materiału i rozwinięcia kompetencji kluczowych. Kontrola osiągnięć pozwala nauczycielowi na diagnozowanie postępów ucznia i dokonanie częściowej ewaluacji oraz podjęcie odpowiednich kroków w celu ewentualnego usprawnienia procesu nauczania, a uczniowi dają świadomość poczynionych postępów i motywuje do dalszej aktywnej pracy.

Formy kontroli mogą być ustne i pisemne w zależności od sprawdzanego zagadnienia i kompetencji kluczowej.

Formy sprawdzające sprawność mówienia to rozmowy sterowane, realizacja rozmów w sytuacjach życia codziennego i zawodowego, oraz reakcje językowe.

Pisemne formy to między innymi kartkówki, testy, stacje edukacyjne, krótka i dłuższa forma pisemna, np. notatka, zaproszenie, ogłoszenie, czy list formalny i nieformalny.

Metoda stacji edukacyjnych polecana jest szczególnie do sprawdzenia i podsumowania większej partii materiału. Ze względu na ciekawą formę aktywizuje i motywuje uczniów do dalszej pracy, dostarczając im wiedzę o poczynionych postępach. Metoda ta pozwala uczniowi na pracę we własnym tempie i określenie słabych i mocnych stron oraz umożliwia nadrobienie zaległości i lepsze rozplanowanie własnego procesu edukacyjnego. Nauczyciel ma okazję ujednoczyć poziom w grupie i zaplanować dalsze działania edukacyjne.

Kontroli i ocenie podlegają wszystkie kompetencje kluczowe, a więc mówienie, pisanie, czytanie i słuchanie, a formy i typy zadań odpowiadają standardom egzaminu maturalnego. Forma sprawdzająca powinna mierzyć tylko te sprawności i wiedzę językową, o które w danym momencie nauczania chodzi i rzeczywiście zrealizowaną na zajęciach, zadania powinny być różnorodne, tak aby uczniowie mieli możliwość wykazania się wiedzą i umiejętnościami rozwiązywania różnego typu zadań. Mogą to być zadania otwarte, półotwarte lub zamknięte, są to typy zadań występujące na egzaminie dojrzałości i egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe.

Tworząc zadania testowe należy uwzględnić następujące kryteria:

- obiektywności – a więc wyniki testu i ich interpretacja są niezależne od osoby sprawdzającej i warunków jego przeprowadzenia;
- trafności – test powinien mierzyć założone umiejętności i wiedzę;
- rzetelności – ważna jest dokładność pomiaru;
- praktyczności – przeprowadzona kontrola musi przynieść wymierne korzyści.

5 Pomiar osiągnięć ucznia

Ocenianie bieżące obejmuje wszystkie sprawności językowe:

- rozumienie tekstu słyszanego;
- rozumienie tekstu pisanego;
- sprawność pisania;
- sprawność mówienia.

Oceny diagnostyczne uczeń może uzyskać z:

- prac klasowych;
- prac domowych;
- aktywności na lekcji;
- prac dodatkowych;
- udziału w konkursach i olimpiadach.

Prace domowe są obowiązkowe. Ilość ich w roku szkolnym jest dowolna i ustalona przez nauczyciela.

Do oceniania prac klasowych i prac domowych obowiązuje następująca skala:

100 – 91% bardzo dobry

90 – 77% dobry

76 – 51% dostateczny

50 – 33% dopuszczający

32 – 0% niedostateczny

Uczeń może uzyskać ocenę niedostateczną za:

- nieprzygotowanie się do lekcji po wyczerpaniu limitu przewidzianego w kontrakcie z uczniem;
- brak zeszytu przedmiotowego, podręcznika lub zeszytu ćwiczeń, jeśli nie zgłosił tego faktu przed lekcją.

6 Procedura ewaluacji programu nauczania

Program nauczania języka niemieckiego w klasie Ig zostanie poddany ewaluacji wewnętrznej, wykonanej przez autora programu. Ewaluacja przeprowadzona zostanie na zakończenie programu, ale również w trakcie jego realizacji. Badaniami objęci zostaną wszyscy uczniowie klasy Ig o profilu technik geodeta oraz nauczyciele przedmiotów zawodowych uczący w tej klasie.

6.1 Cele ewaluacji

Celem przeprowadzenie ewaluacji programu jest sprawdzenie osiągnięcia celu ogólnego, a więc wyposażenia uczniów klasy geodezyjnej w kompetencje kluczowe z języka niemieckiego, umożliwiające im komunikację w tym języku na poziomie podstawowym i zastosowanie go w przyszłej pracy zawodowej.

Celem ewaluacji jest również określenie wskaźników osiągnięcia celów szczegółowych, jakimi są:

- rozwijanie kompetencji kluczowych z języka niemieckiego uczniów klasy geodezyjnej – sprawności mówienia, słuchania, czytania i pisania w zakresie niezbędnym do umożliwienia komunikacji w życiu codziennym i zawodowym oraz umiejętności wymaganych na egzaminie dojrzałości na poziomie podstawowym;
- realizacja zajęć dydaktycznych zgodnie z programem nauczania języka niemieckiego w klasie geodezyjnej w latach 2009 – 2012;
- umiejętność samodzielnego uczenia się;
- umiejętność zastosowania poznanej wiedzy w autentycznych sytuacjach życia codziennego;
- umiejętność zastosowania słownictwa z zakresu geodezji w typowych sytuacjach zawodowych;
- umiejętność korzystania z obcojęzycznych źródeł informacji;
- zbieranie odbioru poszczególnych działań przez uczestników projektu.

Czas trwania ewaluacji:

Ewaluacja programu nauczania języka niemieckiego będzie trwała przez cały okres jego realizacji (od września 2009 do czerwca 2012) z uwzględnieniem terminów realizacji poszczególnych działań – ewaluacja **on-going**.

Przed rozpoczęciem wdrażania działań przeprowadzona została ewaluacja **ex-ante**, której celem była wstępna ocena spójności projektu z celami i priorytetami zaplanowanych działań.

Planowana jest również ewaluacja **mid-term** – w połowie realizacji projektu. Ewaluacja przeprowadzana w trakcie trwania realizacji projektu ma na celu częściowy monitoring i analizę stopnia realizacji zamierzonych na tym etapie celów oraz ewentualne korekty działań dydaktycznych i wychowawczych, niezbędne do efektywnej pracy, oraz dostosowanie metod nauczania do indywidualnych potrzeb uczniów.

6.2 Zakres ewaluacji

Ewaluacja programu nauczania języka niemieckiego obejmie realizowane działania, ocenie poddane zostaną:

- działania mające na celu zwiększenie kompetencji kluczowych uczniów w zakresie języka niemieckiego, niezbędne do posługiwania się tym językiem w przyszłym życiu osobistym i zawodowym;
- działania mające na celu wyposażenie ucznia w umiejętność planowania procesu samodzielnego uczenia się;
- działania mające na celu wzrost kompetencji uczniów w wykorzystaniu technologii informacyjnej;
- działania mające na celu wzrost otwartości młodzieży na inne kultury, zapoznanie ich z tradycją i kulturą krajów niemieckojęzycznych;
- działania mające na celu kształcenie postawy świadomego obywatela Europy.

6.3 Kryteria ewaluacji

Ewaluacja opracowana i przeprowadzona zostanie zgodnie z kryteriami – przydatności treści programowych, atrakcyjności, zgodności z podstawą programową, przyrostem umiejętności językowych, adekwatności wobec kompetencji kluczowych i spójności z celami całego projektu Szkoły Kluczowych Kompetencji.

6.4 Wybrane metody, techniki i narzędzia badawcze

W celu uzyskania pełnych i rzetelnych danych planowane jest zastosowanie różnych metod badawczych. Ewaluacja zostanie przeprowadzona w trzech grupach badawczych – uczniowie, rodzice i nauczyciele.

Badania ewaluacyjne przeprowadzone zostaną w formie ankiety, wywiadu, obserwacji, analizy dokumentacji (programów nauczania, dokumentacji szkolnej), rozmowy i pomiaru dydaktycznego (testy, sprawdziany). Uczniowie, nauczyciele i rodzice poddani zostaną badaniom ewaluacyjnym w formie anonimowych ankiet, wywiadów, rozmów i obserwacji sprawdzających ich ocenę czynionych postępów i stopień realizacji celów programu. Analiza dokumentacji i obserwacja pozwolą określić trafność kierunku działań wychowawczych i dydaktycznych, a analiza wyników nauczania i pomiaru dydaktycznego, wyników matur próbnych i próbnych egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe pozwoli monitorować postępy uczniów w trakcie realizacji programu i podejmować odpowiednie działania dydaktyczno-wychowawcze w celu usprawnienia procesu nauki języka niemieckiego.

Informacje otrzymane z analizy uzyskanych danych zdobytych wszystkimi metodami ewaluacyjnymi posłużą do oceny i sprawdzenia stopnia realizacji zamierzonych celów i ewentualnej korekty działań.

6.5 Projekt ewaluacji projektu

Etap ewaluacji	Przedmiot ewaluacji	Zakres ewaluacji	Kryteria ewaluacji	Metody badawcze
Przed rozpoczęciem realizacji programu	Program autorski	<ul style="list-style-type: none"> - koncepcja i struktura programu; - założenia programu z uwzględnieniem możliwości realizatora i odbiorców; - cele ogólne i szczegółowe programu; - działania rozwijające kompetencje kluczowe; - dobór treści nauczania; - metody, formy i środki dydaktyczne; - ocena skuteczności programu.	<ul style="list-style-type: none"> - przydatność treści nauczania; - adekwatność do potrzeb i możliwości uczniów; - zgodność z podstawą programową; - spójność z projektem Szkoła Kluczowych Kompetencji; - atrakcyjność metod i form pracy.	- analiza danych z arkusza oceny programu.
W czasie realizacji programu	Skuteczność programu	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja i przebieg programu nauczania; - zastosowanie zdobytej wiedzy w praktyce.	- rozwinięcie kompetencji kluczowych w zakresie posługiwania się językiem obcym	- obserwacji; - testy sprawdzające wiedzę i umiejętności.
Na zakończenie realizacji programu	Osiągnięcia edukacyjne	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost kompetencji kluczowych; - rozwój ucznia; - trafność działań wychowawczych.	<ul style="list-style-type: none"> - stosowanie metod aktywizujących; - dobór zadań.	- ankieta dla ucznia. - ankieta dla rodziców; - test sprawdzający poziom opanowania umiejętności; - analiza dokumentacji.
Po pewnym czasie	Osiągnięcia edukacyjne	- następstwa realizacji programu.	- wykorzystanie zdobytych umiejętności	- analiza wyników egzaminu dojrzałości.

7 Aneksy

Konspekt lekcji

Temat lekcji:	Opis osób i ich ubrań.
Cele lekcji:	wprowadzenie słownictwa dotyczącego opisu – ubrań, utrwalenie kolorów, ćwiczenia opisu obrazka;
Materiał leksykalny:	słownictwo dotyczące opisu wyglądu, ubrania i kolory;
Pomoce dydaktyczne:	podręcznik, zeszyt ćwiczeń, płyta DVD, kserokopie ćwiczeń do piosenki , plansze pomocnicze z obrazkami, plansza z grą „kółko i krzyżyk”, gra „memory”, zdjęcia osób w Internecie;
Formy pracy:	praca w parach, indywidualna i na forum klasy.

Przebieg zajęć:

I. Część wprowadzająca: Podanie tematu oraz przedstawienie celów lekcji. Utrwalenie poznanych wcześniej kolorów – uczniowie opisują kolory na forum klasy.

II. Prezentacja nowego materiału i praca nad nim:

1. Wprowadzenie słownictwa – nazwy ubrań – ćw. 1/84 oraz zastosowanie go do krótkiego opisu ubrań uczniów.
2. Piosenka „Wie lange noch” (płyta DVD) i zadania na kserokopii –ubrania i kolory ludzi oglądanych na filmie. Sprawdzenie na forum klasy.
3. Uczniowie podzieleni na pary za pomocą kart z obrazkami i nazwami ubrań wyszukują w Internecie zdjęcia ludzi ubranych w stroje na odpowiednie okazje – praca w parach. Prezentacja opisów na forum klasy.
4. Ćwiczenie 1/ 104 w książce ćwiczeń – uczniowie uzupełniają nazwy ubrań w krzyżówce.

III. Ćwiczenia utrwalające materiał:

Uczniowie podzieleni na pary utrwalają słownictwo - gra „memory”, oraz „kółko i krzyżyk”.

IV. Podsumowanie lekcji i objaśnienie pracy domowej:

Jako podsumowanie uczniowie nazywają ubrania pokazane na planszach przez nauczyciela. Pracą domową jest przygotowanie opisu stroju odpowiedniego na zakończenie roku szkolnego. Uczniowie najbardziej aktywni podczas zajęć otrzymują plusy.

Ankieta wstępna

Przeczytaj pytania i zakreśl odpowiedzi:

1. Czy uczyłeś się wcześniej języka? Jeśli tak, ile lat.
TAK..... NIE
2. Jak oceniasz w skali 0-5 stopień swojego opanowania języka?
.....
3. Czy chciałbyś poznać język niemiecki z elementami języka zawodowego?
TAK NIE
4. Jakie zagadnienia związane z zawodem chciałbyś poznać?
.....
.....
5. Czego oczekujesz po uczestnictwie w zajęciach?
.....
.....
6. Czy lubisz uczyć się języka obcego?
TAK NIE
7. Z jakich pomocy dydaktycznych korzystałeś na lekcjach?
Np. podręcznik,.....
8. Co sprawia Ci największe trudności w uczeniu się języka obcego?
.....
.....
9. Co, Twoim zdaniem, mogłoby uatrakcyjnić lekcje języka niemieckiego?
.....
.....
10. Jakie masz swoje sposoby nauki języka obcego?
.....
.....

Ankieta na zakończenie etapu nauki

Przeczytaj pytania i zakreśl odpowiedzi:

1. Czy lubisz uczyć się języka niemieckiego?
TAK NIE
2. Co Twoim zdaniem mogłoby uatrakcyjnić lekcje języka niemieckiego?
.....
.....
3. W jakiej formie lubisz pracować na lekcjach?
.....
.....
4. Czy chciałbyś uczestniczyć w obozach językowych?
TAK NIE
5. Czy przychodzisz przygotowany do zajęć języka niemieckiego?
TAK NIE
6. Oceń przydatność treści podręcznika w życiu codziennym w skali:
1. nie przydatne, 2. mało przydatne, 3. przydatne.
7. Czy tempo zajęć Ci odpowiada?
TAK NIE
8. Czy zajęcia pomogły Ci rozwijać umiejętność samodzielnego uczenia się?
TAK NIE
9. Czy zajęcia pomogły Ci rozwijać odpowiedzialność za postępy w nauce?
TAK NIE
10. Co zmieniłbyś na naszych zajęciach?
.....
.....

Bibliografia

- [1] *Informator o egzaminie maturalnym od 2008 roku język niemiecki*, CKE, Warszawa 2007.
- [2] Karpeta-Peć B., *Otwarty, aktywny, samodzielny... Alternatywne formy pracy. Przewodnik dla nauczycieli języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2008.
- [3] Kin D., Krasicki A., *Program nauczania języka niemieckiego dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum. Kurs podstawowy*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2003.
- [4] Komorowska H., *Sukces i niepowodzenie w nauce języka obcego*, WSiP, Warszawa 1987.
- [5] Komorowska H., *Ćwiczenia komunikacyjne w nauce języka obcego*, WSiP, Warszawa 1988.
- [6] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, WSiP, Warszawa 1998.
- [7] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, WSiP, Warszawa 1999.
- [8] Komorowska H., *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego, Kontrola – Ocena – Testowanie*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2002.
- [9] Kupisiewicz Cz., *Podstawy dydaktyki ogólnej*, PWN, Warszawa 1988.
- [10] Niemierko B., *Pomiar wyników kształcenia*. WSiP, Warszawa 1999.
- [11] *Podstawa programowa oraz program nauczania w klasach o profilu technik geodeta*.
- [12] Rapacka S. i inni, *„Hier und da”. Język niemiecki. Podręcznik z ćwiczeniami*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2007.
- [13] Szempruch K., Uberman A., *Założenia programowe, zasady opracowywania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, Lublin 2009.

AKTY PRAWNE

- [1] *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.*
- [2] *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 stycznia 2009 w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia.*

Przydatne strony internetowe

www.bravo.de
www.juma.de
www.youngmiss.de
www.yam.de
www.europa.eu.int/comm/education/index_de.html
www.austria-tourism.at
www.magwien.gv.at
www.bw-tips.de
www.berntourism.ch
www.wasistwas.de
www.blindekuh.de

Autor
Dorota Dzieniszewska

JĘZYK ROSYJSKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Technikum Ekonomiczne
w Augustowie**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*

Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	7
1 Cele nauczania.....	9
1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”.....	9
1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty.....	9
1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego.....	9
1.4 Cele nauczania wynikające z podstaw programowych.....	9
1.5 Cele szczegółowe.....	10
2 Treści nauczania.....	13
2.1 Klasa I.....	13
2.2 Klasa II.....	14
2.3 Klasa III.....	15
3 Procedury osiągania celów.....	18
3.1 Postulaty metodyczne.....	18
3.2 Metody preferowane w dydaktyce.....	18
3.3 Środki dydaktyczne.....	20
3.4 Spis wykorzystywanej literatury.....	20
3.5 Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej.....	21
4 Opis założonych osiągnięć ucznia.....	22
4.1 Słuchanie.....	22
4.2 Mówienie.....	22
4.3 Czytanie.....	22
4.4 Pisanie.....	23
4.5 Formułowanie i hierarchizacja wymagań programowych.....	23
4.6 Główne narzędzia kontroli.....	25
5 Procedura ewaluacji programu nauczania.....	26
Załącznik nr 1.....	27
Załącznik nr 2.....	28
Bibliografia.....	29

Metryczka programu:

Typ szkoły:	technikum ekonomiczne
Etap nauki:	IV etap edukacyjny, zakres podstawowy, kurs początkujący
Wymiar godzin:	2 godziny w tygodniu
Informacja o autorze:	Dorota Dzieńszewska – Absolwentka Uniwersytetu Gdańskiego, kierunku filologia rosyjska, oraz Wszechnicy Mazurskiej, kierunku filologia angielska. Od 1991 nauczycielka języka rosyjskiego w I Liceum Ogólnokształcącym, a od 1992 – w Zespole Szkół Technicznych w Augustowie. Nauczyciel dyplomowany, autorka Przedmiotowego Programu Nauczania – Język rosyjski zawodowy, zawód: technik organizacji usług gastronomicznych, oraz skryptu do tego programu. Pracuje ponadto w Gimnazjum przy Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Augustowie oraz Zakładzie Doskonalenia Zawodowego w Augustowie, posiada bogate doświadczenie w pracy z różnymi grupami młodzieży i dorosłych na różnych poziomach oraz w różnych kręgach tematycznych. Od roku 1994 tłumacz przysięgły języka rosyjskiego.

Wstęp

Uczniowie, dla których przeznaczony jest ten program, oprócz kontynuacji nauki języka obcego, którego uczyli się w gimnazjum, podejmują na IV etapie nauczania równoległe naukę drugiego języka obcego od poziomu zerowego. W przypadku języka rosyjskiego jest to nauka rozpoczynająca się od wprowadzenia alfabetu. Jednakże młodzież w wieku 15-16 lat ma opanowaną sprawność manualną, w związku z tym okres wprowadzania alfabetu można ograniczyć do niezbędnego minimum. Należy szczególną uwagę zwrócić na rozwijanie umiejętności uczniów, przyczyniających się do sprostania wymaganiom otoczenia, szczególnie w nowych sytuacjach życiowych i zawodowych. Istotą programu w procesie nauczania języka rosyjskiego jest nabycie kompetencji kluczowej przez uczniów technikum ekonomicznego w zakresie języka obcego z elementami języka zawodowego.

1 Cele nauczania

1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

- kształcenie umiejętności posługiwania się podstawowym zasobem środków językowych (fonetyka, gramatyka, leksyka, ortografia) i funkcji językowych;
- rozwijanie sprawności językowych: czytanie, słuchanie, pisanie, mówienie;
- uświadomienie uczniom znaczenia znajomości języków obcych, w tym języka narodu sąsiedzkiego;
- wspieranie uczniów w rozwijaniu postawy ciekawości, otwartości i tolerancji dla kultury kraju języka nauczanego.

1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

Problem nierówności szans edukacyjnych jest obecnie jednym z najważniejszych problemów społecznych i edukacyjnych. Istnieją niewielkie możliwości rozwijania w szkołach potencjału zawodowego dostosowanego do potrzeb rynku pracy. Jednocześnie wzrasta popyt na kształcenie zawodowe powiązane z potrzebami rynku pracy. Ważne jest kształcenie zawodowe przygotowujące młodego człowieka do wymogów nowoczesnego rynku pracy. Ze względu na konieczność rozwijania kompetencji kluczowych i potencjału absolwentów do potrzeb gospodarki Program proponuje następujące cele ogólne:

- przygotowanie do aktywności zawodowej na lokalnym rynku pracy;
- wykorzystanie języka obcego w kontaktach zawodowych;
- wyposażenie uczniów w wiedzę i umiejętności umożliwiające przekwalifikowanie się i dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rozwijanie umiejętności interpersonalnych w kontaktach zawodowych i osobistych.

1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego

- opanowanie środków językowych i funkcji odnoszących się do specjalności zawodowej technik ekonomista;
- rozwijanie zdolności do zdobywania nowej wiedzy i umiejętności w zakresie swojej specjalności.

1.4 Cele nauczania wynikające z podstaw programowych

Prezentowany program oparty jest na podstawie programowej kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, uzupełniających liceów

ogólnokształcących i techników uzupełniających – załącznik nr 3 dotyczy nauki języka obcego nowożytnego jako drugiego, rozpoczynającej się od poziomu zerowego. Program jest zgodny ze standardami wymagań egzaminacyjnych, uwzględnia zadania szkoły wynikające z podstawy programowej, ze szczególnym naciskiem na pomoc uczniom w rozwijaniu kompetencji kluczowych, poczucia własnej wartości oraz wiary we własne możliwości. Podstawa Programowa (Rozp. z dnia 23 sierpnia 2007 r.) proponuje następujące cele ogólne:

- opanowanie kompetencji komunikacyjnej w stopniu umożliwiającym rozumienie i budowanie poprawnych pod względem językowym wypowiedzi dostosowanych do tematu, sytuacji, rodzaju i sposobu przekazywania informacji oraz do osoby rozmówcy;
- przygotowanie do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym;
- opanowanie kompetencji lingwistycznej, czyli umiejętności tworzenia gramatycznie poprawnych zdań, opartej na znajomości elementów języka i reguł ich łączenia;
- przyswojenie przez uczniów czterech podstawowych sprawności językowych: rozumienia ze słuchu, czytania ze zrozumieniem, mówienia i pisania;
- przygotowanie uczniów do dalszego samokształcenia poprzez zaprezentowanie strategii uczenia się;
- nabycie przez uczniów umiejętności integrowania sprawności językowych;
- opanowanie przez uczniów zasad wymowy i ortografii;
- nabycie przez uczniów umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji i materiałów autentycznych w celu zdobywania wiadomości z różnych dziedzin, w szczególności w zakresie przedmiotów zawodowych.

1.5 Cele szczegółowe

1.5.1 Słuchanie

- rozumienie ogólnego sensu prostych, krótkich wypowiedzi osób posługujących się językiem rosyjskim jako macierzystym;
- rozumienie wypowiedzi w sytuacjach określonych w tematyce programu, np. w sklepie, na poczcie, w restauracji, w banku;
- wyszukiwanie informacji szczegółowych w nieskomplikowanych wypowiedziach i dialogach dotyczących typowych sytuacji życia codziennego i zawodowego;
- rozumienie ogólnego sensu prostych, autentycznych wypowiedzi w różnych warunkach odbioru, np. rozmowa telefoniczna, zakładanie konta bankowego, rozmowa o przyjęcie do pracy;
- rozumienie ogólnego sensu prostych wypowiedzi zawierających niezrozumiałe elementy, których znaczenia uczeń może domyślić się z kontekstu.

1.5.2 Mówienie

- nawiązywanie, prowadzenie i podtrzymywanie rozmowy, adekwatnie do sytuacji;
- porozumiewanie się w miarę płynnie i spójnie w zakresie przewidzianych w programie kręgów leksykalno- gramatycznych;
- uzyskiwanie i udzielanie informacji dotyczących sytuacji życia codziennego;

- uzyskiwanie i udzielanie informacji w nieskomplikowanych sytuacjach wymagających posługiwania się językiem fachowym;
- prowadzenie prostych negocjacji w sytuacjach życia codziennego;
- relacjonowanie wypowiedzi innych osób i zdarzeń;
- wyrażanie własnych opinii, poglądów i umiejętność ich umotywowania;
- posługiwanie się odpowiednimi środkami językowymi w celu wyrażania emocji, intencji, uczuć w sytuacjach życia codziennego;
- opanowanie wymowy w stopniu zapewniającym zrozumienie przez rozmówców posługujących się językiem rosyjskim jako macierzystym.

1.5.3 Czytanie

- rozumienie powszechnie spotykanych autentycznych tekstów użytkowych, takich jak: listy, pocztówki, instrukcje, ulotki, ogłoszenia, i in. (w tym tekstów pisanych piśmem odręcznym);
- rozumienie ogólnego sensu tekstu ,w tym prostego tekstu fachowego, zawierającego fragmenty niezrozumiałe;
- rozumienie szczegółowe sensu prostego tekstu;
- wyszukiwanie w tekście częściowo niezrozumiałym konkretnych informacji;
- korzystanie ze słownika jedno- i dwujęzycznego, encyklopedii oraz innych źródeł informacji, w tym Internetu.

1.5.4 Pisanie

- sformułowanie i zapisanie własnego oraz otrzymanego prostego komunikatu;
- zredagowanie i zapisanie prostego tekstu użytkowego (np. zaproszenie, ogłoszenie, pocztówka, list prywatny, list oficjalny, list motywacyjny, umowa oraz wypełnianie formularzy;
- streszczenie prostego tekstu;
- prawidłowe stosowanie poznanych struktur leksykalno-gramatycznych oraz zasad ortografii w wypowiedzi pisemnej na temat życia codziennego i zawodowego.

1.5.5 Cele wychowawcze

Nauka języka rosyjskiego stwarza nauczycielowi wiele możliwości realizacji nie tylko celów edukacyjnych, ale i celów wychowawczych. Do zadań nauczyciela realizującego niniejszy program należy:

- rozwijanie u uczniów poczucia własnej wartości oraz wiary we własne możliwości, między innymi poprzez pozytywną informację zwrotną, dotyczącą indywidualnych umiejętności językowych;
- kształtowanie postawy zrozumienia własnej tożsamości narodowej (regionalnej, narodowej) na tle historii i kultury europejskiej;
- wspieranie uczniów w rozwijaniu postawy ciekawości, otwartości i tolerancji wobec innych kultur;
- wdrażanie ucznia do samodzielności w procesie uczenia się języka obcego, do samooceny i samokontroli własnych osiągnięć;
- wykształcenie umiejętności współdziałania w zespole;
- rozwijanie motywacji do nauki języka rosyjskiego poprzez stosowanie różnych metod i technik, a także form oceniania pracy ucznia;

- kształtowanie kompetencji interkulturowych, niezbędnych do funkcjonowania w wielokulturowym świecie;
- integracja na lekcjach języka rosyjskiego wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki innych przedmiotów i wykorzystanie jej np. do wykonania projektów.

2 Treści nauczania

2.1 Klasa I

1. Kręgi tematyczne

- **imię i nazwisko:** wiek, adres, zawód, miejsce pracy- udzielanie informacji o miejscu pracy: banku, firmie handlowej, zawieranie znajomości w sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych;
- **dom, życie rodzinne:** członkowie najbliższej rodziny, zainteresowania, wolny czas, rozkład dnia, codzienne czynności pracownika banku, ekonomisty, redagowanie zamówienia, faktury – czynności biurowe;
- **szkoła:** nauczyciele, koledzy, koleżanki – zawieranie znajomości; szkoła – podstawowe wyposażenie, podstawowe wyposażenie stanowiska pracy ekonomisty, plan pracy, przedmioty nauczania, koła zainteresowań;
- **zdrowie:** choroba i objawy, opieka nad osobą chorą, części ciała, określanie czasu, dni tygodnia i pory dnia, pory roku i nazwy miesięcy;
- **komunikacja:** rodzaje korespondencji, rozmowa telefoniczna – zakładanie konta bankowego, zwroty grzecznościowe w korespondencji i rozmowie telefonicznej służbowej pracownika banku, środki transportu, wyjazdy służbowe, rozmowa w sprawie przyjęcia do pracy;
- **Rosja i jej kultura:** stolica Rosji i jej główne obiekty.

2. Materiał gramatyczny

- **czasownik:**
  - ✓ czasowniki zwrotne np. познакомиться;
  - ✓ formy osobowe czasu teraźniejszego, przeszłego, przyszłego czasowników zakończonych na: -овать, -ать, -ить, -ывать;
  - ✓ czasowniki dokonane i niedokonane;
  - ✓ formy gramatyczne trybu rozkazującego w 2 os. l.poj. i 2 os. l.mn.;
  - ✓ związek czasownika z rzeczownikiem o odmiennym niż w języku polskim rządzie;
  - ✓ formy gramatyczne czasowników, których bezokolicznik kończy się na :-ить, -ать;
  - ✓ formy gramatyczne czasowników typu: советовать+ bezokolicznik;
  - ✓ formy gramatyczne czasowników zwrotnych- называться;
- **rzeczownik:**
  - ✓ rodzaj rzeczowników;
  - ✓ rzeczowniki o innym niż w języku polskim rodzaju;
  - ✓ regularne sposoby tworzenia rzeczowników osobowych, określających:
    - nazwy osób w zależności od narodowości i miejsca zamieszkania;
    - określających nazwy zajęć lub zawodów np. М. l.mn. rzeczowników на -а, -я.
  - ✓ rzeczowniki nieodmienne.

- **przymiotnik:**
  - ✓ formy gramatyczne l. poj. i mn. przymiotników twardo- i miękkotematowych;
  - ✓ związek zgody przymiotnika z rzeczownikiem;
  - ✓ biernik l. poj. przymiotników rodzaju żeńskiego.
- **liczebnik:**
  - ✓ formy gramatyczne liczebników głównych i porządkowych prostych i złożonych.
- **przysłówek:**
  - ✓ przysłówki miejsca, czasu, kierunku ,ruchu.
    - **zaimek:**
  - ✓ formy gramatyczne zaimków osobowych, dzierżawczych, pytających i wskazujących;
  - ✓ formy gramatyczne zaimka себя;
  - ✓ formy gramatyczne wyrażenia друг-друга.
- **przyimek:**
  - ✓ formy gramatyczne zaimków osobowych, dzierżawczych, pytających i wskazujących;
  - ✓ formy gramatyczne zaimka себя;
  - ✓ formy gramatyczne wyrażenia друг-друга.

3. Materiał ortograficzny

- poprawne oznaczanie głosek za pomocą liter alfabetu rosyjskiego;
- znak miękkiej w bezokolicznikach oraz w 2 osobie l. poj. czasu teraźniejszego;
- partykuły ся, сьw czasownikach zwrotnych;
- końcówki w zaimkach, przymiotnikach i liczebnikach;
- przedrostki zakończone na з,с: раз-,воз-,из-,без- oraz przedrostki с-,от-;
- miękkiej znak w liczebnikach i czasownikach trybu rozkazującego;
- pisownia nazw narodowości.

2.2 Klasa II

1. Kręgi tematyczne

- **dom:** mieszkanie, wielkość, rozkład, meble i ich rozmieszczenie, gospodarstwo domowe, sprzęt i urządzenia, święta rodzinne i uroczystości, funkcjonowanie podmiotów gospodarczych;
- **handel:** podstawowe pojęcia z zakresu handlu, marketing, rozmowy w sklepie, banku, w punkcie wymiany walut, na giełdzie, na targach, na granicy, podczas pobytu służbowego za granicą, korespondencja ekonomiczna, bankowa, ważniejsze aktualne wydarzenia w Polsce i na świecie z zakresu ekonomii;
- **targi:** zwroty grzecznościowe z zakresu ekonomii, reklama, giełdy, hotel, bank;
- **wyjazdy służbowe:** przekraczanie granicy, spotkania służbowe bankowe, marketingowe, prezentacja firmy, jej działalności bankowej;
- **środowisko naturalne:** środowisko przyrodnicze i jego ochrona, świat zwierząt i roślin;
- **czas wolny:** popularne formy spędzania czasu wolnego, zainteresowania, wypoczynek, turystyka, zarządzanie w ekonomii;
- **zdrowie:** sport, zdrowy styl życia, choroby i lekarstwa;
- **zakupy:** sklepy i ich rodzaje, nazwy podstawowych towarów, usługi bankowe, formy grzecznościowe przy zakupach;

- **restauracja:** rodzaje lokali gastronomicznych, zakładanie własnej działalności gospodarczej, narodowe potrawy rosyjskie, rachunek bankowy, opłata kartą bankową;
- **technika:** środki porozumiewania się – telefon komórkowy, poczta elektroniczna, Internet, praca urzędnika w banku – scenki.

2. Materiał gramatyczny

- **czasownik:**
  - ✓ formy gramatyczne czasowników typu просить z bezokolicznikiem;
  - ✓ konstrukcja zdań bezpodmiotowych;
  - ✓ formy trybu rozkazującego w 1 os. l. mn. tworzone przez dodanie do formy 1 os. l. mn. czasu przyszłego wyrazów давай, давайте;
  - ✓ formy 3 os. l. poj. i mn. trybu rozkazującego : пусть он...;
  - ✓ związek rzeczowników z czasownikami o odmiennym rządzie niż w języku polskim;
  - ✓ formy krótkie imiesłowów przymiotnikowych w stronie biernej czasu przeszłego.
- **rzeczownik:**
  - ✓ tworzenie rzeczowników złożonych;
  - ✓ skróty literowe.
- **przymiotnik:**
  - ✓ niezłożone i złożone formy stopnia wyższego i najwyższego przymiotnika.
- **liczebnik:**
  - ✓ związek liczebnika z rzeczownikiem i przymiotnikiem.
- **przysłówek:**
  - ✓ stopień wyższy i najwyższy przysłówka.
- **zaimek:**
  - ✓ formy gramatyczne zaimków который, каждый, какой.
- **przyimek:**
  - ✓ użycie przyimków, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które mają odmienne znaczenie w języku polskim lub wymagają innego przypadku.

3. Materiał ortograficzny

- znak miękki w formach trybu rozkazującego;
- pisownia form gramatycznych rzeczowników i przymiotników, których temat kończy się na к,г,х.;
- pisownia form gramatycznych rzeczowników i przymiotników , których temat kończy się na ж,ш,ц;
- pisownia skrótów literowych;
- pisownia rzeczowników złożonych;
- pisownia form gramatycznych zaimków nieokreślonych.

2.3 Klasa III

1. Kręgi tematyczne

- **charakterystyka człowieka:** sylwetka ekonomisty, pracownika banku na różnych stanowiskach, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru;
- **czas wolny:** radio i telewizja- audycje ekonomiczno- bankowe, prasa na podstawie wybranych ekonomicznych gazet i czasopism rosyjskich;

- **uczeń w świecie:** plany na przyszłość, wybór zawodu, miejsca pracy, zdobywanie uprawnień, pozyskiwanie nowych pracowników z dziedziny ekonomii- rozmowy o pracę, dialogi: klient-doradca z zakresu ekonomii;
- **podróże i kontakty zagraniczne:** pobyt za granicą-prezentowanie ofert bankowych, nowości ekonomicznych, pieniądze w Rosji, bank, wymiana pieniędzy, karta kredytowa, internetowa obsługa klienta bankowego, rachunki ekonomiczne;
- **korespondencja ekonomiczna:** aneksy, umowy, kontrakty;
- **Rosja** – kultura, nauka i gospodarka: najważniejsze obiekty kulturalne w Rosji, wybitni twórcy nauki i ekonomii rosyjskiej, gospodarka w Rosji, jej miejsce w świecie.

2. Materiał gramatyczny

- **czasownik:**
  - ✓ formy trybu warunkowego;
  - ✓ czasowniki na –сти;
  - ✓ zdania bezpodmiotowe;
  - ✓ imiesłowy przysłówkowe współczesne i uprzednie;
  - ✓ konstrukcje pytające z partykułą ли;
  - ✓ konstrukcje z wyrazem wtrąconym к сожалению.
- **rzeczownik:**
  - ✓ tworzenie rzeczowników odczasownikowych;
  - ✓ tworzenie rzeczowników odprzymiotnikowych.
- **przymiotnik:**
  - ✓ rzeczownikowe formy przymiotników;
  - ✓ krótkie i pełne formy przymiotników w funkcji orzecznika.
- **liczebnik:**
  - ✓ formy gramatyczne wyrazów liczbowych.
- **przysłówek:**
  - ✓ przysłówki miejsca.
  - ✓ zdania bezpodmiotowe z przysłówkiem i z bezokolicznikiem oraz partykułą бы.
- **zaimek:**
  - ✓ formy gramatyczne zaimków: некогда, некого.
- **przyimek:**
  - ✓ użycie przyimków w typach zdań podanych programie ze szczególnym uwzględnieniem tych, które mają odmienne znaczenie niż w języku polskim lub wymagają innego przypadku.

3. Materiał ortograficzny

- pisownia partykuły бы;
- pisownia przysłówków typu: по-нашему;
- pisownia wyrazu пол z rzeczownikami i liczebnikami.

4. Materiał fonetyczny dla klas I- III

- **Artykulacja:**
  - ✓ samogłosek а,о,и,у,ы w sylabach nieakceptowanych;
  - ✓ -е,я,ю w sylabach przedakcentowych po spółgłosce i w sylabach poakcentowych po spółgłosce;
  - ✓ я,е,ё,ю na początku wyrazu, po samogłosce oraz po znaku miękkim i twardym;
  - ✓ spółgłosek ж,ш,ц oraz ч,щ;
  - ✓ partykuły zwrotnej w czasownikach;
  - ✓ połączeń тся,ться;
  - ✓ połączeń spółgłoskowych кв,св,хв,цв;

- ✓ spółgłosek bezdźwięcznych przed б,г,д,ж,з;
- ✓ połączeń сж,гк,гч;
- ✓ połączeń зч,сч;
- ✓ чт w wyrazach что, чтобы;
- ✓ końcowych spółgłosek w przyimkach без,из,над,под,перед;
- ✓ и na początku wyrazu po spółgłosce twardej;
- ✓ zakończeń –ого, -его;
- ✓ połączeń literowych стн,здн,лнц,вств;
- ✓ przyimków z następujących po nich wyrazem, np.
- **Intonacja:**
  - ✓ zdania oznajmującego;
  - ✓ zdania pytającego;
  - ✓ niepełnego zdania pytającego zaczynającego się od spójnika а;
  - ✓ zdania wykrzyknikowego lub pytającego wyrażającego emocje.
- **Akcentuacja:**

Praca nad poprawnym akcentem powinna być prowadzona i doskonalona w ciągu całego procesu nauczania. Należy uświadomić uczniom, że akcent w języku rosyjskim jest nie tylko zjawiskiem fonetycznym, ale również zjawiskiem wpływającym na zmianę formy gramatycznej lub też znaczenia wyrazu.

3 Procedury osiągnięcia celów

Wybierając sposoby osiągnięcia celów edukacyjnych, nauczyciel powinien uwzględnić przede wszystkim możliwości i zainteresowania uczniów, nie zapominając o zasadzie stopniowania trudności. Omawiając treści programowe należy jak najczęściej posługiwać się przykładami z życia codziennego. Dobieranie interesujących przykładów rozbudza naturalną ciekawość uczniów i rozwija ich zainteresowania.

3.1 Postulaty metodyczne

Nauczyciel powinien stosować możliwie różnorodne metody nauczania. Najskuteczniejsze są oczywiście takie, które wymagają aktywnej postawy uczniów. Warto organizować pracę w grupach, podczas pracy zespołowej uczniowie uczą się współdziałania, dobrej organizacji pracy, kształcą umiejętności komunikowania się i argumentowania swoich stanowisk w języku rosyjskim. Do każdej ze stosowanych metod należy wykorzystywać odpowiednie do omawianego zagadnienia, dostępne środki dydaktyczne (np. materiały autentyczne związane z zawodem, słowniki, nagrania, Internet, programy TV rosyjskiej)

Jako wiodącą w niniejszym programie proponuje się metodę komunikacyjną. Zgodnie z metodą komunikacyjną wszystkie sytuacje występujące na zajęciach są pretekstem do komunikowania się. Komunikacja w rozumieniu omawianej metody ma miejsce w sytuacji, w której występuje luka informacyjna, możliwość wyboru treści i form językowych, a także reakcja rozmówcy. Powinna ona zaspokajać oczekiwania komunikacyjne inicjatora rozmowy.

Istotną jest również metoda audiolingualna, która zakłada, że nauczanie powinno odbywać się poprzez wielokrotne powtarzanie zwrotów w obcym języku, aż do zautomatyzowania reakcji ucznia. Uczeń reaguje na kontekst w wyniku powtarzanych ćwiczeń, pokonując przyzwyczajenia przenoszone początkowo z języka ojczystego. Rola nauczyciela polega na kontrolowaniu reakcji językowych ucznia i podawaniu modelu językowego. Nowe słownictwo i struktury są wprowadzane głównie za pomocą dialogów. Podstawowa technika to powtarzanie za modelem i uczenie pamięciowe.

3.2 Metody preferowane w dydaktyce

Efekty nauczania w ramach sprawności powinny być sprawdzane systematycznie poprzez bieżącą obserwację i diagnozowanie uczniów. Wystawianie oceny końcowej wyłącznie na podstawie testów, bez uwzględniania innych możliwych technik, znacznie ogranicza możliwości wykazania się ucznia. Zadania, jakie stawiamy uczniom, powinny być adekwatne do indywidualnych możliwości uczniów. Sądzę, że to nauczyciel powinien w swoich staraniach nauczyć uczniów, jak wykorzystywać indywidualne możliwości, poprzez stosowanie różnorodnych technik pracy i strategii uczenia się oraz poprzez wskazywanie na sposoby wykorzystania indywidualnych predyspozycji uczniów. Poniżej proponuję kilka technik pracy.

3.2.1 Nauka przez piosenkę

Odpowiedni dobór piosenek, w tym piosenek edukacyjnych przeznaczonych do nauki języka, pozwala na wprowadzenie każdej struktury gramatycznej, słownictwa, naukę wymowy i akcentu dla każdego poziomu zaawansowania. Piosenki edukacyjne są doskonałą pomocą w przyswajaniu języka. Należy je traktować jako materiał wyjściowy zarówno do ćwiczeń strukturalnych, jak i do stymulacji komunikacyjnej. Można również odwoływać się do piosenek słuchanych przez uczniów, podporządkowując ich wybór celowi lekcji lub odwrotnie, określając cel lekcji w zależności od zawartości treściowej piosenki. Drugi wariant jest o tyle istotny, że pozwala uczniom dostrzec elastyczność nauczyciela. Warto jednak wykorzystywać preferencje uczniów.

3.2.2 Projekty

Projekty to rodzaj zajęć związanych z fazą zastosowania języka. Pozwala uczniom na swobodny wybór zarówno treści, jak i formy nauki (np. jako pracy plastyczno-językowej). Uczniowie sami lub z pomocą nauczyciela rozdzielają między sobą zadania, zgodnie z umiejętnościami, tym samym przejmując odpowiedzialność za własne obszary działań. Pewne fazy przygotowania projektu mogą odbywać się poza klasą (zbieranie informacji, przeprowadzanie wywiadów środowiskowych, kolekcjonowanie materiałów w postaci rysunków, fotografii, przygotowanie tabel, wykresów oraz wstępna obróbka tekstów, które będą wykorzystane w pracy). Jedną z form projektu jest wydawanie *własnej gazety*. Rozdział zadań może zmieniać się przy kolejnym numerze, i uczniowie wykorzystujący uprzednio zdolności artystyczne, tym razem spróbują swoich sił, wykorzystując sprawności językowe. W gazetce mogą się znaleźć prace uczniów, słówka przynieszone na rosyjski, listy, krzyżówki, kserokopie projektów, wydruki z Internetu oraz stałe rubryki, takie jak sport, muzyka.

3.2.3 Techniki teatralne (drama)

Krótkie scenki, obszerniejsze inscenizacje, dialogi i odgrywanie ról są technikami, które warto wykorzystywać na co dzień. Wykorzystanie technik teatralnych jest o tyle ważne, że przyjęcie przez ucznia nowej roli zwalnia go niejako z “odpowiedzialności” za ewentualne błędy językowe. Odgrywanie krótkich scenek jest, wbrew pozorom, doskonałą formą nauki dla uczniów o obniżonej samoocenie.

3.2.4 Nauka z wykorzystaniem technik multimedialnych. Internet

Docieranie do materiałów autentycznych lub publikowanych w języku rosyjskim będzie ważnym czynnikiem motywacyjnym. Internet daje młodzieży możliwość wykorzystania znajomości języka rosyjskiego do celów określonych przez siebie. Warto zachęcać uczniów do włączenia tej techniki także do innych celów, związanych z codzienną nauką innych przedmiotów szkolnych: historii, plastyki, geografii, literatury, wiedzy o społeczeństwie, środowisku, muzyki, fizyki.

3.2.5 Rozgrzewka językowa

Każda lekcja powinna rozpocząć się od rozgrzewki językowej. Moment przyzwyczajenia uczniów do wykorzystywania na tym etapie lekcji zabaw związanych z technikami twórczego myślenia takimi jak: “burza mózgów” czy “skojarzenia”. Każde skojarzenie czy pytanie jest równie dobre i słuszne. Techniki te pozwalają kształtować u uczniów szacunek do własnego zdania i zdania kolegów. Oto ich przykłady:

- Rozmawiamy pytając: uczestnicy gry mają za zadanie podtrzymywać konwersację wyłącznie za pomocą pytań. Uczeń który zapomni się i udzieli zwykłej odpowiedzi, odpada z gry;
- Opowieść bez końca: nauczyciel lub uczeń zaczyna opowieść, ustala imiona bohaterów, miejsce i czas akcji, po czym wskazuje kolejnego ucznia, którego zadaniem jest kontynuowanie opowieści. Po pewnym czasie uczeń wyznacza następnego narratora;
- Co zabierzesz na bezludną wyspę: uczniowie najpierw ustalają, ile przedmiotów i jakiej wagi mogą zabrać na bezludną wyspę, po czym wspólnie ustalają, co to będzie. Każdy musi uzasadnić swój wybór i przekonać do niego kolegów.

3.3 Środki dydaktyczne

- materiały dodatkowe ze strony internetowej www.wsipnet.pl/kluby/rosyjski;
- fragmenty utworów literackich w języku rosyjskim i ich adaptacje;
- czasopisma;
- płyty do podręczników kursowych;
- nagrania piosenek i opowiadań;
- materiały autentyczne związane z profilem zawodowym;
- kasety video i DVD;
- Internet (nowości, strony internetowe gazet, książki, ogłoszenia bankowe itp.);
- plansze tematyczne;
- plakaty;
- dostęp do kserokopiarki;
- dostęp do pracowni komputerowej.

3.4 Spis wykorzystywanej literatury

- Podręczniki kursowe:
  - ✓ Klasa I i II – Wiatr-Kmieciak M., Wujec S., *Wot i my 1*, Wydawnictwo Szkolne PWN, 2008.
  - ✓ Klasa II i III – Wiatr-Kmieciak M., Wujec S., *Wot i my 2*, Wydawnictwo Szkolne PWN, 2009.
- Podręczniki uzupełniające:
  - ✓ Klasa I i II – Pado A., *Start.ru 1, język rosyjski dla początkujących*, WSiP, 2006.
  - ✓ Klasa II i III – Pado A., *Start.ru 2, język rosyjski dla średnio zaawansowanych*, WSiP, 2006.
  - ✓ Pado A., *Uspiech 1* (podręcznik i zeszyt ćwiczeń), WSiP, 2002.
  - ✓ Chwatow S., Hajcuk R., *Russkij jazyk w biznese*, WSiP, 2000.
  - ✓ Kuca Z., *Język rosyjski w biznesie*, WSiP, 2007.
  - ✓ Lubocha-Kruglik J., Zobek T., Zych A., *Rosyjsko-polski słownik tematyczny Ekonomia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2001.
- Słowniki polsko-rosyjskie i rosyjsko-polskie; Słowniki tematyczne.

3.5 Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Pracownia powinna być wyposażona w niezbędne środki techniczne, takie jak magnetofon, telewizor, odtwarzacz DVD, laptop, projektor. Do realizacji programu wskazany jest dostęp do Internetu i pracowni komputerowej.

4 Opis założonych osiągnięć ucznia

4.1 Słuchanie

Uczeń potrafi:

- rozumieć instrukcję nauczyciela języka rosyjskiego wykorzystywaną w sytuacji klasowej oraz w codziennych sytuacjach komunikacyjnych;
- rozumieć ogólny sens prostych sytuacji komunikacyjnych, w tym intencji rozmówcy;
- rozumieć ogólny sens słuchanego tekstu, dialogów i wypowiedzi rodzimych użytkowników języka;
- rozumieć sens wypowiedzi w różnych warunkach odbioru (np. rozmowa przez telefon, rozmowa na ulicy);
- wychwycić konkretną informację w słuchanym tekście;
- domyślić się znaczeń nieznanymi słów lub fraz w oparciu o kontekst;
- prawidłowo stosować strategie komunikacyjne.

4.2 Mówienie

Uczeń potrafi:

- formułować dłuższe, płynne i spójne wypowiedzi na określone tematy z zastosowaniem form gramatycznych odpowiednich do wyrażania teraźniejszości, przeszłości i przyszłości;
- wykorzystywać znajomość fonetyki w stopniu zapewniającym zrozumiałość wypowiedzi dla rodzimego użytkownika języka;
- inicjować, podtrzymywać i kończyć rozmowy. uzyskiwać i udzielać informacji w typowych sytuacjach dnia codziennego;
- właściwie reagować językowo na wypowiedź rozmówcy;
- wyrażać własne uczucia, myśli, opinie oraz relacjonować wypowiedzi innych osób;
- poprawnie wymawiać w zakresie poznanego materiału językowego;
- prawidłowo stosować strategie komunikacyjne.

4.3 Czytanie

Uczeń potrafi:

- rozumieć ogólny sens obszerniejszego tekstu przy czytaniu pobieżnym;
- rozumieć bardziej skomplikowany tekst narracyjny;
- rozumieć teksty autentyczne;
- prawidłowo stosować strategie komunikacyjne;
- wyszukiwać potrzebną informację.

4.4 Pisanie

Uczeń potrafi:

- samodzielnie przekazywać informacje pisemnie zgodnie z intencją;
- sformułować i zapisać własny oraz otrzymany komunikat;
- sporządzać dłuższą notatkę z czyjejs wypowiedzi;
- napisać dłuższy list lub opowiadanie o sobie i swoich zainteresowaniach, o miejscach i zdarzeniach;
- prawidłowo stosować zasady ortografii i podstawy interpunkcji;
- prawidłowo stosować strategie komunikacyjne.

Ponadto uczeń potrafi

- klasyfikować fakty i informacje, selekcjonować informacje;
- korzystać ze słownika jedno-i dwujęzycznego oraz innych źródeł informacji, w tym Internetu;
- korzystać z Internetu – wyszukiwać informacje, korzystać z poczty elektronicznej, komunikować się w ramach grup dyskusyjnych.

4.5 Formułowanie i hierarchizacja wymagań programowych

Sprawność rozumienia ze słuchu:

- rozumienie instrukcji nauczyciela języka rosyjskiego wykorzystywanego w sytuacji klasowej oraz w codziennych sytuacjach komunikacyjnych;
- rozumienie ogólnego sensu prostych sytuacji komunikacyjnych, w tym intencji rozmówcy;
- ukierunkowanie uczniów na zrozumieniu ogólnego sensu słuchanego tekstu, dialogów i wypowiedzi rodzimych użytkowników języka;
- rozumienie sensu wypowiedzi w różnych warunkach odbioru (np. rozmowa przez telefon, rozmowa na ulicy);
- ukierunkowanie uczniów na wychwycenie konkretnej informacji w słuchanym tekście;
- ćwiczenie umiejętności domyślania się znaczeń nieznanymi słów lub fraz w oparciu o kontekst;
- prawidłowe stosowanie strategii komunikacyjnych;

Sprawność mówienia:

- formułowanie dłuższych, płynnych i spójnych wypowiedzi na określone tematy z zastosowaniem form gramatycznych odpowiednich do wyrażania teraźniejszości, przeszłości i przyszłości;
- wykorzystanie znajomości fonetyki w stopniu zapewniającym zrozumiałość wypowiedzi dla rodzimego użytkownika języka;
- inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy. zdobywanie i udzielanie informacji w typowych sytuacjach dnia codziennego;
- właściwa reakcja językowa na wypowiedź rozmówcy;
- wyrażanie własnych uczuć, myśli, opinii oraz relacjonowanie wypowiedzi innych osób;
- opanowanie poprawnej wymowy w zakresie poznanego materiału językowego;

- nauka wymowy obejmująca poznawanie i utrwalanie systemu fonologicznego, intonację zdań oznajmujących i pytających;
- prawidłowe stosowanie strategii komunikacyjnych;

Sprawność czytania:

- rozumienie ogólnego sensu obszerniejszego tekstu przy czytaniu pobieżnym;
- rozumienie bardziej skomplikowanego tekstu narracyjnego;
- rozumienie tekstów autentycznych;
- prawidłowe stosowanie strategii komunikacyjnych;

Sprawność pisania:

- samodzielne przekazywanie informacji pisemnej zgodnie z intencją;
- sformułowanie i zapisanie własnego oraz otrzymanego komunikatu; sporządzenie dłuższej notatki z czyjejs wypowiedzi;
- napisanie dłuższego listu lub opowiadania o sobie i swoich zainteresowaniach, o miejscach i zdarzeniach;
- prawidłowe stosowanie zasad ortografii i podstaw interpunkcji;
- prawidłowe stosowanie strategii komunikacyjnych;

Inne umiejętności:

- klasyfikowanie faktów i informacji, selekcjonowanie informacji;
- korzystanie ze słownika jedno-i dwujęzycznego oraz innych źródeł informacji, w tym Internetu;
- korzystanie z Internetu – wyszukiwanie informacji, korzystanie z poczty elektronicznej, komunikowanie się w ramach grup dyskusyjnych.

Indeks kategorii semantycznych (z uwzględnieniem momentu wprowadzenia w programie)

Lp.	Nazwa kategorii semantycznej	Klasy		
		I	II	III
1	Zawieranie znajomości, wskazywanie osób oraz formy zawierania znajomości w oficjalnych sytuacjach	✓	✓	✓
2	Charakterystyka osób, przedmiotów i zjawisk	✓	✓	✓
3	Określanie związków zachodzących między przedmiotami, osobami i zjawiskami		✓	✓
4	Określanie osób według zawodu, funkcji i miejsca pracy, czynności i rodzaje zajęć	✓	✓	✓
5	Określanie osób według narodowości oraz miejsca zamieszkania	✓	✓	✓
6	Określanie sposobów przekazu informacji		✓	✓
7	Wyrażanie oddziaływania na odbiorcę		✓	✓
8	Określanie wiedzy, umiejętności, sposobów jej zdobywania	✓		✓
9	Wyrażanie pragnień i zamierzeń	✓		✓
10	Wyrażanie celu i przeznaczenia	✓		✓

11	Wyrażanie oceny i emocjonalnego stosunku do ludzi, przedmiotów i zjawisk			✓
12	Wyrażanie przyczyny i skutku		✓	✓
13	Wyrażanie możliwości i konieczności		✓	✓
14	Wyrażanie warunku		✓	
15.	Wyrażanie przekonań		✓	
16	Określanie sposobów poruszania się		✓	
17	Określanie przestrzeni po której odbywa się ruch		✓	

4.6 Główne narzędzia kontroli

- **kontrola znajomości struktur gramatycznych:**
  - ✓ transformacja zdania w zdanie o identycznym znaczeniu;
  - ✓ uzupełnianie luk w tekście lub pojedynczych zdaniach;
  - ✓ test wielokrotnego wyboru;
  - ✓ rozsypanki wyrazowe;
  - ✓ zadawanie pytań do podanych odpowiedzi.
- **kontrola znajomości słownictwa:**
  - ✓ test wielokrotnego wyboru;
  - ✓ podawanie synonimów i antonimów;
  - ✓ uzupełnianie luk;
  - ✓ wymienianie słów należących do jednej grupy tematycznej.
- **kontrola sprawności rozumienia ze słuchu:**
  - ✓ wybieranie jednej prawidłowej odpowiedzi;
  - ✓ określanie, czy dana wypowiedź jest prawdziwa czy fałszywa;
  - ✓ uzupełnianie brakujących informacji;
  - ✓ udzielanie odpowiedzi na pytania;
  - ✓ zaznaczanie na mapach i wykresach informacji.
- **kontrola sprawności rozumienia tekstu czytanego:**
  - ✓ określenie, czy dana wypowiedź jest prawdziwa, czy fałszywa;
  - ✓ wybieranie jednej prawidłowej odpowiedzi;
  - ✓ uzupełnianie brakujących informacji;
  - ✓ porządkowanie rozsypanych fragmentów tekstu;
- **kontrola sprawności mówienia:**
  - ✓ praca z obrazkiem;
  - ✓ rozmowa lub monolog;
  - ✓ odgrywanie ról.
- **kontrola sprawności pisania:**
  - ✓ wypełnianie formularzy;
  - ✓ pisanie tekstów z uwzględnieniem podanych informacji;
  - ✓ pisanie tekstów dowolnych.

5 Procedura ewaluacji programu nauczania

Zakłada się, że program będzie realizowany w trakcie 2 godzin zajęć dydaktycznych tygodniowo, w trzyletnim cyklu nauki. Program może być modyfikowany w zależności od warunków czasowych (ilość spotkań w tygodniu), możliwości uczniów, liczebności grup. Sugerowałabym ewentualną rezygnację z treści tematycznej ogólnej, przy zachowaniu wszystkich treści języka zawodowego. Ewentualne rozszerzenie programu zależy od inwencji nauczyciela w zakresie treści ekonomicznych.

W celu zebrania informacji o warunkach przebiegu pracy i wynikach kształcenia należy przeprowadzić ewaluację programu. Pomoże nam ona w ulepszeniu lub dalszym stosowaniu zaplanowanych działań edukacyjnych. Jako metodę badawczą proponuję ankietę, którą należy przeprowadzić wśród uczniów przed rozpoczęciem nauki języka rosyjskiego i następnie po każdym roku nauki (załączniki nr 1 i 2).

Załącznik nr 1

Ankieta ewaluacyjna. Technikum Ekonomiczne

- 1 Które aspekty języka rosyjskiego sprawiały mi największą trudność?
  - przyswojenie alfabetu
  - poprawność (gramatyka, ortografia, wymowa)
  - sprawności językowe (mówienie, pisanie, czytanie, słuchanie)

- 2 W jakich aspektach obserwuję u siebie postęp?
  - kompetencja językowa: zasób słownictwa, poprawność gram.- ortogr., wymowa;
  - kompetencja komunikacyjna: mówienie, pisanie twórcze, rozumienie ze słuchu, rozumienie tekstów czytanych;

- 3 Metody i techniki pracy oceniam jako:
.....

- 3 Jak oceniam wkład nauczyciela w przygotowanie zajęć? (1-5)
.....

- 4 Jak oceniam swój wkład w przygotowanie do zajęć? (1-5)
.....

- 5 Atmosferę na zajęciach oceniam jako:
.....

- 6 Które z wymienionych środków dydaktycznych oceniam jako najbardziej przydatne?
  - a) Nagrania TV/video
  - b) Materiały z Internetu
  - c) Prasa obcojęzyczna
  - d) Podręcznik
  - e) Materiały dodatkowe do podręcznika
  - f) .....

- 7 Inne uwagi.....

Załącznik nr 2

Ankieta ewaluacyjna. Technikum Ekonomiczne

1. W jakim stopniu lekcje języka rosyjskiego były atrakcyjne?

Tak 5 4 3 2 1 Nie

2. Czy w czasie zajęć zdobywałeś(-łaś) nowy zasób wiedzy i umiejętności?

Tak 5 4 3 2 1 Nie

3. W jakim stopniu lekcje języka rosyjskiego spełniły Twoje oczekiwania?

Tak 1 2 3 4 5 Nie

4. Własną aktywność podczas zajęć oceniam jako:

- a) wysoką
- b) średnią
- c) niską

5. Formy pracy były:

Aktywne 6 5 4 3 2 1 Bierne

6. Atmosfera podczas zajęć była:

Przyjazna 6 5 4 3 2 1 Stresująca

7. Uważam, że nauczyciel był:

Kompetentny 6 5 4 3 2 1 Niekompetentny

8. Sposób prowadzenia zajęć oceniam:

Źle 1 2 3 4 5 6 Dobrze

Bibliografia

- [1] Dąbrowska H, Zybert M, *Program nauczania Język rosyjski, kurs dla początkujących*, Warszawa 2002.
- [2] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2005.
- [3] Komorowska H., *Programy nauczania w kształceniu ogólnym i w kształceniu językowym*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2006.
- [4] Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 1996.
- [5] Siek-Piskozub T, *Gry i zabawy w nauczaniu języków obcych*, Warszawa 1994.

Indeks stron internetowych przydatnych dla nauczyciela i ucznia:

Wyszukiwarki:

<http://www.rambler.ru>

<http://www.yandex.ru>

<http://www.aport.ru>

<http://www.google.ru>

Wiadomości:

<http://www.lenta.ru>

<http://www.gazeta.ru>

<http://www.utro.ru>

Stron internetowe zawierające ćwiczenia dodatkowe:

- [1] www.wsipnet.pl/kluby/rosyjski.html?k=820
- [2] www.wsipnet.pl/kluby/rosyjski.html?k=820&k1=1187
- [3] www.wsipnet.pl/kluby/rosyjski.html?k=820&k1=1188

Autor
Dorota Żłobikowska

JĘZYK NIEMIECKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2
w Białymstoku**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	7
1 Cele nauczania.....	11
1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”.....	11
1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty 11	
1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego.....	12
1.4 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej.....	12
1.5 Cele szczegółowe.....	12
2 Treści nauczania.....	14
2.1 Działy.....	14
2.2 Zakres gramatyczny.....	15
2.3 Funkcje komunikacyjne.....	17
3 Procedury osiągania celów.....	23
3.1 Metody i techniki pracy nad poszczególnymi kompetencjami.....	23
3.2 Nauczanie gramatyki.....	26
3.3 Nauczanie słownictwa.....	26
3.4 Nauczanie wymowy.....	27
3.5 Strategie samodzielnego uczenia się.....	27
3.6 Indywidualizacja procesu nauczania.....	27
3.7 Materiały dydaktyczne.....	28
3.8 Formy pracy.....	28
4 Kontrola i ocena osiągnięć ucznia.....	29
4.1 Wypowiedź ustna.....	29
4.2 Wypowiedź pisemna.....	29
4.3 Sprawność mówienia.....	30
4.4 Słownictwo.....	30
4.5 Gramatyka.....	30
4.6 Sprawność pisania.....	30
4.7 Kryteria oceny.....	31
4.8 Spodziewane efekty (osiągnięcia uczniów).....	31
5 Ewaluacja programu nauczania.....	33
Załącznik 1.....	35
Załącznik 2.....	36
Załącznik 3.....	37
Przydatne adresy internetowe.....	38
Bibliografia.....	40

Metryczka programu:

Nauczany przedmiot:	język niemiecki
Typ kursu:	nauczanie języka obcego jako drugiego od podstaw (wariant C według Podstawy programowej)
Etap edukacyjny:	IV na podbudowie gimnazjum
Liczba godzin:	7 godzin w cyklu kształcenia (klasy I-III – dwie godziny tygodniowo, klasa IV- jedna godzina tygodniowo)
Miejsce realizacji programu:	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 w Białymstoku
Czas realizacji programu:	01.09.2009 – 30.06.2012
Autor:	Dorota Żłobikowska – mgr filologii rosyjskiej (Filia Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku); mgr filologii germańskiej (Uniwersytet Gdański); nauczyciel dyplomowany z 23-letnim stażem pracy, egzaminator języka niemieckiego. Obecnie zatrudniona w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 w Białymstoku jako nauczyciel języka niemieckiego i rosyjskiego.

Wstęp

Znajomość języków obcych odgrywa we współczesnej Europie olbrzymią rolę. Możliwość migracji, otwarte granice i rynki pracy stawiają przed młodymi ludźmi coraz wyższe wymagania, precyzują kompetencje kluczowe, jakimi dysponować powinien mieszkaniec nowoczesnej Europy i wymuszają znajomość języków obcych w życiu codziennym i zawodowym. Dlatego też proces edukacji szkolnej powinien wyposażyć ucznia w taką wiedzę, umiejętności i kompetencje, które pomogą w prawidłowym funkcjonowaniu zarówno na polskim jak i zagranicznym rynku pracy.

Według zaleceń Parlamentu Europejskiego i Rady Europy należy rozwijać kompetencje kluczowe, które niezbędne są do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem oraz do integracji społecznej.

Ogólna charakterystyka programu nauczania

Niniejszy program nauczania powstał w ramach projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji. Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Celem tego projektu jest rozwijanie kompetencji kluczowych u uczniów szkół ponadgimnazjalnych o profilu zawodowym w Polsce Wschodniej. Uczniowie będą mieli możliwość osiągnięcia umiejętności komunikacyjnych w zakresie języka ogólnego, ale również tych, które przygotowują do życia zawodowego.

Za podstawę teoretyczną programu posłużyły: Podstawa programowa dotycząca nauki języka obcego (Rozporządzenie MEN z dn. 23 sierpnia 2007) oraz Program nauczania języka niemieckiego w liceum ogólnokształcącym, liceum profilowanym i technikum. Kształcenie w zakresie podstawowym Krystyny Łuniewskiej, Urszuli Tworek, Zofii Wąsik, Marii Zagórnej (DKOS-4015-119/02), zgodny z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dn. 6 stycznia 2009 w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia (Dz.U. z dnia 15.01.2009).

Niniejszy program nauczania jest także zgodny ze standardami egzaminu maturalnego.

Przewidziane treści nauczania, zakres leksykalny i gramatyczny, dobór metod, środków dydaktycznych i wychowawczych, formy sprawdzające umiejętności i wiedzę uczniów uwzględniają charakterystykę uczniów, ich predyspozycje, potrzeby oraz środowisko i warunki życia.

Adresatami programu są uczniowie technikum, dlatego program uwzględnia specyfikę nauczania w tym typie szkoły, związek treści ogólnokształcących z zawodowymi, konieczność rozwijania kompetencji komunikacyjnych związanych z wykonywaniem zawodu i odnalezieniem swojego miejsca na europejskim rynku pracy.

Program będzie realizowany w klasie o profilu technik kelner. Jest to nowy profil w naszej szkole, wprowadzony zaledwie w ubiegłym roku, w odpowiedzi na zapotrzebowanie na tego typu usługi na rynku pracy. ZSP Nr 2 powstał m.in. na bazie Technikum Przemysłu Spożywczego, które ma długie tradycje w kształceniu technologów żywności, piekarzy, rzeźników, a więc kadry dla przemysłu spożywczego. Obecnie doszły do tego jeszcze usługi, a więc: technik kelner i technik usług gastronomicznych.

Program dotyczy nauki języka niemieckiego jako drugiego w czteroletnim cyklu nauczania w wariantcie C oznaczającym rozpoczęcie nauki języka obcego od podstaw, zapewniającym opanowanie minimum komunikacji językowej oraz przygotowanie uczniów do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym. Program będzie realizowany w wymiarze 2 godzin tygodniowo w klasach I-III i jednej godziny tygodniowo w klasie IV.

Do ogólnych treści edukacyjnych, umożliwiających posługiwanie się językiem niemieckim w typowych sytuacjach życia codziennego dodane zostaną treści odpowiadające profilowi technik kelner. Uczeń powinien nauczyć się wykorzystywać zdobytą na lekcjach innych przedmiotów wiedzę fachową oraz przygotować się do zastosowania jej z użyciem języka niemieckiego. Istotne jest również opanowanie słownictwa oraz kompetencji językowych, które umożliwią posługiwanie się językiem niemieckim w sytuacjach związanych z życiem zawodowym.

Proponowane kręgi tematyczne realizują założenia Podstawy programowej, standardy wymagań egzaminacyjnych oraz rozwijają kluczowe kompetencje języka obcego – słuchanie, mówienie, czytanie i pisanie.

Program zakłada wyposażenie uczniów w umiejętności komunikowania się, wyszukiwania i przetwarzania informacji, pracy w zespole, samodzielnego podejmowania decyzji, właściwej samooceny i twórczego działania. Uczeń powinien umieć właściwie zaprezentować swoje kwalifikacje kluczowe podczas poszukiwania pracy i w życiu zawodowym.

Charakterystyka uczniów

Uczniowie, będący adresatami tego programu, rozpoczynając naukę w technikum muszą zaadaptować się do nowej sytuacji, odnaleźć w nowej szkole, wśród nowego otoczenia i nowych warunków edukacyjnych.

Poziom ich rozwoju społeczno-emocjonalnego, sprawności umysłowej oraz zdolności jest zróżnicowany, zależny od stopnia rozwoju, doświadczenia życiowego i środowiska pochodzenia. W wieku 15-20 lat szukają oni logicznych związków w języku, analizują i świadomie przyswajają materiał leksykalny i gramatyczny. W trakcie realizacji projektu należy więc stworzyć atmosferę życzliwości, szacunku i akceptacji, która zachęci i zmotywuje młodzież do nauki języka obcego.

Z analizy środowiska rodzinnego uczniów naszej szkoły wynika, że 22% z nich pochodzi z terenów wiejskich, z rodzin niezamożnych, często dotkniętym eurosieroctwem, zagrożonych bezrobociem i patologią. Uczniowie ci ukończyli gimnazjum głównie z ocenami dopuszczającymi i otrzymali niską (około 22%) punktację z egzaminu gimnazjalnego. Trudna sytuacja rodzinna, brak wsparcia, zaległości edukacyjne powodują, że wielu uczniów nie potrafi pokonać bariery, jaką jest brak wiary we własne możliwości. Wielu uczniów przypadkowo wybrało naszą szkołę, nie planując swojej przyszłości zawodowej. Nieprzemyślane wybory i decyzje przekładają się na niskie zaangażowanie uczniów, słabą znajomość potrzeb, prognoz i wymogów rynku pracy. Sytuacja rodzinna uniemożliwiała im zdobycie wiedzy i kompetencji kluczowych w językach obcych poza szkołą. Niski poziom opanowanych umiejętności ogranicza ich możliwości rozwoju i aktywne planowanie kariery zawodowej. Wyposażenie uczniów w kompetencje kluczowe w zakresie języków obcych jest więc niezwykle istotne dla ich przyszłości zawodowej i osobistej. Poznanie i opanowanie na poziomie komunikacyjnym języka obcego otwiera przed nimi nowe możliwości, mogą rozwijać się i realizować zawodowo na terenie całej Europy. Zdobyte kompetencje kluczowe pozwalają na wyrównanie szans edukacyjnych, rozwój osobisty i zawodowy, niwelują zagrożenie przerwaniem procesu edukacyjnego.

Niezbędne warunki techniczne i organizacyjne

Nauczanie języka obcego jako jednej z kluczowych kompetencji wymaga prowadzenia zajęć w niewielkich grupach do 15 osób. Ułatwia to i przyspiesza proces nauczania, rozwijania i kształcenia sprawności językowych.

Technologia informacyjna stała się nieodzownym elementem życia, szczególnie młodego pokolenia. Należy to wykorzystać i uatrakcyjnić lekcje języka obcego poprzez wdrażanie technologii informacyjnej. Aby to zrealizować konieczna jest specjalistyczna pracownia językowa z 16 stanowiskami do pracy i dostępem do Internetu.

W trakcie realizacji programu uzasadnione byłoby korzystanie nie tylko z podręczników wraz z zeszytem ćwiczeń, ale także z dodatkowych środków dydaktycznych, które mogą podnieść atrakcyjność lekcji i przyczynić się do wzrostu motywacji.

Proponuje się zastosować następujące **materiały dydaktyczne dla ucznia i nauczyciela:**

- podręcznik podstawowy – Łuniewska K., Tworek U., Wąsik Z., Zagórna M., *Alles klar* (poziom podstawowy), części 1a, 1b, 2a, 2b, 3ab wraz z poradnikiem metodycznym dla nauczyciela, WSiP, Warszawa (2007);
- podręcznik uzupełniający – Eppert F., *Deutsch in Küche und Restaurant – Eine Einführung in die Fachsprache der Gastronomie*, Max Hueber Verlag (1994);
- słowniki polsko-niemieckie/niemiecko-polskie;
- Hatała G., Bielicka M., *Słownik tematyczny języka niemieckiego*;
- Bęza S., *Repetytorium z gramatyki języka niemieckiego*;
- Podkowińska-Lisowicz M., *Listy i teksty użytkowe z tłumaczeniami*, wyd. Langenscheidt;
- *Jak mówić po niemiecku – Wzory dialogów do matury i egzaminów* opracowane przez Małgorzatę Szerwentke, wyd. Langenscheidt;
- Bęza S., *Eine kleine Landeskunde der deutschsprachigen Länder*, WsiP;
- *Hallo aus Berlin* – Filmserie wyd. Goethe Institut;
- sprzęt multimedialny: 16 laptopów ze słuchawkami, urządzenie wielofunkcyjne ksero-drukarka-skaner, ekran interaktywny, odtwarzacz CD, DVD, płyty CD i DVD, komputerowe programy edukacyjne;
- pakiet uczniowski (podręcznik, zeszyt, długopis, ołówek z gumką, kolorowe markery);
- flipcharty, pisaki, masa klejąca, klej, magnesy, papier do ksero, toner.

1 Cele nauczania

1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

- opanowanie umiejętności komunikacyjnych – umiejętności logicznego i poprawnego wypowiedzania się;
- kształcenie i integracja czterech sprawności językowych: słuchania, mówienia, czytania i pisania, z naciskiem na dwie pierwsze (kształtowanie zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii);
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji (m.in. słowników, poradników, prasy, telewizji, Internetu);
- rozwijanie strategii samodzielnego uczenia się (samoocena postępów);
- rozwijanie tolerancji, otwartości i ciekawości wobec kultur krajów niemieckojęzycznych;
- rozwijanie umiejętności społecznych i interpersonalnych;
- kształcenie pozytywnych postaw oraz motywacji względem języka obcego i społeczności posługującej się nim;
- uzyskanie kompetencji interkulturowych, niezbędnych do funkcjonowania w wielojęzycznym i wielokulturowym świecie.

1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

- kształcenie kompetencji komunikacyjnych;
- podniesienie poziomu kształcenia – zdawalności egzaminów maturalnych;
- wzmocnienie systemu motywowania uczniów;
- kształcenie postaw otwartości, mobilności, odpowiedzialności za siebie i szkołę;
- rozwijanie umiejętności korzystania z nowych technologii;
- uświadomienie uczniom znaczenia znajomości języków obcych w ich życiu zawodowym (możliwość pracy w zakładach gastronomicznych w Polsce oraz w krajach UE);
- rozwijanie umiejętności zaprezentowania siebie, wyników własnej pracy;
- kształtowanie odpowiedzialności za własne wykształcenie;
- rozwijanie w uczniach poczucia własnej wartości, wiary we własne umiejętności językowe poprzez pozytywną informację zwrotną dotyczącą indywidualnych umiejętności lingwistycznych.

1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego

- wyposażenie uczniów w niezbędną wiedzę i umiejętności językowe z zakresu usług gastronomicznych, przydatne w przyszłej pracy zawodowej na stanowisku kelner (porozumiewanie się z konsumentami – wykorzystanie zwrotów grzecznościowych, udzielanie odpowiedzi na pytania konsumenta, interpretowanie instrukcji i poleceń wydanych w języku niemieckim, przyjmowanie zamówień, inkasowanie należności);
- opanowanie przez uczniów języka niemieckiego w stopniu podstawowym, umożliwiającym komunikację w odniesieniu do spraw życia zawodowego;
- integracja na lekcjach języka niemieckiego wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki przedmiotów zawodowych;
- kształtowanie u przyszłych kelnerów takich postaw jak: uprzejmość, grzeczność, staranność, opanowanie;
- nauka dobrej organizacji pracy, wytrwałości, samodyscypliny i systematyczności w dążeniu do osiągnięcia zamierzonych celów;
- przygotowanie do funkcjonowania na rynku pracy;
- przygotowanie do samodzielnego pogłębiania i wykorzystywania języka niemieckiego w pracy zawodowej.

1.4 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej

- opanowanie języka na poziomie zapewniającym w miarę sprawną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego;
- przygotowanie do egzaminu maturalnego z języka niemieckiego na poziomie podstawowym.

1.5 Cele szczegółowe

- nabywanie i rozwój sprawności językowych oraz ich integracja, umożliwiająca uczniom swobodne posługiwanie się językiem niemieckim w mowie i w piśmie, w kontaktach z użytkownikami języka w krajach niemieckojęzycznych i innych, a także w pracy i życiu codziennym przy korzystaniu z różnych źródeł informacji;
- wykorzystywanie języka obcego jako narzędzia poznania i komunikacji;
- posługiwanie się językiem niemieckim w pracy i w życiu codziennym przy wykorzystaniu różnych źródeł informacji;
- zapoznanie się z formą egzaminu maturalnego pisemnego i ustnego oraz z wymaganiami egzaminacyjnymi;
- poznanie zakresu tematyki maturalnej i zdobycie koniecznej wiedzy i umiejętności w poszczególnych obszarach tematycznych;
- poznawanie strategii rozwiązywania różnych typów zadań językowych, w tym maturalnych;
- poszerzanie wiedzy ogólnej, na temat obyczajów, norm życia codziennego w krajach niemieckojęzycznych;
- zapoznanie uczniów z elementami geografii, historii i sztuki krajów niemieckojęzycznych;
- integracja w trakcie zajęć wiedzy i umiejętności nabytych podczas nauki innych przedmiotów i wykorzystanie jej do wykonywania projektów językowych;

- doskonalenie umiejętności planowania, organizowania i współodpowiedzialności za proces uczenia się;
- rozwinięcie kompetencji językowych i lingwistycznych zapewniających swobodną komunikację w codziennych sytuacjach związanych z pracą zawodową;
- rozwijanie umiejętności działania w zespole i twórczego rozwiązywania problemów;
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym autentycznych;
- poznanie strategii rozwiązywania różnych zadań językowych, w tym zadań typu maturalnego.

2 Treści nauczania

2.1 Działy

Zakresy leksykalne zawarte w programie zgodne są z Podstawą programową i zakresem egzaminu maturalnego. Zostały one wzbogacone o słownictwo specjalistyczne związane z nauczaniem zawodu. Materiał przewidziany jest do opanowania w trakcie czteroletniego procesu nauczania. Nie ma konieczności linearnej realizacji zakresów leksykalnych. Jest możliwość powracania do tematów w formie spiralnej na coraz bardziej poszerzonym poziomie. Słownictwo zawodowe wprowadzane jest w sposób nieliniowy, ale uzależniony od indywidualnych potrzeb uczniów na danym etapie nauczania.

Treści z zakresu leksykalnego realizowane w trakcie czteroletniego procesu nauczania (na podstawie informatora maturalnego):

- **szkoła** – przedmioty szkolne, plan zajęć, oceny, przybory szkolne, wydarzenia z życia szkoły, zajęcia pozaszkolne, nazwy niektórych pomieszczeń w budynku szkolnym;
- **rodzina** – członkowie rodziny, wykonywane zawody, problemy i konflikty, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości;
- **dom** – miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, poszukiwanie i wynajmowanie mieszkania;
- **czas wolny** – zainteresowania, hobby, sport, rozrywki, wakacje, wypoczynek;
- **podróżowanie i turystyka** – środki transportu, dworzec kolejowy, kupowanie biletów, baza noclegowa, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie, wypadki i awarie;
- **żywnienie** – artykuły spożywcze, posiłki, lokale gastronomiczne, nawyki żywieniowe;
- **zakupy i usługi** – rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, korzystanie z usług (fryzjer, fotograf, poczta, bank);
- **życie codzienne** – rozkład dnia, obowiązki, styl życia;
- **tradycje, zwyczaje, święta;**
- **sport** – popularne dyscypliny sportu, podstawowy sprzęt sportowy, imprezy sportowe;
- **zdrowie** – higieniczny tryb życia, podstawowe schorzenia, ich objawy i leczenie, niepełnosprawni, uzależnienia;
- **kultura** – podstawowe dziedziny kultury, uczestnictwo w kulturze;
- **nauka, technika** – obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych;
- **świat przyrody** – klimat, rośliny i zwierzęta, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe;
- **człowiek** – dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje;
- **państwo i społeczeństwo** – urzędy, organizacje międzynarodowe; przestępczość, przemoc, nałogi;

- **praca** – nazwy zawodów, zarobki, poszukiwanie pracy, ogłoszenia o pracy, strój do pracy, list motywacyjny, życiorys, rozmowa kwalifikacyjna;
- **elementy wiedzy o krajach niemieckiego obszaru językowego.**

Zaleca się także zwrócenie szczególnej uwagi na dobre opanowanie przez uczniów materiału leksykalnego, przydatnego w sytuacjach, z jakimi absolwent szkoły zetknie się **w przyszłej pracy zawodowej jako kelner** tj.:

- nazewnictwo związane z kuchnią, jej wyposażeniem;
- czynności i zadania zawodowe;
- surowce i produkty służące do przygotowania potraw: rodzaje mięsa i ryb, owoce, warzywa, przyprawy, zioła;
- napoje zimne i gorące – alkoholowe (rodzaje win i piwa) i bezalkoholowe;
- nazwy potraw, ciast, napojów;
- potrawy i posiłki kuchni polskiej i niemieckiej – przepisy kucharskie;
- rodzaje zakładów gastronomicznych;
- karty dań i napojów;
- udzielanie i zasięganie informacji w restauracji (zamawianie i polecanie potraw i napojów, reklamacje, przyjmowanie i regulowanie rachunku);
- formy płatności.

Ponieważ spora część absolwentów szkoły znajdzie prawdopodobnie zatrudnienie w zakładach gastronomicznych, celowe jest wprowadzenie właśnie takiego słownictwa.

Program uwzględnia również leksykę związaną z wykorzystaniem w życiu osobistym i zawodowym technologii komunikacyjnej i informatycznej. Słownictwo to może być wykorzystane przez ucznia w procesie uczenia się, poszukiwania pracy, kontaktach zawodowych i pozazawodowych.

Słownictwo związane z technologią komunikacyjną i informatyczną:

- wyszukiwanie informacji w Internecie;
- tworzenie dokumentacji zawodowej z zastosowaniem technologii komputerowej.

Zastosowanie technologii informacyjnej na zajęciach ma wpływ na podniesienie ich atrakcyjności i motywowanie uczniów do dalszej nauki języka oraz wyposaża ich w kompetencje językowe i informatyczne.

2.2 Zakres gramatyczny

Skuteczna komunikacja językowa możliwa jest dzięki opanowaniu i świadomemu stosowaniu reguł gramatycznych.

Treści z zakresu gramatycznego realizowane w trakcie czteroletniego procesu nauczania (na podstawie informatora maturalnego):

- **rzeczownik:**
  - ✓ użycie rodzajnika nieokreślonego, określonego, użycie rzeczownika bez rodzajnika,
  - ✓ odmiana rzeczownika;
  - ✓ rzeczowniki złożone;
  - ✓ rzeczowniki zdrobniałe;
  - ✓ rzeczowniki określające zawód i wykonawcę czynności;
  - ✓ rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów i części świata;
  - ✓ rzeczowniki tworzone od bezokoliczników;

- ✓ rzeczowniki z przyrostkami: -e, -ei, -heit, -keit, -ler, -schaft, -ion, -tät, -in, -um, -ung, -ium, -ment, -ling;
- ✓ odmiana imion własnych;
- ✓ rzeczownik po określeniu miary i wagi;
- ✓ rzeczowniki z przedrostkami Un-, Ge-, Miss-;
- ✓ rzeczowniki tworzone od przymiotników, imiesłówów i liczebników.
- **czasownik:**
  - ✓ formy czasowe;
  - ✓ strona czynna czasownika: Präsens, Futur I, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt;
  - ✓ czasowniki posiłkowe sein, haben, werden;
  - ✓ czasowniki zwrotne;
  - ✓ czasowniki modalne w trybie oznajmującym Präsens i Präteritum;
  - ✓ czasowniki modalne w trybie przypuszczającym w czasie Präteritum;
  - ✓ czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone:
    - strona bierna czasownika (Vorgangspassiv): Präsens, Präteritum, Perfekt;
    - strona bierna Präsens, Präteritum z czasownikiem modalnym;
    - strona bierna określająca stan (Zustandspassiv).
  - ✓ tryb rozkazujący;
  - ✓ tryb przypuszczający – Konjunktiv II Präteritum;
  - ✓ tryb warunkowy:
    - Konditional I (würde + Infinitiv I).
  - ✓ rekcja czasowników, np.: denken an, fragen nach, warten auf, stören (Akk).
- **przymiotnik:**
  - ✓ przymiotnik jako orzecznik;
  - ✓ przymiotnik jako przydawka:
    - z rodzajnikiem określonym i zaimkiem wskazującym dieser, jener, derselbe;
    - z rodzajnikiem nieokreślonym, zaimkiem dzierżawczym i z przeczeniem kein, keine;
    - bez rodzajnika;
    - po zaimkach pytających, nieokreślonych;
    - po zaimkach liczebnych beide, alle, viele, wenige, manche, andere, einige, folgende;
    - po liczebniku;
    - w formie stopnia wyższego i najwyższego.
  - ✓ regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika;
  - ✓ przymiotniki w porównaniach;
  - ✓ rekcja przymiotnika;
  - ✓ przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów i części świata;
  - ✓ przymiotniki z przedrostkiem un-.
- **liczebnik:**
  - ✓ liczebniki główne;
  - ✓ liczebniki porządkowe;
  - ✓ liczebniki mnożne i nieokreślone;
  - ✓ liczebniki ułamkowe i dziesiętne;
  - ✓ użycie liczebników w oznaczeniu miary i wagi, powierzchni i objętości.
- **zaimek:**
  - ✓ odmiana zaimków osobowych, wskazujących, dzierżawczych, zwrotnych;
  - ✓ zaimek nieosobowy es;

- ✓ zaimki nieokreślone: alle, einige, etwas, jeder, jemand, einer, keiner, man, niemand, nichts, alles;
- ✓ zaimki względne der, die, das, welcher, welche, welches;
- ✓ zaimki pytające: wer?, was?, welcher?, welche?, was für ein/eine/ein?, was für...?;
- ✓ zaimek wzajemny einander.
- **przysłówek:**
  - ✓ przysłówki zaimkowe w pytaniu i odpowiedzi, np.: *Worauf wartest du? - Ich warte darauf;*
  - ✓ regularne i nieregularne stopniowanie przysłówek;
  - ✓ przysłówki określone czasu i miejsca;
- **przyimek:**
  - ✓ przyimki z dopełniaczem: während, trotz, wegen, statt;
  - ✓ przyimki z celownikiem: aus, bei, mit, nach, seit, von, zu, gegenüber;
  - ✓ przyimki z biernikiem: durch, gegen, für, ohne, um, entlang, bis;
  - ✓ przyimki z celownikiem i biernikiem: an, auf, in, hinter, neben, unter, über, vor, zwischen.
- **składnia:**
  - ✓ zdania pojedyncze: oznajmujące, pytające i rozkazujące;
  - ✓ szyk wyrazów: prosty, przestawny oraz szyk zdania podrzędnie złożonego;
  - ✓ przeczenia nein, nicht, kein, nie, niemals, nirgends, keinesfalls i ich miejsce w zdaniu;
  - ✓ zdania złożone współrzędnie ze spójnikami: aber, denn, oder, und, sondern, deshalb, sonst, trotzdem i bezspójnikowe, np.;
  - ✓ zdania podrzędnie złożone:
    - zdania podmiotowe;
    - zdania dopełnieniowe: dass, ob, wer, was, wo, wie;
    - zdania okolicznikowe przyczyny: weil, da;
    - zdania okolicznikowe czasu: wenn, als, bevor, (ehe), bis, nachdem, seitdem, während;
    - zdania warunkowe rzeczywiste: wenn + Präsens;
    - zdania warunkowe nierzeczywiste: Konjunktiv Präteritum czasowników: sein, haben;
    - modalnych, Konditionalis I;
    - zdanie okolicznikowe celu: damit, konstrukcja bezokolicznikowa um ... zu;
    - zdania porównawcze: so wie, als, je ... desto.
  - ✓ konstrukcje bezokolicznikowe z zu i bez zu w czasie Präsens i Präteritum.

2.3 Funkcje komunikacyjne

Realizacja programu nauczania języka niemieckiego oznacza rozwijanie umiejętności i kompetencji kluczowych oraz skuteczne wdrażanie funkcji komunikacyjnych, umożliwiających porozumiewanie się w języku obcym.

Do najważniejszych funkcji komunikacyjnych uwzględnionych w programie należą:

- posługiwanie się zwrotami grzecznościowymi;
- powitanie, pożegnanie, przeproszenie, usprawiedliwienie;
- nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktu z ludźmi, z konsumentami - cudzoziemcami;

- przedstawianie siebie i innych osób;
- sygnalizowanie niezrozumienia;
- wydawanie poleceń, instruowanie;
- zdobywanie i wymiana informacji dotyczących różnych aspektów życia codziennego i zawodowego (przyjmowanie zamówień od gości, przyjmowanie reklamacji);
- relacjonowanie przebiegu wydarzeń;
- negocjowanie;
- umiejętność argumentowania;
- wyrażanie własnej opinii (doradzanie w wyborze potraw i napojów), swoich uczuć i postaw;
- wyrażanie prośby, życzenia, nadziei, intencji, zamiaru, możliwości;
- określanie miejsca pobytu i pytanie o miejsce pobytu;
- oferowanie pomocy, rady;
- wyrażanie przymusu, konieczności, pewności, niepewności;
- opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc, zjawisk, czynności,
- radzenie sobie w sytuacjach zawodowych, np. ubieganie się o pracę na europejskim rynku pracy, a więc przygotowanie rozmowy kwalifikacyjnej i sformułowanie CV, rozmowy o sprawach zawodowych.

Opanowanie tych umiejętności jest niezbędne do funkcjonowania w realiach społecznych i zawodowych. Funkcje te zgodne są z wymaganiami i standardami egzaminacyjnymi i są konieczne do efektywnej realizacji zadań egzaminacyjnych.

W realizacji programu proponuję zastosować podręcznik wydawnictwa WSiP „*Alles klar*”, który zostanie uzupełniony dodatkowymi materiałami autentycznymi przygotowanymi przez nauczyciela stosownie do omawianej tematyki (głównie z podręcznika „*Deutsch in Küche und Restaurant – Eine Einführung in die Fachsprache der Gastronomie*”). Dodatkowe treści uzupełniające treści podręcznikowe i rozwijające kompetencje kluczowe zostały zaznaczone tłustym drukiem. Po każdym rozdziale nastąpi powtórzenie zagadnień leksykalno-gramatycznych i (ewentualnie) sprawdzian wiadomości.

Klasa I - „Alles klar” 1a (rozdziały 1-7), 1b (rozdziały 8-9) –zakres podstawowy

Rozdział	Treść	Gramatyka	Kręgi tematyczne
1.	Kraje – języki narodowości. Przedstawianie się. Zapoznanie się.	Czasowniki regularne (<i>lernen, kommen, wohnen, heißen</i>). Zaimek osobowy w mianowniku. Czasownik posiłkowy <i>sein</i> . Czasownik <i>sprechen</i> . Rzeczowniki rodzaju żeńskiego zakończone na <i>-in</i> .	Człowiek – dane personalne. Elementy wiedzy o krajach i językach europejskich.
2.	Niemiecki alfabet. Powitania/ Pożegnania. Formularz zgłoszeniowy.	Szyk zdania prostego. Pytania ze słówkiem pytającym. Liczebniki główne (1-1000 000).	Człowiek- dane personalne Praca – powitanie i pożegnanie z pracodawcą i współpracownikami.
3.	W instytucie językowym. Na lekcji języka obcego.	Czasowniki regularne o temacie zakończonym na <i>-t, -d, -chn, -ffn, -tm</i> . Czasownik modalny <i>mögen</i> . Rodzajnik określony	Szkoła – przedmioty nauczania, oceny, pomieszczenia w szkole, przybory szkolne. Orientacja w budynku i na

		i nieokreślony. Liczba mnoga rzeczowników. Rzeczownik w bierniku. Czasownik posiłkowy <i>haben</i> .	ulicy.
4.	Rodzina i krewni Zawody.	Pytania rozstrzygające Przeczenie <i>nicht</i> . Przeczenie <i>kein/keine</i> . Zaimek dzierżawczy w mianowniku. Czasownik <i>möchte</i> .	Życie rodzinne – członkowie rodziny, ich zawody i podstawowe czynności z nimi związane (zawody związane z usługami gastronomicznymi).
5.	Ulubione zajęcia/czas wolny/hobby. Poszukiwanie korespondencyjnych przyjaciół (ogłoszenia).	Czasowniki rozdzielnie złożone. Czasowniki nieregularne: <i>fahren</i> , <i>lesen, sehen, sprechen</i> . Czasowniki zwrotne.	Życie rodzinne i towarzyskie – formy spędzania czasu wolnego. Pory roku i miesiące. Sport – popularne dyscypliny sportowe.
6.	Podawanie czasu – czas zegarowy, data, pory dnia. Dni tygodnia. Umawianie się. Zaproszenia/ życzenia urodzinowe.	Czasownik <i>einladen</i> . Czasownik modalny <i>können</i> . Zaimek osobowy w bierniku. Liczebniki porządkowe.	Życie rodzinne i towarzyskie, formy spędzania czasu wolnego, uroczystości. Praca – zaproszenie na jakąś uroczystość, podziękowanie za zaproszenie; umawianie na spotkanie z dyrektorem w kontakcie bezpośrednim i telefonicznym.
7.	Prezenty Przyjęcie urodzinowe	Rzeczownik w celowniku. Zaimek osobowy w celowniku. Spójnik <i>denn</i> . Tryb rozkazujący.	Życie rodzinne i towarzyskie, formy spędzania czasu wolnego, uroczystości święta. Zakupy – towary nadające się na prezent.
8.	Terminarz. Rozkład dnia. Weekend.	Czas przeszły <i>Perfekt</i> .	Życie rodzinne i towarzyskie – czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, styl życia.
9.	Mieszkanie w Niemczech. Opis domu i pokoju. Wynajmowanie mieszkania.	Czasownik modalny <i>wollen</i> . Rzeczowniki złożone. Przyimki łączące się z celownikiem i biernikiem.	Dom – miejsce zamieszkania, opis mieszkania/domu, pomieszczeń w domu i wyposażenia, wyposażenie kuchni, sprzęty gospodarstwa domowego , poszukiwanie/wynajmowanie mieszkania.

Klasa II- „Alles klar” 1b (rozdziały 10-14), 2a (rozdziały 1-4) –zakres podstawowy

Rozdział	Treść	Gramatyka	Kregi tematyczne
10.	Posiłki. Jedzenie poza domem. Zdrowe odżywianie.	Czasownik modalny <i>sollen</i> . Zaimek nieokreślony <i>man</i> .	Żywność – artykuły spożywcze, przygotowywanie potraw, posiłki, lokale gastronomiczne, nawyki żywieniowe, kuchnia regionalna w Polsce i krajach niemieckojęzycznych, przepisy kulinarne, wyposażenie kuchni. Życie rodzinne – zdrowy styl życia.

11.	Zakupy W sklepie spożywczym, w sklepie odzieżowym, w supermarkecie.	Zdania okolicznikowe przyczyny ze spójnikiem <i>weil</i> . Zdania dopełnieniowe ze spójnikiem <i>dass</i> . Czasownik modalny <i>müssen</i> .	Zakupy i usługi – rodzaje sklepów, towary, kupowanie.
12.	Dyscypliny sportowe. Kondycja sportowa niemieckiej młodzieży. Dzień sportu w szkole.	Stopniowanie przymiotników i przysłówków. Rzeczowniki odczasownikowe.	Sport – popularne dyscypliny sportowe, imprezy sportowe, Popularni sportowcy polscy i niemieccy.
13.	Środki komunikacji. Informacja kolejowa. Salzburg Orientacja w mieście.	Zdanie pytające zależne i zdania dopełnieniowe ze spójnikiem <i>ob</i> . Przyimki łączące się z celownikiem lub biernikiem.	Podróżowanie i turystyka – środki transportu, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie, rezerwacja biletu lotniczego, planowanie podróży służbowej. Salzburg – zabytki, oferta turystyczna, kulturalna. Kultura – podstawowe dziedziny kultury. Elementy wiedzy o krajach niemieckojęzycznych.
14.	Plany urlopowe. Biuro podróży.	Czasownik modalny <i>dürfen</i> . Czasowniki modalne-powtórzenie.	Podróżowanie i turystyka – baza noclegowa, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie, rezerwowanie noclegu w podróży służbowej. Życie rodzinne i towarzyskie – formy spędzania czasu wolnego, styl życia-sposoby spędzania urlopu.
1.	Po feriach. Z kim na wakacje? Zgubione? Skradzione?	Czas przeszły <i>Perfekt</i> -powtórzenie. Czasowniki <i>sein</i> i <i>haben</i> w czasie <i>Päteritum</i> . Rzeczownik w dopełniaczu.	Życie rodzinne i towarzyskie – formy spędzania czasu wolnego, styl życia, sposoby spędzania urlopu. Podróżowanie i turystyka – wycieczki, zwiedzanie, kradzieże, zaginięcia. Praca – praca dorywcza.
2.	Wygląd zewnętrzny. Szata zdobi człowieka. Wokół mody i trendów.	Odmiana przymiotnika po rodzajniku określonym. Odmiana przymiotnika po przeczeniu <i>kein, keine</i> , zaimku dzierżawczym. Odmiana przymiotnika po rodzajniku nie-określonym.	Człowiek – wygląd zewnętrzny. Życie rodzinne i towarzyskie – styl życia, sposób ubierania, strój do pracy.
3.	Co ci dolega? Wokół zdrowia. Nałogi.	Zdania warunkowe. Odmiana przymiotnika bez rodzajnika.	Zdrowie – higieniczny tryb życia, podstawowe schorzenia, ich objawy, leczenie, uzależnienia.
4.	Wokół pieniędzy. Usługi. Awarie.	Zdania okolicznikowe celu. Czasownik <i>lassen</i> .	Usługi – korzystanie z usług, wypełnianie przekazów pieniężnych Podróżowanie i turystyka – awarie samochodowe.

Klasa III – „Alles klar” 2a (rozdziały 5-6) i 2b (rozdziały 7-12) –zakres podstawowy

Rozdział	Treść	Gramatyka	Kręgi tematyczne
5.	Uroczystości. Adwent i Boże Narodzenie, Wielkanoc.	Konstrukcja bezokolicznikowa z <i>zu</i> i bez <i>zu</i> . Zdania przyzwalające z <i>trotzdem</i> .	Życie rodzinne i towarzyskie – formy spędzania czasu wolnego, okresy życia, święta i uroczystości, tradycje, zwyczaje.
6.	Co jest typowo niemieckie? Odkrywanie Niemiec.	Przymiotniki utworzone od nazw miejscowości.	Elementy wiedzy o krajach niemieckojęzycznych. Podróżowanie i turystyka – informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie. Kultura – twórcy i ich dzieła, stereotypy, cechy Niemców.
7.	Imprezy kulturalne. Czytanie. Bajki niemieckie.	Czas przeszły <i>Präteritum</i> . Czas przeszły <i>Präteritum</i> czasowników modalnych.	Kultura – dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze.
8	Rodzina dzisiaj. Rodzina kiedyś. Konflikty w domu.	Zdania okolicznikowe czasu ze spójnikami <i>als</i> i <i>wenn</i> . Rekcja czasownika. Pytania z zaimkiem pytającym w połączeniu z przyimkiem.	Człowiek – cechy charakteru, uczucia emocje. Życie rodzinne i towarzyskie, styl życia.
9	Przyjaźń. Miłość. Moje zwierzę – mój przyjaciel.	Zaimek wzajemności <i>einander</i> . Zdania okolicznikowe czasu ze spójnikami: <i>während</i> , <i>bevor</i> , <i>seitdem</i> , <i>bis</i> .	Człowiek – Cechy charakteru, uczucia emocje. Świat przyrody – świat zwierząt. Zdrowie – niepełnosprawni.
10.	Krajobrazy i klimat. Pogoda. Kłęski żywiołowe.	Zdania współrzędnie złożone. Zdania przyzwalające ze spójnikiem <i>obwohl</i> .	Świat przyrody – klimat, świat roślin i zwierząt, kłęski żywiołowe.
11.	Problemy ze śmieciami. Ochrona środowiska. Zanieczyszczenie środowiska.	Strona bierna w czasie teraźniejszym, czasie Perfekt, <i>Präteritum</i> .	Świat przyrody – klimat, świat roślin i zwierząt, zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego.
12.	Austria – kraj w sercu Europy. Austria jest warta podróży.	Rekcja przymiotnika.	Elementy wiedzy o krajach niemieckojęzycznych. Podróżowanie i turystyka – wycieczki, zwiedzanie.

Klasa IV- „Alles klar” 3ab - zakres podstawowy

Rozdział	Treść	Gramatyka	Kręgi tematyczne
1.	Dzień szkolny. Mobbing w szkole. Szkoła przyszłości.	Zdania przydawkowe. Czas przyszły <i>Futur I</i> .	Szkoła – oceny i wymagania, życie szkoły, kształcenie pozaszkolne.
2.	Wymarzone zawody. Poszukiwanie pracy. Ubieganie się o pracę.	Zdania porównawcze ze spójnikiem <i>so...wie</i> , <i>als</i> , <i>je...desto</i> .	Praca – popularne zawody, warunki pracy, zarobki ogłoszenia o pracę, Rozmowa kwalifikacyjna, dokumentacja aplikacyjna: list motywacyjny, życiorys.
3.	Postęp techniczny – wynałazki.	Czas zaprzyszły <i>Plus-</i> <i>quamperfekt</i> .	Nauka, technika, odkrycia naukowe, wynałazki.

4.	Marzenia o przyszłości. Być milionerem? Trzy życzenia.	Tryb warunkowy <i>Konditionalis</i> I. Tryb przypuszczający <i>Kojunktiv Präteritum</i> .	Człowiek – uczucia, emocje. Życie rodzinne i towarzyskie – styl życia.
5.	Społeczeństwo dzisiaj. Niepełnosprawni. Przestępczość.	Strona bierna z czasownikami modalnymi.	Człowiek – problemy etyczne. Zdrowie – niepełnosprawni. Państwo i społeczeństwo – przestępczość.
6.	Szwajcaria. Być Szwajcarem.	Liczebniki ułamkowe. Nazwy krajów. Nazwy mieszkańców państw i części świata.	Elementy wiedzy o krajach niemieckojęzycznych. Podróżowanie i turystyka – informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie.

3 Procedury osiągnięcia celów

Zgodnie z analizą potrzeb słabych i mocnych stron uczniów oraz ich środowiska społecznego i rodzinnego projekt zakłada zastosowanie metod nauczania motywujących uczniów do nauki języka niemieckiego, rozwijających ich kompetencje kluczowe w zakresie języków obcych, odpowiednią gradacją trudności materiału leksykalnego i gramatycznego oraz ewaluację działań dydaktycznych.

Nauczanie uczniów posługiwania się językiem jest dużym wyzwaniem. Aby sprostać temu wyzwaniu program proponuje stosować różne metody, łączyć je, modyfikować.

Podejście komunikacyjne wydaje się być jednym z najskuteczniejszych sposobów nauczania języka. Kładzie ono szczególny nacisk na rozwijanie kompetencji komunikacyjnej będącej zarazem kompetencją kluczową, łączy w sobie wiele cech metod konwencjonalnych i niekonwencjonalnych. Drogą do wykształcenia kompetencji komunikacyjnej jest uczestniczenie w możliwie wielu sytuacjach organizowanych przez nauczyciela tak, aby były one maksymalnie zbliżone do naturalnych sytuacji. Z tego powodu ogranicza się stosowanie języka ojczystego, a ćwiczenia lekcyjne są tak zaprojektowane, by odzwierciedlały autentyczną komunikację językową. Stąd też mnogość dialogów, symulacji, odgrywania ról, gier, zabaw, zgadywanek.

Celem nauczania jest przygotowanie ucznia do skutecznego porozumiewania się w sytuacjach życia codziennego przy użyciu adekwatnych środków językowych. Podejście komunikacyjne skupia się na uczniu i przygotowuje go do zachowań komunikacyjnych poza klasą szkolną, do funkcjonowania w społeczności obcojęzycznej z uwzględnieniem jej specyfiki socjokulturowej – co rozwija kolejne kompetencje kluczowe.

3.1 Metody i techniki pracy nad poszczególnymi kompetencjami

Lekcje języka obcego powinny być prowadzone w sposób ciekawy, dynamiczny i zróżnicowany. Metody należy dostosowywać do możliwości, potrzeb i zainteresowań uczniów. Zastosowanie powinny znaleźć te metody, które angażują uczniów, dlatego warto sięgnąć do metod:

- **aktywizujących** (gier dydaktycznych, symulacyjnych, odgrywania ról, stacji, dyskusji, mapy skojarzeń, burzy mózgów);
- **eksponujących** (pokaz połączony z przeżyciem, w tym pokaz z zastosowaniem komputera, prezentacja multimedialna, film);
- **praktycznych** (metoda projektów).

Program zakłada kształcenie wszystkich czterech sprawności językowych, jednak biorąc pod uwagę charakter pracy w zawodzie kelnera, szczególny nacisk należy położyć na rozwijanie sprawności rozumienia ze słuchu i mówienia, bowiem niezbędne jest przygotowanie uczniów do prowadzenia rozmów z konsumentami.

3.1.1 Słuchanie ze zrozumieniem

W celu przeprowadzenia komunikacji w języku obcym konieczne jest zrozumienie intencji i informacji przekazywanej przez rozmówcę. Rozumienie komunikatu w języku obcym ma ogromne znaczenia w życiu osobistym i zawodowym.

Ćwiczenie tej sprawności ma na celu zrozumienie przekazywanych informacji i możliwość odpowiedniego zareagowania (np. przyjęcie zamówienia od konsumenta, polecenie mu jakiegoś dania). Sprawność ta będzie w tym programie traktowana priorytetowo.

Metody ćwiczenia rozumienia ze słuchu przewidują:

- słuchanie krótkich i dłuższych tekstów w języku niemieckim;
- rozumienie komunikatów w typowych sytuacjach codziennych i zawodowych.

Techniki nauczania rozumienia ze słuchu dzieli się na:

- **techniki poprzedzające słuchanie:**
  - ✓ zainteresowanie tematyką tekstu;
  - ✓ skojarzenia;
  - ✓ wprowadzenie wyrazów kluczowych występujących w tekście;
  - ✓ rozmowa/dyskusja;
  - ✓ obrazek.
- **techniki towarzyszące słuchaniu:**
  - ✓ notowanie;
  - ✓ wybór;
  - ✓ dopasowanie obrazka do usłyszanego tekstu;
  - ✓ uporządkowanie kolejności obrazków na podstawie usłyszanego tekstu;
  - ✓ kończenie zdań;
  - ✓ uzupełnianie luk w tekście;
  - ✓ uzupełnianie tabeli;
  - ✓ porządkowanie kolejności wypowiedzi;
  - ✓ rysowanie (np. drogi);
  - ✓ zaznaczanie (np. na mapie).
- **techniki po wysłuchaniu tekstu:**
  - ✓ wielokrotny wybór;
  - ✓ prawda/fałsz;
  - ✓ ankieta;
  - ✓ odpowiedzi na pytania;
  - ✓ streszczenie;
  - ✓ opowiadanie.

3.1.2 Mówienie

Sprawność mówienia uważana jest za najważniejszą ze wszystkich sprawności językowych. Obok sprawności rozumienia ze słuchu będzie ona w tym programie traktowana priorytetowo. Jest to umiejętność niezbędna w sytuacjach życia codziennego i zawodowego (rozmowa: kelner – gość). Najistotniejsze w opanowaniu tej sprawności jest odpowiedni poziom komunikacji, wymowa fonetyczna i poprawność leksykalna i gramatyczna nie zakłócająca procesu komunikacji.

Ta kompetencja rozwijana będzie poprzez:

- dialogi o tematyce codziennej, sytuacje komunikacyjne, scenki językowe, rozwiązywanie zadań językowych;
- realizację zadań typu maturalnego oraz sytuacji typowych związanych z wykonywaniem zawodu kelnera.

Celem ćwiczeń jest udzielanie i uzyskiwanie informacji, wyrażanie własnych opinii, uczuć, negocjowanie i argumentowanie czy relacjonowanie różnych wydarzeń.

Techniki rozwijające sprawność mówienia:

- stawianie pytań i udzielanie odpowiedzi;
- odgrywanie ról;
- wywiad;
- streszczenie;
- opis;
- zbieranie argumentów;
- interpretacja obrazka;
- układanie dialogu;
- rozmowa telefoniczna.

3.1.3 Czytanie ze zrozumieniem

Czytanie ze zrozumieniem jest jedną z podstawowych umiejętności, warunkujących często rozwój innych umiejętności intelektualnych.

Ćwiczenia rozwijające umiejętność czytania ze zrozumieniem dzieli się na:

- **techniki poprzedzające czytanie:**
  - ✓ zainteresowanie ucznia tematyką;
  - ✓ skojarzenia tematyczne;
  - ✓ rozmowa dotycząca obrazka związanego z tematem tekstu;
  - ✓ rozmowa na temat, któremu poświęcony jest tekst;
  - ✓ wprowadzenie nowego materiału językowego.
- **techniki towarzyszące czytaniu i następujące po nim:**
  - ✓ wyszukiwanie potrzebnych informacji w tekście;
  - ✓ notowanie;
  - ✓ uzupełnianie zdań;
  - ✓ prawda/fałsz;
  - ✓ pytania/odpowiedzi;
  - ✓ formułowanie głównej myśli tekstu;
  - ✓ nadawanie tytułu;
  - ✓ wypełnianie tabeli;
  - ✓ ułożenie fragmentów tekstu we właściwej kolejności.

3.1.4 Pisanie

Sprawność pisania wykorzystywana jest najrzadziej, ale jest ważnym czynnikiem wspierającym analizowanie, wnioskowanie, zapamiętywanie. Uczniowie powinni być przygotowani do pisania tekstów użytkowych, które przyjdzie im w przyszłości samodzielnie produkować. Zalicza się do nich:

- życiorys;
- pocztówkę;
- list prywatny/oficjalny;

- podanie;
- notatkę;
- zaproszenie;
- kwestionariusz/formularz.

Techniki rozwijające pisanie:

- opisywanie obrazków;
- pisanie tekstu równoległego;
- pisanie listów według wzorów;
- wypełnianie kwestionariuszy;
- uzupełnianie tekstu z lukami;
- pisanie życiorysu i podania;
- sporządzanie notatki;
- pisanie ogłoszenia.

3.2 Nauczanie gramatyki

Nauczanie gramatyki nie może być celem samym w sobie, ale uczeń musi mieć świadomość, że wypowiedź poprawna gramatycznie ułatwi mu komunikację. W nauczaniu gramatyki mogą być zastosowane dwa podejścia:

- kognitywne (z wykorzystaniem metody dedukcyjnej – podawanie gotowych reguł, następnie duża ilość ćwiczeń gramatycznych i w końcu używanie języka w sytuacjach komunikatywnych);
- komunikatywne (z wykorzystaniem metody indukcyjnej – samodzielne odkrywanie reguł na podstawie odpowiedniej liczby przykładów, następnie utrwalanie poprzez imitację i przenoszenie do nowych sytuacji).

3.3 Nauczanie słownictwa

Nieznajomość słownictwa utrudnia skuteczne porozumiewanie się i jest przyczyną niechęci do podejmowania komunikacji. Dlatego należy stale i regularnie pracować nad wzbogacaniem słownictwa, gdyż bez tego nie jest możliwy rozwój sprawności słuchania ze zrozumieniem, mówienia, czytania i pisania.

Naukę słownictwa wprowadza się etapami przy pomocy odpowiednich technik:

- **prezentacja nowej leksyki:**
  - ✓ objaśnianie za pomocą języka polskiego;
  - ✓ zdefiniowanie;
  - ✓ kontekst;
  - ✓ synonimy/antonimy;
  - ✓ za pomocą gestów, mimiki;
  - ✓ za pomocą obrazków;
  - ✓ poprzez wskazanie przedmiotów;
  - ✓ parafrazowanie.
- **zapamiętywanie słownictwa:**
  - ✓ wizualizacja znaczenia;
  - ✓ wielokrotne powtarzanie/słuchanie/czytanie/śpiewanie tekstu z nową leksyką;
  - ✓ użycie nowego wyrazu/zwrotu w zdaniach;
  - ✓ budowanie skojarzeń z barwą, kształtem, innym słowem.

- **Utrwalanie, powtarzanie i aktywizacja:**
  - ✓ rozwiązywanie krzyżówek;
  - ✓ diagramy literowe;
  - ✓ grupowanie wyrazów wokół określonego tematu;
  - ✓ wskazywanie wyrazu nie pasującego do pozostałych;
  - ✓ podawanie wyrazów na określoną literę;
  - ✓ tworzenie wypowiedzi ustnych i pisemnych z zastosowaniem poznanego słownictwa.

3.4 Nauczanie wymowy

Nauka wymowy i intonacji powinna być integralną częścią nauki języka i wynikać z potrzeb sytuacji komunikacyjnych. Można ją ćwiczyć poprzez:

- powtarzanie indywidualne i chóralskie;
- śpiewanie;
- głośne czytanie;
- rozpoznawanie dźwięków.

3.5 Strategie samodzielnego uczenia się

Ważne jest, by uczniowie nauczyli się planowania, kontrolowania, oceniania wyników swojej nauki i ponoszenia odpowiedzialności za proces uczenia się. Nauczyciel powinien wskazać uczniom niektóre strategie uczenia się, ale też zachęcić do poszukiwania własnych.

Niektóre techniki samodzielnego uczenia się:

- uczenie się na pamięć;
- wizualizacja;
- korzystanie ze słownika;
- prowadzenie własnego słowniczka;
- korzystanie ze znajomości innych języków;
- korzystanie z repetytoriów gramatycznych;
- odgadywanie znaczenia słowa z kontekstu;
- umiejętne korzystanie z podręczników, zeszytów ćwiczeń.

3.6 Indywidualizacja procesu nauczania

Każda grupa uczniowska jest zróżnicowana, najczęściej pod względem poziomu językowego oraz stylów poznawczych. Od początku pracy z daną grupą należy prowadzić obserwacje uczniów, aby móc szybko te różnice zdiagnozować i odpowiednio zareagować.

W wypadku uczniów o znacznie niższym, niż większość w klasie, poziomie znajomości języka, można dać im czas na dopasowanie się do poziomu grupy. Uczniowie ci mogą mieć indywidualne zadania do pracy w domu, zróżnicowane pod względem trudności, okresową pomoc kolegi z klasy lub okresowe dopasowanie systemu oceniania do możliwości ucznia. Indywidualizacja procesu nauczania może polegać także na stosowaniu pracy w parach według zasady uczeń słaby + uczeń zdolny, stosowaniu pochwał za przejaw nawet najmniejszej aktywności, przeformułowaniu pytań lub naprowadzaniu ucznia słabego na właściwy trop.

Działania mające na celu rozwój uczniów zdolnych:

- koła zainteresowań;
- projekty indywidualne;
- specjalne prezentacje na lekcje;
- dodatkowe prace domowe, w tym z zastosowaniem technologii informacyjnej, materiałów autentycznych;
- aktywny udział w organizacji „dnia języków obcych”;
- udział w konkursach i olimpiadach.

Przy wprowadzaniu nowego materiału językowego należy stosować różnorodne zadania wykorzystujące różne style poznawcze:

- słuchowy i wzrokowy kontakt ze słowami (czytanie, opowiadanie, mówienie);
- klasyfikacja, porządkowanie, abstrakcyjne zadania (parafraza, transformacja);
- wizualizacja (rozsypanka wyrazowa, dopasowywanie połówek zdań);
- rytm, melodia, muzyka (uzupełnianie brakujących słów w piosence);
- ruch, dotyk (odgrywanie zadań za pomocą języka ciała, gestów, mimiki);
- współpraca z innymi (przeprowadzenie wywiadu, wypełnianie kwestionariusza, praca w grupach).

3.7 Materiały dydaktyczne

Do proponowanych materiałów dydaktycznych należą:

1. Pakiet edukacyjny – Łuniewska, K., Tworek, U., Wąsik, Z., Zagórń M., *Alles klar*, WSiP, Warszawa 2007:
  - podręcznik z ćwiczeniami;
  - książka nauczyciela;
  - płyty CD.
2. Podręcznik uzupełniający – Eppert, F., *Deutsch in Küche und Restaurant – Eine Einführung in die Fachsprache der Gastronomie*, Max Hueber Verlag 1994;
3. Testy przygotowujące do matury;
4. Słownik;
5. Tablica, kreda, markery;
6. Odtwarzacz CD, DVD, odbiornik telewizyjny, komputery, urządzenie wielofunkcyjne ksero-drukarka-skaner, ekran interaktywny;
7. Kasety magnetofonowe, kasety wideo, płyty CD, płyty CD i DVD;
8. Różnego rodzaju mapy (np. Europy, Niemiec);
9. Słowniki, plansze, plakaty, zdjęcia, widokówki, foliogramy, tablice gramatyczne.

3.8 Formy pracy

Dobór form pracy zależy od typu zadania oraz od ćwiczonej sprawności. Przewiduje się wykorzystywanie na lekcjach:

- pracy indywidualnej (pisanie, ciche czytanie, sprawdziany/kartkówki, prace domowe, ćwiczenia kontrolujące rozumienie tekstu czytanego i słuchanego, ćwiczenia fonetyczne);
- w parach/w grupach (projekty, dyskusje, zbieranie argumentów za i przeciw, wspólne opracowywanie danego zagadnienia);
- z całą klasą (zapoznanie ze słownictwem, dochodzenie do reguł gramatycznych, prezentacja rezultatów pracy grupowej).

4 Kontrola i ocena osiągnięć ucznia

Ocenianie odgrywa istotną rolę w procesie nauczania, staje się źródłem informacji dla nauczyciela, ucznia, rodzica. Nauczycielom pozwala ocenić efektywność podejmowanych działań, stosowanych metod nauczania, które może zweryfikować. Ucznia informuje o jego mocnych i słabych stronach, motywuje do dalszej pracy, a także pozwala mu rozplanować swoją pracę i przejąć odpowiedzialność za swoją naukę. Rodzicom zaś zapewnia bieżącą informację o wynikach pracy dziecka.

Ocenianie powinno być prowadzone systematycznie i dotyczyć zarówno wszystkich sprawności językowych, jak również słownictwa i gramatyki.

Rodzaje kontroli do pomiaru osiągnięć ucznia:

- **kontrola bieżąca** (dotyczy partii materiału i tych umiejętności, które są obecnie ćwiczone):
  - ✓ wypowiedzi ustne;
  - ✓ prace pisemne;
  - ✓ kartkówki;
  - ✓ aktywność na lekcji;
  - ✓ ćwiczenia indywidualne i grupowe.
- **kontrola okresowa** (kilka razy w semestrze, sprawdzająca opanowanie całości materiału w danym odcinku czasu):
  - ✓ testy (otwarte, zamknięte, 1-krotnego, bądź wielokrotnego wyboru);
  - ✓ referaty.
- **oraz:**
  - ✓ projekty indywidualne/grupowe;
  - ✓ udział w olimpiadzie językowej.

Formy kontroli mogą być ustne i pisemne, w zależności od sprawdzanego zagadnienia i kompetencji kluczowej.

4.1 Wypowiedź ustna

Kontrola wypowiedzi ustnej powinna dotyczyć:

- bogactwa językowego wypowiedzi (słownictwa);
- poprawności gramatycznej;
- komunikacji;
- płynności wypowiedzi;
- treści (stopnia wyczerpania tematu);
- poprawności fonetycznej i intonacyjnej.

4.2 Wypowiedź pisemna

Kontrola wypowiedzi pisemnej powinna dotyczyć:

- formy wypowiedzi;
- treści;

- bogactwa językowego wypowiedzi;
- poprawności językowej.

4.3 Sprawność mówienia

Formy testujące sprawność mówienia:

- odgrywanie dialogów na podstawie wskazówek;
- przejmowanie roli jednego z rozmówców – uzupełnianie brakujących elementów dialogów: pytań lub odpowiedzi;
- odpowiedzi na pytania związane z tekstem;
- odpowiadanie na pytania do materiału stymulującego;
- relacjonowanie wydarzeń;
- prowadzenie negocjacji na tematy z życia codziennego.

4.4 Słownictwo

Formy testujące znajomość słownictwa:

- dobieranie pojęcia nadrzędnego do podanych wyrazów;
- porządkowanie wyrazów w grupy tematyczne;
- skreślanie wyrazów nie pasujących do podanej grupy;
- uzupełnianie tekstu z lukami;
- rozpoznawanie i wyszukiwanie znanych słów w ciągach literowych, tzw. wortsalat;
- dobieranie synonimów lub antonimów;
- rozwiązywanie krzyżówek.

4.5 Gramatyka

Formy testujące znajomość gramatyki:

- test wielokrotnego wyboru;
- skreślanie błędnych form w podanym przykładzie;
- uzupełnianie zdań z lukami gramatycznymi;
- tworzenie zdań z rozsypanki wyrazów;
- przekształcanie zdań według podanego wzoru;
- tłumaczenie zdań.

Sprawdzenie stopnia opanowania kompetencji **rozumienia ze słuchu i czytania** przewiduje zadania otwarte i zamknięte, sprawdzające rozumienie globalne, detaliczne i szczegółowe. Zadania te są spójne z typami zadań występujących na egzaminie dojrzałości i mogą przybierać następujące formy:

- ćwiczenia typu prawda/fałsz;
- porządkowanie tekstu w logicznie spójną całość;
- dobieranie tytułów do fragmentów tekstu;
- przyporządkowywanie wypowiedzi osobom.

4.6 Sprawność pisania

Formy testujące sprawność pisania:

- wypełnianie formularzy;

- pisanie kartek z pozdrowieniami;
- sporządzanie notatek;
- pisanie listów prywatnych;
- formułowanie wypowiedzi na określony temat.

Kontroli i ocenie podlegają wszystkie kompetencje kluczowe, a więc mówienie, pisanie, czytanie i słuchanie, a formy i typy zadań odpowiadają standardom egzaminu maturalnego.

Forma sprawdzająca powinna być znana uczniowi, wynikać z rodzajów ćwiczeń wykonywanych na lekcjach i mierzyć tylko te sprawności i wiedzę językową, która rzeczywiście została zrealizowana na zajęciach. Testy nie powinny sprawdzać wszystkich sprawności równocześnie, a zadania muszą być różnorodne, tak aby uczniowie mieli możliwość wykazania się wiedzą i umiejętnościami rozwiązywania różnego typu zadań. Mogą one być otwarte, półotwarte lub zamknięte. Zakres materiału podlegający kontroli, powinien zostać wcześniej przez nauczyciela sprecyzowany, a kryteria oceny wyjaśnione.

4.7 Kryteria oceny

Ocenianie ma na celu wspieranie ucznia w jego rozwoju i motywowanie do pracy, informując go o stanie jego wiedzy.

Szkolny system oceniania określa zasady oceniania uczniów, kryteria pomiaru ich osiągnięć, formy informowania o tych osiągnięciach uczniów i rodziców oraz zapewnia uczniowi:

- jawność oceny;
- informację o kryteriach oceniania;
- różnorodność form sprawdzania wiadomości;
- różnicowanie wymagań w zależności od stwierdzonych trudności.

Według Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania w ZSP Nr 2 w Białymstoku sprawdziany i kartkówki są oceniane następująco:

0% - 29%	ocena niedostateczny
30% - 49%	ocena dopuszczający
50% - 74%	ocena dostateczny
75% - 89%	ocena dobry
90% - 97%	ocena bardzo dobry
98% - 100%	ocena celujący

Dokładne wymagania na poszczególne oceny szkolne z rozbiciem na sprawności językowe zawarte są w Przedmiotowym Systemie Oceniania.

4.8 Spodziewane efekty (osiągnięcia uczniów)

4.8.1 Rozumienie ze słuchu

Uczeń potrafi:

- zrozumieć polecenia nauczyciela;
- określić główną myśl tekstu;
- określić główne myśli poszczególnych części tekstu;
- stwierdzić, czy tekst zawiera określone informacje;
- wyselekcjonować informacje;

- określić intencje autora lub nadawcy tekstu;
- rozróżnić formalny i nieformalny styl tekstu;
- określić kontekst sytuacyjny (miejsce, czas, warunki, uczestnicy).

4.8.2 Mówienie

Uczeń potrafi:

- uczestniczyć w prostej rozmowie – inicjować ją, podtrzymywać oraz kończyć;
- uzyskiwać, udzielać informacji, wyjaśnień, pozwoleń;
- prowadzić proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- poprawnie stosować środki językowe służące do wyrażania różnorodnych intencji oraz stanów emocjonalnych, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej;
- opisywać ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska, czynności;
- relacjonować wydarzenia;
- przedstawiać i uzasadniać własne opinie;
- poprawnie stosować środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji.

4.8.3 Rozumienie tekstu czytanego

Uczeń potrafi:

- zrozumieć teksty autentyczne, np. ogłoszenia, rozkłady jazdy, reklamy, menu, listy, instrukcje;
- określić główną myśl tekstu;
- określić główne myśli poszczególnych części tekstu;
- stwierdzić, czy tekst zawiera określone informacje;
- wyselekcjonować informacje;
- określić intencje autora lub nadawcy tekstu, w podanym kontekście.

4.8.4 Pisanie

Uczeń potrafi:

- wypełnić formularze różnego typu;
- napisać prosty tekst użytkowy (zaproszenie, CV, podanie, ogłoszenie, list prywatny i oficjalny);
- wyrażać stany emocjonalne;
- poprawnie stosować środki leksykalno-gramatyczne, adekwatnie do ich funkcji, wypowiadać się w określonej formie z zachowaniem podanego limitu słów.

5 Ewaluacja programu nauczania

Ewaluacja programu jest procesem złożonym i odbywa się według określonych kryteriów. Celem ewaluacji jest ocena skuteczności stosowanych metod w zakresie efektywności nauczania, a więc ocena skuteczności pracy nauczyciela. Ocena ta pozwoli określić zalety i wady programu.

Etapy ewaluacji	Obiekt ewaluacji	Zakres ewaluacji	Kryteria ewaluacji	Metody badawcze
przed rozpoczęciem realizacji programu	autorski program nauczania	<ul style="list-style-type: none"> struktura programu; cele ogólne i szczegółowe programu; trafność doboru materiału do założonych celów; metody nauczania i środki dydaktyczne; ocena skuteczności programu. 	<ul style="list-style-type: none"> budowa programu; informacja o realizatorze programu i jego doświadczeniu zawodowym; spójność celów nauczania z podstawą programową, standardami wymagań egzaminacyjnych oraz realizacją kluczowych kompetencji; atrakcyjność metod i form pracy. 	analiza danych z arkusza oceny programu
W czasie realizacji programu	skuteczność programu	<ul style="list-style-type: none"> organizacja i przebieg procesu nauczania; poziom wykorzystania zdobytej wiedzy w praktyce. 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystanie metod aktywizacyjnych; dobór zadań i ich tematyki. 	<ul style="list-style-type: none"> analiza dokumentacji; testy sprawdzające wiedzę i umiejętności uczniów.
Na koniec realizacji programu		<ul style="list-style-type: none"> poziom rozwoju uczniów w zakresie rozwoju kluczowych kompetencji trafność działań wychowawczych programu. 	<ul style="list-style-type: none"> rozwinięcie kompetencji kluczowych w zakresie wiedzy, umiejętności i postaw. 	<ul style="list-style-type: none"> analiza dokumentacji; ankieta do uczniów; testy sprawdzające wiedzę i umiejętności.
Po pewnym czasie od realizacji programu		<ul style="list-style-type: none"> trwałość zmian w zakresie zdobytej wiedzy i umiejętności. 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystanie zdobytej wiedzy 	<ul style="list-style-type: none"> analiza wyników egzaminów zewnętrznych.

Metody ewaluacji są różne, w zależności od charakteru i celu ewaluacji, która jest najsilniej ukierunkowana na rezultaty, czyli efekty dydaktyczne.

Kompetencja kluczowa	Obiekt ewaluacji	Pytania kluczowe (badawcze)	Kryteria ewaluacji	Metody badawcze	Próba badawcza	Prezentacja danych/raport	Uwagi
Porozumiewanie się w językach obcych	Efekty nauczania z zastosowaniem programu nauczania	Jakie wymierne efekty przyniósł program dla uczniów, szkoły, środowiska? Jakie wartości przyniósł program w aspekcie projektu i kompetencji kluczowej?	-Przydatność -Atrakcyjność -Trafność wobec oczekiwań uczniów -Przyrost umiejętności językowych -Adekwatność wobec kluczowej kompetencji -Spójność z celami całego projektu	-Analiza dokumentów, -obserwacja, testy, analiza prac uczniów, analiza wyników nauczania, Gromadzenie opinii uczniów, rodziców, nauczycieli, ankiety lub wywiady.	Nauczyciele Uczniowie Rodzice	-raport opisowy prezentacja multimedialna.	

Załącznik 1

Ankieta diagnozująca (na początek kursu)

1. Czy uczyłeś się wcześniej języka niemieckiego? Jeśli tak, to ile lat?
Tak - ..... lat Nie
2. Z jakich pomocy dydaktycznych (np. podręczniki, słowniki, programy telewizyjne, materiały z Internetu i inne) korzystałeś na zajęciach?
.....
.....
3. Czy masz swoje sposoby nauki języka? Jeśli tak, to jakie?
Tak Nie
4. Jak oceniasz w skali od 0 do 3 stopień opanowania przez Ciebie języka niemieckiego?
0 – 1 – 2 – 3
5. Czy lubisz uczyć się języka niemieckiego?
Tak Nie Nie wiem
6. Czy uważasz, że nauka języka niemieckiego z elementami języka zawodowego przyda Ci się w przyszłości?
Tak Nie Nie wiem
7. Co sprawia Ci największe trudności w nauce języka (gramatyka, słownictwo, wymowa, mówienie, pisanie, rozumienie ze słuchu, czytanie ze zrozumieniem)?
.....
.....
8. Co, Twoim zdaniem, mogłoby uatrakcyjnić lekcje języka niemieckiego?
.....
.....
9. Jakie są Twoje propozycje pracy na lekcjach języka niemieckiego?
.....

Załącznik 2

Ankieta ewaluacyjna (w trakcie trwania kursu)

1. Czy przychodziłeś przygotowany do zajęć?
Tak   Nie   Nie zawsze
2. Czy treści przekazane w podręczniku były dla Ciebie przystępne?
Tak   Nie   Nie zawsze
3. Oceń w skali od 0 do 3 przydatność omawianych w programie treści w życiu codziennym i zawodowym.
0 – 1 – 2 – 3
4. Czy stosowane przez nauczyciela metody pracy pozwoliły Ci aktywnie uczestniczyć w zajęciach?
Tak   Nie   Nie zawsze
5. Czy wykonywanie zadań zleczanych przez nauczyciela pozwalało Ci poćwiczyć nowy materiał?
Tak   Nie   Nie zawsze
6. Czy odpowiadało Ci tempo zajęć?
Było za wolne   W sam raz   Za szybkie
7. Czy w oparciu o proponowane ćwiczenia mogłeś rozwijać umiejętności: samodzielnego podejmowania decyzji, dyskusowania, negocjowania, wyrażania swoich opinii, współdziałania w grupie?
Tak   Nie   Nie zawsze
8. Czy odpowiadała Ci forma sprawdzania wiadomości i umiejętności?
Tak   Nie   Nie zawsze
9. Czy zawsze mogłeś liczyć na pomoc nauczyciela, jeśli czegoś nie wiedziałeś lub nie rozumiałeś?
Tak   Nie   Nie zawsze
10. Czy poziom zajęć był zadowalający?
Tak   Nie   Nie zawsze
11. Czy chętnie uczestniczyłeś w zajęciach?
Tak   Nie   Nie zawsze
12. Czy atmosfera na zajęciach sprzyjała aktywnej działalności?
Tak   Nie   Nie zawsze

13. Czy odniosłeś korzyści z uczestniczenia w zajęciach?
Tak Nie
14. Czy uczysz się języka niemieckiego poza szkołą (na kursie lub lekcjach prywatnych)?
Tak Nie
15. Ile czasu tygodniowo poświęcasz na naukę języka niemieckiego w domu?
Nic Poniżej 30 min. 30-60 min. 60-120 min. Powyżej 120 min.
16. Czy jest coś, co chciałbyś zmienić na lekcjach języka niemieckiego? Jeśli odpowiedziałeś TAK, to co chciałbyś zmienić?
Tak Nie

Załącznik 3

Przykładowy scenariusz lekcji

Temat lekcji: Im Restaurant – Rollenspiel.

Cele lekcji:

- nabycie umiejętności posługiwania się językiem niemieckim w konkretnej sytuacji – w restauracji,
- rozwijanie sprawności mówienia i rozumienia ze słuchu,
- utrwalenie słownictwa do tematu „Restauracja”,
- uświadomienie znaczenia znajomości języka niemieckiego (w szczególności w kontaktach z konsumentami).

Formy socialne: praca indywidualna, w grupach, z całą klasą

Środki dydaktyczne: obrazek „W restauracji”, magnetofon oraz nagranie dialogów „W restauracji”; stoły przykryte obrusami, zastawa, karty dań.

Przebieg lekcji:

1. **Czynności wstępne** (sprawdzenie obecności, zapisanie tematu, zapoznanie z celami lekcji).
2. **Wprowadzenie** – nauczyciel zadaje kilka pytań nawiązujących do tematu lekcji.
3. **Prezentacja** – nauczyciel prezentuje obrazek „W restauracji” i zadaje pytania dotyczące wyglądu kelnera, gości, sali restauracyjnej. Uczniowie odpowiadają na pytania i opisują obrazek. Następnie słuchają dwukrotnie dialogu „W restauracji” i udzielają odpowiedzi na pytania dotyczące jego treści.
4. **Faza ćwiczeń**
5. Uczniowie odgrywają w trzyosobowych grupach scenki „W restauracji”. Potem następuje samoocena członków grup na karteczkach (w tle muzyka) oraz ocena poszczególnych grup przez nauczyciela.
6. **Podsumowanie lekcji i objaśnienie pracy domowej** – Mein letzter Besuch im Restaurant / im Cafe.

Przydatne adresy internetowe

Najpopularniejsze wyszukiwarki niemieckie:

- [Web.de](#)
- [Google.de](#)
- [Fireball.de](#)
- [Alta Vista.de](#)
- [DINO.de](#)
- [Paperball.de](#)
- [Lycos.de](#)
- [Yahoo.de](#)
- [Hurra Deutschland.de](#)
- [MeoMe.de](#)
- [All-in-One Search Starindex](#)
- [wissen.de](#)
- [blinde-kuh.de](#)

Gazety, czasopisma:

- <http://pilot.msu.edu/user/bohlkeol/zeitung.htm>
- www.spiegel.de
- www.zeit.de
- www.welt.de
- www.sueddeutsche.de
- www.taz.de
- www.stern.de
- www.focus.de
- www.fluter.de
- <http://www.pz-net.de>
- www.sowieso.de
- www.juma.de
- www.youngmiss.de
- www.bravo.de

Instytucje oświatowe:

- www.men.waw.pl
- www.cke.edu.pl
- www.codn.edu.pl
- www.deutsch.info.pl/psn/jn/pl
- www.goethe.pl
- www.goethe.de
- www.wsip.com.pl
- www.wsipnet.pl/kluby/niemiecki

Inne:

- <http://www.niemiecki.of.pl/>
- <http://gutenberg.aol.de/gutenb.htm>
- <http://www.fundus.org/>
- <http://www.themen-neu.de/>

- <http://158.64.21.3/deutsch/start.html>
- <http://www.schulhilfen.com>
- <http://www.inter-nationes.de/>
- <http://www.mathematik.uni-ulm.de/germnews/>
- <http://www.kraehseite.de/>
- <http://nobi.ethz.ch/bibel/buecher.html>
- <http://www.rz.uni-karlsruhe.de/Outerspace/VirtualLibrary/index.de.html>
- www.jezykiobce.pl
- <http://jezyk.waw.pl>
- <http://katalog.onet.pl>
- www.filo.pl/niemiecki/index.php
- <http://przewodnik.onet.pl/1247,1043,0,kraj.html>
- www.niemiecki.now.pl/interaktywne/1.html
- <http://republika.pl/piotrbyja/interaktywne/1.html>
- http://katalog.onet.pl/nauka_i_educacja/nauki_spoeczne_humanistyczne/jezyk_niemiecki/
- www.niemiecki.w.pl
- <http://republika.pl/kolebukr/testgramatyczny.htm>
- <http://republika.pl/jniemiecki>

Bibliografia

- [1] Arends, H.G., *Uczymy się nauczać*, Warszawa 1998.
- [2] Eppert, F., *Deutsch in Küche und Restaurant – Eine Einführung in die Fachsprache der Gastronomie*, Max Hueber Verlag 1994.
- [3] Komorowska, H., *Program nauczania -konstrukcja, realizacja, ewaluacja*, Warszawa 1995.
- [4] Komorowska, H., *O programach prawie wszystko*, WSiP, Warszawa 1999.
- [5] Komorowska, H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2005.
- [6] Kupisiewicz, Cz., *Podstawy dydaktyki ogólnej*, Warszawa 1988.
- [7] Łuniewska, K., Tworek, U., Zagórna M., *Język niemiecki. Program nauczania w liceum ogólnokształcącym, liceum profilowanym i technikum*, Warszawa 2002.
- [8] Łuniewska, K., Tworek, U., Wąsik, Z., Zagórna M., *Alles klar*, Warszawa 2007.
- [9] Niemierko, B., *Pomiar wyników kształcenia*, Warszawa 1999.
- [10] Niemierko, B., *Kształcenie szkolne. Podręcznik skutecznej dydaktyki*, Warszawa 2007.
- [11] Szempruch, K., Uberman, A., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Lublin 2009.
- [12] *Informator o egzaminie maturalnym od 2008 roku – język niemiecki*, CKE, Warszawa 2007.

Autor
Jolanta Hołownia

JĘZYK ANGIELSKI

**AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA
KOMPETENCJI KLUCZOWYCH**

Centrum Edukacji w Supraślu

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*

Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	7
1 Cele nauczania.....	11
1.1 Cele ogólne.....	11
1.2 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”.....	11
1.3 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty..	11
1.4 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego.....	12
1.5 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej.....	12
2 Treści nauczania.....	14
2.1 Tematyka/Słownictwo.....	14
2.2 Zakres materiału gramatycznego.....	15
2.3 Funkcje komunikacyjne.....	16
3 Procedury osiągania celów.....	18
3.1 Metody i techniki pracy nad poszczególnymi kompetencjami.....	18
3.2 Sposoby wyrównywania poziomu językowego uczniów.....	19
3.3 Indywidualizacja procesu nauczania.....	20
3.4 Materiały dydaktyczne.....	20
4 Przewidywane efekty.....	22
4.1 Słuchanie.....	22
4.2 Mówienie.....	22
4.3 Czytanie.....	23
4.4 Pisanie.....	23
4.5 Sprawności zintegrowane.....	24
5 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów.....	25
6 Ewaluacja programu.....	26
Bibliografia.....	28

Metryczka programu:

Nauczany przedmiot:	język angielski
Miejsce realizacji programu:	Centrum Edukacji w Supraślu
Czas realizacji programu:	01.09.2009 – 30.06.2012
Etap edukacyjny :	IV na podbudowie gimnazjum
Typ kursu:	według Podstawy Programowej wariant A – nauczanie języka angielskiego jako pierwszego języka obcego – kurs kontynuacyjny, zapewniający opanowanie podstawowej komunikacji językowej oraz przygotowanie uczniów do egzaminu maturalnego co najmniej na poziomie podstawowym.
Liczba godzin:	trzy godziny lekcyjne tygodniowo w klasie pierwszej, dwie godziny tygodniowo w klasie drugiej, trzeciej i czwartej.
Autor:	Jolanta Hołownia – nauczycielka języka angielskiego z 15 letnim stażem nauczania w szkole średniej, egzaminator egzaminu maturalnego z języka angielskiego.

Wstęp

Ogólna charakterystyka programu nauczania

Granice Unii Europejskiej poszerzają się nieustannie. W związku z tym istnieje potrzeba posługiwania się wspólnym językiem lub językami. Dlatego też nauka języków obcych we współczesnej Europie odgrywa kluczową rolę. Możliwość migracji, otwarte granice i rynki pracy w całej Europie czy zaistnienie w społeczeństwie europejskim, możliwość kontaktu z innymi dominującymi kulturami, udział w programach edukacyjnych stawiają przed młodymi ludźmi coraz wyższe wymagania, stwarzają nowe wyzwania, precyzują kompetencje kluczowe, jakimi dysponować powinien mieszkaniec nowoczesnej Europy. Sytuacja ta wymusza znajomość języków obcych, posługiwanie się nimi zarówno w życiu codziennym jak i zawodowym.

Program nauczania powstał w oparciu o Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej „Szkoła Kluczowych Kompetencji” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Założeniem tego programu jest zwiększenie dostępności do rozwoju kompetencji kluczowych uczniów szkół ponad gimnazjalnych o profilu zawodowym w Polsce Wschodniej. Program zakłada połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji, ćwiczenie kompetencji potrzebnych do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia.

Program został opracowany na podstawie założeń podstawy programowej, dotyczącej nauki języka obcego, wydanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej (Dz.U.nr 61 z dn. 19 czerwca 2001) oraz zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dn. 6 stycznia 2009 w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia (Dz.U. z dnia 15.01.2009). Program nauczania jest zgodny ze standardami egzaminu maturalnego określonymi w ustawie z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późniejszymi zmianami), rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań egzaminacyjnych będących podstawą przeprowadzenia sprawdzianów i egzaminów (Dz. U. z 2003 r. Nr 90, poz. 846).

Założenia programu

Uczniowie rozpoczynający naukę na IV etapie edukacyjnym posiadają znajomość języka angielskiego co najmniej w zakresie podstawowym. W trakcie nauki w szkole ponad gimnazjalnej doskonalą i pogłębiają znajomość języka.

Program dotyczy nauki języka angielskiego jako pierwszego języka obcego stanowiącej kontynuację nauki tego języka w gimnazjum, określanego według Podstawy programowej jako wariant A – nauczanie języka angielskiego jako pierwszego języka obcego, kurs kontynuacyjny.

Realizacja tego projektu przewidziana jest w czteroletnim cyklu nauczania w wymiarze 3 godzin lekcyjnych tygodniowo w klasie pierwszej, 2 godzin tygodniowo w klasie drugiej, trzeciej i czwartej. Program ma być realizowany w klasie o profilu technik hotelarz.

Celem programu jest rozwijanie wszystkich umiejętności i sprawności językowych, zdobycie przez uczniów wiedzy praktycznej, przygotowującej młodzież do życia

zawodowego, jak i mającej zastosowanie w konkretnych sytuacjach życia codziennego. Program zakłada wyposażenie uczniów w kompetencje kluczowe porozumiewania się w języku angielskim, jak również rozbudzenie w uczniach ciekawości świata i otwartości na innych, przygotowując ich w ten sposób do życia w nowoczesnym świecie i zjednoczonej Europie.

Treści programowe mają za zadanie przygotować ucznia do egzaminu maturalnego i zawodowego, jak również opanowania języka na poziomie zapewniającym w miarę sprawną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego i zawodowego.

Warunki realizacji programu

Kształcenie językowe na czwartym etapie edukacji zakłada, że nauczyciel przejmuje rolę przewodnika i doradcy uczniów, pomagając im rozwijać ich umiejętności językowe oraz zdobywać wiedzę praktyczną. Kształcenie to obejmuje różnorodne czynności dydaktyczne – wychowawcze i przybiera zróżnicowane formy pozwalające na wszechstronne rozwijanie kompetencji kluczowych.

Niezbędnymi warunkami realizacji tego programu jest:

- prowadzenie zajęć w niewielkich grupach do 16 osób, które sprzyjają rozwijaniu sprawności językowych, głównie kompetencji mówienia;
- nowoczesny podręcznik do nauki języka angielskiego zatwierdzony przez MEN, który spełnia wymogi dotyczące zainteresowania uczniów i ich poziomu znajomości języka. W skład kompletnego podręcznika powinny wchodzić: książka ucznia, zeszyt ćwiczeń, książka nauczyciela i nagrania audio;
- odpowiednio wyposażona pracownia która posiada: odtwarzacz płyt kompaktowych, dostęp do telewizora z odtwarzaczem DVD (lub magnetowidem), dostęp do komputera z wykorzystaniem rzutnika multimedialnego, tablicy interaktywnej lub pracowni komputerowej z Internetem;
- odpowiednio zaopatrzona biblioteka szkolna zawierająca jedno- i dwujęzyczne słowniki, słowniki specjalistyczne, podręczniki do nauki języka angielskiego zawodowego, podręczniki do gramatyki, opracowania na temat kultury krajów anglojęzycznych, książki z zakresu literatury, kasety lub płyty DVD z nagraniami filmów fabularnych i dokumentalnych w wersji anglojęzycznej;
- możliwość korzystania z prasy anglojęzycznej (prenumerata czasopism).

Ogólna charakterystyka uczniów

Adresatami programu są uczniowie technikum, klasy o profilu hotelarskim. Przy opracowaniu programu uwzględniono specyfikę nauczania w tym typie szkoły, perspektywy dalszego kształcenia się, związek treści ogólnokształcących ze zdobytymi kwalifikacjami zawodowymi, konieczność rozwijania kompetencji komunikacyjnych związanych z wykonywaniem nauczanego zawodu, odnalezieniem swojego miejsca na europejskim rynku pracy.

Uczniowie będący adresatami programu pochodzą z różnych środowisk społecznych: z rodzin chłopskich, robotniczych, rzadko inteligentnych. Niektórzy z nich pochodzą z rozbitych rodzin, patologicznych, czy też takich, w których jedno albo dwoje rodziców pracują za granicą. Uczniowie prezentują przeciętne możliwości intelektualne, jest to młodzież średnio zdolna, przeciętna. Uczniowie, szczególnie klas pierwszych, stanowią grupę osób o bardzo zróżnicowanych umiejętnościach i wiedzy wyniesionej z różnych gimnazjów. Przed nauczycielem stoi w tej sytuacji bardzo ważne zadanie wyrównania braków wiedzy i ujednolicenia poziomu całej klasy.

Pojawiają się problemy uczniów związane z zastosowaniem zdobytej wiedzy teoretycznej w praktyce. Brak u nich często sprecyzowanych zainteresowań, brak

zainteresowania proponowanymi przez nauczycieli formami zajęć pozalekcyjnych, wyrównawczych.

Zdarza się, że problemy emocjonalne wieku dojrzewania wśród młodzieży mogą powodować brak motywacji do nauki, problemy z frekwencją na lekcjach.

Uczniowie rozpoczynający naukę języka angielskiego w technikum muszą zaadoptować się do nowej sytuacji, odnaleźć w nowej szkole, wśród nowego otoczenia i nowych warunków edukacyjnych. W trakcie realizacji projektu zadaniem nauczyciela będzie stworzenie atmosfery życzliwości, szacunku i akceptacji, która zachęci i zmotywuje ich do nauki języka obcego.

Większość młodzieży posiada zainteresowania i uzdolnienia praktyczne. Pragnie zakończyć naukę i usamodzielnic się, wykonywać konkretną pracę. Poznanie i opanowanie na poziomie komunikacyjnym języka obcego otwiera przed nimi nowe możliwości, mogą rozwijać się i realizować zawodowo na terenie całej Europy. Zdobyte kompetencje kluczowe pozwolą na wyrównanie szans edukacyjnych, rozwój osobisty i zawodowy.

1 Cele nauczania

1.1 Cele ogólne

- rozwijanie kompetencji kluczowych w zakresie języka angielskiego;
- osiągnięcie umiejętności językowych zapewniających swobodne posługiwanie się w języku angielskim w życiu codziennym;
- osiągnięcie umiejętności językowych przydatnych w wykonywaniu zawodu hotelarza;
- przygotowanie ucznia do egzaminu maturalnego i zawodowego;
- postrzeganie własnej kultury narodowej w perspektywie kultury europejskiej.

1.2 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

- wykorzystywanie języka obcego jako narzędzia poznania i komunikacji;
- kształtowanie postawy gotowości do samodzielnej, systematycznej pracy nad językiem;
- poznanie strategii rozwiązywania różnych zadań językowych, w tym zadań typu maturalnego;
- rozwijanie kompetencji lingwistycznej i komunikacyjnej;
- swobodne posługiwanie się językiem obcym w sytuacjach życia codziennego w zakresie słuchania, mówienia, czytania oraz pisania.

1.3 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

- pobudzanie aspiracji edukacyjnych i zainteresowań uczniów;
- przygotowanie młodzieży do kontynuowania nauki i funkcjonowania na rynku pracy;
- dostosowanie się do aktualnych wymagań na rynku pracy;
- kształtowanie umiejętności wykraczających poza przedmioty szkolne, przygotowujących uczniów do pełnienia w przyszłości różnych ról w społeczeństwie;
- wdrażanie do aktualizacji i pogłębiania wiedzy i umiejętności.

1.4 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego

- doskonalenie umiejętności argumentowania i negocjacji;
- umiejętność stosowania wypowiedzi w różnych sytuacjach komunikacyjnych – udzielanie i uzyskiwanie informacji, relacjonowanie wydarzeń, wyrażanie opinii, negocjowanie i argumentowanie, rozmowy z klientem, uzyskanie biegłości w tłumaczeniu symultanicznym w różnych sytuacjach życia zawodowego;
- stosowanie przyjętych form wypowiedzi pisemnych, redagowanie pism z zakresu korespondencji hotelowej i w sprawach osobowych;
- umiejętność odbioru tekstu słuchanego i czytanego w realiach językowych, w hotelarstwie;
- korzystanie z anglojęzycznych źródeł informacji, materiałów autentycznych związanych z zawodem;
- integracja w trakcie zajęć wiedzy i umiejętności nabytych podczas nauki innych przedmiotów i wykorzystanie jej do wykonywania projektów językowych;
- doskonalenie umiejętności planowania, organizowania i współodpowiedzialności za proces uczenia się;
- rozwinięcie kompetencji językowych i lingwistycznych zapewniających swobodną komunikację w codziennych sytuacjach związanych z pracą zawodową;
- rozwijanie umiejętności działania w zespole i twórczego rozwiązywania problemów;
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym autentycznych;
- doskonalenie umiejętności pracy w zespole;
- rozwijanie umiejętności komunikowania się;
- wyrabianie poczucia pewności siebie, odporności na stres;
- kształtowanie poczucia odpowiedzialności za efekty podejmowanych działań i ich konsekwencje;
- doskonalenie umiejętności argumentowania i negocjacji.

1.5 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej

- opanowanie określonego zakresu leksyki i gramatyki;
- nabywanie i rozwój sprawności językowych oraz ich integracja, umożliwiająca uczniom swobodne posługiwanie się językiem angielskim w mowie i w piśmie, w kontaktach z użytkownikami języka w krajach anglojęzycznych i innych, a także w pracy i życiu codziennym przy korzystaniu z różnych źródeł informacji;
- posługiwanie się językiem angielskim w pracy i w życiu codziennym przy wykorzystaniu różnych źródeł informacji;
- zapoznanie się z formą egzaminu maturalnego pisemnego i ustnego oraz z wymaganiami egzaminacyjnymi;
- poznanie zakresu tematyki maturalnej i zdobycie koniecznej wiedzy i umiejętności w poszczególnych obszarach tematycznych;
- poznawanie strategii rozwiązywania różnych typów zadań językowych, w tym maturalnych;
- wzbogacenie wiadomości z zakresu historii, geografii, literatury, kultury krajów anglojęzycznych i innych krajów europejskich;

- kształtowanie postawy świadomego obywatela Europy poprzez kształtowanie postaw tolerancji, otwartości, szacunku do innych kultur i odmienności.

2 Treści nauczania

Materiał kształcenia obejmuje zakres gramatyki i leksyki, określony jest wymaganiami edukacyjnymi na IV etapie kształcenia oraz standardami maturalnymi. Uwzględnia on również umiejętności niezbędne na egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe. Materiał ten został wzbogacony w zagadnienia i treści związane z nauczaniem zawodem. Realizacja materiału nauczania powinna zapewnić osiągnięcie założonych celów ogólnych i szczegółowych, jak również wyposażenie ucznia w kompetencje kluczowe oraz umiejętności i wiedzę niezbędne do skutecznego realizowania zadań maturalnych i zawodowych.

2.1 Tematyka/Słownictwo

Zawartość leksykalna programu zgodna jest z podstawą programową i zakresem egzaminu maturalnego, została ona wzbogacona w słownictwo specjalistyczne związane z nauczaniem zawodem. Materiał przewidziany jest do opanowania w trakcie czteroletniego procesu nauczania.

Słownictwa zawodowe, które ma być wprowadzone w ramach programu nauczania zostało skonsultowane z nauczycielami przedmiotów zawodowych i skorelowane z podstawą programową i programem nauczania w wybranym zawodzie.

Treści z zakresu leksykalnego realizowane w trakcie czteroletniego procesu nauczania:

- **człowiek:** dane osobowe, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje;
- **dom i miejsce zamieszkania:** dom, mieszkanie i jego wyposażenie, miejsce zamieszkania, miasto-wieś, okolica, orientacja w terenie;
- **szkoła:** życie szkolne (przedmioty, oceny, wymagania), egzaminy, znajomość języków obcych, kształcenie pozaszkolne;
- **praca:** zawody i czynności z nimi związane, kwalifikacje zawodowe, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza, rynek pracy i jego problemy;
- **życie rodzinne i towarzyskie:** okresy życia, członkowie rodziny, styl życia, problemy rodzinne i pokoleniowe, święta i uroczystości, spotkania towarzyskie, hobby, zainteresowania, wypoczynek, różne formy rozrywki;
- **zakupy i usługi:** sklepy, towary, ceny, jednostki miary i wagi, różne punkty usługowe, reklamy, formy płatności, banki, ubezpieczenia;
- **żywienie:** jedzenie, napoje, posiłki, upodobania kulinarne, lokale gastronomiczne, diety;
- **zdrowie:** części ciała, zdrowy styl życia, dolegliwości, choroby, ich objawy, zapobieganie i sposoby leczenia, wypadki, niepełnosprawni, uzależnienia;
- **podróżowanie i turystyka:** środki transportu, baza noclegowa, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie, wypadki i awarie;
- **kultura:** podstawowe dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, środki masowego przekazu jako element kultury masowej, uczestnictwo w kulturze;
- **sport:** popularne dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sporty ekstremalne;

- **nauka i technika:** wynalazki, odkrycia naukowe, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, nowoczesne środki przekazu i przetwarzania informacji;
- **świat przyrody:** dane geograficzne, krajobraz, pogoda, klimat, rośliny, zwierzęta, zagrożenia ekologiczne, klęski żywiołowe, ochrona środowiska naturalnego;
- **państwo i społeczeństwo:** struktura państwa, urzędy, organizacje międzynarodowe, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przemoc, przestępczość;
- **elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych:** geografia, historia, zwyczaje, tradycja, święta, kultura, sztuka, sławni ludzie, odmiany języka angielskiego.

Program zawiera dodatkowo słownictwo związane z wybranym kierunkiem kształcenia **technik hotelarz.**

- słownictwo związane z nazewnictwem obiektów noclegowych i obsługą gości:
  - ✓ rodzaje obiektów noclegowych, typy pokoi, wyposażenie,
  - ✓ kategorie hoteli, ich wyposażenie,
  - ✓ główne działy hotelu, personel, podział obowiązków,
  - ✓ recepcja i rezerwacja,
  - ✓ informacja, centrala telefoniczna,
  - ✓ organizacja seminariów, konferencji, kongresów.
- słownictwo związane z gastronomią hotelową:
  - ✓ urządzenia w kuchni, zastawa stołowa,
  - ✓ produkty, potrawy, posiłki, sposoby przyrządzania,
  - ✓ obsługa kelnerska.
- słownictwo związane z biurem podróży:
  - ✓ usługi, wycieczki, finanse.

Program uwzględnia również słownictwo związane z wykorzystaniem w życiu osobistym i zawodowym technologii komunikacyjnej i informatycznej. Opanowanie i wykorzystywanie tego rodzaju słownictwa jest niezbędnym warunkiem powodzenia we wszystkich działaniach dydaktycznych oraz umożliwia zastosowanie tej technologii w procesie nauczania. Słownictwo to może być wykorzystane przez ucznia w procesie uczenia się, poszukiwania pracy, kontaktach zawodowych i prywatnych.

Słownictwo związane z technologią komunikacyjną i informatyczną:

- obsługa programów komputerowych;
- wyszukiwanie informacji w Internecie;
- tworzenie dokumentacji zawodowej z zastosowaniem technologii komputerowej.

Kolejność realizacji treści z zakresu leksykalnego jest dowolna. Istotne jest, by pojawiły się one na przestrzeni wszystkich lat nauki na tym etapie. Prawdopodobnie część tematów pojawiła się już w poprzednich latach nauki, dlatego też program ten zakłada zarówno utrwalenie, jak i pogłębienie tematyki, wzbogacenie jej o aspekty języka zawodowego.

2.2 Zakres materiału gramatycznego

Opanowanie reguł gramatycznych jest niezbędnym elementem skutecznej komunikacji językowej. Umiejętność ta jest niezbędna do osiągnięcia założonego przez program poziomu kompetencji kluczowych z języka angielskiego.

Poniższy zakres gramatyczny obejmuje czteroletni program nauczania:

- zdania twierdzące, przeczące i pytające w następujących czasach:
  - ✓ Present Simple;

- ✓ Present Continuous;
- ✓ Present Perfect;
- ✓ Present Perfect Continuous;
- ✓ Past Simple;
- ✓ Past Continuous;
- ✓ Past Perfect;
- ✓ Future Continuous;
- ✓ Future Simple In The Past;
- ✓ Future Continuous in the past;
- ✓ Future Perfect in the past (w zdaniach warunkowych III typu).
- zdania rozkazujące;
- zdania wykrzyknikowe;
- zdania warunkowe typu I, II i III;
- zdania w mowie zależnej z różnymi czasownikami wprowadzającymi;
- pytania pośrednie;
- pytania typu question tags;
- zdania w stronie biernej i konstrukcje typu have sth done;
- zdania współrzędnie złożone;
- zdania podrzędnie złożone:
  - ✓ okolicznikowe;
  - ✓ przydawkowe;
  - ✓ orzecznikowe;
  - ✓ dopełnieniowe.
- zdania wyrażające życzenie lub przypuszczenie;
- konstrukcje gerundialne, bezokolicznikowe i imiesłowowe;
- zdania z used to i could;
- zdania z podmiotem it i there;
- wyrażenia oznaczające ilość;
- rzeczownik – liczba i rodzaj;
- czasownik – formy, czasowniki modalne z bezokolicznikiem zwykłym i perfektywnym;
- przedimek;
- przymiotnik – stopniowanie, tworzenie;
- przysłówki – stopniowanie, tworzenie;
- przyimek;
- zaimek;
- liczebnik;
- spójniki;
- związki frazeologiczne i idiomy;

2.3 Funkcje komunikacyjne

Realizacja programu nauczania języka angielskiego oznacza rozwijanie umiejętności i kompetencji kluczowych oraz skuteczne wdrażanie funkcji komunikacyjnych, umożliwiających porozumiewanie się w języku obcym.

Do najważniejszych funkcji komunikacyjnych uwzględnionych w programie należą:

- pytanie i odpowiadanie na pytania;

- posługiwanie się zwrotami grzecznościowymi;
- zdobywanie i wymiana informacji dotyczących różnych aspektów życia codziennego i zawodowego;
- wyrażanie domysłów i przypuszczeń;
- wyrażanie swoich uczuć i postaw;
- aktywny udział i sterowanie procesem komunikacji;
- negocjowanie i umiejętność argumentowania;
- opisywanie miejsc, przedmiotów,
- opisywanie sytuacji i wydarzeń występujących w życiu codziennym i zawodowym;
- relacjonowanie przebiegu wydarzeń oraz ich komentowanie;
- wyrażanie własnej opinii; radzenie sobie w sytuacjach zawodowych np. prowadzenie rozmowy w sprawie pracy, rozmowa z klientem;
- nawiązywanie kontaktu, uzyskiwanie i udzielanie informacji z użyciem technologii informatycznej i komunikatywnej.

Opanowanie tych umiejętności jest niezbędne do funkcjonowania w realiach społecznych i zawodowych. Funkcje te zgodne są z wymaganiami i standardami egzaminacyjnymi i są konieczne do efektywnej realizacji zadań egzaminacyjnych.

3 Procedury osiągnięcia celów

Projekt nauczania języka angielskiego realizowany będzie przez cztery lata, od września 2009 roku do czerwca 2012, w klasie I o profilu technik hotelarz. Zajęcia prowadzone będą w wymiarze trzech godzin lekcyjnych tygodniowo w klasie pierwszej, dwóch godzin tygodniowo w klasie drugiej, trzeciej i czwartej.

3.1 Metody i techniki pracy nad poszczególnymi kompetencjami

Jednym z głównych celów programu jest pomoc uczniowi w osiągnięciu umiejętności językowych zapewniających swobodne porozumiewanie się w języku angielskim. Zadaniem nauczyciela jest dobór odpowiednich i efektywnych form i technik pracy, dopasowanie ich do różnorodnych potrzeb uczniów. Motywacja uczniów do nauki języka angielskiego może opierać się na potrzebie przygotowania do egzaminu maturalnego i zawodowego, czy też na chęci sprostania wzrastającym wymaganiom stawianym przez pracodawców.

Program zakłada pracę metodą komunikacyjną, która skupia uwagę na umiejętności skutecznego porozumiewania się w języku obcym, a jej celem podstawowym jest osiągnięcie kompetencji komunikacyjnej. W celu wykształcenia kompetencji komunikacyjnej ważne jest zorganizowanie uczniom pracy tak, aby jak najczęściej mieli możliwość porozumiewania się w sytuacjach zbliżonych do życia codziennego.

Zgodnie z analizą potrzeb, słabych i mocnych stron uczniów oraz ich środowiska społecznego i rodzinnego projekt zakłada zastosowanie metod nauczania motywujących uczniów do nauki języka angielskiego, rozwijających ich kompetencje kluczowe w zakresie języków obcych, odpowiednią gradacją trudności materiału leksykalnego i gramatycznego oraz stały monitoring i ewaluację działań dydaktycznych.

Przewidywane są następujące formy pracy na lekcji i poza klasą:

- praca z całą klasą;
- praca indywidualna;
- praca indywidualna pod kierunkiem nauczyciela;
- praca indywidualna w domu (w tym przygotowanie prezentacji projektu);
- praca w parach;
- praca w parach pod kierunkiem nauczyciela;
- praca w grupach (w tym projekty).

3.1.1 Techniki nauczania

Dobierając odpowiednie techniki nauczania dla czterech umiejętności w języku należy pamiętać o tym aby dawały one możliwość ćwiczenia sprawności językowych w sposób zintegrowany. Powinny one być dostosowane do możliwości uczniów, różnorodne i motywujące do pracy.

- **techniki doskonalące umiejętność mówienia:**
  - ✓ reagowanie w różnych sytuacjach dnia codziennego, np. krótko opis sytuacji;

- ✓ luka informacyjna;
- ✓ opis obrazka, przedmiotu, miejsca, zjawiska, procesu; analiza i interpretacja dostarczonych informacji;
- ✓ relacjonowanie wydarzeń;
- ✓ kończenie zdań;
- ✓ krótkie wypowiedzi na zadany temat/pytanie;
- ✓ uczestnictwo w debacie/dyskusji/odgrywanie ról.
- **techniki doskonalące umiejętność słuchania:**
  - ✓ zadania wielokrotnego wyboru;
  - ✓ dopasowywanie mówiącego do tematu/wypowiedzi;
  - ✓ udzielanie odpowiedzi na pytania dotyczące tekstu;
  - ✓ uzupełnianie luk, tabel, formularzy, druków;
  - ✓ porządkowanie zdań, obrazków, akapitów;
  - ✓ poprawianie błędnych informacji;
  - ✓ określanie rodzaju i funkcji tekstu.
- **techniki doskonalące umiejętność czytania:**
  - ✓ zadania wielokrotnego wyboru;
  - ✓ dopasowywanie nagłówków, zdjęć do tekstów;
  - ✓ wybór głównej myśli tekstu, poszczególnych części tekstu;
  - ✓ udzielanie odpowiedzi na pytania;
  - ✓ pytania typu *prawda/fałsz*;
  - ✓ porządkowanie zdań, akapitów, obrazków;
  - ✓ wyszukiwanie konkretnej informacji w tekście.
- **techniki doskonalące umiejętność pisania**

Umiejętność ta należy do najtrudniejszych sprawności językowych, a jej kształcenie powinno być rzetelne i systematyczne. Przed uczniami stoi bowiem konieczność redagowania krótkiej i dłuższej formy użytkowej nie tylko podczas egzaminu maturalnego, lecz również w przyszłym życiu zawodowym. Prezentowane ćwiczenia mogą być przydatne w ćwiczeniu tej umiejętności.

- uzupełnianie zdań, akapitów, opowiadań;
- dyktando;
- sporządzanie planu wypowiedzi;
- redagowanie wypowiedzi na podstawie planu lub wyrazów kluczowych;
- wybór poprawnej formy językowej, zastępowanie wyrazów w tekście synonimami.

3.2 Sposoby wyrównywania poziomu językowego uczniów

Nauczyciel często pracuje z grupą uczniów o zróżnicowanych możliwościach intelektualnych i psychofizycznych, co z kolei wpływa na różnice w stopniu motywacji do uczenia się języka i wykorzystywania go w komunikacji. Problem nasila się szczególnie w I klasie szkoły średniej gdzie w jednej klasie gromadzi się grupa osób o bardzo zróżnicowanych umiejętnościach i w wiedzy wyniesionej z różnych gimnazjów. Przed nauczycielem stoi w tej sytuacji bardzo ważne zadanie wyrównania braków wiedzy i ujednolicenia poziomu całej klasy.

Proponowane są następujące sposoby wyrównania poziomu językowego klasy:

- przeprowadzenie na początku I klasy testu określającego poziom zaawansowania uczniów;

- obserwacja uczniów przez nauczyciela w celu zdiagnozowania ich poziomu językowego i umiejętności, co skutkuje wprowadzeniem różnorodnych i motywujących typów zadań dostosowanych do różnych rodzajów inteligencji i stylów uczenia się;
- zastosowanie okresu przejściowego dającego szansę uczniom słabszym na dopasowanie się do poziomu grupy i wymagań.

3.3 Indywidualizacja procesu nauczania

Nauczyciel musi być przygotowany do podjęcia współpracy z uczniami, których poziom znajomości języka znacznie wykracza poza ramy określone programem nauczania dla danej grupy i tymi, którzy, przede wszystkim ze względu na stwierdzoną dysfunkcję, mają kłopoty z osiągnięciem określonych celów.

Organizacja pracy z uczniem zdolnym:

- motywowanie uczniów do ciągłego podnoszenia poziomu biegłości opanowania języka poprzez zachęcanie do uczestnictwa w konkursach, olimpiadach językowych;
- przygotowywanie dla uczniów dodatkowych, trudniejszych zadań do pracy na lekcji i w domu (np. lektury, artykuły prasowe, ćwiczenia leksykalne i gramatyczne);
- przygotowywanie przez uczniów prezentacji multimedialnych będących uzupełnieniem lekcji;
- organizacja kół zainteresowań języka angielskiego (np. zajęć teatralnych w języku angielskim).

Organizacja pracy z uczniem dysfunkcyjnym:

- wprowadzenie indywidualnych zadań do pracy w domu;
- zachęcanie uczniów zdolniejszych do pomocy uczniom słabszym;
- dopasowanie systemu oceniania do możliwości ucznia (przygotowanie indywidualnych testów sprawdzających znajomość przerobionego materiału)

3.4 Materiały dydaktyczne

Podstawowe pomoce to:

- podręcznik *Matura Solutions* (poziomy pre-intermediate, intermediate) i *Oxford Excellence for Matura* wydawnictwa Oxford University Press, ćwiczenia do podręcznika;
- słowniki jedno- i dwujęzyczne;
- słowniki specjalistyczne;
- książki pomocnicze z branży hotelarskiej i gastronomicznej;
- broszury, informatory, ulotki;
- materiały pochodzące z Internetu;
- płyty CD do podręcznika;
- płyty DVD z nagraniami filmów fabularnych i dokumentalnych.

Przewidziane jest również zastosowanie technologii informatycznej i komunikacyjnej, poprzez korzystanie z urządzeń multimedialnych typu komputer(laptop), rzutnik multimedialny, odtwarzacz DVD i CD.

Materiałami niezbędnymi do realizacji programu są podręczniki, słowniki specjalistyczne z dziedziny hotelarstwa, słowniki jednojęzyczne. Wskazane jest również wyposażenie pracowni w odtwarzacz DVD, laptop i rzutnik multimedialny. Dzięki tym ostatnim możliwe jest wykorzystanie zasobów internetowych w pracy na lekcji, jak np. korzystanie z materiałów autentycznych.

4 Przewidywane efekty

Kompetencja porozumiewania się w języku angielskim wymaga znajomości słownictwa i gramatyki oraz wiedzy na temat typów komunikacji słownej i rejestrów języka w życiu codziennym jak i zawodowym.

Program zakłada doskonalenie wszystkich czterech sprawności językowych, i w efekcie wyposażenie ucznia w umiejętności komunikowania się, wyszukiwania i przetwarzania informacji, samodzielnego podejmowania decyzji, właściwej samooceny i korzystania ze swoich praw oraz samokształcenia i twórczego działania. Uczeń powinien właściwie zaprezentować swoje kwalifikacje kluczowe podczas poszukiwania pracy i w życiu zawodowym.

Umiejętności, które uczeń powinien nabyć po zakończeniu realizacji programu prezentują się następująco:

4.1 Słuchanie

Uczniowie potrafią:

- wyselekcjonować, zidentyfikować i zrozumieć potrzebne informacje z dłuższego tekstu, nawet częściowo dla nich niezrozumiałego;
- zrozumieć autentyczne przekazy słowne, takie jak: wywiady, rozmowy, nagrania na automatyczną sekretarkę, zapowiedzi, wiadomości, relacje, sprawozdania, reklamy, ogłoszenia itp., w stopniu pozwalającym na:
  - ✓ określenie głównej myśli tekstu;
  - ✓ rozróżnienie poszczególnych jego części;
  - ✓ określenie głównych myśli poszczególnych jego części;
  - ✓ określenie związków pomiędzy poszczególnymi jego częściami;
  - ✓ stwierdzenie, czy tekst zawiera określone informacje
  - ✓ wskazanie określonych informacji;
  - ✓ wyselekcjonowanie poszczególnych informacji;
  - ✓ określenie intencji autora;
  - ✓ określenie rodzaju tekstu;
  - ✓ określenie funkcji tekstu.
- rozpoznawać standardowe odmiany języka.

4.2 Mówienie

Uczniowie potrafią:

- podejmować różne role w procesie komunikacyjnym, używając odpowiednich środków językowych, formułować pytania i udzielać jasnych odpowiedzi, wyrażać życzenie lub przypuszczenie;
- formułować kilkuzdaniową wypowiedź na zadany temat dotyczący życia codziennego i zawodowego;
- dokonywać ustnej prezentacji samodzielnej analizy, syntezy i interpretacji przedstawionych faktów;

- stosować środki językowe służące wyrażeniu intencji, uczuć i emocji w sytuacjach życia codziennego;
- stosować struktury leksykalno-gramatyczne z zachowaniem zasad wymowy i intonacji w stopniu zapewniającym zrozumienie wypowiedzi;
- stosować umiejętności szczegółowe, takie jak:
  - ✓ uzyskiwanie i udzielanie informacji i wskazówek;
  - ✓ wyrażanie prośby, żądania, podziękowania, gratulacji itp.;
  - ✓ opisywanie ludzi, zjawisk, miejsc, przedmiotów, czynności i procesów;
  - ✓ relacjonowanie przebiegu wydarzeń;
  - ✓ negocjowanie w sytuacjach życia codziennego, pytanie o i udzielanie porad, udzielanie instrukcji, wyrażanie skarg, przepraszanie, powitanie, reklamowanie zakupionego towaru, składanie rezerwacji;
  - ✓ przedstawianie i uzasadnianie własnych opinii;
  - ✓ przedstawianie opinii innych osób;
  - ✓ prowadzenie rozmowy w sprawie pracy.

4.3 Czytanie

Uczniowie potrafią:

- czytać bez użycia słownika w celu:
  - ✓ określenia głównej myśli tekstu (skimming), nawet dla nich częściowo niezrozumiałego;
  - ✓ rozróżnienia poszczególnych jego części;
  - ✓ określenia głównej myśli poszczególnych jego części.
- czytać tekst częściowo dla siebie niezrozumiały bez użycia słownika w celu wskazania i wyselekcjonowania informacji (scanning).
- czytać powszechnie spotykane teksty różnego typu, np.: rozkłady jazdy, ogłoszenia, reklamy, menu, listy i instrukcje, jak też listy służbowe, faksy, protokoły, notatki służbowe, materiały reklamowe, prospekty, katalogi hoteli.
- czytać proste teksty narracyjne.
- rozróżnić styl formalny i nieformalny, przeczytać i przetłumaczyć pismo służbowe, zarządzenie, komunikat.

4.4 Pisanie

Uczniowie potrafią:

- wypełnić formularze różnych typów;
- napisać tekst użytkowy, np. ogłoszenie, zaproszenie, podanie, curriculum vitae, pismo z zakresu korespondencji hotelowej np. rezerwację, reklamację, rozliczenie, list formalny, stosując odpowiednie środki językowe w zależności od formy;
- poprawnie stosować zasady pisowni oraz interpunkcji;
- skutecznie używać słownika jedno- i dwujęzycznego oraz innych źródeł informacji, w tym również elektronicznych;
- dokonywać auto korekty.

4.5 Sprawności zintegrowane

Uczniowie potrafią:

- streścić (ustnie lub pisemnie) usłyszany przekaz słowny;
- streścić (ustnie lub pisemnie) przeczytany tekst;
- przetworzyć przeczytane lub usłyszane informacje z uwzględnieniem zmiany rejestru, stylu i formy;
- dokonać ustnej lub pisemnej prezentacji pracy projektowej.

5 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów

Główną rolę przy rozpoznawaniu potrzeb ucznia, jego mocnych i słabych punktów pełni ocena osiągnięć uczniów, która jest nieodłącznym elementem pracy dydaktycznej. Usprawnia to pracę nad realizacją programu, pozwala na określenie efektywności stosowanej metody nauczania, i pozwala określić stopień opanowania danego materiału oraz podjęcie odpowiednich kroków w celu ewentualnego usprawnienia procesu nauczania. Jest to również ważne źródło informacji dla ucznia i jego rodziców, gdyż określa postępy w nauce, stopień zaangażowania oraz motywację do nauki.

Kontroli i ocenie podlegają wszystkie kompetencje kluczowe, a więc mówienie, pisanie, czytanie i słuchanie. Kryteria oceniania, jakie przyjmuje nauczyciel, muszą być zrozumiałe i zaakceptowane przez uczniów, i raz przyjęte, nie mogą podlegać modyfikacji.

Do form sprawdzających sprawność mówienia możemy zaliczyć: rozmowy sterowane (w życiu codziennym i zawodowym), reakcje językowe, tłumaczenia, streszczenia.

Do form sprawdzających sprawność pisania zaliczamy: testy, kartkówki, krótką i dłuższą formę pisemną, np. notatka, zaproszenie, ogłoszenie, pocztówka, list formalny i nieformalny.

Formy i typy zadań służących do oceny osiągnięć uczniów odpowiadają standardom egzaminu maturalnego.

6 Ewaluacja programu

Ewaluacja programu ma na celu uzyskanie informacji zwrotnej na temat efektywności zastosowanego programu w nauczaniu, warunków przebiegu pracy i wynikach kształcenia. Określa ona skuteczność metod, stopień realizacji celów programu, przedstawia osiągnięcia ucznia. Zebrane dane pozwolą na określenie zalet jak i mankamentów programu, co rezultacie wpłynie na wprowadzanie zmian w celu usprawnienia procesu nauczania.

Ewaluacja **programu nauczania w ramach projektu Szkoła kluczowych Kompetencji** będzie przeprowadzana podczas realizacji programu poprzez

- obserwację zachowań uczniów, ich pracy na lekcji;
- rozmowy z uczniami.

Natomiast po zrealizowaniu określonego etapu programu np. po upływie semestru, także poprzez:

- zbieranie informacji ustnej (sukcesy-porażki);
- przygotowanie prezentacji dorobku uczniów np. w postaci wystawy prac projektowych;
- wypełnienie ankiety ewaluacyjnej (patrz załącznik).

Ankieta ewaluacyjna

Pytania	Odpowiedź i uzasadnienie
<p>1. Co sprawia ci w nauce języka angielskiego najwięcej problemów?</p> <p>2. Czy sposób prowadzenia zajęć ci odpowiada?</p> <p>3. Czy tematyka zajęć jest interesująca?</p> <p>4. Czy odniosłeś korzyści z uczestniczenia w zajęciach? Jeśli tak, jakie?</p> <p>5. Które ze stosowanych przez nauczyciela metod pracy pozwoliły ci aktywnie uczestniczyć w zajęciach?</p> <p>6. Czy dobrze się czujesz w swojej klasie.?</p> <p>7. Czy proponowana przez nauczyciela forma zajęć rozwija umiejętności samokształcenia?</p> <p>8. Jak oceniasz rodzaj i stopień trudności prac domowych?</p> <p>9. Jak oceniasz pracę nauczyciela?</p> <p>10. Czy formy sprawdzania wiadomości i umiejętności ci odpowiadają?</p> <p>11. Czy mogłeś podczas zajęć w pełni wykazać się swoją wiedzą?</p> <p>12. Czy mogłeś obserwować rezultaty swojej pracy?</p> <p>13. Czy nauczyłeś się samodzielnie zdobywać wiedzę ?</p> <p>14. Czy w oparciu o proponowane zestawy ćwiczeń możesz rozwijać umiejętności praktyczne?</p> <p>15.Co chciałbyś/chciałabyś zmienić na zajęciach?</p>	

Bibliografia

- [1] Kłós M., Sikorzyńska A., *Program nauczania języka angielskiego, liceum ogólnokształcące, liceum profilowane i technikum*, Longman 2002.
- [2] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, WSiP, Warszawa 1999.
- [3] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, WSiP, Warszawa 2001.
- [4] Komorowska H., Obidniak D., *Stopień po stopniu. Rozwój zawodowy nauczyciela języków obcych*, Warszawa 2002.
- [5] Sosnowska J., Wieruszewska M.M., *Program nauczania języka angielskiego jako pierwszego języka obcego – kurs kontynuacyjny, IV etap edukacyjny*, Oxford University Press 2002.
- [6] Sempruch K., Berman A., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, WSEI, Lublin 2009.
- [7] *Informator maturalny od 2005 roku z języka angielskiego*, OKE /CKE, Warszawa 2003.

Autor
Iwona Łapińska

JĘZYK ANGIELSKI

**AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA
KOMPETENCJI KLUCZOWYCH**

**Zespół Szkół Mechanicznych
im. Stefana Czarnieckiego
w Łapach**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin, 2009

Spis treści

Wstęp.....	5
1 Cele nauczania.....	7
1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”.....	7
1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty.....	7
1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego.....	7
1.4 Cele nauczania wynikające z podstaw programowych.....	7
1.5 Cele szczegółowe.....	8
2 Treści/materiały nauczania.....	9
2.1 Zakres leksykalny ogólny.....	9
2.2 Zakres leksykalny związany z kierunkiem technik informatyk.....	9
2.3 Zakres gramatyczny.....	10
3 Procedury osiągania celów.....	13
3.1 Postulaty metodyczne.....	13
3.2 Proponowany podział godzin lekcyjnych.....	13
3.3 Metody preferowane w dydaktyce.....	14
3.4 Środki dydaktyczne.....	16
3.5 Spis wykorzystywanej literatury.....	16
3.6 Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej.....	16
4 Opis założonych osiągnięć ucznia.....	18
4.1 Formułowanie i hierarchizacja wymagań programowych.....	18
4.2 Główne narzędzia kontroli.....	19
5 Procedura ewaluacji programu nauczania.....	21
6 Ewentualne warunki niezbędne do realizacji programu.....	23
Bibliografia.....	24

Wstęp

Ogólna charakterystyka programu nauczania

Znajomość języków obcych we współczesnej Europie odgrywa kluczową rolę. Zmiany zachodzące w gospodarce, na rynku pracy i w systemie kształcenia skłaniają do nowego spojrzenia na proces nauczania języków obcych. Przed młodymi ludźmi, zaczynającymi życie w zjednoczonej Europie, pojawiają się coraz to wyższe wymagania, muszą oni sprostać nowym oczekiwaniom i podjąć szereg nowych wyzwań. Sprecyzowane kompetencje kluczowe, jakimi dysponować powinien mieszkaniec nowoczesnej Europy wymuszają znajomość języków obcych, posługiwanie się nimi zarówno w życiu codziennym jak i zawodowym. Znajomość języka obcego da im poczucie bezpieczeństwa, pewności siebie oraz przygotuje do życia i pełnoprawnego uczestnictwa w życiu połączonej Europy.

Program nauczania powstał w ramach projektu **Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej „Szkoła Kluczowych Kompetencji”** współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Założeniem tego programu jest zwiększenie dostępności do rozwoju kompetencji kluczowych uczniów szkół ponadgimnazjalnych o profilu zawodowym w Polsce Wschodniej.

Proponowany program został opracowany na podstawie założeń Podstawy programowej, dotyczącej nauki języka obcego (Rozporządzenie MEN z dnia 23 sierpnia 2007 r.) oraz zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dn. 6 stycznia 2009 w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia (Rozporządzenie MEN z dnia 6 stycznia 2009 r.). Program nauczania jest zgodny ze standardami egzaminu maturalnego określonymi w (rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (DzU nr 90, poz. 846) oraz w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2007 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (DzU Nr 157, poz. 1102) a także Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzenia egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe (Dz.U.Nr 66, poz. 580). Treści programowe mają za zadanie ugruntować wiadomości i umiejętności nabyte w poprzednich etapach nauki, pomóc w uzyskaniu umiejętności językowych pozwalających na swobodne operowanie językiem w każdej dziedzinie życia, z uwzględnieniem tematyki kraju ojczystego, przygotować ucznia do egzaminu maturalnego i zawodowego, jak również opanowania języka na poziomie zapewniającym funkcjonowanie w życiu codziennym jak i na rynku pracy.

Tak więc celem programu jest umożliwienie uczniom osiągnięcia umiejętności komunikacyjnych zarówno w zakresie języka ogólnego, jak również rozwijanie kompetencji kluczowych, będących podstawą do dalszego rozwijania się i samorealizacji w życiu zawodowym.

Adresatami programu są uczniowie technikum, przy jego opracowaniu uwzględniono specyfikę nauczania w tym typie szkoły oraz perspektywy dalszego kształcenia się. Szczególną uwagę zwrócono na związek treści ogólnokształcących ze zdobytymi kwalifikacjami zawodowymi, a także konieczność rozwijania kompetencji komunikacyjnej związanej z wykonywaniem wybranego zawodu. Ma to na celu pomóc młodym ludziom odnaleźć swoje miejsce a także być konkurencyjnym na europejskim rynku pracy.

Autor: Iwona Łapińska – nauczycielka języka angielskiego z 9-letnim stażem nauczania w różnych typach szkół, egzaminator egzaminu maturalnego z języka angielskiego, nauczyciel w Zespole szkół Mechanicznych im. Stefana Czarnieckiego w Łapach.

1 Cele nauczania

1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

- rozwijanie u uczniów zdolności intelektualnych poprzez naukę języka obcego;
- rozwijanie umiejętności komunikacji w języku obcym ustnej i pisemnej;
- rozwijanie kompetencji socjokulturowej;
- wdrażanie do uczenia się języka w warunkach pozaszkolnych w sytuacjach nieformalnych;
- umiejętność oceny i identyfikacji własnych mocnych i słabych stron, a także oceny ryzyka i podejmowania go w uzasadnionych przypadkach.

1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

- zdobycie umiejętności niezbędnych dla funkcjonowania na lokalnym i europejskim rynku pracy;
- rozwijanie umiejętności oceny możliwości działalności osobistej, zawodowej i gospodarczej;
- kształtowanie umiejętności rozpoznawania własnych mocnych i słabych stron, a także oceny ryzyka;

1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego

- opanowanie umiejętności językowych związanych z zawodem technik informatyk;
- wyrobienie nawyku doskonalenia posiadanych umiejętności i aktualizowania wiadomości.

1.4 Cele nauczania wynikające z podstaw programowych

- osiągnięcie przez uczniów kompetencji językowych pozwalających na swobodne i skuteczne komunikowanie się w kraju nauczanego języka czyli posługiwanie się językiem angielskim w życiu codziennym;
- wyposażenie ucznia w wiedzę i umiejętności umożliwiające mu zdanie egzaminu maturalnego oraz dalszą edukację.

1.5 Cele szczegółowe

- nabywanie i rozwój sprawności językowych;
- integracja sprawności językowych umożliwiająca uczniom w miarę swobodne posługiwanie się językiem angielskim w mowie i w piśmie w kontaktach z użytkownikami języka w krajach anglojęzycznych;
- wykorzystywanie języka obcego jako narzędzia poznania i komunikacji;
- posługiwanie się językiem angielskim w pracy i w życiu codziennym przy wykorzystaniu różnych źródeł informacji;
- zapoznanie się z formą egzaminu dojrzałości pisemnego i ustnego oraz wymaganiami edukacyjnymi;
- poznanie zakresu tematyki maturalnej oraz zdobycie koniecznej wiedzy i umiejętności w poszczególnych obszarach tematycznych;
- poszerzenie wiedzy ogólnej na temat obyczajów, norm życia codziennego w krajach anglojęzycznych;
- zapoznanie uczniów z elementami geografii, historii i sztuki krajów anglojęzycznych;
- integracja w trakcie zajęć wiedzy i umiejętności nabytych podczas nauki innych przedmiotów i wykorzystanie jej do wykonywania projektów językowych;
- doskonalenie umiejętności planowania, organizowania i współodpowiedzialności za proces uczenia się;
- rozwinięcie kompetencji językowych i lingwistycznych zapewniających swobodną komunikację w codziennych sytuacjach związanych z pracą zawodową;
- rozwijanie umiejętności działania w zespole i twórczego rozwiązywania problemów;
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym autentycznych;
- poznanie strategii rozwiązywania różnych zadań językowych, w tym zadań typu maturalnego.

2 Treści/materiały nauczania

2.1 Zakres leksykalny ogólny

- **człowiek:** dane osobowe, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje;
- **dom i miejsce zamieszkania:** dom, mieszkanie i jego wyposażenie, miejsce zamieszkania, Szkoła: życie szkolne) egzaminy, znajomość języków obcych, kształcenie pozaszkolne;
- **praca:** zawody i czynności z nimi związane, kwalifikacje zawodowe, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza, rynek pracy i jego problemy;
- **życie rodzinne i towarzyskie:** okresy życia, członkowie rodziny, styl życia, problemy rodzinne i pokoleniowe, święta i uroczystości, spotkania towarzyskie, zainteresowania, wypoczynek, różne formy rozrywki;
- **zakupy i usługi:** sklepy, towary, ceny, jednostki miary i wagi, różne punkty usługowe, reklamy, formy płatności, banki, ubezpieczenia;
- **żywienie:** jedzenie, napoje, posiłki, upodobania kulinarne, lokale gastronomiczne, diety;
- **zdrowie:** części ciała, zdrowy styl życia, dolegliwości, choroby, ich objawy, zapobieganie i sposoby leczenia, wypadki, niepełnosprawni, uzależnienia;
- **podróżowanie i turystyka:** środki transportu, baza noclegowa, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie, wypadki i awarie;
- **kultura:** podstawowe dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, środki masowego przekazu jako element kultury masowej, uczestnictwo w kulturze;
- **sport:** popularne dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sporty ekstremalne;
- **nauka i technika:** wynalazki, odkrycia naukowe, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, nowoczesne środki przekazu i przetwarzania informacji;
- **świat przyrody:** dane geograficzne, krajobraz, pogoda, klimat, rośliny, zwierzęta, zagrożenia ekologiczne, klęski żywiołowe, ochrona środowiska naturalnego;
- **państwo i społeczeństwo:** struktura państwa, urzędy, organizacje międzynarodowe, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przemoc, przestępczość;
- **elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych:** geografia, historia, zwyczaje, tradycja, święta, kultura, sztuka, sławni ludzie, odmiany języka angielskiego.

2.2 Zakres leksykalny związany z kierunkiem technik informatyk

Treści programowe zostały poszerzone o słownictwo związane z wybranym kierunkiem kształcenia – **technik informatyk**, zwłaszcza w zakresie obsługi systemów operacyjnych i sieci komputerowych, korzystania z oprogramowania biurowego,

programowania strukturalnego i obiektowego, korzystania z urządzeń techniki komputerowej, multimediiów i projektowania grafiki komputerowej.

- typy komputerów;
- angielskie nazwy części komputera i korzystanie z dokumentacji technicznej napisanej w języku angielskim;
- rozróżnianie podstawowych hasła i pojęć występujących w sieci Internet;
- elementy systemów komputerowych;
- pojęcia, określenia i nazwy charakteryzujące np. budowę i działanie urządzeń techniki komputerowej, budowę i działanie sieci komputerowych;
- specjalistyczne informacje zawarte w instrukcjach obsługi, instrukcjach instalacji oraz użytkowania urządzeń techniki komputerowej;
- słownictwo związane z programowaniem;
- słownictwo dokumentacji technicznej napisanej w języku angielskim;
- słownictwo związane z obsługą systemów operacyjnych.

2.3 Zakres gramatyczny

- **rzeczowniki:**
  - ✓ rzeczowniki policzalne i niepoliczalne;
  - ✓ liczba mnoga regularna i nieregularna, rzeczowniki tylko w liczbie pojedynczej lub mnogiej;
  - ✓ forma dzierżawcza rzeczowników, rodzaj, rzeczowniki złożone i użyte przymiotnikowo.
- **przedimki:**
  - ✓ przedimki nieokreślone, określone, zerowe.
- **zaimki:**
  - ✓ zaimki osobowe i dzierżawcze;
  - ✓ zaimki wskazujące, względne, pytające;
  - ✓ zaimki zwrotne, emfatyczne i wzajemne;
  - ✓ zaimki nieokreślone (same i w złożeniach np. *something*);
  - ✓ zaimki opisujące ilość (*many, few, both, etc.*);
  - ✓ zaimki bezosobowe (*you, one*);
  - ✓ konstrukcje „*either ... or*”, „*neither ... nor*”.
- **liczebniki:**
  - ✓ główne i porządkowe.
- **przymiotniki:**
  - ✓ stopniowanie przymiotników regularne i nieregularne (stopień równy, wyższy, najwyższy, użycie przymiotników w wyrażeniach z *so, such, how, what, as...as, too, enough*);
  - ✓ przymiotniki dzierżawcze;
  - ✓ kolejność przymiotników przed rzeczownikiem;
  - ✓ użycie przymiotników z przedimkiem określonym (np. *the rich*);
  - ✓ użycie przymiotników po czasownikach postrzegania;
  - ✓ miejsce przymiotnika w zdaniu.
- **przysłówki:**
  - ✓ stopniowanie przysłówków regularne i nieregularne;
  - ✓ przysłówki częstotliwości, przysłówki i okoliczniki używane z określonymi czasami gramatycznymi (np. *just, since, next week*);

- ✓ pozycja poszczególnych przysłówków i okoliczników w zdaniu;
- ✓ przysłówki o dwóch formach znaczeniowo różnych np. *hard, hardy*.
- **przymyki:**
  - ✓ przymyki określające miejsce, kierunek, odległość, czas;
  - ✓ przymyki przyczyny i sposobu;
  - ✓ przymyki po niektórych czasownikach i przymiotnikach (np. *listen to, proud of*).
- **spójniki:**
  - ✓ podstawowe: *and, but, if, unless, that, until, when, while, after, before, because, although, so*.
- **czasowniki:**
  - ✓ czasowniki *to be* i *to have/have got*;
  - ✓ czasowniki regularne i nieregularne (formy czasowników);
  - ✓ czasowniki posiłkowe;
  - ✓ bezokoliczniki i formy osobowe, czasowniki wyrażające stany i czynności (różnice w ich użyciu);
  - ✓ czasowniki złożone (phrasal verbs);
  - ✓ imiesłowy czynne i bierne;
  - ✓ czasowniki modalne (*can, could, may, might, must, mustn't, need, will, shall, would, should*)).
- **czasy gramatyczne** (zdania oznajmujące, pytające, przeczące):
  - ✓ Present Simple;
  - ✓ Present Continuous;
  - ✓ Past Simple;
  - ✓ Past Continuous;
  - ✓ Present Perfect;
  - ✓ Present Perfect continuous;
  - ✓ Past Perfect;
  - ✓ Simple Future;
  - ✓ Simple Future in the Past;
  - ✓ Future Continuous.
- **konstrukcje zdaniowe:**
  - ✓ zdania rozkazujące;
  - ✓ zdania wykrzyknikowe;
  - ✓ konstrukcje *there is/are/was/were/will*;
  - ✓ questions tags, dopowiedzenia z inwersją typu: *So do I, Neither do I*;
  - ✓ zdania z podmiotem *it* (określanie czasu, pogody, odległości), z bezokolicznikiem, z *for/at* + dopełnienie i bezokolicznik, typu *It's worth... , It's no use...*;
  - ✓ zdania z dwoma dopełnieniami;
  - ✓ zdania w stronie biernej w czasach Present Simple, Past Simple, Present Perfect, Future Simple, Past Perfect, Present Continuous, Past Continuous oraz z czasownikiem *see, hear, made, help*, zdania typu *He is known to be/have been..., It's believed that...*, passive gerund, passive infinitive;
  - ✓ konstrukcje bezokolicznikowe, gerundialne i imiesłowowe (czasownik + bezokolicznik, czasownik + gerund, czasownik + dopełnienie + bezokolicznik, czasownik + dopełnienie + bezokolicznik bez *to*, czasownik + dopełnienie + imiesłów czynny/bierny, konstrukcje typu *I'm glad to see you. He is too young to work*;
  - ✓ konstrukcje *have sth done, get sth done, have sb do sth , get sb to do sth*;

- ✓ pytania pośrednie;
- ✓ zdania w mowie zależnej: twierdzenia, pytania, rozkazy, równoważniki zdań, krótkie odpowiedzi, czasowniki wprowadzające *say, tell., ask* i inne np. *suggest, admit, promise, explain*, następstwo czasów, zdania nie wymagające zmiany czasów;
- ✓ zdania warunkowe: typu 0, I, II, III i mieszane, inwersja w zdaniach warunkowych, użycie *will* i *would* po *if*;
- ✓ zdania wyrażające życzenia i przypuszczenia z wyrażeniami *I wish ..., I'd rather..., I prefer..., you'd better..., it's high time...*;
- ✓ zdania współrzędnie złożone;
- ✓ zdania podrzędnie złożone (podmiotowe, dopełnieniowe, przydawkowe ograniczające i opisujące, orzecznikowe różnego rodzaju np. czasu, miejsca, porównawcze).
- **słowotwórstwo:**
  - ✓ budowa słowotwórcza rzeczowników, przymiotników, przysłówków, czasowników;
  - ✓ przedrostki i przyrostki charakterystyczne dla danych części mowy;
  - ✓ przedrostki negatywne.

3 Procedury osiągnięcia celów

Projekt nauczania języka angielskiego uzupełniony o treści zawodowe z dziedziny informatyki realizowany będzie przez cztery lata, od września 2009 roku do czerwca 2012, w klasie Ib – o profilu technik informatyk. Zajęcia prowadzone będą w wymiarze 3 godzin tygodniowo przez dwa pierwsze lata realizacji projektu i 2 godzin lekcyjnych w roku trzecim i czwartym. Uczniowie pracować będą z podręcznikiem Matura Solutions część 1 i 2 oraz materiałami dodatkowymi, rozwijającymi kompetencje językowe oraz słownictwo i zagadnienie zawodowe. Przewidziane jest również zastosowanie technologii informacyjnej, korzystanie z materiałów dostępnych dla ucznia i nauczyciela w Internecie oraz innych materiałów dydaktycznych, monitorujących i kontrolnych przygotowanych przez nauczyciela w celu usprawnienia procesu nauczania.

Lekcje będą przeprowadzane w porozumieniu i konsultacji z nauczycielami prowadzącymi zajęcia z innych przedmiotów.

3.1 Postulaty metodyczne

Absolwent szkoły średniej o profilu technik informatyk swoją przyszłość zawodową może wiązać z pracą w firmie komputerowej naprawczej lub produkcyjnej. Po uzupełnieniu kształcenia może prowadzić działalność gospodarczą w zakresie usług informatycznych i systemów komputerowych. Wyposażenie ucznia w niezbędne w życiu osobistym i zawodowym kompetencje kluczowe przyczyni się do jego dalszego rozwoju, dążeniu do samorealizacji i osiągnięcia zamierzonych celów. Zgodnie z analizą potrzeb, słabych i mocnych stron uczniów oraz ich środowiska społecznego i rodzinnego preferowanymi metodami pracy są metody aktywizujące i motywujące uczniów, dające możliwość kształtowania logicznego myślenia, podejmowania decyzji, wykorzystania posiadanej wiedzy i zastosowania tej wiedzy w praktyce.

Poszczególne kompetencje kluczowe rozwijane będą stale w trakcie trwania realizacji projektu. Dobór metod pracy zgodny jest z potrzebami i możliwościami uczniów i odpowiada standardom egzaminacyjnym

3.2 Proponowany podział godzin lekcyjnych

Program dotyczy nauki języka angielskiego w czwartym etapie nauczania jako pierwszego języka obcego w czteroletnim cyklu nauczania w wariantcie A, oznaczającym kontynuację nauki tego języka po gimnazjum, zapewniającym opanowanie komunikacji językowej oraz przygotowanie uczniów do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym. Realizacja tego projektu przewidziana jest w czteroletnim cyklu nauczania w wymiarze 3 godzin tygodniowo w klasach 1 -2 i dwóch godzin tygodniowo w klasie trzeciej i czwartej.

3.3 Techniki preferowane w dydaktyce

Dobierając odpowiednie techniki nauczania należy pamiętać o tym, aby dawały one możliwość ćwiczenia sprawności językowych w sposób zintegrowany, powinny być dostosowane do możliwości uczniów, różnorodne i motywujące do samodzielnego rozwijania kompetencji kluczowych.

3.3.1 Techniki doskonalące umiejętność mówienia

- gry i zabawy komunikacyjne;
- dialogi;
- wypowiedzi sterowane (zadania przygotowujące do ustnego egzaminu maturalnego);
- symulacje i odgrywanie ról, w tym: negocjacje, relacjonowanie wydarzeń, udzielanie wskazówek i informacji;
- ustne opisy, prezentacje, dyskusje;
- ćwiczenia wykorzystujące różnego rodzaju materiały wizualne;
- zgadywanki i historyjki obrazkowe;
- wnioskowanie z obrazka (poszerzenie opisu ilustracji o wnioskowanie na temat elementów i sytuacji, które przedstawia).

3.3.2 Techniki doskonalące umiejętność pisania

- ćwiczenia na uzupełnianie, wybór poprawnej formy językowej, zastępowanie wyrazów w tekście synonimami;
- pisanie planu wypowiedzi;
- pisanie fragmentu tekstu;
- tworzenie krótkiego tekstu użytkowego: pocztówki, zaproszenia, ogłoszenia, wiadomości, ankiety;
- dokonywanie korekty pracy kolegi/koleżanki;
- dokonywanie korekty własnej pracy, a także analizy popełnionych błędów.

Rozwijając umiejętność pisania i przygotowując ucznia do części pisemnej egzaminu maturalnego z języka angielskiego należy zwrócić szczególną uwagę na różnorodność prac pisanych, ich formę oraz styl. Niezbędne jest tu wyposażenie uczniów w znajomość poprawnych struktur gramatycznych, jak i zasobu słownictwa charakterystycznego dla stylu formalnego i prywatnego listów.

3.3.3 Techniki doskonalące umiejętność czytania

- udzielanie przez ucznia odpowiedzi na pytania do tekstu;
- wskazywanie określonych informacji w tekście;
- układanie fragmentów tekstu we właściwej kolejności;
- technikę wielokrotnego wyboru;
- uzupełnianie brakujących informacji;
- poprawianie informacji błędnych;
- zadania typu prawda-fałsz.

3.3.4 Techniki doskonalące umiejętność słuchania

- wskazywanie informacji związanych z treścią nagrania;

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne i szczegółowe;
- porządkowanie informacji we wskazanej kolejności;
- uzupełnianie tekstu z lukami;
- zadania typu prawda-fałsz;
- przyporządkowywanie.

3.3.5 Uczenie struktur gramatycznych

- ćwiczenia oparte na powtarzaniu;
- technika testu wielokrotnego wyboru;
- technika podstawiania;
- technika „rozsypanki zdaniowej”;
- pisemne ćwiczenia gramatyczne;
- dialogi.

3.3.6 Uczenie struktur leksykalnych i słownictwa

- tworzenie grup tematycznych;
- ćwiczenia, których celem jest kojarzenie wyrazów z dźwiękiem, przedmiotem lub obrazem;
- układanie zdań i dialogów z wyrazami i całymi zwrotami;
- mapy pamięci;
- technika testu wielokrotnego wyboru;
- częste powtarzanie wyrazów i zwrotów;
- zapisywanie nowego słownictwa na kartkach i umieszczanie ich w widocznych miejscach;
- ćwiczenia z zakresu poprawiania błędów.

3.3.7 Organizacja pracy z uczniem zdolnym

- zachęcanie do uczestnictwa w konkursach, olimpiadach językowych;
- przygotowywanie dodatkowych zadań o wyższym poziomie trudności do pracy na lekcji i w domu (np. lektury, artykuły prasowe, ćwiczenia leksykalne i gramatyczne);
- przygotowywanie przez uczniów prezentacji multimedialnych oraz dodatkowych materiałów wykorzystywanych w czasie lekcji;
- organizacja kół zainteresowań języka.

3.3.8 Organizacja pracy z uczniem dysfunkcyjnym

- indywidualne zadania do samodzielnego wykonania w domu;
- organizowanie pracy w parach, z uczniem zdolnym mającą na celu pomoc uczniowi słabszemu;
- przygotowanie dodatkowych testów sprawdzających znajomość przerobionego materiału;
- zachęcanie i motywowanie do samodzielnej pracy.

3.3.9 Sposoby wyrównania poziomu językowego klasy

- przeprowadzenie na początku I klasy testu określającego poziom zaawansowania uczniów;
- obserwacja uczniów przez nauczyciela w celu zdiagnozowania ich poziomu językowego i umiejętności, co pozwoli na wprowadzenie różnorodnych i motywujących typów zadań dostosowanych do różnych rodzajów inteligencji i stylów uczenia się;
- zastosowanie okresu przejściowego dającego szansę uczniom słabszym na dopasowanie się do poziomu grupy i wymagań.

3.4 Środki dydaktyczne

Podstawowe pomoce to:

- podręcznik „Matura Solutions” (poziomy pre-intermediate, intermediate) i „Oxford Excellence for Matura” wydawnictwa Oxford University Press, ćwiczenia do podręcznika;
- słowniki jedno- i dwujęzyczne;
- słowniki specjalistyczne;
- książki pomocnicze z informatyki;
- broszury, informatory, ulotki;
- materiały pochodzące z Internetu;
- płyty CD do podręcznika;
- Płyty DVD z nagraniami filmów fabularnych i dokumentalnych.

3.5 Spis wykorzystywanej literatury

Program będzie realizowany przy użyciu podręcznika *Matura Solutions*, poziom pre-intermediate i intermediate. W każdej części kursu znajduje się wiele ćwiczeń na wszystkie sprawności z uwzględnieniem rozwoju umiejętności wymaganych na egzaminie, np. w zakresie egzaminu ustnego – rozmowy sterowane, w zakresie sprawności rozumienia ze słuchu i czytania – zadania egzaminacyjne typu prawda-fałsz, testy wielokrotnego wyboru, dopasowywanie itd.; w zakresie pisania – redakcja krótkich tekstów użytkowych (np. ogłoszenia, pocztówki) i bardziej złożonych tekstów (np. listu prywatnego, formalnego, np. reklamacji urządzenia). Do realizacji programu użyte zostaną także dostępne na rynku wydawniczym podręczniki przeznaczone do realizacji treści zawodowych dla uczniów klasy o profilu technik informatyk, np. *Basic English for Computing*, Oxford University Press, *Infotech. English for computer users* Cambridge University Press.

Dodatkowe materiały to różnorodne podręczniki do nauki gramatyki, słowniki oraz książki na temat kultury.

3.6 Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Do realizacji programu niezbędne jest następujące wyposażenie pracowni:

- tablica;
- magnetofon lub odtwarzacz CD;
- telewizor z magnetowidem;

- komputery z dostępem do Internetu;
- rzutnik multimedialny;
- laptop.

4 Opis założonych osiągnięć ucznia

Kompetencja porozumiewania się w języku angielskim wymaga znajomości słownictwa i gramatyki oraz wiedzy na temat typów komunikacji słownej i rejestrów języka w życiu codziennym jak i zawodowym. Program zakłada doskonalenie wszystkich czterech sprawności językowych, i w efekcie wyposażenie ucznia w umiejętności komunikowania się, wyszukiwania i przetwarzania informacji, samodzielnego podejmowania decyzji, właściwej samooceny i korzystania ze swoich praw oraz samokształcenia i twórczego działania. Uczeń powinien właściwie zaprezentować swoje kwalifikacje kluczowe podczas poszukiwania pracy i w życiu zawodowym.

4.1 Formułowanie i hierarchizacja wymagań programowych

Umiejętności które uczeń powinien nabyć po zakończeniu realizacji programu:

4.1.1 Słuchanie

Uczeń potrafi:

- wybrać, określić i zrozumieć potrzebne informacje z dłuższego tekstu, nawet częściowo dla niego niezrozumiałego;
- rozumieć autentyczne przekazy słowne, takie jak: wywiady, rozmowy, nagrania na automatyczną sekretarkę, wiadomości, relacje, sprawozdania, reklamy, ogłoszenia itp.;
- określić główną myśl tekstu;
- rozróżnić poszczególnych jego części i określić główne ich myśli;
- wskazać związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
- wskazać określone informacje;
- określić intencje autora;
- określić rodzaju tekstu;
- określić funkcje tekstu.

4.1.2 Mówienie

Uczeń potrafi:

- podejmować różne role w procesie komunikacyjnym;
- używać odpowiednich środków językowych;
- formułować pytania i udzielać jasnych odpowiedzi;
- wyrażać życzenie lub przypuszczenie;
- formułować kilkuzdaniową wypowiedź na zadany temat dotyczący życia codziennego i zawodowego;
- stosować środki językowe służące wyrażeniu intencji, uczuć i emocji w sytuacjach życia codziennego;

- stosować struktury leksykalno-gramatyczne z zachowaniem zasad wymowy i intonacji w stopniu zapewniającym zrozumienie wypowiedzi;
- stosować umiejętności szczegółowe, takie jak;
- uzyskiwanie i udzielanie informacji i wskazówek;
- wyrażanie prośby, żądania, podziękowania, gratulacji itp.;
- opisywanie ludzi, zjawisk, miejsc, przedmiotów, czynności i procesów relacjonowanie przebiegu wydarzeń;
- negocjowanie w sytuacjach życia codziennego, pytanie o i udzielanie porad, udzielanie instrukcji, wyrażanie skarg, przepraszanie, powitanie, reklamowanie zakupionego towaru, składanie rezerwacji;
- przedstawianie i uzasadnianie własnych opinii;
- przedstawianie opinii innych osób;
- prowadzenie rozmowy w sprawie pracy.

4.1.3 Czytanie

Uczeń potrafi:

- określić główną myśl tekstu nawet dla częściowo niezrozumiałego;
- rozróżnić poszczególne jego części;
- określić główne myśli poszczególnych jego części;
- czytać tekst częściowo dla siebie niezrozumiały bez użycia słownika w celu wskazania i wyselekcjonowania informacji;
- czytać powszechnie spotykane teksty różnego typu, np. rozkłady jazdy, ogłoszenia, reklamy, menu, listy i instrukcje, jak też listy służbowe, faxy, protokoły, notatki służbowe, materiały reklamowe, prospekty, instrukcje obsługi i działania sprzętu;
- czytać proste teksty narracyjne;
- rozróżnić styl formalny i nieformalny, przeczytać i przetłumaczyć pismo służbowe, zarządzenie, komunikat.

4.1.4 Pisanie

Uczeń potrafi:

- wypełnić formularze różnych typów;
- napisać tekst użytkowy, np. ogłoszenie, zaproszenie, podanie, curriculum vitae, rezerwację, reklamację, rozliczenie, list formalny, stosując odpowiednie środki językowe w zależności od formy;
- poprawnie stosować zasady pisowni oraz interpunkcji;
- używać słownika jedno- i dwujęzycznego oraz innych źródeł informacji, w tym również elektronicznych;
- dokonywać auto korekty.

4.2 Główne narzędzia kontroli

Ocena osiągnięć uczniów jest nieodłącznym elementem pracy dydaktycznej. Pełni główną rolę przy rozpoznawaniu potrzeb ucznia, jego mocnych i słabych punktów. Pozwala na określenie efektywności stosowanej metody nauczania, ułatwia pracę nad realizacją programu i pozwala określić stopień opanowania danego materiału oraz podjęcie odpowiednich kroków w celu ewentualnego usprawnienia procesu nauczania,

Stanowi również ważną informację dla ucznia i jego rodziców, jasno określając postępy w nauce, stopień zaangażowania oraz motywację do nauki.

Kontroli i ocenie podlegają wszystkie kompetencje kluczowe, a więc mówienie, pisanie, czytanie i słuchanie oraz gramatyka i leksyka. Formy i typy zadań odpowiadają standardom egzaminu maturalnego. Formy sprawdzające sprawność mówienia to rozmowy sterowane w sytuacjach życia codziennego i zawodowego, reakcje językowe, przetłumaczenie tekstu lub fragmentu artykułu, streszczenie przeczytanego lub wysłuchanego tekstu. Pisemne formy to między innymi kartkówki, testy, krótka i dłuższa forma pisemna, np. notatka, zaproszenie, ogłoszenie, pocztówka czy list formalny i nieformalny. Forma sprawdzająca powinna mierzyć tylko te sprawności i wiedzę językową, które w danym momencie są zrealizowaną na zajęciach, zadania powinny być różnorodne, tak aby uczniowie mieli możliwość wykazania się wiedzą i umiejętnościami rozwiązywania różnego typu zadań.

Tworząc zadania testowe należy uwzględnić następujące kryteria:

- Obiektywności, a więc wyniki testu i ich interpretacja są niezależne od osoby sprawdzającej i warunków jego przeprowadzenia;
- trafności – test powinien mierzyć założone umiejętności i wiedzę;
- rzetelności – ważna jest dokładność pomiaru;
- praktyczności – przeprowadzona kontrola musi przynieść wymierne korzyści.

5 Procedura ewaluacji programu nauczania

Ewaluacja **programu nauczania w ramach projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji** pozwoli na otrzymanie informacji zwrotnej na temat jakości kształcenia, stopnia realizacji celów programu, przedstawi osiągnięcia ucznia. Interpretacja zebranych danych pozwoli na korygowanie działań i wprowadzanie zmian w celu usprawnienia procesu nauczania.

Sposobami otrzymywania informacji zwrotnej od uczniów mogą być:

- obserwacja reakcji i pracy uczniów na lekcji;
- rozmowy z uczniami;
- ankieta.

Najlepszym źródłem jest ankieta zawierająca pytania dotyczące na przykład wyboru tematów, rodzaju ćwiczeń, zadań domowych i stopnia ich trudności, a także zachowania nauczyciela w stosunku do uczniów. Ankieta dostarcza nie tylko cennych informacji nauczycielowi, ale także poprzez angażowanie uczniów skłania ich do zastanowienia się nad przebiegiem lekcji i pracą nauczyciela oraz kształtuje w nich umiejętność krytycznej i samodzielnej refleksji nad sobą.

Możliwości modyfikacji programu

Nauczanie języka angielskiego jest procesem wieloletnim. Uczniowie technikum mają przed sobą cztery lata nauki. Biorąc pod uwagę czas trwania realizacji programu nauczania, różny poziom językowy uczniów oraz zróżnicowane możliwości intelektualne istnieje możliwość dokonywania zmian w niniejszym programie nauczania. Biorąc pod uwagę powyższe założenia modyfikacja programu może odbywać się na bieżąco. Baczny obserwator jest tutaj nauczyciel, który, stale obserwując uczniów, przewidując i analizując pojawiające się trudności, może zmieniać kolejność wprowadzanych zagadnień oraz stopień ich trudności

Ankieta ewaluacyjna

1. Co sprawia Ci w nauce języka angielskiego najwięcej problemów?
2. Czy sposób prowadzenia zajęć Ci odpowiada?
3. Czy tematyka zajęć jest interesująca?
4. Czy odniosłeś korzyści z uczestniczenia w zajęciach? Jeśli tak, jakie?
5. Które ze stosowanych przez nauczyciela metod pracy pozwoliły Ci aktywnie uczestniczyć w zajęciach?
6. Czy proponowana przez nauczyciela forma zajęć rozwija umiejętności samokształcenia?
7. Jak oceniasz rodzaj i stopień trudności prac domowych?
8. Jak oceniasz pracę nauczyciela?
9. Czy formy sprawdzania wiadomości i umiejętności Ci odpowiadają?
10. Czy mogłeś podczas zajęć w pełni wykazać się swoją wiedzą?
11. Czy mogłeś obserwować rezultaty swojej pracy?
12. Czy nauczyłeś się samodzielnie zdobywać wiedzę ?
13. Czy w oparciu o proponowane zestawy ćwiczeń możesz rozwijać umiejętności praktyczne?
14. Co chciałbyś/chciałabyś zmienić na zajęciach?

6 Ewentualne warunki niezbędne do realizacji programu

Program opracowany został dla uczniów, którzy kontynuują naukę języka angielskiego, który opanowali na poziomie zapewniającym w miarę sprawne komunikowanie się w sprawach życia codziennego. Po przeprowadzeniu wstępnej diagnozy mającej na celu sprawdzenie umiejętności, możliwości i poziomu wiedzy uczniów nauczyciel będzie mógł dobrać odpowiednie metody pracy, co pomoże usprawnić cały proces nauczania języka angielskiego. Przy klasach liczących ponad 24 osoby zalecany jest podział na grupy, co zdecydowanie wpłynie na efekty pracy. Program zakłada także wykorzystanie technologii informacyjnej, pracę w laboratorium językowym, stosowanie pomocy i materiałów dydaktycznych znajdujących się w zasobach Internetu, dostęp do słownictwa zawodowego związanego z kierunkiem technik informatyk a także korzystanie z materiałów umożliwiających poznanie kultury i realiów życia krajów anglojęzycznych.

Bibliografia

- [1] Dłutek A., *Program nauczania języka angielskiego dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum*, Wydawnictwo szkolne PWN, Warszawa 2002.
- [2] Kłós M., Sikorzyńska A., *Program nauczania języka angielskiego, liceum ogólnokształcące, liceum profilowane i technikum*, Longman 2002.
- [3] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, WSiP, Warszawa 1999.
- [4] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2005.
- [5] Komorowska H., Obidniak D., *Stopień po stopniu. Rozwój zawodowy nauczyciela języków obcych*, Warszawa 2002.
- [6] Maciąg A., Stanek-Kozłowska M., Stróżyński K., *Przedmiotowy system oceniania. Język angielski i niemiecki – liceum*, Wydawnictwo szkolne PWN, Warszawa 2003.
- [7] Sosnowska J., Wieruszewska M.M., *Program nauczania języka angielskiego jako pierwszego języka obcego – kurs kontynuacyjny, IV etap edukacyjny*, Oxford University Press 2002.
- [8] Szempruch K., Berman A., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, WSEI, Lublin 2009.
- [9] *Informator maturalny od 2005 roku z języka angielskiego*, OKE/CKE, Warszawa 2003.

Autor

Tomasz Sebastian Kozłowski

JĘZYK ANGIELSKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Nr 1
im. Gen. Stefan Roweckiego „Grota”
w Zambrowie**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*

Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	7
1 Cele nauczania.....	11
1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”.....	11
1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty..	11
1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego.....	11
1.4 Cele nauczania wynikające z podstaw programowych.....	11
2 Treści nauczania.....	12
2.1 Obszary leksykalne.....	12
2.2 Struktury gramatyczne.....	13
3 Procedury osiągania celów.....	15
3.1 Metody nauczania.....	15
3.2 Techniki nauczania.....	16
4 Przewidywane efekty.....	22
4.1 Słuchanie.....	22
4.2 Czytanie.....	22
4.3 Mówienie.....	22
4.4 Pisanie.....	23
5 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów.....	24
5.1 Co podlega ocenie.....	24
5.2 Sposoby sprawdzania.....	24
5.3 Wystawianie ocen.....	25
6 Projekt ewaluacji programu.....	28
Aneks 1.....	29
Aneks 2.....	31
Aneks 3.....	32
Aneks 4.....	33
Bibliografia.....	34

Metryczka programu:

Nauczany przedmiot:	język angielski
Typ kursu:	Wg Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 r. Języki obce. Wariant B. (Dotyczy nauki języka obcego nowożytnego jako pierwszego, rozpoczynającej się od poziomu zerowego, lub jako drugiego, gdy nauczanie tego języka stanowi kontynuację nauczania w gimnazjum albo gimnazjum i zasadniczej szkole zawodowej).
Etap edukacyjny:	IV etap edukacyjny, kurs początkujący
Typ szkoły:	technikum
Profil zawodowy:	technik organizacji usług gastronomicznych
Liczba godzin:	dwie godziny lekcyjne tygodniowo w klasie ok. 620 godzin, 4 lekcje tygodniowo w ciągu 3 lat lub 3 lekcje tygodniowo w ciągu 4 lat
Autor:	Tomasz Sebastian Kozłowski jest absolwentem Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, kierunku filologia angielska. Od 2004 r. prowadzi zajęcia z języka angielskiego w Zespole Szkół Nr 1 w Zambrowie. Pełni też funkcję egzaminatora maturalnego Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży.

Wstęp

Znajomość języków obcych we współczesnej Europie odgrywa kluczową rolę. Zmiany zachodzące w gospodarce, na rynku pracy i w systemie kształcenia skłaniają do nowego spojrzenia na proces nauczania języków obcych. Przed młodymi ludźmi, zaczynającymi życie w zjednoczonej Europie, pojawiają się coraz to wyższe wymagania, muszą oni sprostać nowym oczekiwaniom i podjąć szereg nowych wyzwań. Sprecyzowane kompetencje kluczowe, jakimi dysponować powinien mieszkaniec nowoczesnej Europy wymuszają znajomość języków obcych, posługiwanie się nimi zarówno w życiu codziennym jak i zawodowym.

Niniejszy program nauczania opracowano w oparciu o podstawę programową kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników języka nowożytnego, zapisanej w *Rozporządzeniu Ministra Edukacji (DZ.U. z dnia 31 sierpnia 2007 r. Nr 157, poz. 1100) Załącznik nr 3*. Program realizuje Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE) w ramach projektu *Szkoła Kluczowych Kompetencji-Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej*. W programie uwzględniono również wnioski płynące z diagnozy regionalnej implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych, oświaty oraz rynku pracy w województwie podlaskim. Program zakłada realizację podstawy programowej poszerzoną o cele kształtowania kompetencji kluczowych oraz treści zawodowe związane z profilem technikum organizacji usług gastronomicznych.

Założenia programu

Program oparty jest na założeniu, że nauczyciel jest przewodnikiem i doradcą uczniów, który pomaga i motywuje ich do rozwijania sprawności językowych (rozumienie ze słuchu, czytanie, mówienie i pisanie) i zdobywania wiedzy, która ma praktyczne zastosowanie w życiu. Nauczyciel powinien czynić lekcje atrakcyjnymi i skutecznymi poprzez zapewnienie uczniom kontaktu z językiem obcym w sytuacjach jak najbardziej zbliżonych do naturalnych, stosując nowoczesne technologie informacyjne oraz wprowadzając tematów interesujących dla uczniów. W trakcie nauki w technikum uczniowie powinni pogłębiać swoje umiejętności i strategie uczenia się oraz stopniowo kształtować w sobie postawę odpowiedzialności za swój proces zdobywania wiedzy i osiągania kompetencji komunikacyjnej.

Zadaniem nauczyciela jest motywowanie uczniów do pracy i przygotowanie ich do egzaminu maturalnego z języka angielskiego na poziomie podstawowym oraz egzaminu zawodowego. Oprócz tego nauczyciel uczy inicjowania, podtrzymywania i kończenia rozmowy, dostosowania rejestru językowego do sytuacji, współpracy w grupie, kreatywnego rozwiązywania problemów, mediacji oraz rozumienia różnic kulturowych, zatem umiejętności charakteryzujących światłego Europejczyka.

Użytkownicy programu

Użytkownikami programu będą uczniowie technikum obsługi usług gastronomicznych w Zespole Szkół Nr 1 w Zambrowie. Z diagnozy regionalnej opracowanej dla tej szkoły wynika, iż jej uczniowie borykają się z problemami w kształtowaniu kompetencji kluczowych i zawodowych, których powodem są następujące czynniki:

- duże zaległości uczniów z wcześniejszych etapów edukacji, które nawarstwiają się i utrudniają dalszy rozwój;
- nierównomiernie rozwinięty poziom umiejętności kluczowych;
- zbyt niski poziom świadomości zawodowej wykazywany przez uczniów;
- brak umiejętności planowania, organizowania i oceniania własnego procesu uczenia się przez uczniów;
- strach przed podejmowaniem samodzielnych decyzji;
- brak pewności siebie;
- niedostateczna umiejętność skutecznej prezentacji.

Ponadto w szkole jest dość wysoki odsetek uczniów zamieszkujących tereny wiejskie wynoszący 40,6%. Część z nich wywodzi się z ubogich lub rozbitych rodzin, w których występuje problem alkoholowy. Uczniowie narzekają również na brak wsparcia ze strony rodziców oraz na słabą sytuację finansową, uniemożliwiającą im zakup wszystkich podręczników i pomocy naukowych. Pewna grupa uczniów nie posiada w domu komputera lub nie stać ich na korzystanie z Internetu w domu, co negatywnie wpływa na ich umiejętności stosowania technologii informacyjnych.

W zakresie nauki języków obcych jako główne problemy należy wskazać niski poziom wiadomości i umiejętności z gimnazjum, który jest niewystarczający do prowadzenia płynnej rozmowy w języku angielskim, oraz wynikający z tego brak motywacji do dalszej nauki. Część uczniów w technikum dopiero rozpoczyna naukę języka, gdyż w gimnazjum uczyła się jedynie języka rosyjskiego.

Realizacja niniejszego programu w ramach projektu *Szkoła Kluczowych Kompetencji* pozwoli uczniom technikum organizacji usług gastronomicznych pozyskać środki na zakup nowoczesnych podręczników do nauki języka angielskiego ogólnego i zawodowego, na które nie mogliby sobie oni pozwolić oraz na zastosowanie metod aktywizujących i naukę efektywnego korzystania z technologii informacyjnych na lekcjach języka angielskiego, co uczyni je atrakcyjnymi i zwiększy motywację uczniów do nauki. Zdobyta wiedza i umiejętności przyczynią się do uzyskania przez uczniów lepszych kwalifikacji językowych i zawodowych. Dzięki nim uczniowie będą mieli większe szanse na zdobycie pracy w wyuczonym zawodzie i wyższe zarobki na rynku, charakteryzującym się dużą zmiennością i wysoką stopą bezrobocia. Zyskają oni również większą konkurencyjność w stosunku do innych absolwentów, których kwalifikacje, oparte na wiedzy teoretycznej, nie satysfakcjonują pracodawców.

Warunki realizacji programu

1. Klasopracownia

Do realizacji programu wymagana jest pracownia językowa wyposażona w magnetofon z odtwarzaczem CD i z możliwością odtwarzania plików w formacie MP3, telewizor, odtwarzacz DVD. W celu skutecznego prowadzenia zajęć konieczny jest również dostęp do sali komputerowej z łączem internetowym, na przynajmniej jedną lekcję tygodniowo, aby umożliwić uczniom korzystanie z materiałów autentycznych, serwisów informacyjnych, słowników internetowych i stron do nauki języka angielskiego, co w rezultacie pomoże im kształtować kompetencję informatyczną niezbędną we współczesnym świecie. W pracowni powinno być wydzielone miejsce na prezentacje projektów uczniowskich, tablic ze słownictwem lub informacjami gramatycznymi oraz mapy krajów anglojęzycznych.

2. Materiały dydaktyczne

Do efektywnej realizacji programu wymagane są:

- pakiet edukacyjny przygotowujący do egzaminu maturalnego z języka angielskiego, dopuszczony przez MEN, składający się z podręcznika, zeszytu ćwiczeń, płyty CD

oraz książki nauczyciela: Falla T., Davies P.A., *Matura Solutions*, Oxford University Press, 2007;

- repetytorium maturalne do nauki w ostatniej klasie technikum: Umińska M., Hastings B., *Matura podstawowa z języka angielskiego*, Pearson Longman, 2008;
- pakiet edukacyjny, składający się z podręcznika, zeszytu ćwiczeń, płyty CD oraz książki nauczyciela, do nauki języka zawodowego: Baude A., Iglesias M.: *Ready to Order*, Pearson Longman, 2002; Stott T., Revell R.: *Highly Recommended*, Oxford University Press, 2004;
- zeszyt ucznia;
- tablica, mazaki kolorowe, magnesy lub masa klejąca;
- słowniki dwu- i jednojęzyczne;
- podręczniki do gramatyki języka angielskiego z zestawami dodatkowych ćwiczeń;
- zestawy maturalne do matury podstawowej;
- materiały autentyczne, np. broszury, ulotki, plany miast, rozkłady jazdy, przepisy kulinarne, ogłoszenia, artykuły z Internetu;
- strony internetowe do nauki języka angielskiego, np. BBC Learning English, oraz słowniki online;
- nagrania audio i wideo;
- prasa w języku angielskim, zwłaszcza pisma przeznaczone dla uczących się języka angielskiego, np. *English Matters*;
- książki w wersji uproszczonej na różnych poziomach zaawansowania, tzw. *graded readers*;
- flashcards, fiszki i inne stymulujące materiały ikonograficzne.

1 Cele nauczania

1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

- kształtowanie zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie;
- swobodne posługiwanie się językiem obcym w sytuacjach życia codziennego i zawodowego.

1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

- zdobycie umiejętności niezbędnych dla funkcjonowania na rynku pracy;
- sprawne porozumiewanie się słownictwem zawodowym w mowie i piśmie.

1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego

- opanowanie umiejętności językowych i słownictwa, które umożliwiają posługiwanie się językiem w sytuacjach związanych z życiem zawodowym;
- wyrobienie nawyku doskonalenia posiadanych umiejętności i aktualizowania wiadomości.

1.4 Cele nauczania wynikające z podstaw programowych

- przygotowanie do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym;
- osiągnięcie przez uczniów kompetencji językowych pozwalających na swobodne i skuteczne komunikowanie się w kraju nauczanego języka, czyli posługiwanie się językiem angielskim w życiu codziennym.

2 Treści nauczania

2.1 Obszary leksykalne

Zakres tematyczny programu obejmuje 15 zagadnień tematycznych zawartych w aktualnym informatorze maturalnym przygotowanym przez CKE poszerzony o tematykę zawodową (wyróżnioną pismem pochyłym):

- **człowiek** – dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia emocje, *kwestionariusz osobowy*;
- **dom** – miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, wynajmowanie mieszkania, *ogłoszenia mieszkaniowe, dekoracja sali, usadzenie gości*;
- **szkoła** – przedmioty nauczania, oceny i wymagania, życie szkoły, kształcenie pozaszkolne, *informacja o własnym wykształceniu*;
- **praca** – popularne zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza, *ogłoszenia w sprawie pracy, CV, list motywacyjny, rozmowa kwalifikacyjna, stanowiska pracy, zakres obowiązków zawodowych, obsługa klientów, części restauracji i hotelu, telefoniczne przyjmowanie zamówień, zasady higieny pracy*;
- **życie rodzinne i towarzyskie** – okresy życia, członkowie rodziny, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia;
- **żywienie** – artykuły spożywcze, przygotowanie potraw, posiłki, *przyjęcia okolicznościowe, lokale gastronomiczne, jadłospis codzienny i okolicznościowy, nazwy potraw, przepisy kulinarne, zastawa stołowa i sprzęt kuchenny, przechowywanie żywności, brytyjskie wagi i miary*;
- **zakupy i usługi** – rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, korzystanie z usług, *sposoby płatności, korzystanie z bankomatu, konto bankowe, etykiety napojów i produktów, marketing, reklama, ankieta*;
- **podróżowanie i turystyka** – środki transportu, baza noclegowa, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie, wypadki i awarie, rozkład jazdy, rozkład lotów, rezerwacja biletów, rezerwacja hotelu, zasady bezpieczeństwa w podróży;
- **kultura** – podstawowe dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze,
- **sport** – popularne dyscypliny sportu, podstawowy sprzęt sportowy, imprezy sportowe,
- **zdrowie** – higieniczny tryb życia, podstawowe schorzenia, ich objawy i leczenie, niepełnosprawni, uzależnienia;
- **nauka, technika** – odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, *sprzęt kuchenny, Internet, obsługa komputera, poczta elektroniczna*;

- **świat przyrody** – klimat, świat roślin i zwierząt, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe, *ochrona środowiska w zakładzie gastronomicznym*;
- **państwo i społeczeństwo** – struktura państwa, urzędy, organizacje międzynarodowe, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przestępczość, *urząd pracy*;
- **elementy wiedzy o krajach obszaru językowego**, którego język jest zdawany, położenie geograficzne, flaga, stolice i ważniejsze miasta, kultura, obyczaje, *święta brytyjskie i amerykańskie, nawyki żywieniowe, potrawy narodowe*, aktualne wydarzenia w kraju i na świecie.

2.2 Struktury gramatyczne

Zakres struktur gramatycznych pokrywa się z wymaganiami do egzaminu maturalnego z języka angielskiego na poziomie podstawowym i przedstawia się następująco:

- zdania twierdzące, pytające i przeczące w następujących czasach: present simple, present continuous, present perfect, present perfect continuous, past simple, past continuous, past perfect, future simple, future continuous, future simple in the past;
- zdania rozkazujące;
- zdania z podmiotem *it*;
- zdania z podmiotem *there* ograniczone do: *there is/are, was/were, will be*;
- pytania typu Question Tags;
- zdania z dwoma dopełnieniami,
- zdania w stronie biernej w czasach: Present Simple, Past Simple, Present Perfect, Future Simple I Past Perfect;
- pytania pośrednie;
- zdania w mowie zależnej (twierdzenia, pytania i rozkazy) z czasownikami typu *say, tell, ask* i następstwo czasów;
- zdania współrzędnie złożone,
- zdania podrzędnie złożone: podmiotowe, dopełnieniowe, przydawkowe i okolicznikowe;
- konstrukcje bezokolicznikowe i gerundialne;
- konstrukcja: *have something done*;
- zdania wykrzyknikowe;
- czasowniki – formy, czasowniki modalne, tryb rozkazujący;
- rzeczowniki – policzalne i niepoliczalne, liczba, forma dzierżawcza, rodzaj, rzeczowniki złożone;
- przedimki nieokreślone, określone i zerowe;
- przymiotnik – stopniowanie regularne i nieregularne, przymiotniki dzierżawcze;
- zaimki osobowe, dzierżawcze, zwrotne i emfatyczne, wskazujące, pytające, względne, wzajemne, nieokreślone, bezosobowy *you*;
- liczebniki główne i porządkowe;
- przyimki;
- spójniki.

2.2.1 Funkcje językowe

Podczas zajęć uczniowie będą poznawać i stosować różne funkcje językowe. Wśród najważniejszych wymienić można następujące:

- witanie się i pożegnanie;
- rozpoczynanie rozmowy;
- uzyskiwanie informacji;
- udzielanie wskazówek;
- przeproszanie;
- składanie reklamacji;
- opis ilustracji;
- opis danych statystycznych;
- opis przedmiotów;
- wyrażanie uczuć i emocji;
- wyrażanie przypuszczenia;
- podawanie przykładów;
- wyrażanie opinii;
- zgadzanie się ze zdaniem rozmówcy;
- niezgadzanie się ze zdaniem rozmówcy;
- prośby;
- zapraszanie;
- przyjmowanie lub odrzucanie zaproszenia;
- proponowanie;
- przyjmowanie lub odrzucanie propozycji;
- pytanie o pozwolenie;
- udzielanie lub nieudzielanie pozwolenia;
- pytanie o radę lub udzielanie rad;
- dziękowanie;
- odpowiadanie na podziękowanie;
- prośba o powtórzenie.

3 Procedury osiągnięcia celów

3.1 Metody nauczania

3.1.1 Podejście komunikacyjne

Podejście to koncentruje się na jednej z kompetencji kluczowych, mianowicie na kompetencji komunikacyjnej, czyli możliwości użycia języka adekwatnie do sytuacji celem efektywnego zakomunikowania odpowiednich treści. Nauczanie języka obcego opiera się na praktycznych sytuacjach życia codziennego, co w rezultacie pozwala na swobodne funkcjonowanie w społeczności anglojęzycznej. Podejście komunikacyjne zapewnia uczniom wiele okazji do stosowania języka obcego na lekcji. Inne zalety tej metody są następujące:

- wszyscy uczniowie są zaktywizowani podczas procesu nauczania zgodnie ze swoimi możliwościami, umiejętnościami i wiedzą, posługują się językiem potocznym, prostym, komunikacyjnym, zaś zaistniałe błędy są traktowane jako naturalny rezultat uczenia się;
- nauczanie koncentruje się na osobie uczącego, zaś rola nauczyciela polega na byciu partnerem w komunikacji, doradcy lub organizatorem pracy w klasie; preferowana jest praca w grupach lub parach w celu rozwijania interakcji między uczącymi się oraz maksymalizacja czasu przeznaczonego na mówienie, zaś ilość pracy z nauczycielem w roli głównej powinna być zredukowana do minimum;
- nauczyciel może wykazać się kreatywnością sam tworząc ćwiczenia na podstawie materiałów gotowych w podręczniku oraz autentycznych i łatwo dostępnych w Internecie.

3.1.2 Metoda audiolingwalna

O wyborze tej metody zdecydował fakt, iż jest ona uznawana za najskuteczniejszą i najszybszą w kształceniu nawyków językowych. Dzięki niej uczniowie uczą się stosować gotowe zwroty i formy, co w rezultacie prowadzi do poprawy szybkości i płynności ich wypowiedzi ustnych. Podstawowe założenia tej metody są następujące:

- nowy materiał prezentowany jest w formie dialogu;
- duży nacisk jest położony na zapamiętywanie utartych zwrotów i form gramatycznych w celu automatyzacji wypowiedzi;
- konstrukcje gramatyczne uczone są za pomocą ćwiczeń powtórzeniowych;
- gramatyka uczona jest na zasadzie analogii, a nie na zasadzie wyjaśniania struktur;
- słownictwo jest podawane w kontekście;
- dużo uwagi zwraca się na poprawność wymowy i intonacji, które znacznie wpływają na skuteczność komunikacji;
- dopuszczalne jest użycie języka ojczystego.

3.1.3 Metoda gramatyczno-tłumaczeniowa

W celu zaspokojenia potrzeb części uczniów wymagających usystematyzowania wiedzy na zajęciach będzie stosowana, w ograniczonym stopniu, metoda gramatyczno-tłumaczeniowa. Mimo częstej krytyki metoda ta jest pomocna, podczas wprowadzenia lub utrwalenia słownictwa i struktur gramatycznych oraz podczas opracowywania trudniejszych tekstów w języku angielskim, zwłaszcza tekstów technicznych i zawodowych, gdzie wymagane jest pełne zrozumienie i gdy nie mogą zostać zastosowane strategie kompensacyjne.

3.1.4 Metoda oparta na nauce poprzez testowanie (teaching/learning through testing)

Stosunkowo nowa metoda, której celem jest przygotowanie uczniów do rozwiązywania zadań testowych, na których opiera się system egzaminowania maturalnego zadań na rozumienie tekstów ze słuchu i czytanych na poziomie podstawowym. Uczniowie zostaną zapoznani ze strategiami rozwiązywania tego typu zadań i będą zachęceni do rozwiązywania testów sprawdzających opanowanie słownictwa i struktur gramatycznych w Internecie podczas zajęć lekcyjnych i w ramach samokształcenia (self-study).

3.2 Techniki nauczania

3.2.1 Nauczanie sprawności językowych

3.2.1.1 Słuchanie

Wśród technik służących doskonaleniu sprawności rozumienia ze słuchu wyróżnić można:

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne;
- udzielanie odpowiedzi na pytania szczegółowe;
- wskazywanie określonych informacji;
- uzupełnianie brakujących informacji;
- układanie informacji we wskazanej kolejności;
- układanie części tekstu w odpowiedniej kolejności;
- streszczanie treści usłyszanego tekstu;
- pytania prawda-fałsz;
- pytania wielokrotnego wyboru;
- przyporządkowywanie;
- uzupełnianie luk;
- dyktando fonetyczne;

3.2.1.2 Mówienie

Zadania przeznaczone do ćwiczenia nowego materiału językowego powinny dawać możliwość użycia języka nie tylko w tzw. rozmowach sterowanych, ale przede wszystkim stwarzać okoliczności, w których nowa struktura będzie miała szansę pojawiać się spontanicznie i w naturalnym dla niej kontekście. Rozwijając umiejętność swobodnej komunikacji w języku angielskim powinno się tak dobierać zadania, aby w miarę możliwości odzwierciedlały one sytuacje autentyczne, a ich temat był bliski

doświadczeniom, potrzebom i zainteresowaniom młodego człowieka. Do ćwiczenia mówienia można zastosować następujące techniki:

- dialogi;
- dyskusje;
- ćwiczenia z luką informacyjną;
- symulacji i odgrywanie ról;
- prezentacje;
- gry i zabawy komunikacyjne;
- uzyskiwanie i udzielanie informacji;
- relacjonowanie wydarzeń;
- negocjowanie;
- opis ilustracji;
- odpowiedź na pytania egzaminującego do ilustracji.

Do ćwiczenia wymowy można wykorzystywać ćwiczenia ustne, chóralne, grupowe lub indywidualne powtarzanie dźwięków, słów, wyrażen i całych zdań, łamańce językowe (*tongue twisters*), minimal pairs itd. Rozwijając sprawność mówienia należy też zwrócić uwagę uczniów na cechy charakterystyczne dla języka potocznego, aby formułowane przez nich wypowiedzi brzmiały naturalnie. Cechy te dotyczą takich obszarów, jak gramatyka, słownictwo, składnia.

3.2.1.3 Czytanie

Wśród technik służących doskonaleniu sprawności rozumienia tekstu wymienić można:

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne;
- udzielanie odpowiedzi na pytania szczegółowe;
- wskazywanie określonych informacji;
- uzupełnianie brakujących informacji;
- układanie informacji we wskazanej kolejności;
- układanie części tekstu w odpowiedniej kolejności;
- streszczanie treści przeczytanego tekstu;
- pytania prawda-fałsz;
- pytania wielokrotnego wyboru;
- przyporządkowywanie.

3.2.1.4 Pisanie

Zadania na redagowanie tekstu powinny odnosić się do rzeczywistości bliskiej uczniom, gdyż znany kontekst ułatwia zrozumienie i wykonania zadania. Ponadto, aby zadanie nabrało znamion prawdopodobieństwa, powinno być tak sformułowane, by uzasadniało użycie języka angielskiego (np. list do znajomego kolegi z USA). Aby pobudzić kreatywność w uczniach, warto wykorzystywać zadania oparte na wyobraźni (np. opowiadanie lub list napisany z perspektywy innej osoby – prezydenta, dyrektora szkoły). Do rozwijania umiejętności pisania można zastosować następujące techniki:

- praca nad tzw. tekstem modelowym w postaci ćwiczeń na uzupełnianie, wybór poprawnej formy lub słowa, zastępowanie wyrazów w tekście synonimami itd.;
- pisanie planu wypowiedzi (w tym technika burzy mózgów);
- pisanie części tekstu (np. akapitu, rozpoczęcia i zakończenia listu itd.);

- pisanie kompletnych tekstów typu naturalnego, tj. krótkiej formy użytkowej (np. notatka, wiadomość, pocztówka, ogłoszenie, zaproszenie, ankieta) lub dłuższej formy użytkowej (list prywatny lub oficjalny);
- poprawianie pracy kolegi/koleżanki lub własnej.

3.2.2 Nauczanie gramatyki

Wprowadzając nową strukturę gramatyczną, można stosować metodę dedukcyjną (od reguły do przykładów i ćwiczeń) lub indukcyjną (od przykładów do reguły). Na tym etapie nauki założyć należy, iż poziom znajomości języka przez uczniów nie zawsze pozwala na wyjaśnianie zasad gramatycznych w języku angielskim, wręcz zalecane jest sprawdzenie zrozumienia użycia i formowania nowych struktur w języku polskim. Reguły gramatyczne powinny być wsparte przykładami użycia, zwłaszcza w tekstach słuchanych i czytanych, gdzie są one użyte w sposób naturalny, wskazujący na ich kontekst. Proponowane przykładowe techniki pracy nad gramatyką:

- ustne ćwiczenia;
- dialogi;
- pisemne ćwiczenia gramatyczne (np. uzupełnianie zdań, wypełnianie luk w różnych rodzajach tekstów, wybór prawidłowej formy, podanie prawidłowej formy, proste parafrazy, poprawianie błędów);
- ćwiczenia z luką informacyjną;
- gry gramatyczne;
- rozwiązywanie quizów gramatycznych dostępnych w Internecie.

3.2.3 Nauczanie słownictwa i struktur leksykalnych

Podczas wprowadzania i zapamiętywania nowego słownictwa i struktur leksykalnych przydatne mogą okazać się następujące techniki:

- wykorzystanie kontekstu do prezentacji znaczenia;
- podanie synonimu, antonimu lub definicji przy wyjaśnianiu znaczenia;
- podanie polskiego odpowiednika;
- wykorzystanie pomocy wizualnych (np. zdjęć, rysunków lub plakatów, przedmiotów codziennego użytku);
- opracowywanie glosariuszy na podstawie tekstów.
- ilustrowanie nowych wyrażeń odręcznymi obrazkami lub zdjęciami z gazet;
- układanie zdań z nowym słownictwem i strukturami leksykalnymi;
- układanie opowiadań z wykorzystaniem podanego słownictwa;
- wykonywanie powtórkowych ćwiczeń leksykalnych, np. uzupełnianie luk, dopasowywanie, podawanie poprawnej formy, wybór poprawnej formy;
- tworzenie tematycznych map wyrazów;
- podawanie synonimów lub antonimów poznanych słów i wyrażeń.

3.2.4 Nauczanie języka zawodowego

Jako jedno z założeń programu uznano przygotowanie uczniów technikum do komunikacji w sytuacjach zawodowych i posługiwania się specjalistycznym słownictwem związanym z usługami gastronomicznymi w celu możliwości podjęcia pracy w krajach Unii Europejskiej. Pewne treści zawodowe są ujęte w podstawie programowej, która stawia przed szkołą zadanie kształtowania w uczniach umiejętności językowych umożliwiających komunikację w sytuacjach codziennych. Ćwiczenie porozumiewania się

w kontekście zawodowym nie stoi na przeszkodzie do jednoczesnego przygotowania do egzaminu maturalnego ani kształtowania kompetencji komunikacyjnej, wręcz przeciwnie, stanowi pretekst do rozwijania umiejętności językowych.

Nauczanie języka zawodowego będzie opierało się na tych samych przesłankach i technikach, co rozwijanie umiejętności językowych ogólnych, jednakże stosowane do tego będą treści i kontekst wymuszający na uczniach zastosowanie słownictwa związanego z sytuacjami zawodowymi. Oto niektóre propozycje zadań:

- nauczanie rozumienia ze słuchu może być przeprowadzane na podstawie tekstów lub filmów, których akcja rozgrywa się, np. w kuchni lub restauracji;
- nauka mówienia może pokrywać się z przygotowaniem do matury ustnej z języka angielskiego poprzez odpowiedni dobór treści w rozmowach sterowanych, np. w formie negocjacji między pracownikiem a pracodawcą czy uzyskiwania i udzielania informacji na temat warunków pracy bądź przygotowania potrawy; można ponadto ćwiczyć mówienie poprzez dialogi lub odgrywanie ról, np. w restauracji między kelnerem a klientem, oraz poprzez ustny opis zdjęć prezentujących kontekst zawodowy i rozmowę na ich temat;
- ucząc czytania, należy wykorzystywać teksty zawarte w podręcznikach do nauki języka angielskiego zawodowego oraz materiały autentyczne; przykłady tekstów do zastosowania podczas zajęć to dialogi sytuacyjne, autentyczne ogłoszenia o pracę, artykuły z Internetu na tematy zawodowe, karta dań, przepisy kulinarne, instrukcje obsługi urządzeń kuchennych, przepisy bhp w języku angielskim;
- nauka pisania może pokrywać z wymaganiami do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym, np. w formie pisania ogłoszenia o pracę, pisania listu prywatnego na temat nowej pracy i obowiązków w niej, pisania CV, pisania wiadomości do kolegi/koleżanki z pracy itd.;
- nauczanie struktur gramatycznych powinno być oparte na dialogach sytuacyjnych, tekstach słuchanych i czytanych, ilustrujących uczniom zastosowanie tychże struktur w konkretnym kontekście zawodowym; można również ćwiczyć zagadnienia gramatyczne poprzez gotowe lub stworzone przez nauczyciela ćwiczenia, dialogi lub ćwiczenia gramatyczne zawierające słownictwo zawodowe;
- nauczanie słownictwa i struktur leksykalnych powinno odbywać się poprzez zapoznanie uczniów z kontekstem nowo poznanych słów i wyrażeń, przykładami ich użycia w zdaniach lub tekstach; niezwykle przydatne mogą okazać się materiały wizualne, dzięki którym można ograniczyć stosowanie języka polskiego podczas lekcji i usprawnić zapamiętywanie słownictwa u uczniów przejawiających pamięć wzrokową oraz przypominanie na zasadzie skojarzeń z pokazanym zdjęciem bądź rysunkiem; jako przykładowe materiały wizualne mogą służyć:
  - ✓ zdjęcia i rysunki przedmiotów i urządzeń kuchennych oraz artykułów spożywczych;
  - ✓ plany restauracji prezentujące różne pomieszczenia kuchenne lub stanowiska pracy;
  - ✓ materiały pochodzące ze słowników obrazkowych, takich jak np. *Oxford Picture Dictionary*, lub coraz częściej pojawiające się kolorowe wkładki do słowników jednojęzycznych; materiały tego typu mogą stanowić atrakcyjną dla uczniów formę powtórzenia, utrwalenia lub wprowadzenia nowego słownictwa zawodowego lub stanowić pretekst do gier leksykalnych lub rozwijania innych sprawności językowych;

- ✓ przygotowane przez uczniów w formie projektów plansze, zawierające pogrupowane tematycznie słownictwo zawodowe, odpowiednio zilustrowane pochodzącymi z różnych źródeł zdjęciami;
- ✓ filmy lub fragmenty filmów pokazujących funkcjonowanie restauracji i innych punktów gastronomicznych.

3.2.5 Poszerzenie ogólnej wiedzy ucznia

Oprócz pomocy uczniowi w opanowaniu umiejętności językowych zadaniem nauczyciela jest dostarczenie wiedzy oraz podanie źródeł, z których można czerpać informacje na temat innych krajów, w tym anglojęzycznych. Informacje te mogą dotyczyć zwyczajów, instytucji, norm zachowania, elementów geografii, historii, gospodarki itd. Nauczyciel powinien także zachęcać uczniów do śledzenia aktualnych wydarzeń w raju i na świecie, w tym w krajach anglojęzycznych, w polityce, ekonomii, kulturze, sporcie oraz w życiu społecznym. Źródłem tych informacji mogą być:

- teksty przeznaczone do czytania i słuchania zawarte w podręcznikach do nauki języka angielskiego wraz z ilustracjami i zdjęciami przedstawiającymi realia danego kraju lub zagadnienia;
- internetowe serwisy informacyjne, takie jak: www.bbc.co.uk lub www.cnn.com, oraz inne materiały autentyczne, np. rozkłady jazdy, listy, ulotki, broszury, piosenki;
- materiały wideo prezentujące zagadnienia kulturalne;
- artykuły prasowe;
- encyklopedie i leksykony, w tym encyklopedie online;
- informacje pochodzące bezpośrednio od innych użytkowników języka angielskiego (nagrane wywiady, spotkania z native speaker'em);
- inne przedmioty szkolne.

3.2.6 Rozwijanie umiejętności samodzielnego uczenia się

Podczas nauki w szkole ponadgimnazjalnej należy wdrażać uczniów do samodzielnej nauki, zachęcając ich do refleksji nad procesem uczenia się i do doskonalenia strategii efektywnej nauki. Sukces w opanowaniu języka oraz zdanie egzaminu maturalnego z dobrym wynikiem zależy bowiem od tego, w jakim stopniu uczniowie wypracują swoje własne metody pracy i dostosują je do swoich możliwości i stylów uczenia się. Nauczyciel powinien umożliwić uczniom:

- doskonalenie zasad efektywnego uczenia się, kształtując w uczniach takie umiejętności, jak planowanie, systematyczność i samodyscyplina;
- poszukiwanie i wykorzystywanie informacji spoza podręcznika, w tym informacji autentycznych z mediów i Internetu;
- doskonalenie strategii rozwiązywania różnorodnych ćwiczeń, w tym zadań maturalnych;
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych typów słowników;
- refleksje nad własnym procesem uczenia się w celu poznania swoich mocnych i słabych stron;
- konstruktywną samoocenę i analizę swoich osiągnięć i porażek.

Wśród technik doskonalenia umiejętności samodzielnego uczenia się wymienić można:

- dyskusje na temat: czego lubię, a czego nie lubię się uczyć i dlaczego;
- kwestionariusze i ankiety stanowiące materiał do refleksji nad własnym stylem uczenia się;
- systematyczna samoocena prac pisemnych, wypowiedzi ustnych, prac nad projektem;
- korzystanie ze wskazówek, jak prowadzić notatki, planować wypowiedź pisemną; uczyć się słownictwa i gramatyki, przygotowywać się do egzaminu maturalnego itp.;
- lekcje z wykorzystaniem różnych typów słowników, w tym słowników online;
- lekcje z wykorzystaniem Internetu;
- zapoznanie uczniów z księgozbiorem biblioteki szkolnej i biblioteczki klasowej, z ofertą czasopism do nauki języka angielskiego oraz programów anglojęzycznych dostępnych w telewizji kablowej i satelitarnej.

4 Przewidywane efekty

4.1 Słuchanie

Uczeń rozumie ze słuchu bardzo proste, krótkie, typowe wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, rozmowy) artykułowane powoli i wyraźnie, w standardowej odmianie języka w sytuacjach codziennych lub zawodowych:

- reaguje na polecenia;
- określa główną myśl tekstu;
- określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
- znajduje w tekście określone informacje;
- określa intencje nadawcy/autora tekstu;
- określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
- rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

4.2 Czytanie

Uczeń rozumie krótkie, proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, proste teksty narracyjne) oraz proste teksty związane z profilem zawodowym technik organizacji usług gastronomicznych:

- określa główną myśl tekstu;
- określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
- znajduje w tekście określone informacje;
- określa intencje nadawcy/autora tekstu;
- określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu);
- rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

4.3 Mówienie

Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne w sytuacjach codziennych i zawodowych:

- opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i czynności;
- opowiada o wydarzeniach życia codziennego i komentuje je;
- przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- opisuje swoje upodobania i uczucia;
- przedstawia opinie swoje i innych osób;
- przedstawia intencje i plany na przyszłość;
- wymienia zawody spotykane w gastronomii;
- opisują obowiązki w poszczególnych zawodach oraz wygląd kuchni i restauracji oraz dekorację sali;

- wymienia i krótko opisuje cechy charakterystyczne przyjęć okolicznościowych;
- wymienia elementy zastawy stołowej oraz narzędzia, urządzenia kuchenne potrzebne w konkretnych sytuacjach oraz brytyjskie miary i wagi;
- wymienia artykuły żywnościowe potrzebne do przygotowania wybranych potraw i omawia kolejne etapy ich przygotowania;
- opisuje swoje wykształcenie, kwalifikacje i doświadczenie zawodowe, osobowość i zainteresowania.

4.4 Pisanie

Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi pisemne w formie prostych wyrażen i zdań (np. wiadomość, e-mail, krótki opis, notatka, ogłoszenie, zaproszenie, ankieta, pocztówka, prosty list prywatny) w sytuacjach codziennych i zawodowych:

- opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i czynności;
- opisuje wydarzenia życia codziennego i komentuje je;
- przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- opisuje swoje upodobania i uczucia;
- przedstawia opinie swoje i innych osób;
- opisuje intencje i plany na przyszłość;
- opisuje swoje wykształcenie, kwalifikacje i doświadczenie zawodowe, osobowość i zainteresowania w CV i liście oficjalnym;
- wypełnia kwestionariusz osobowy;
- opisują obowiązki w poszczególnych zawodach oraz wygląd kuchni i restauracji oraz dekorację sali.

5 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów

5.1 Co podlega ocenie

Ocenić powinny podlegać cztery sprawności językowe oraz gramatyka i leksyka. Poza tym należy docenić pracę ucznia na lekcji oraz dodatkowo wykonywane zadania, np. udział w konkursach i olimpiadach językowych, udział w imprezach szkolnych wymagających przygotowania materiałów w języku angielskim. Możemy wówczas postawić ocenę za aktywność w całym semestrze i traktować ją jako ocenę liczoną do ostatecznej oceny semestralnej. Ocena ta może więc podwyższyć ocenę semestralną i stanowić zachętę do aktywności.

Zakłada się, iż uczeń szkoły ponadgimnazjalnej jest osobą prawie dorosłą, odpowiedzialną za swoją edukację, świadomą znaczenia wykształcenia we współczesnym świecie. Nie ma więc potrzeby oceniania np. jakości i zawartości zeszytu (chyba, że są to zadania domowe lub pisemne formy wypowiedzi), który ma stanowić dodatkowe źródło informacji, a nie przedmiot oceny. Uczeń prowadzi zeszyt w najbardziej efektywny dla siebie sposób, w zależności od stylu uczenia się i osobistych potrzeb.

Na bieżąco należy oceniać wszystkie sprawności, gramatykę z leksyką oraz aktywność ucznia. Uczeń powinien otrzymać w ciągu semestru co najmniej jedną ocenę cząstkową z każdej sprawności i przynajmniej jedną z testu gramatyczno-leksykalnego. Ocena za aktywność może, ale nie musi być wystawiona. Wszystkie oceny, z wyjątkiem ocen za zadania domowe, których samodzielność wykonania trudno zweryfikować, powinny być traktowane równorzędnie. Nie powinno się oceniać ćwiczeń gramatycznych i leksykalnych, gdyż ich wykonie pełni funkcję utrwalenia zdobytej wiedzy i powinno być traktowane jako obowiązek ucznia, w którym kształtuje się odpowiedzialnego za swoje postępy w nauce. Należy jednak ocenić brak próby odrobienia zadania domowego każdego typu przez ucznia oceną niedostateczną w celu zmotywowania go do poprawy i uzupełniania braków. Średnia arytmetyczna z wystawionych ocen może stanowić pomoc przy wystawieniu oceny semestralnej, lecz nie powinna stanowić dla niej podstawy.

5.2 Sposoby sprawdzania

5.2.1 Testowanie sprawności mówienia

Do testowania sprawności mówienia będą stosowane:

- rozmowy sterowane w typowych sytuacjach życia codziennego lub zawodowego;
- opisy zdjęć;
- krótkie wypowiedzi na zadany do przygotowania w domu temat;
- ustne prezentacje projektów indywidualnych lub grupowych.

5.2.2 Testowanie sprawności pisania

Do testowania sprawności czytania i słuchania będą stosowane zadania typu:

- wielokrotny wybór;
- przyporządkowanie;
- prawda-fałsz;
- uzupełnianie luk.

5.2.3 Testowanie sprawności czytania i słuchania

Do testowania sprawności czytania i słuchania będą stosowane zadania typu:

- wielokrotny wybór;
- przyporządkowanie;
- prawda-fałsz;
- uzupełnianie luk.

5.2.4 Testowanie gramatyki i leksyki

Sprawdzanie stopnia opanowania gramatyki i leksyki będzie przeprowadzane za pomocą odpowiednio skonstruowanych testów przy zastosowaniu jasnych i znanych uczniom kryteriów. Testy będą zawierały zadania typu:

- wielokrotny wybór;
- przyporządkowanie;
- prawda-fałsz;
- zadania z luką;
- zadania krótkiej lub rozszerzonej odpowiedzi;
- parafrazowanie;
- poprawianie błędów.

5.3 Wystawianie ocen

5.3.1 Kryteria oceny sprawności mówienia

Ocena	Wymagania
6	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • uczeń potrafi wypowiadać się na tematy codzienne i zawodowe bezbłędnie, w sposób logiczny i spójny; • w rozmowie z nauczycielem potrafi bronić swojego zdania; • stosuje urozmaicone struktury leksykalno-gramatyczne na poziomie zaawansowanym.
5	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • potrafi z powodzeniem zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego i zawodowego; • potrafi sformułować krótką wypowiedź dotyczącą spraw życia codziennego lub zawodowego, która jest w całości spójna i logiczna; • potrafi wziąć udział w rozmowie; • wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji; • posługuje się szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średniozaawansowanym; • stosuje wymowę i intonację, która nie sprawia żadnych trudności w zrozumieniu.

4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeważnie potrafi z powodzeniem zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego i zawodowego; • potrafi sformułować krótką wypowiedź dotyczącą spraw życia codziennego lub zawodowego, która jest w całości spójna i logiczna; • zazwyczaj potrafi wziąć udział w rozmowie; • wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji; • posługuje się dość szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średniozaawansowanym; • stosuje wymowę i intonację, która nie sprawia żadnych trudności w zrozumieniu.
3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czasem potrafi z powodzeniem zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego i zawodowego; • próbuje sformułować krótką wypowiedź dotyczącą spraw życia codziennego lub zawodowego, która bywa niespójna i nielogiczna; • próbuje czasem wziąć udział w rozmowie; • próbuje wypowiadać się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które częściowo zakłócają komunikację; • posługuje się dość wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średniozaawansowanym; • stosuje wymowę i intonację, która czasem sprawia trudności w zrozumieniu.
2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • z trudem potrafi zachować się w podstawowych sytuacjach życia codziennego i zawodowego; • próbuje sformułować krótką wypowiedź dotyczącą spraw życia codziennego lub zawodowego, która przeważnie jest niespójna i nielogiczna; • rzadko próbuje wziąć udział w rozmowie; • próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które znacznie zakłócają komunikację; • posługuje się bardzo wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średniozaawansowanym; • stosuje wymowę i intonację, która czasem sprawia trudności w zrozumieniu.
1	Uczeń jest niezrozumiały albo odpowiada całkowicie nie na temat.

3.2. Kryteria oceny sprawności pisania

Ocena	Wymagania
6	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać spójny i w pełni zrozumiały, zgodny z tematem tekst użytkowy z całkowitym zachowaniem wymogów danej formy, przy tym stosuje bezbłędnie bogate i zróżnicowane struktury leksykalno-gramatyczne na poziomie zaawansowanym;
5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać spójny i w pełni zrozumiały, zgodny z tematem tekst użytkowy z całkowitym zachowaniem wymogów danej formy; • posługuje się szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średniozaawansowanym; • wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji; • potrafi dostosować styl i rejestr do założonej formy; • zachowuje właściwą formę graficzną; • pisze teksty mieszczące się w granicach określonych w poleceniu.
4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać spójny i w pełni zrozumiały, zgodny z tematem tekst użytkowy z zachowaniem wymogów danej formy; • posługuje się dość szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średniozaawansowanym; • wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy

	<p>gramatyczno-leksykalne i dość liczne błędy interpunkcyjne i ortograficzne, które jednak nie zakłócają komunikacji;</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeważnie potrafi dostosować styl i rejestr do założonej formy; • przeważnie zachowuje właściwą formę graficzną; • pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu do +/- 10 %.
3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać w większości zrozumiały tekst użytkowy, lecz czasem brak w nim logicznej ciągłości i nie zachowuje on założonej formy; może nieznacznie odbiegać od tematu; • posługuje się dość wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średniozaawansowanym; • próbuje wypowiadać się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się liczne błędy gramatyczno-leksykalne i liczne błędy interpunkcyjne i ortograficzne, które częściowo zakłócają komunikację; • czasem potrafi dostosować styl i rejestr do założonej formy; • czasem nie zachowuje właściwej formy graficznej; • pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu do +/- 20 %.
2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać tekst użytkowy, lecz najczęściej brak w nim logicznej spójności i nie zachowuje on założonej formy, znacznie odbiega od tematu i jest trudny do zrozumienia; • posługuje się bardzo wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średniozaawansowanym; • próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy, które znacznie utrudniają komunikację; • rzadko udaje mu się dostosować styl i rejestr do założonej formy; • rzadko zachowuje właściwą formę graficzną; • pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu o ponad 20% w dół.
1	<p>Tekst jest nie na temat lub błędy uniemożliwiają komunikację.</p>

6 Projekt ewaluacji programu

Celem ewaluacji jest sprawdzenie, czy wiedza i zdobyte umiejętności są faktycznym skutkiem oddziaływania programu lub czy są one efektem oddziaływań pozaszkolnych, np. kursów. Ewaluacja zostanie przeprowadzona na podstawie niżej wymienionych kryteriów:

- przydatności treści programowych;
- zgodności z podstawą programową;
- adekwatności wobec kompetencji kluczowych;
- spójności z celami projektu *Szkoła Kluczowych Kompetencji*;
- przyrostu umiejętności językowych;
- trafności wobec oczekiwań uczniów;
- atrakcyjności materiałów dydaktycznych.

Dane z ewaluacji zostaną przedstawione w formie raportu.

Metody badawcze zastosowane do ewaluacji będą następujące:

- analiza dokumentów szkolnych (dziennika lekcyjnego, rozkładów materiału, prac uczniowskich);
- ankiety lub kwestionariusze przeprowadzone wśród uczniów;
- test na rozpoczęcie i na zakończenie projektu.

Aneks 1

Wykaz aktualnych stron internetowych przydatnych do realizacji programu.

- Słowniki dwujęzyczne online:
  - ✓ www.ling.pl,
  - ✓ www.dict.pl,
  - ✓ www.portalwiedzy.onet.pl/tlumacz.html,
  - ✓ www.leksyka.pl,
- Słowniki jednojęzyczne online:
  - ✓ www.dictionary.com,
  - ✓ www.answers.com,
  - ✓ www.thefreedictionary.com,
- Encyklopedie online:
  - ✓ www.en.wikipedia.org/wiki/Main_Page,
  - ✓ www.britannica.com,
  - ✓ www.encyclopedia.com,
- Serwisy informacyjne:
  - ✓ www.news.yahoo.com,
  - ✓ www.msnbc.msn.com,
  - ✓ www.bbc.co.uk,
  - ✓ www.cnn.com,
- Strony do nauki języka angielskiego:
  - ✓ www.angielski.edu.pl,
  - ✓ www.ang.pl,
  - ✓ www.angielski.nauczaj.com,
  - ✓ www.angielski-online.pl,
  - ✓ www.tlumaczenia-angielski.info,
  - ✓ www.jezykangielski.org,
- Zestawy maturalne z języka angielskiego:
  - ✓ www.matura.onet.pl,
  - ✓ www.matura.gazeta.pl,
  - ✓ www.angielski.blox.pl,
- Metody uczenia się języków obcych:
  - ✓ www.szybkanauka.net/efektywna-nauka-angielskiego,
  - ✓ www.isel.edu.pl,
  - ✓ www.soffa.pl,
- Dowcipy po angielsku:
  - ✓ www.myenglish.pl/humor_angielski_dowcipy_jokes.php,
  - ✓ www.englishclub.com/esl-jokes,
  - ✓ www.kinglishschool.com/fun.htm,
  - ✓ www.anglik.net/britishjokes.htm,
- Gry online do nauki języka angielskiego:
  - ✓ www.2flashgames.com/learning_english_games.htm,
  - ✓ www.world-english.org/games.htm,
  - ✓ www.english-online.org.uk/games/gamezone2.htm,

- Teksty piosenek:
  - ✓ www.metrolyrics.com,
  - ✓ www.azlyrics.com,
  - ✓ www.elyrics.net/list/r.htm,
- Kultura brytyjska:
  - ✓ www.projectbritain.com,
  - ✓ www.learnenglish.de/britishculture.htm,
- Kultura amerykańska:
  - ✓ www.lifeintheusa.com/culture/index.html,
  - ✓ www.ang.pl/kultura.html?tab=5&id=12,
- Przepisy kulinarne:
  - ✓ www.allrecipes.com,
  - ✓ www.kidshealth.org/kid/recipes/index.html,

Aneks 2

Ankieta do przeprowadzenia na początku projektu:

ANKIETA

1. Ile lat uczyłeś(-łaś) się języka angielskiego? .....
2. Z jakich pomocy dydaktycznych korzystałeś(-łaś) na lekcjach języka angielskiego? Podkreśl właściwe:

Podręcznik zeszyt ćwiczeń słownik odtwarzacz DVD
materiały telewizyjne Internet
3. Czy uważasz, że nauka języka angielskiego z elementami języka zawodowego przyda Ci się w przyszłości?

Tak   Nie
4. Czy lubisz uczyć się języka angielskiego?

Tak   Nie
5. Co sprawia Ci największe trudności w nauce języka angielskiego? Podkreśl właściwe.

rozumienie ze słuchu rozumienie tekstu mówienie pisanie gramatyka
nauka słownictwa
6. Czy jesteś zainteresowany wykorzystaniem Internetu i materiałów autentycznych na lekcjach języka angielskiego?

Tak   Nie
7. Jakie formy pracy na lekcji preferujesz? Podkreśl właściwe.

praca indywidualna praca w parach praca w grupach

Aneks 3

Ankieta ewaluacyjna na zakończenie projektu:

ANKIETA EWALUACYJNA	
1. Czy zajęcia języka zawodowego były dla Ciebie przydatne?	
Tak	Nie
2. Czy zajęcia języka angielskiego były atrakcyjne?	
Tak	Nie
3. Czy proponowane zadania sprzyjały opanowaniu materiału?	
Tak	Nie
4. Czy zajęcia pomogły Ci rozwinąć któreś z podanych niżej umiejętności. Podkreśl właściwe.	
podejmowanie decyzji współdziałanie w grupie negocjowanie samodzielność w nauce	
5. Czy formy sprawdzania wiadomości i umiejętności były obiektywne?	
Tak	Nie
6. Czy masz jakieś propozycje, co do zmiany organizacji zajęć?	
Tak	Nie
Jeśli tak, to jakie?	
.....	
.....	

Aneks 4

Propozycja zajęć z języka zawodowego z wykorzystaniem materiałów autentycznych (Internet):

Temat: *How To Freeze Fresh Vegetables From Your Garden* – czytanie ze zrozumieniem.

Poziom: niższy średniozaawansowany

Materiały: wydrukowany artykuł z Internetu *How To Freeze Fresh Vegetables From Your Garden*, (źródło: www.articlebase.com)

Cele:

1. Ćwiczenie umiejętności odnajdywania związków między fragmentami tekstu.
2. Wprowadzenie i organizacja słownictwa związanego z warzywami i ich obróbką.
3. Wdrażanie uczniów do korzystania ze słowników jedno- i dwujęzycznych.

Przebieg zajęć:

1. Nauczyciel zadaje uczniom pytania na temat ogrodu i warzyw w nim uprawianych oraz czy kiedykolwiek je zamrażali:
Do you have a garden? What vegetables do you grow in it? Do you freeze fresh vegetables from your garden?
2. Następnie nauczyciel informuje uczniów, że podany artykuł zawiera rady na temat mrożenia warzyw.
3. Uczniowie dostają pocięty na fragmenty tekst, a następnie, pracując w parach, układają go w całość.
4. Po sprawdzeniu poprawności zadania. Uczniowie dostają materiał na temat czasu sparzania poszczególnych warzyw. Następnie korzystając ze słowników jednojęzycznych i dwujęzycznych tworzą dwie listy słów. Lista *vegetables* zawierać będzie nazwy owoców z tłumaczeniem. W liście *preparation* będą znajdować się czynności związane z przygotowywaniem warzyw do mrożenia.
5. Po sprawdzeniu poprawności zadania. Zostaje wyznaczona osoba, która przygotowuje planszę z opracowanym słownictwem do powieszenia na ścianie klasopracowni.
6. Następnie uczniowie jeszcze raz czytają tekst i próbują zapamiętać kolejność czynności przygotowania warzyw do mrożenia. Po 5 minutach kilkoro uczniów próbuje wymienić je z pamięci. Reszta klasy sprawdza poprawność wykonania zadania.
7. Jako pracę domową uczniowie mają za zadanie dopisać przykłady innych produktów żywnościowych, z którymi można zastosować podane wcześniej czasowniki z listy *preparation*.

Bibliografia

- [1] *Informator o egzaminie maturalnym od 2008 r. Język angielski*, Centralna Komisja Egzaminacyjna, Warszawa 2007.
- [2] *Informator o egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe. Technik organizacji usług gastronomicznych*, Centralna Komisja Egzaminacyjna, Warszawa 2005.
- [3] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, WSiP, Warszawa 1999.
- [4] Komorowska H., *Programy nauczania w kształceniu ogólnym i w kształceniu językowym*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2006.
- [5] *Programu nauczania języka angielskiego jako pierwszego języka obcego, wariant b*, DKOS-4015-118/02, Oxford University Press, 2002.
- [6] *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*.
- [7] Szempruch K., Uberman A., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, Lublin 2009.
- [8] *Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE)*.

Autor
Urszula Anna Lipczyńska

JĘZYK NIEMIECKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Zawodowych
w Hajnówce**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*

Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	7
1 Cele nauczania.....	11
1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”.....	12
1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty..	13
1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego.....	13
1.4 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej.....	13
1.5 Cele szczegółowe.....	13
1.6 Inne cele programu.....	14
2 Treści nauczania.....	15
2.1 Funkcje komunikacyjne.....	15
2.2 Kręgi tematyczno-leksykalne.....	16
2.3 Gramatyka.....	17
3 Procedury osiągania celów.....	19
3.1 Metody i techniki pracy nad poszczególnymi kompetencjami.....	19
3.2 Strategie samodzielnego uczenia się.....	23
4 Indywidualizacja procesu nauczania.....	24
4.1 Materiały dydaktyczne.....	25
4.2 Formy pracy.....	25
5 Przewidywane osiągnięcia uczniów.....	26
5.1 Osiągnięcia ucznia w zakresie mówienia.....	26
5.2 Osiągnięcia ucznia w zakresie rozumienia ze słuchu i rozumienia tekstu czytanego.....	27
5.3 Osiągnięcia ucznia w zakresie pisania.....	27
6 Kontrola i ewaluacja osiągnięć uczniów.....	28
7 Projekt ewaluacji.....	31
8 Strony internetowe do wykorzystania w pracy podczas zajęć.....	33
9 Załączniki.....	34
Bibliografia.....	38

Metryczka programu:

Nauczany przedmiot:	język niemiecki
Typ kursu:	według Podstawy programowej wariant C: nauczanie języka obcego jako drugiego, poziom podstawowy czwarty na podbudowie gimnazjum
Etap edukacyjny:	Zespół Szkół Zawodowych w Hajnówce
Miejsce realizacji programu:	01.09.2009 – 30.06.2012
Czas realizacji programu:	dwie godziny lekcyjne tygodniowo w klasie pierwszej, drugiej, trzeciej i czwartej; łącznie godzin 280
Liczba godzin:	
Autor:	Urszula Anna Lipczyńska – nauczycielka języka niemieckiego z 25-letnim stażem nauczania, współautorka podręcznika „EinFach gut neu”, egzaminator egzaminu maturalnego z języka niemieckiego, ekspert w komisjach kwalifikacyjnych na nauczyciela mianowanego i dyplomowanego

Wstęp

Ogólna charakterystyka programu nauczania

Przyspieszony rozwój technologii informacyjnych i komunikacyjnych ostatnich dziesięcioleci doprowadził do łatwiejszej i większej dostępności do źródeł wiedzy oraz szerszej potrzeby wykorzystywania umiejętności komunikowania się w językach obcych. We współczesnym świecie języki obce odgrywają kluczową rolę. Zachodzące zmiany w gospodarce, na rynku pracy i w systemie kształcenia skłaniają do nowego spojrzenia na nauczanie języków obcych, jako na jedną z kluczowych kompetencji współczesnego mieszkańca Europy. Poszerzanie się granic Unii Europejskiej, starzenie się jej mieszkańców, nasilająca się migracja, otwarte granice i rynki pracy w Europie, możliwość kontaktu z innymi kulturami, coraz bardziej skomplikowane ścieżki kariery zawodowej, konieczność wielokrotnego przekwalifikowywania się oraz zmiany miejsca zamieszkania stawiają coraz wyższe wymagania, określając kompetencje kluczowe i wymuszają umiejętność posługiwania się językami obcymi w życiu codziennym oraz zawodowym.

Niniejszy autorski program nauczania powstał w oparciu o Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej „Szkoła Kluczowych Kompetencji” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Program ten wychodzi naprzeciw oczekiwaniom społecznym oraz uwzględnia wnioski i rekomendacje diagnozy regionalnej dla województwa podlaskiego, a w szczególności dla Zespołu Szkół Zawodowych w Hajnówce. Program zawiera informacje dotyczące języka niemieckiego, charakterystykę uczniów, ich potrzeby, wiek, zdolności itp., informacje dotyczące typu szkoły i etapu nauczania języka oraz warunków realizacji programu.

Podstawowym założeniem tego programu jest zwiększenie rozwoju kompetencji kluczowych uczniów szkół ponadgimnazjalnych o profilu zawodowym we wschodniej Polsce.

Program autorski został opracowany na podstawie założeń Podstawy Programowej, dotyczącej nauki języka obcego, wydanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej (Rozp. z dnia 23 sierpnia 2007 r.) oraz zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dn. 6 stycznia 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia (Dz.U. z dnia 15.01.2009 r.). Program jest zgodny ze standardami egzaminu maturalnego określonymi w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych. (Dz.U. z 2007 r. Nr 83 poz. 562 z późniejszymi zmianami).

Nauczany przedmiot

Program dotyczy nauki języka niemieckiego na czwartym etapie nauczania jako drugiego w czteroletnim cyklu nauczania w wariantcie C oznaczającym rozpoczęcie nauki języka obcego od podstaw, zapewniającym opanowanie minimum komunikacji językowej oraz przygotowanie uczniów do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym. Realizacja tego projektu przewidziana jest w czteroletnim cyklu nauczania w wymiarze 2 godzin tygodniowo w klasach 1 – 4 technikum.

Do ogólnych treści edukacyjnych, umożliwiających posługiwanie się językiem niemieckim w typowych sytuacjach życia codziennego dodane zostaną treści odpowiadające profilowi zawodowemu klasy, w której program będzie realizowany. Uczeń powinien nauczyć się wykorzystywać zdobytą na lekcjach innych przedmiotów wiedzę fachową oraz przygotować się do zastosowania jej z użyciem języka niemieckiego. Istotne jest również opanowanie kompetencji językowych oraz słownictwa, które umożliwią posługiwanie się językiem w sytuacjach związanych z życiem zawodowym.

Kręgi tematyczne realizują założenia podstawy programowej, standardy wymagań egzaminacyjnych oraz rozwijają kluczowe kompetencje języka obcego – mówienie, słuchanie, czytanie i pisanie.

Charakterystyka uczniów

Adresatami programu są nauczyciele uczący języka niemieckiego w czteroletnim technikum drzewnym o specjalności konstrukcje mebli w Zespole Szkół Zawodowych w Hajnówce. W programie uwzględniono specyfikę nauczania w tym typie szkoły, perspektywy dalszego kształcenia się absolwentów, związek treści ogólnokształcących ze zdobytymi kwalifikacjami zawodowymi, a także konieczność rozwijania kompetencji komunikacyjnych w języku niemieckim związanych z wykonywaniem wyuczonego zawodu na europejskim rynku pracy.

Diagnoza regionalna dla szkół technicznych naszego regionu, sporządzona w ramach projektu SKK, nazwała problemy, z którymi borykają się nasze szkoły. Oto niektóre z nich:

- uczniowie w przeważającej części są absolwentami z niskimi wynikami egzaminu gimnazjalnego, przy czym zaległości z poprzednich etapów nawarstwiają się w kolejnych latach edukacji;
- w szkołach istnieje problem niezadowalającego opanowania kluczowych kompetencji przez uczniów;
- wielu uczniów przypadkowo wybrało kierunek kształcenia, nie planując swojej przyszłości zawodowej; nieprzemyślane wybory i decyzje przekładają się na niskie zaangażowanie uczniów, słabą znajomość potrzeb, prognoz i wymogów rynków pracy;
- słaba psychologiczno-osobowościowa strona mentalności uczniów i absolwentów;
- uczniowie wykazują niski poziom świadomości zawodowej;
- mimo ciągle przesuwanego środka ciężkości, nauczanie jest zbyt tradycyjne, encyklopedyczne, mało atrakcyjne dla uczniów.

Uczniowie i absolwenci ZSZ w Hajnówce uzyskali w roku szkolnym 2008/2009 praktyczne umiejętności komunikacyjne w zakresie języka ogólnego i fachowego, ułatwiające funkcjonowanie w krajach niemieckojęzycznych, w życiu prywatnym i zawodowym (życie w rodzinie, prace domowe, spędzanie czasu wolnego, usługi, środowisko, realia krajów niemieckojęzycznych, UE, katastrofy i zagrożenia współczesnego człowieka, sytuacja na rynku pracy, ubieganie się o możliwość zatrudnienia, wypełnianie formularzy, CV, odbywanie praktyki, prowadzenie korespondencji i rozmów telefonicznych, rozmowy kwalifikacyjnej, rozmowy na targach, odczytanie instrukcji obsługi, wykorzystanie Internetu). Uczący się języka niemieckiego rozwijali wszystkie sprawności językowe: rozumienie ze słuchu i mówienie, sprawność czytania i pisanie. Uczniowie uzyskali następujące średnie ocen:

- Technikum Ekonomiczne – 3,92;
- Technikum Mechaniczne – 2,57;
- Technikum Drzewne – 2,23;
- Technikum Rolnicze – 2,42.

Średnia ocen szkoły wyniosła – 2,78.

Nie bez znaczenia są tu prognozy rozwoju rynku pracy w Europie oraz możliwości zatrudnienia się w kraju po ukończeniu technikum. Młodzież pochodzi w większości ze środowiska wiejskiego, posiada różnorodne doświadczenia życiowe, które wpływają na poziom rozwoju emocjonalnego, sprawność umysłową oraz motywację i wiarę we własne możliwości. Młodzi ludzie pragną wykonywać konkretną pracę, zakończyć naukę i usamodzielnic się, mają zainteresowania i uzdolnienia praktyczne. Umiejętność posługiwania się językiem niemieckim, wyszukiwanie informacji, praca w zespole, świadomość swoich mocnych i słabych stron, świadome planowanie ścieżki własnego rozwoju zawodowego, potrzeba samodzielności w podejmowaniu decyzji oraz poszukiwanie logicznych związków w treściach nauczania i ich przydatności w praktyce to zadania jakie zakłada ten program autorski.

Wyposażenie uczniów w kompetencje kluczowe w zakresie komunikowania się w językach obcych, oraz umiejętność nabywania, przetwarzania i przyswajania nowej wiedzy przy wykorzystaniu wcześniejszych doświadczeń są niezwykle istotne w osiąganiu sukcesów w karierze zawodowej i osobistej współczesnego Europejczyka.

Niezbędne warunki techniczne i organizacyjne

Proces nauczania języka obcego w technikum jako jednej z kluczowych kompetencji wymaga prowadzenia zajęć w niewielkich grupach, co ułatwia i przyspiesza proces nauczania oraz rozwijania i kształcenia sprawności językowych. Właściwie wyposażona pracownia języka obcego, uwzględniająca i jednocześnie umożliwiającą prowadzenie procesu dydaktycznego w różnych formach, tj. w pracy w grupach, w parach, indywidualnej, dyskusji itp. umożliwi koncentrację na zadaniu, podkreśla kreatywność, kooperację i komunikację podczas wykonywania zadań. Zgromadzone w pracowni materiały powinny być dostępne wszystkim uczniom i wykorzystywane na zajęciach w zależności od realizowanego tematu.

Metody nauczania, czyli sposoby realizacji czynności nauczania języka obcego stały się w nowoczesnej szkole metodami kierowania procesem nauczania i uczenia się. Nie ma jedynej, czy najlepszej metody nauczania. Każda z metod może być najlepsza ze względu na to, na ile jest skuteczna i daje satysfakcję uczniom i nauczycielowi.

Te same metody można wykorzystać w sposób nietypowy, czyniący z nich metody lub wstęp do metod bardziej twórczych, w których udział nauczyciela jest tylko pośredni (kierowanie pracą grupy uczniów), w procesie kształcenia przeważają czynności praktyczne, a cała organizacja kształcenia jest bardziej swobodna (oparta na dobrowolnym podejmowaniu czynności przez ucznia).

Dobrym sposobem na uatrakcyjnienie zajęć edukacyjnych jest stosowanie różnych form organizacyjnych lekcji:

- praca samodzielna;
- praca w parach;
- praca w grupach kilkusobowych.

Do realizacji celów edukacyjnych program zaleca stosowanie serii podręczników „EinFach gut neu 1” lub „Hier und da”, innych pomocy i materiałów dydaktycznych uwzględniających potrzeby uczniów, np. książki fachowe, czasopisma, kasety i płyty DVD, encyklopedie, słowniki, leksykony repetytoria, materiały multimedialne, technologię informacyjną i komunikacyjną, Internet jako źródło aktualnego autentycznego słownictwa w języku obcym oraz języka fachowego związanego z kierunkiem kształcenia w nauczonym zawodzie.

Program przewiduje stosowanie pomocy naukowych, które pobudzają aktywność uczniów, inicjatywę i samodzielność myślenia. Podstawowymi materiałami są: podręcznik

z książką ćwiczeń oraz płyta CD zawierająca materiały do słuchania oraz poradnik nauczyciela zawierający komentarze do poszczególnych ćwiczeń.

Dodatkowo zaleca się wykorzystanie słowników dwujęzycznych, naukowo-technicznych, tematycznych, obrazkowych, niemieckojęzycznych czasopism, , np. „Juma”, testów przygotowujących do matury, pomocy audio-wizualnych, np. płyt CD, DVD, kaset, tablic, plakatów, widokówek, map, programów komputerowych do nauki języka niemieckiego.

Warunkiem niezbędnym do realizacji programu jest:

- realizacja 270 godzin lekcyjnych w trakcie 8 semestrów;
- grupy uczniów nie większe niż 16 osób;
- wyposażenie wszystkich uczestników – tj. uczniów i nauczyciela w podręcznik wraz z ćwiczeniami „Hier und da”, a nauczyciela dodatkowo w materiały pomocnicze, a więc poradnik metodyczny, rozkłady nauczania i plan wynikowy do podręcznika;
- wzbogacenie biblioteczki przedmiotowej nauczyciela w materiały i pomoce dydaktyczne przewidziane jako materiały dodatkowe – a więc słowniki, zwłaszcza słowniki techniczne, programy komputerowe multimedialne, materiały przydatne w przygotowaniach do egzaminu dojrzałości i zbiory zadań maturalnych, pomoce naukowe oraz gry i zabawy językowe;
- dostępność technologii komputerowej i informacyjnej w trakcie realizacji programu;
- umożliwienie korzystania w trakcie zajęć z wyposażenia takiego jak komputer, rzutnik multimedialny, rzutnik pisma czy magnetofon z CD;
- pracownia językowa z odpowiednią aranżacją wnętrza.

Autor zastrzega sobie prawo do modyfikacji programu i dostosowania go do potrzeb i możliwości uczniów. Ewentualnie można zrezygnować z realizacji treści i zagadnień gramatycznych i leksykalnych nie zawartych w Podstawie programowej i wymaganiach egzaminacyjnych oraz nie mających wpływu na poziom opanowania kompetencji kluczowych w zakresie języka obcego.

1 Cele nauczania

Współpraca państw należących do Unii Europejskiej pociąga za sobą zjawisko swobodnego przemieszczania się ludzi i podejmowania przez nich pracy w innych krajach niż te, w których uzyskali pierwotne kwalifikacje zawodowe. Należy więc umożliwić ludziom skuteczne włączenie się w życie zawodowe wszędzie tam, gdzie się znajdują - czasowo, czy też na stałe.

W tej sytuacji niezbędne jest wprowadzenie pewnych ujednoliczeń w systemach edukacyjnych krajów UE oraz przygotowanie obywateli do konieczności uczenia się przez całe życie. Pierwsze ustalenia dotyczące tych zagadnień poczyniono na posiedzeniu Rady Europy, w marcu 2000 roku w Lizbonie. Podczas kolejnych posiedzeń RE zainicjowano program roboczy „Edukacja i szkolenia 2010”, który określał przyszłe cele europejskiej edukacji. Dotyczyły one konieczności rozwijania umiejętności przydatnych w społeczeństwie, m.in. promowania uczenia się języków, rozwijania przedsiębiorczości, doskonalenia umiejętności przystosowywania się do zmian. Podkreślały też potrzebę zwiększenia europejskiego wymiaru edukacji, w czym kluczową rolę ma pełnić uczenie się przez całe życie.

Według badań dotyczących edukacji i szkolenia, których wyniki opublikowano w Maastricht w 2004 r., ponad 1/3 pracowników w Europie (ok. 80 mln ludzi) stanowią osoby o niskich umiejętnościach.

Tymczasem badania europejskiego rynku pracy wykazywały, iż do 2010 roku:

- prawie 50% nowych miejsc pracy będzie wymagało wykształcenia wyższego;
- blisko 40% wykształcenia średniego drugiego stopnia;
- zaledwie 15% będzie odpowiednich dla osób z wykształceniem podstawowym.

Istniała już wówczas duża rozbieżność pomiędzy ówczesnym poziomem wykształcenia a poziomem umiejętności wymaganych w powstających miejscach pracy. Biorąc pod uwagę te zjawiska, Europejski Pakt na rzecz Młodzieży (szczyt RE, 22-23 marca 2005 r. w Brukseli) podkreślał konieczność:

- opracowania wspólnego zestawu podstawowych umiejętności;
- wyposażenie młodych ludzi w kompetencje kluczowe;
- poprawy poziomu osiągnięć edukacyjnych.

Wyposażenie młodych ludzi w kompetencje kluczowe jest zasadniczym elementem działań na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.

Parlament Europejski i Rada Europy, w grudniu 2006 r., zaleciły państwom członkowskim rozwijanie kompetencji kluczowych dla wszystkich, z równoczesnym wykorzystaniem dokumentu „Kompetencje kluczowe w uczeniu się przez całe życie – Europejskie ramy odniesienia”.

Kompetencje kluczowe zdefiniowane przez dokument Parlament Europejski to te, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobowego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia.

Język obcy obok języka polskiego stał się przedmiotem wiodącym w szkole ponadgimnazjalnej z uwagi na obowiązkowy egzamin maturalny. Ten kierunek zmian edukacyjnych w polskim systemie kształcenia, jest realizacją procesu ujednociania

systemów edukacyjnych krajów Unii Europejskiej, w celu wyposażenia dorosłego absolwenta w kompetencje kluczowe.

Ustalony w dokumencie wykaz zawiera następujące kompetencje kluczowe:

1. Porozumiewanie się w języku ojczystym;
2. Porozumiewanie się w językach obcych;
3. Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne;
4. Kompetencje informatyczne;
5. Umiejętność uczenia się;
6. Kompetencje społeczne i obywatelskie;
7. Inicjatywność i przedsiębiorczość;
8. Świadomość i ekspresja kulturalna.

(uwaga: podkreślenia wskazują kompetencje realizowane w ramach projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji).

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z kompetencją porozumiewania się w językach obcych:

Kompetencja porozumiewania się w obcych językach wymaga znajomości słownictwa i gramatyki funkcjonalnej oraz świadomości głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka. Istotna jest również znajomość konwencji społecznych oraz aspektu kulturowego i zmienności języków.

Na niezbędne umiejętności w zakresie komunikacji w językach obcych składa się zdolność rozumienia komunikatów słownych, inicjowania, podtrzymywania i kończenia rozmowy oraz czytania, rozumienia i pisanie tekstów, odpowiednio do potrzeb danej osoby. Osoby powinny także być w stanie właściwie korzystać z pomocy oraz uczyć się języków również w nieformalny sposób w ramach uczenia się przez całe życie.

Podstawowym celem nauczania języka niemieckiego jest opanowanie przez uczniów języka obcego w stopniu umożliwiającym sprawną komunikację w języku niemieckim w różnych sytuacjach z życia codziennego oraz kariery zawodowej, a także przygotowanie ucznia do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym. Materiał nauczania odzwierciedla treści nauczania zawarte w Podstawie programowej wydanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i został wzbogacony w zagadnienia i treści związane z profilem kształcenia zawodowego. Umożliwia on rozwijanie umiejętności uczenia się, poznania i wykorzystywania właściwych strategii w tym procesie; daje szansę wdrożenia do systematycznej i twórczej pracy; przygotowuje do zastosowania poznanej wiedzy i wykorzystywania różnych źródeł informacji w rozwiązywaniu zadań; umożliwia korzystanie z autentycznych źródeł języka obcego; daje szansę poznania podobieństw i różnic kulturowych w krajach niemieckojęzycznych oraz rozwija i kształci kluczowe kompetencje, komunikację międzykulturową i świadomość potrzeby rozwijania się i uczenia się przez całe życie.

1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

- kształcenie i integracja czterech sprawności językowych: słuchania, mówienia, czytania i pisanie;
- kształcenie umiejętności posługiwania się podstawowym zasobem środków językowych i funkcji językowych;

doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji (m.in. słowników, poradników, prasy, telewizji, Internetu);

- rozwijanie strategii samodzielnego uczenia się (samoocena postępów);
- rozwijanie tolerancji, otwartości i ciekawości wobec kultur krajów niemieckojęzycznych.

1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

- opanowanie przez uczniów języka niemieckiego w stopniu podstawowym, umożliwiającym komunikację w odniesieniu do spraw życia zawodowego;
- rozwijanie umiejętności zaprezentowania siebie, wyników własnej pracy;
- przygotowanie do umiejętnego poruszania się na rynku pracy i gotowości do zmiany specjalności;
- kształtowanie odpowiedzialności za własne wykształcenie, rozwijanie poczucia własnej wartości, wiary we własne umiejętności językowe.

1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego

- wyposażenie uczniów w niezbędną wiedzę i umiejętności językowe z zakresu konstrukcji mebli, przydatne w przyszłej pracy zawodowej;
- integracja na lekcjach języka niemieckiego wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki przedmiotów zawodowych;
- wdrażanie do stałego pogłębiania i aktualizacji wiedzy i umiejętności;
- nauka dobrej organizacji pracy, wytrwałości, samodyscypliny i systematyczności w dążeniu do osiągnięcia zamierzonych celów.

1.4 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej

- opanowanie przez uczniów języka niemieckiego w stopniu podstawowym, umożliwiającym komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego;
- przygotowanie do egzaminu maturalnego z języka niemieckiego;
- zapoznanie uczniów z elementami realioznawczymi krajów niemieckiego obszaru językowego oraz poszerzenie ich wiedzy na temat wybranych zwyczajów, tradycji i norm życia w tych krajach.

1.5 Cele szczegółowe

Program zakłada wyposażenie uczących się w zintegrowane umiejętności językowe, umożliwiające im komunikację ustną i pisemną z użytkownikami języka niemieckiego poprzez rozwijanie czterech sprawności językowych:

- nabywanie i rozwój sprawności językowych;
- integracja sprawności językowych umożliwiająca uczniom w miarę swobodne posługiwanie się językiem niemieckim w mowie i w piśmie w kontaktach z użytkownikami języka w krajach niemieckojęzycznych;
- wykorzystywanie języka obcego jako narzędzia poznania i komunikacji;
- posługiwanie się językiem niemieckim w pracy i w życiu codziennym przy wykorzystaniu różnych źródeł informacji;

- zapoznanie się z formą egzaminu dojrzałości pisemnego i ustnego oraz wymaganiami edukacyjnymi;
- poznanie zakresu tematyki maturalnej oraz zdobycie koniecznej wiedzy i umiejętności w poszczególnych obszarach tematycznych;
- poszerzenie wiedzy ogólnej na temat obyczajów, norm życia codziennego w krajach niemieckojęzycznych;
- zapoznanie uczniów z elementami geografii, historii i sztuki krajów niemieckojęzycznych;
- integracja w trakcie zajęć wiedzy i umiejętności nabytych podczas nauki innych przedmiotów i wykorzystanie jej do wykonywania projektów językowych;
- doskonalenie umiejętności planowania, organizowania i współodpowiedzialności za proces uczenia się;
- rozwinięcie kompetencji językowych i lingwistycznych zapewniających swobodną komunikację w codziennych sytuacjach związanych z pracą zawodową;
- rozwijanie umiejętności działania w zespole i twórczego rozwiązywania problemów;
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym autentycznych;
- poznanie strategii rozwiązywania różnych zadań językowych, w tym zadań typu maturalnego.

Nauczanie języka niemieckiego stwarza nauczycielowi wiele możliwości realizacji nie tylko celów edukacyjnych, ale i celów wychowawczych. Pozwala bowiem na rozwijanie u uczniów poczucia własnej wartości i wiary we własne możliwości; kształtuje nawyk dobrej organizacji pracy, wytrwałość, pracowitość, i systematyczność przy podejmowaniu działań. Nauczyciel poprzez wskazanie i docenienie osiągnięć ucznia motywuje go do dalszej pracy i rozwijania osobowości, kształcenia postawy otwartości szacunku dla pomysłów i poglądów innych ludzi oraz postawy samodzielności krytycyzmu w stosunku do swoich działań, rozwijania umiejętności społecznych, takich jak: współpraca w zespole i organizacja pracy, a tym samym do kształcenia kompetencji kluczowych.

1.6 Inne cele programu

- umiejętność korzystania z nowoczesnych źródeł informacji;
- rozwijanie umiejętności samodzielnego uczenia się;
- kształtowanie postawy świadomego obywatela w społeczeństwie europejskim;
- rozwój osobisty, intelektualny i kulturowy ucznia poprzez poznanie tradycji i kultury innych krajów;
- kształtowanie postawy dialogu, tolerancji i umiejętności słuchania oraz szacunku wobec drugiego człowieka;
- rozwijanie umiejętności pracy w grupie;
- kształtowanie poczucia odpowiedzialności za efekty podejmowanych działań.

2 Treści nauczania

Kompetencja porozumiewania się w obcym języku wymaga znajomości słownictwa i gramatyki oraz świadomości głównych typów interakcji językowych. Ważna jest także wiedza z zakresu kultury i zwyczajów, obyczajów panujących w krajach niemieckiego obszaru językowego i we współczesnym świecie. Materiał nauczania obejmuje przede wszystkim:

2.1 Funkcje komunikacyjne

Główne funkcje komunikacyjne to:

- nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktu;
- posługiwanie się zwrotami grzecznościowymi, powitanie, pożegnanie;
- przedstawianie siebie i innych osób;
- prowadzenie rozmowy;
- sygnalizowanie niezrozumienia;
- wyliczanie argumentów;
- wyrażanie własnej opinii i przytaczanie cudzych opinii;
- wyrażanie postaw i uczuć wobec rozmówcy;
- wydawanie poleceń, instruowanie;
- wyrażanie prośby, życzenia, nadziei, intencji, zamiaru, możliwości;
- opisywanie czynności, zdarzenia, osoby, miejsca;
- określanie miejsca pobytu i pytanie o miejsce pobytu;
- określanie kierunku poruszania się i pytanie o to;
- porównywanie;
- relacjonowanie wydarzeń z przeszłości;
- zgadzanie się i nie zgadzanie się;
- wyrażanie zdziwienia, zaskoczenia, rozczarowania, satysfakcji, niezadowolenia, obawy, strachu, sympatii, wdzięczności;
- przeproszanie, usprawiedliwianie;
- wyrażanie żalu, ubolewania;
- negocjowanie;
- wyrażanie przymusu, konieczności, pewności, niepewności;
- oferowanie pomocy, rady;
- radzenie sobie w sytuacjach zawodowych np. przygotowywanie dokumentacji
- fachowej związanej z własnym kierunkiem kształcenia zawodowego, narzędzi i warsztatu pracy, ubieganie się o pracę na europejskim rynku pracy, przygotowanie się do rozmowy kwalifikacyjnej, uświadomienie sobie swoich mocnych i słabych stron, sformułowanie własnego życiorysu, prowadzenie rozmowy w sprawach zawodowych.

2.2 Kręgi tematyczno-leksykalne

Kręgi tematyczno-leksykalne zawarte w programie są zgodne z Podstawą programową wydaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i zakresem egzaminu maturalnego, wzbogacone w słownictwo specjalistyczne związane z nauczaniem zawodem. Istnieje możliwość powracania do tematów w formie spiralnej od form i struktur najprostszych do coraz bardziej poszerzonych leksykalnie i rozbudowanych gramatycznie. Wprowadzenie słownictwa zawodowego skonsultowano z nauczycielami przedmiotów zawodowych i skorelowane z Podstawą programową i programem nauczania w wybranym zawodzie. Słownictwo zawodowe wprowadzane jest z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb uczniów na danym etapie nauczania. Kryterium doboru słownictwa specjalistycznego związanego z zawodem – technik o specjalności konstrukcje mebli jest integracja wiedzy i umiejętności międzyprzedmiotowych.

Treści z zakresu leksykalnego realizowane w trakcie czteroletniego procesu nauczania odpowiadają standardom wymagań egzaminacyjnych z języka obcego nowożytnego i obejmują na poziomie podstawowym następujące tematy:

- **człowiek** – dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje;
- **dom** – miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, wynajmowanie mieszkania;
- **szkoła** – przedmioty nauczania, oceny i wymagania, życie szkoły, kształcenie pozaszkolne;
- **praca** – popularne zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza;
- **życie rodzinne i towarzyskie** – okresy życia, członkowie rodziny, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia;
- **żywienie** – artykuły spożywcze, przygotowanie potraw, posiłki, lokale gastronomiczne;
- **zakupy i usługi** – rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, korzystanie z usług;
- **podróżowanie i turystyka** – środki transportu, baza noclegowa, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie, wypadki i awarie;
- **kultura** – podstawowe dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze;
- **sport** – popularne dyscypliny sportu, podstawowy sprzęt sportowy, imprezy sportowe;
- **zdrowie** – higieniczny tryb życia, podstawowe schorzenia, ich objawy i leczenie, niepełnosprawni, uzależnienia;
- **nauka i technika** – odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych;
- **świat przyrody** – klimat, świat roślin i zwierząt, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe;
- **państwo i społeczeństwo** – struktura państwa, urzędy, organizacje międzynarodowe, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przestępczość;
- **elementy wiedzy o krajach niemieckiego obszaru językowego.**

Dodatkowo w programie zawarte jest **słownictwo specjalistyczne** związane z wybranym kierunkiem kształcenia – technik o specjalności konstrukcje mebli:

słownictwo związane z wyposażeniem warsztatu stolarskiego i miejsca pracy technologa konstruktora (gatunki drewna, materiały potrzebne do pracy, nazwy narzędzi,

instrumentów do pomiarów, urządzenia, maszyny, sprzęt specjalistyczny do obróbki drewna, nazwy elementów i części mebli; słownictwo związane z nazwami czynności w warsztacie stolarskim, wypełnianiem dokumentacji).

2.3 Gramatyka

Opanowanie form i struktur gramatycznych sprzyja skutecznej komunikacji w języku niemieckim. Program przewiduje następującej treści gramatyczne:

1. Składnia:

- zdania pojedyncze: oznajmujące, pytające i rozkazujące;
- szyk wyrazów: prosty, przestawny oraz szyk zdania podrzędnie złożonego;
- przeczenia nein, nicht, kein, nie, niemals, nirgends, keinesfalls i ich miejsce w zdaniu;
- zdania złożone współrzędnie ze spójnikami: aber, denn, oder, und, sondern, deshalb, sonst, trotzdem i bezspójnikowe;
- zdania podrzędnie złożone: podmiotowe, dopełnieniowe (dass, ob., wer, was, wo, wie), okolicznkowe przyczyny (weil, da), okolicznkowe czasu (wenn, als, bevor, ehe, bis, nachdem, seitdem, während), warunkowe rzeczywiste (wenn + Präsens), warunkowe nierzeczywiste (Konjunktiv Präteritum czasowników sein, haben, modalnych, Konditionalis I), przyzwalające (obwohl), okolicznkowe celu (damit, konstrukcja bezokolicznkowa um... zu), przydawkowe z zaimkiem względnym der, die, das, porównawcze (so wie, als, je...desto), z podwójnym spójnikiem (entweder ... oder, einseits andererseits, nich nur ... sondern auch, sowohl ... als auch, weder ... noch, zwar ... aber), konstrukcje bezokolicznkowe z zu i bez zu w czasie Präsens i Präteritum.

2. Czasownik:

- formy czasowe (strona czynna czasownika Präsens, Futur I, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt);
- czasowniki posiłkowe sein, haben, werden;
- czasowniki zwrotne;
- czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone;
- czasowniki modalne w trybie oznajmującym Präsens i Präteritum;
- czasownik lassen;
- formy imiesłowowe czasownika (Partizip II);
- strona bierna czasownika (Vorgangspassiv Präsens, Präteritum, Perfekt);
- strona bierna Präsens, Präteritum z czasownikiem modalnym;
- strona bierna określająca stan;
- tryb rozkazujący;
- tryb przypuszczający (Konjunktiv II Präteritum);
- tryb warunkowy (Konditional I würde + Infinitiv I);
- rekcja czasowników.

3. Przymiotnik:

- przymiotnik jako orzecznik;
- przymiotnik jako przydawka (z rodzajnikiem określonym i zaimkiem wskazującym dieser, jener, derselbe; z rodzajnikiem nieokreślonym, zaimkiem dzierżawczym i z przeczeniem kein, keine; bez rodzajnika; po zaimkach pytających, nieokreślonych; po zaimkach liczebnych beide, alle, viele, wenige,

manche, andere, einige, folgende; po liczebniku; w formie stopnia wyższego i najwyższego);

- regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika;
- przymiotniki w porównaniach;
- rekcja przymiotnika;
- przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów i części świata;
- przymiotniki z przedrostkiem un-.

4. Zaimek:

- odmiana zaimków osobowych, wskazujących, dzierżawczych, zwrotnych;
- zaimek nieosobowy es;
- zaimki nieokreślone (alle, einige, etwas, jeder, jemand, einer, keiner, man, niemand, nichts, alles);
- zaimki względne (der, die, das, welcher, welche, welches);
- zaimki pytające (wer?, was?, welcher?, welche?, was für ein/eine/ein?, was für...?);
- zaimek wzajemny einander.

5. Liczebnik:

- liczebniki główne;
- liczebniki porządkowe;
- liczebniki mnożne i nieokreślone;
- liczebniki ułamkowe i dziesiętne;
- użycie liczebników w oznaczeniu miary i wagi, powierzchni i objętości.

6. Przysłówek:

- przysłówki zaimkowe w pytaniu i odpowiedzi;
- regularne i nieregularne stopniowanie przysłówek;
- przysłówki określone czasu i miejsca.

7. Rzeczownik:

- typy odmian rzeczownika (trzy typy w l. poj.; pięć typów w l. mn.);
- użycie rodzajnika określonego, nieokreślonego, użycie rzeczownika bez rodzajnika;
- rzeczowniki złożone;
- rzeczowniki zdrobniałe (-chen; -lein);
- rzeczowniki określające zawód i wykonawcę czynności;
- rzeczowniki z przyrostkami (-e, -ei, -heit, -keit, -ler, -schaft, -ion, -tät, -in, -um, -ung, -ium, -ment, -ling);
- rzeczowniki z przedrostkami (Miss-, Un-, Ge-);
- rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów i części świata;
- rzeczowniki tworzone od bezokoliczników;
- rzeczowniki tworzone od przymiotników, imiesłówów i liczebników;
- odmiana imion własnych;
- rzeczownik po określeniu miary i wagi.

8. Przyimek:

- przyimki z celownikiem (aus, bei, mit, nach, seit, von, zu, gegenüber);
- przyimki z biernikiem (durch, gegen, für, ohne, um, entlang, bis);
- przyimki z celownikiem i biernikiem (an, auf, in, hinter, neben, unter, über, vor, zwischen);
- przyimki z dopełniaczem (während, trotz, wegen, statt).

3 Procedury osiągnięcia celów

Proponowany program nauczania języka niemieckiego realizowany będzie przez cztery lata, od września 2009 roku do czerwca 2012 roku w klasie I technikum drzewnego o specjalności konstrukcje mebli. Program obejmuje ok. 280 godzin lekcyjnych w całym cyklu kształcenia.

Uczniowie pracować będą z podręcznikiem „Hier und da” część 1, 2 i 3 oraz materiałami dodatkowymi, rozwijającymi kompetencje językowe oraz słownictwo w sytuacjach dnia codziennego i w sferze zawodowej.

Przewidziane jest także stosowanie technologii informatycznej, korzystanie z materiałów dostępnych w Internecie oraz innych materiałów dydaktycznych.

Projekt został stworzony z uwzględnieniem 2 kryteriów – przydatności i potrzeb.

Zakłada on podejście komunikacyjne, które skupia uwagę na umiejętności skutecznego porozumiewania się. Dlatego ważne jest zorganizowanie uczniom pracy tak, aby sytuacje, w których mają się komunikować przypominały jak najbardziej naturalne sytuacje porozumiewania się w życiu codziennym. Projekt uwzględnia treści, zakresy słownictwa ogólnego i specjalistycznego, zakresy gramatyczne oraz umiejętności językowe przydatne uczniom w późniejszym życiu osobistym i karierze zawodowej.

3.1 Metody i techniki pracy nad poszczególnymi kompetencjami

Zgodnie z analizą potrzeb słabych i mocnych stron uczniów oraz ich środowiska społecznego i rodzinnego projekt zakłada zastosowanie metod nauczania motywujących uczniów do nauki języka niemieckiego, rozwijających ich kompetencje kluczowe w zakresie języków obcych, odpowiednią gradacją trudności materiału leksykalnego i gramatycznego oraz ewaluację działań dydaktycznych. Nauczenie uczniów posługiwania się językiem jest dużym wyzwaniem. Aby sprostać temu wyzwaniu program proponuje stosowanie różne metod, łączenie ich, modyfikowanie. Przykładem takiej modyfikacji metod może być:

- wykład problemowy ilustrowany (prezentacja połączona z wizualizacją, z możliwością zadawania pytań);
- ćwiczenia w grupach (odpowiednio dobrany układ zadań może zorganizować lekcję problemową);
- dyskusja w grupach (może prowadzić do samodzielnego stawiania wniosków);
- praca z tekstem (może być punktem wyjścia do pracy w grupach).

W rozwijaniu kluczowych kompetencji przydatne są szczególnie metody aktywizujące uczniów:

- „*burza mózgów*” (umożliwia w krótkim czasie wytworzenie wielu pomysłów, powinna zakończyć się dyskusją wartościującą);
- „*dywanik albo ściana pomysłów*” (może stanowić zakończenie „burzy mózgów”; uczniowie przygotowują indywidualnie pomysły rozwiązania problemu i umieszczają je na zawieszonym arkuszu, następnie dokonują wyboru najlepszego pomysłu przez głosowanie – każdy uczeń dysponuje jednym punktem);

- „*śnieżna kula*” (odmiana dyskusji, w które następują przejścia: praca indywidualna, w grupach; zbiorowa);
- **projekt edukacyjny** (pozwala na wykorzystanie zdobytej wiedzy do rozwiązania rzeczywistych problemów praktycznych przez grupę uczniów o różnym poziomie językowym, z wykorzystaniem talentów i uzdolnień członków zespołu);
- **portfolio** (gromadzenie nadobowiązkowych prac wykonanych w dłuższym okresie czasu indywidualnie lub w zespołach; pozwala śledzić przebieg uczenia się, postępy, twórczość i zaangażowanie uczniów).

Podejście komunikacyjne wydaje się być jednym z najskuteczniejszych sposobów nauczania języka. Łączy ono w sobie wiele cech metod konwencjonalnych (np. metoda bezpośrednia, gramatyczno-tłumaczeniowa, audiolingwalna, kognitywna) i niekonwencjonalnych (np. metoda reagowania całym ciałem, „The silent way”, naturalna). Drogą do wykształcenia kompetencji komunikacyjnej jest uczestniczenie w możliwie wielu sytuacjach organizowanych przez nauczyciela tak, aby były one maksymalnie zbliżone do naturalnych sytuacji. Z tego powodu ogranicza się stosowanie języka ojczystego, a ćwiczenia lekcyjne są tak zaprojektowane, by odzwierciedlały autentyczną komunikację językową. Stąd też mnogość dialogów, symulacji, odgrywania ról, gier, zabaw, zgadywanek. W podejściu komunikacyjnym nie chodzi o naukę samego języka jako systemu, ale o naukę umiejętności uzyskiwania i przekazywania informacji.

Program zakłada kształcenie wszystkich czterech sprawności, jednak największy nacisk położony będzie na słuchanie ze zrozumieniem i mówienie.

3.1.1 Słuchanie ze zrozumieniem

W celu przeprowadzenia komunikacji w języku obcym konieczne jest zrozumienie intencji i informacji przekazywanej przez rozmówcę. Rozumienie komunikatu w języku obcym ma ogromne znaczenia w życiu osobistym i zawodowym. Ćwiczenie tej sprawności ma na celu zrozumienie przekazywanych informacji i możliwość odpowiedniego zareagowania.

Metody ćwiczenia rozumienia ze słuchu przewidują:

- słuchanie krótkich i dłuższych tekstów w języku niemieckim;
- rozumienie komunikatów w typowych sytuacjach codziennych i zawodowych.

Techniki nauczania rozumienia ze słuchu dzieli się na:

- **techniki poprzedzające słuchanie:**
  - ✓ zainteresowanie tematyką tekstu;
  - ✓ skojarzenia;
  - ✓ wprowadzenie wyrazów kluczowych występujących w tekście;
  - ✓ rozmowa / dyskusja;
  - ✓ obrazek.
- **techniki towarzyszące słuchaniu:**
  - ✓ notowanie;
  - ✓ wybór;
  - ✓ dopasowanie obrazka do usłyszanego tekstu;
  - ✓ uporządkowanie kolejności obrazków na podstawie usłyszanego tekstu;
  - ✓ kończenie zdań;
  - ✓ uzupełnianie luk w tekście;
  - ✓ uzupełnianie tabeli;
  - ✓ porządkowanie kolejności wypowiedzi;
  - ✓ rysowanie (np. drogi);

- ✓ zaznaczanie (np. na mapie).
- **techniki po wysłuchaniu tekstu:**
  - ✓ wielokrotny wybór;
  - ✓ prawda/fałsz;
  - ✓ ankieta;
  - ✓ odpowiedzi na pytania;
  - ✓ streszczenie;
  - ✓ opowiadanie.

3.1.2 Mówienie

Jest to umiejętność niezbędna w sytuacjach życia codziennego i zawodowego. Najistotniejsze w opanowaniu tej sprawności jest odpowiedni poziom komunikacji, wymowa fonetyczna i poprawność leksykalna i gramatyczna nie zakłócająca procesu komunikacji.

Ta kompetencja rozwijana będzie poprzez:

- dialogi o tematyce codziennej, sytuacje komunikacyjne, scenki językowe, rozwiązywanie zadań językowych;
- realizację zadań typu maturalnego oraz sytuacji typowych związanych z wykonywaniem zawodu technika.

Celem ćwiczeń jest udzielanie i uzyskiwanie informacji, wyrażanie własnych opinii, uczuć, negocjowanie i argumentowanie czy relacjonowanie różnych wydarzeń.

Techniki rozwijające sprawność mówienia:

- stawianie pytań i udzielanie odpowiedzi;
- odgrywanie ról;
- wywiad;
- streszczenie;
- opis;
- zbieranie argumentów;
- interpretacja obrazka;
- układanie dialogu;
- rozmowa telefoniczna.

3.1.3 Czytanie ze zrozumieniem

Czytanie ze zrozumieniem jest jedną z podstawowych umiejętności, warunkujących często rozwój innych umiejętności intelektualnych.

Ćwiczenia rozwijające umiejętność czytania ze zrozumieniem dzieli się na:

- **techniki poprzedzające czytanie:**
  - ✓ zainteresowanie ucznia tematyką;
  - ✓ skojarzenia tematyczne;
  - ✓ rozmowa dotycząca obrazka związanego z tematem tekstu;
  - ✓ rozmowa na temat, któremu poświęcony jest tekst;
  - ✓ wprowadzenie nowego materiału językowego.
- **techniki towarzyszące czytaniu i następujące po nim:**
  - ✓ wyszukiwanie potrzebnych informacji w tekście;
  - ✓ notowanie;
  - ✓ uzupełnianie zdań;
  - ✓ prawda/fałsz;
  - ✓ pytania/odpowiedzi;

- ✓ formułowanie głównej myśli tekstu;
- ✓ nadawanie tytułu;
- ✓ wypełnianie tabeli;
- ✓ ułożenie fragmentów tekstu we właściwej kolejności.

3.1.4 Pisanie

Sprawność pisania jest ważnym czynnikiem wspierającym analizowanie, wnioskowanie, zapamiętywanie. Uczniowie powinni być przygotowani do pisania tekstów użytkowych, które przyjdzie im w przyszłości samodzielnie produkować. Zalicza się do nich m.in.: mail, list prywatny i formalny, ogłoszenie, dokument CV i in.

Techniki rozwijające pisanie:

- odwzorowywanie modelowych tekstów;
- wypełnianie formularzy;
- rozwijanie fragmentów tekstu;
- sporządzanie planu;
- redagowanie wypowiedzi na podstawie wyrazów kluczowych lub planu.

3.1.5 Nauczanie gramatyki

Nauczanie gramatyki nie może być celem samym w sobie, ale uczeń musi mieć świadomość, że wypowiedź poprawna gramatycznie ułatwi mu komunikację. W nauczaniu gramatyki mogą być zastosowane dwa podejścia:

- kognitywne (z wykorzystaniem metody dedukcyjnej – podawanie gotowych reguł, następnie duża ilość ćwiczeń gramatycznych i w końcu używanie języka w sytuacjach komunikatywnych);
- komunikatywne (z wykorzystaniem metody indukcyjnej – samodzielne odkrywanie reguł na podstawie odpowiedniej liczby przykładów, następnie utrwalanie poprzez imitację i przenoszenie do nowych sytuacji).

3.1.6 Nauczanie słownictwa

Nieznajomość słownictwa utrudnia skuteczne porozumiewanie się i jest przyczyną niechęci do podejmowania komunikacji. Dlatego należy stale i regularnie pracować nad wzbogacaniem słownictwa, gdyż bez tego nie jest możliwy rozwój sprawności słuchania ze zrozumieniem, mówienia, czytania i pisania.

Naukę słownictwa wprowadza się etapami przy pomocy odpowiednich technik:

- prezentacja nowej leksyki
- zapamiętywanie słownictwa:
  - ✓ skojarzeń z barwą, kształtem, innym słowem.
- utrwalanie i powtarzanie

3.1.7 Nauczanie wymowy

Nauka wymowy i intonacji powinna być integralną częścią nauki języka i wynikać z potrzeb sytuacji komunikacyjnych. Można ją ćwiczyć poprzez:

- powtarzanie indywidualne, grupowe i chóralskie;
- śpiewanie;
- głośne czytanie;
- rozpoznawanie dźwięków.

3.2 Strategie samodzielnego uczenia się

Ważne jest, by uczniowie nauczyli się planowania, kontrolowania, oceniania wyników swojej nauki i ponoszenia odpowiedzialności za proces uczenia się. Nauczyciel powinien wskazać uczniom niektóre strategie uczenia się, ale też zachęcić do poszukiwania własnych.

Niektóre techniki samodzielnego uczenia się:

- uczenie się na pamięć;
- wizualizacja;
- korzystanie ze słownika;
- prowadzenie własnego słowniczka;
- korzystanie ze znajomości innych języków;
- korzystanie z repetytoriów gramatycznych;
- odgadywanie znaczenia słowa z kontekstu;
- umiejętne korzystanie z podręczników, zeszytów ćwiczeń.

4 Indywidualizacja procesu nauczania

Każda grupa uczniowska jest zróżnicowana, najczęściej pod względem poziomu językowego oraz stylów poznawczych. Od początku pracy z daną grupą należy prowadzić obserwacje uczniów, aby móc szybko te różnice zdiagnozować i odpowiednio zareagować.

W wypadku uczniów o znacznie niższym, niż większość w klasie, poziomie znajomości języka, można dać im czas na dopasowanie się do poziomu grupy. Uczniowie ci mogą mieć indywidualne zadania do pracy w domu, zróżnicowane pod względem trudności, okresową pomoc kolegi z klasy lub okresowe dopasowanie systemu oceniania do możliwości ucznia. Indywidualizacja procesu nauczania może polegać także na stosowaniu pracy w parach według zasady uczeń słaby + uczeń zdolny, stosowaniu pochwał za przejaw nawet najmniejszej aktywności, przeformułowaniu pytań lub naprowadzaniu ucznia słabego na właściwy trop. Uczniowie zdolniejsi mogą pomóc uczniom słabszym, otrzymywać dodatkowe, trudniejsze zadania lub przygotowywać specjalne prezentacje na lekcje. Nauczyciel przejmuje rolę organizatora, czy nawet moderatora tego procesu wykorzystując metody aktywizujące i technologię informacyjną i komunikacyjną, kształtuje w uczniach świadomość odpowiedzialności za postępy w poznawaniu i opanowaniu języka obcego, zwłaszcza w kształtowaniu umiejętności komunikowania się w języku obcym w typowych sytuacjach z życia codziennego, a także w życiu zawodowym, związanym z poszukiwaniem i wykonywaniem pracy w wyuczonym zawodzie.

Program proponuje różnicowanie działań dydaktycznych i dostosowanie ich do poziomu i potrzeb uczniów zdolnych i słabych. Program zachęca do wprowadzania otwartej formy pracy, która daje nauczycielowi możliwość indywidualizacji procesu nauczania, a uczniom rozwijanie kompetencji kierowania własnym procesem pracy w uczeniu się języka obcego, dobierania partnerów do pracy, decydowania o kolejności i tempie wykonywania zadań, rozwijanie wspólnej odpowiedzialności, wzajemnej pomocy i umiejętności pracy w zespole. Szczególnie polecana jest praca w formie przystanków uczenia się oraz praca projektowa. Nauczyciel przygotowuje zadania do poszczególnych przystanków. Zadania te odpowiadają możliwościom uczniów. Uczniowie sami tworzą małe zespoły i opracowują zadania samodzielnie w dowolnej kolejności. Na zakończenie jest prezentacja wyników, omówienie doświadczeń oraz refleksja. Podczas pracy projektowej, jak i w innych otwartych formach pracy, zaangażowani są zarówno uczniowie, jak i nauczyciel, którzy poprzez wspólne planowe działanie tworzą nowy produkt, rozwiązują dany problem, osiągają jakiś cel. Praca projektowa wykracza poza granice jednego przedmiotu szkolnego i wspólnie rozwija kompetencje kluczowe uczniów.

Przy wprowadzaniu nowego materiału językowego należy stosować różnorodne zadania wykorzystujące różne style poznawcze:

- słuchowy i wzrokowy kontakt ze słowami (czytanie, opowiadanie, mówienie);
- klasyfikacja, porządkowanie, abstrakcyjne zadania (parafraza, transformacja);
- wizualizacja (rozszypanka wyrazowa, dopasowywanie połówek zdań);
- rytm, melodia, muzyka (uzupełnianie brakujących słów w piosence);
- ruch, dotyk (odgrywanie zadań za pomocą języka ciała, gestów, mimiki);

- współpraca z innymi (przeprowadzenie wywiadu, wypełnianie kwestionariusza, praca w grupach).

4.1 Materiały dydaktyczne

Do proponowanych materiałów i pomocy dydaktycznych należą:

- podręcznik „Hier und da” z ćwiczeniami, lub „EinFach gut neu 1” z ćwiczeniami;
- książka nauczyciela do podręcznika;
- testy przygotowujące do matury;
- tablica, kreda, markery;
- magnetofon/odtwarzacz, odbiornik telewizyjny, magnetowid, rzutnik pisma, komputer;
- kasety magnetofonowe, kasety wideo, płyty CD;
- różnego rodzaju mapy (np. Europy, Niemiec);
- słowniki, plansze, plakaty, zdjęcia, widokówki, foliogramy, tablice gramatyczne.

Niezbędne jest także wyposażenie pracowni językowej w rzutnik pisma, odtwarzacz DVD, telewizor oraz dostęp do komputerów z nowoczesnymi programami edukacyjnymi.

4.2 Formy pracy

Dobór form pracy zależy od typu zadania oraz od ćwiczonej sprawności. Przewiduje się wykorzystywanie na lekcji pracy indywidualnej, w parach, grupach i z całą klasą.

- **praca indywidualna to:**
  - ✓ pisanie;
  - ✓ ciche czytanie;
  - ✓ sprawdziany / kartkówki;
  - ✓ prace domowe;
  - ✓ ćwiczenia kontrolujące rozumienie tekstu czytanego i słuchanego;
  - ✓ ćwiczenia fonetyczne.
- **praca w parach i grupach może być zastosowana przy:**
  - ✓ projektach;
  - ✓ dyskusjach;
  - ✓ zbieraniu argumentów za i przeciw;
  - ✓ wspólnym opracowywaniu danego zagadnienia.
- **praca z całą klasą to:**
  - ✓ zapoznavanie ze słownictwem;
  - ✓ dochodzenie do reguł gramatycznych;
  - ✓ prezentacja rezultatów pracy grupowej.

Nauczanie grupowe należy stosować systematycznie, gdyż pozwoli to wydłużyć czas używania języka, ponadto rozwija samodzielność i odpowiedzialność za rezultaty pracy grupowej. Dzięki współpracy uczniowie mogą uczyć się wzajemnie od siebie, korygować swoje błędy i realizować trudniejsze zadania.

5 Przewidywane osiągnięcia uczniów

Projekt nauczania języka niemieckiego w ramach kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych został stworzony z uwzględnieniem dwóch kryteriów, a mianowicie: przydatności uczącym się i realizacji ich potrzeb, realizowany będzie przez cztery lata, od września 2009 roku do czerwca 2012, w klasie I td – o specjalności konstrukcje mebli. Zajęcia prowadzone będą w wymiarze 2 godzin tygodniowo przez cztery lata. Uczniowie pracować będą z podręcznikiem „Hier und da” część 1, 2 i 3 oraz materiałami dodatkowymi i rekwizytami, rozwijającymi kompetencje językowe oraz słownictwo w sytuacjach dnia codziennego i w sferze zawodowej. Przewidziane jest również zastosowanie technologii informatycznej i komunikatywnej, korzystanie z materiałów dostępnych dla ucznia i nauczyciela w Internecie oraz innych materiałów dydaktycznych, monitorujących i kontrolnych przygotowanych przez nauczyciela w celu usprawnienia procesu nauczania.

Projekt zakłada pracę metodą komunikacyjną, zachęcając do otwartych form pracy na lekcjach, rozwijających cztery sprawności – kompetencje językowe – mówienie, słuchanie, czytanie i pisanie. Przewiduje się, że po ukończeniu nauki na IV etapie edukacyjnym uczniowie osiągną wyraźnie określony poziom kompetencji językowej w ramach poszczególnych sprawności językowych. Uczniowie powinni znać proste struktury leksykalno-gramatyczne języka niemieckiego, które umożliwiają formułowanie poprawnych wypowiedzi, pod względem fonetycznym, ortograficznym, leksykalnym i morfosyntaktycznym. Zakłada się opanowanie wymienionych w rozdziale 7 pt.: „Treści nauczania” funkcji komunikacyjnych w języku niemieckim, podstawowego słownictwa zgodnego ze standardami wymagań egzaminacyjnych oraz podstaw gramatyki języka niemieckiego i słownictwa fachowego związanego z kierunkiem kształcenia zawodowego przydatnych w późniejszym życiu osobistym i karierze zawodowej. Poza umiejętnościami wymienionymi wyżej program przewiduje wykształcenie u uczniów szeregu innych umiejętności, a mianowicie: dostrzegania potrzeby znajomości języka niemieckiego; podejmowania odpowiedzialności za własną naukę, jej tempo, formy pracy, efekty; klasyfikowania faktów i informacji i wykorzystania ich w praktyce; korzystania ze słowników, innych pomocy, Internetu jako źródeł informacji; świadomego planowania własnej ścieżki kariery poprzez rozwijanie jednej z kluczowych kompetencji; pracy w grupie, w zespole; rozwijania systematyczności i samodyscypliny w opanowywaniu języka obcego; korzystania ze wskazówek i pomocy nauczyciela jako doradcy.

5.1 Osiągnięcia ucznia w zakresie mówienia

Uczeń potrafi:

- przeprowadzić rozmowę z uwzględnieniem nawiązania kontaktu z rozmówcą, przekazania komunikatu i kończenia rozmowy;
- relacjonować wydarzenie;
- udzielić i uzyskać informacje;
- negocjować i przedstawić swoją opinię;
- opisać ilustrację z zachowaniem logicznego porządku;

- udzielić odpowiedzi na pytania dotyczące spraw życia codziennego;
- użyć poprawnie poznanych struktur leksykalno-gramatycznych na poziomie podstawowym;
- komunikować się w sposób jasny i stosowny do sytuacji;
- wypowiadać się w sposób płynny z zachowaniem zasad prawidłowej wymowy.

5.2 Osiągnięcia ucznia w zakresie rozumienia ze słuchu i rozumienia tekstu czytanego

Uczeń potrafi:

- określić główną myśl tekstu;
- stwierdzić, czy tekst zawiera określone informacje;
- wyselekcjonować informacje;
- określić intencje autora tekstu;
- rozróżnić formalne i nieformalne style tekstu;
- określić kontekst sytuacyjny;
- określić kontekst komunikacyjny;
- rozpoznać związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu.

5.3 Osiągnięcia ucznia w zakresie pisania

Uczeń potrafi:

- sporządzić krótką formę użytkową – ogłoszenie, notatkę, pocztówkę, zaproszenie;
- wypowiedzieć się w formie dłuższej – list prywatny i formalny oraz uwzględnić wszystkie elementy określone w poleceniu;
- zastosować wymagane formy wypowiedzi pisemnej;
- różnicować struktury leksykalno – gramatyczne z zachowaniem odpowiedniej poprawności językowej;
- wykorzystać technologię informacyjną i komputerową;
- wykorzystać słownictwo fachowe w sytuacjach zawodowych.

6 Kontrola i ewaluacja osiągnięć uczniów

Do pomiaru osiągnięć uczniów mogą być wykorzystane samokontrola i samoocena ucznia oraz kontrole, bieżąca i okresowa, a także inne indywidualne testy i sprawdziany przygotowane przez nauczyciela oraz testy komisji egzaminacyjnych. W Zeszycie ćwiczeń podręcznika „EinFach gut neu” znajdują się arkusze samooceny, umieszczone po każdym rozdziale. Pomagają one uczniom określić cele nauki na poszczególnych etapach, motywują do samodzielnej, odpowiedzialnej pracy w opanowaniu języka niemieckiego. Przykład takiego arkusza znajduje się w aneksie. Mogą być też jedną z części składowych do portfolio językowego, dokumentującego umiejętności ucznia, uaktualnianego w miarę poszerzania umiejętności językowych. Rola nauczyciela przy tego rodzaju kontroli sprowadza się do monitorowania osiągnięć ucznia, udzielania ewentualnych wskazówek, rad, aprobaty itp. Kontrola bieżąca dotyczy partii materiału i tych umiejętności, które aktualnie są przedmiotem pracy w klasie. Kontrola ta odbywa się w formie wypowiedzi ustnych, aktywności ucznia na lekcji, pisemnych prac domowych oraz ćwiczeń i zadań opracowanych indywidualnie lub w zespole, ma silne oddziaływanie wychowawcze poprzez stosowanie jej na każdej lekcji. Kontrola okresowa odbywa się dwa razy w semestrze i ma na celu sprawdzenie wzrostu umiejętności językowych ucznia oraz sprawdzenie jej zgodności z założeniami projektu. Ocenianiu podlega to co uczeń umie i jak posługuje się zdobytą wiedzą. Kontrola taka odbywa się w formie gotowych materiałów testujących, a także kartkówkach i testach zamieszczonych w Poradniku dla nauczyciela. Poprzez zastosowanie w tekstach urozmaiconych technik testowania, kontrola ta sprawdza cztery sprawności językowe: receptywne (rozumienia ze słuchu i czytania ze zrozumieniem) oraz produktywne (mówienia i pisania). np. sprawność rozumienia ze słuchu poprzez: dobieranie odpowiedniego obrazka do wysłuchanego tekstu; uzupełnianie tabeli; uzupełnianie luk w tekście; ćwiczenia typu – prawda/fałsz; szeregowanie obrazków, fragmentów tekstu zgodnie z usłyszanym wzorem; sprawność czytania ze zrozumieniem poprzez: uzupełnianie zdań, odtwarzanie tekstów, wyszukiwanie informacji; wyróżnianie kolorem; wyszukiwanie wyrazów kluczy; sprawność mówienia poprzez odgadywanie treści obrazka; dalszego ciągu historii; opisywanie osób, miejsc, rzeczy; streszczanie; odgrywanie ról; rozmowy sterowane; sprawność pisania poprzez sporządzanie krótkich i długich form wypowiedzi pisemnej zgodnych ze standardami wymagań egzaminacyjnych.

Obiektywna ocena postępów ucznia daje mu silną motywację do dalszej nauki. Nauczyciel na początku roku szkolnego powinien poinformować uczniów o zasadach wystawiania oceny semestralnej i końcowej, a także o tym, że kontrola i samokontrola jest niezbędnym warunkiem w rozwijaniu kompetencji kluczowych, w tym przypadku w opanowaniu języka niemieckiego. Uczeń powinien też wiedzieć w jaki sposób może nadrabiać zaległości, jak korygować błędy i jak uzupełniać wiadomości, powinien wierzyć, że z pomocą nauczyciela jest w stanie osiągnąć sukces w opanowaniu języka.

Podczas zajęć edukacyjnych ocenie podlegają:

- prace pisemne (testy- zapowiedziane wcześniej z większej partii materiału; kartkówki – z ostatnich dwóch, trzech lekcji);
- odpowiedzi ustne;
- prace domowe;

- aktywność ucznia na lekcji;
- projekty edukacyjne;
- prace długoterminowe.

Nauczyciel stosuje obowiązującą skalę ocen 1 – 6 zgodnie z wewnątrzszkolnym systemem oceniania (WSO) oraz przedmiotowym systemem oceniania (PSO), uzgodnionym w zespole nauczycieli języków obcych danej szkoły.

W Zespole Szkół Zawodowych w Hajnówce obowiązują następujące normy procentowe przeliczania punktów z prac pisemnych na oceny:

0%-29%	niedostateczny
30%-50%	dopuszczający
51%- 74%	dostateczny
75%- 89%	dobry
90%- 99%	bardzo dobry
100%	celujący

Uszczegółwiając poszczególne elementy oceniania, program proponuje:

- **prace pisemne:** tworzone w oparciu o testy podręcznikowe; oceny najniższe uczeń ma prawo poprawiać najlepiej do dwóch tygodni po otrzymaniu stopnia; jeśli uczeń był nieobecny na pracy klasowej, powinien ją napisać po powrocie do szkoły w uzgodnionym wspólnie terminie; z uwagi na pisemną formę egzaminu maturalnego oceny uzyskane przez ucznia w tej formie będą stanowić fundament oceny semestralnej i końcoworocznej;
- **odpowiedzi ustne:** powinny odwoływać się do kilku ostatnich lekcji, ewentualnie do ostatniej pracy domowej, oceniać je należy stopniem szkolnym;
- **prace domowe:** zadawane z zakresu ostatniej lekcji (mogą zawierać , np. kilka zadań podręcznikowych lub podsumowujący element samooceny; sprawdzane systematycznie, oceniamy minusem- brak, plusem - wyróżniające się wykonanie zadania domowego (nawet z drobnymi pomyłkami), minusy i plusy nauczyciel może stawiać w trakcie semestru w oddzielnym zeszycie pracy uczniów danej klasy, pod koniec semestru , np. 4 plusy zamienia na stopień bdb za pracę domową w dzienniku lekcyjnym, liczne minusy będą świadczyły o niesystematyczności ucznia i zadecydują o niższej ocenie semestralnej w sytuacjach wątpliwych;
- **aktywność ucznia na lekcji:** najlepiej oceniać ją pod koniec lekcji, jako podsumowanie pracy ucznia, a nie jako premię za pojedyncze wypowiedzi; plusy stawiamy za aktywną pracę na całej lekcji (, np. 4 „,+”- bdb, 3 „,+” – db, 2 „,+” – dst), minusy - zapisywane w zeszycie pracy uczniów danej klasy- za całkowity brak zaangażowania w przebiegu lekcji, kilkakrotny brak zeszytu i notatek z lekcji (minusy interpretujemy pod koniec semestru j.w.);
- **projekty edukacyjne:** optymalny czas trwania projektu należałoby ustalić na min. miesiąc; przy ocenianiu bierzemy pod uwagę standardowo: terminowość, metody i jakość prezentacji oraz kartę pracy grupy (ze szczególnym uwzględnieniem samooceny uczniów pod kątem zaangażowania i wkładu pracy poszczególnych członków grupy) i ocenę prezentacji przez każdego obserwatora- ucznia danej klasy.

Oceniając ucznia nauczyciel powinien pamiętać, że ma on prawo do błędów, ważne jest by nie bał się porażki. Zasadne jest także włączanie rodziców do pomocy w pracy nad motywowaniem ich dzieci do wysiłku intelektualnego. Uczniowie oczekują od nauczyciela potwierdzenia postępów w opanowaniu języka obcego. Pochwały, nagradzanie ocenami cząstkowymi, a także testy diagnozujące są takim potwierdzeniem. Pozwalają sprawdzić,

czy założone cele procesu nauczania zostały osiągnięte i w jakim stopniu, czy do niektórych partii materiału należy jeszcze wrócić i je przećwiczyć.

W przypadku wypowiedzi ustnej program proponuje uwzględnić dwa czynniki:

- kompetencję komunikacyjną – umiejętność osiągnięcia celu komunikacyjnego, płynność, logika, tempo wypowiedzi;
- kompetencję w zakresie struktury języka – poprawność gramatyczna, bogactwo środków leksykalnych odpowiednich w danej sytuacji.

Każda kompetencja oceniana jest oddzielnie, a ocenę pozytywną (dopuszczający) otrzyma uczeń, który uzyska 30 % wszystkich punktów, ocenę dostateczną – 50 %, dobrą – 75 %, a bardzo dobrą – 95 %.

Nauczyciel powinien poddawać systematycznie swoją pracę samokontroli i ewaluacji, próbować ocenić osiągnięte sukcesy zgodnie z założeniami projektu rozwijania kluczowych kompetencji i zastanowić się nad przyczynami ewentualnych niepowodzeń. Nauczyciel ma prawo konfrontować treści programu z potrzebami konkretnej grupy uczniów i możliwościami jego realizacji w szkole, koordynować nauczanie języka niemieckiego z treściami programowymi przedmiotów zawodowych.

Dokładne wymagania na poszczególne oceny szkolne z rozbiciem na sprawności językowe zawarte są w Przedmiotowym Systemie Oceniania.

7 Projekt ewaluacji

Ewaluacja programu jest procesem złożonym i odbywa się według określonych kryteriów. Celem ewaluacji jest ocena skuteczności stosowanych metod w zakresie efektywności nauczania, a więc ocena skuteczności pracy nauczyciela. Ocena ta pozwoli określić zalety i wady programu.

W trakcie ewaluacji należy uwzględnić:

- czynniki obiektywne (wiek uczniów, ich status społeczno-ekonomiczny, pochodzenie etniczne);
- czynniki subiektywne (zainteresowania, możliwości, zdrowie).

Przy ewaluacji należy posługiwać się dwoma kryteriami:

- kryterium zasadności (program powinien być dostosowany do wieku uczniów, ich możliwości, zainteresowań itp.);
- kryterium niezawodności (dotyczy efektywności nauczania, realizacji celów).

Metody ewaluacji są różne, w zależności od charakteru i celu ewaluacji, która jest najsilniej ukierunkowana na rezultaty, czyli efekty dydaktyczne.

Etapy ewaluacji	Obiekt ewaluacji	Zakres ewaluacji	Kryteria ewaluacji	Metody badawcze
przed rozpoczęciem realizacji programu	autorski program nauczania	<ul style="list-style-type: none"> • struktura programu; • zasoby realizatora programu; • cele ogólne i szczegółowe programu; • trafność doboru materiału do założonych celów; • metody nauczania i środki dydaktyczne; • ocena skuteczności programu. 	<ul style="list-style-type: none"> • budowa programu; • informacja o realizatorze programu i jego doświadczeniu zawodowym; • spójność celów nauczania z podstawą programową, standardami wymagań egzaminacyjnych oraz realizacją kluczowych kompetencji; • atrakcyjność metod i form pracy 	analiza danych z arkusza oceny programu
w czasie realizacji programu	skuteczność programu	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja i przebieg procesu nauczania; • poziom wykorzystania zdobytej wiedzy w praktyce. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie metod aktywizacyjnych; • dobór zadań i ich tematyki. 	<ul style="list-style-type: none"> • analiza dokumentacji; • testy sprawdzające wiedzę i umiejętności uczniów.
na koniec realizacji programu		<ul style="list-style-type: none"> • poziom rozwoju uczniów w zakresie rozwoju kluczowych kompetencji 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwinięcie kompetencji kluczowych w zakresie wiedzy, umiejętności i postaw 	<ul style="list-style-type: none"> • analiza dokumentacji • ankieta do uczniów • testy sprawdzające wiedzę

		<ul style="list-style-type: none"> • trafność działań wychowawczych programu		i umiejętności
po pewnym czasie od realizacji programu		<ul style="list-style-type: none"> • trwałość zmian w zakresie zdobytej wiedzy i umiejętności	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie zdobytej wiedzy	<ul style="list-style-type: none"> • analiza wyników egzaminów zewnętrznych

8 Strony internetowe do wykorzystania w pracy podczas zajęć

www.bravo.de
www.juma.de
www.youngmiss.de
www.yam.de
www.europa.eu.int/comm/education/index_de.html
www.austria-tourism.at
www.magwien.gv.at
www.bw-tips.de
www.berntourism.ch
www.wasistwas.de
www.blindekuh.de

9 Załączniki

Przykładowa karta samooceny ucznia po zakończeniu rozdziału (w oparciu o podręcznik „EinFach gut neu” 2):

Już umiem	Tak	Nie
<ul style="list-style-type: none"> • wypełniać formularz • napisać notatkę z praktyki • opisać przebieg dnia praktyki • napisać życiorys • napisać podanie o przyjęcie na praktykę 		

Przykładowa krótka forma sprawdzająca (na podst. Podręcznika „EinFach gut neu”):

I. Wähle die passenden Verben. Wyznacz odpowiednie czasowniki.

zubereiten – einlegen – aufnehmen – einschalten – drücken – schneiden - schälen

1. die Taste .....
2. die Anlage .....
3. Gurken in Scheiben .....
4. das Essen .....

II. Bilde aus den Teilen Sätze. Ułóż zdania z podanych elementów.

1. du / müssen / Kartoffeln / schälen / zuerst
.....
2. müssen / ich / das Zimmer / aufräumen / jetzt / ?
.....
3. ihr / müssen / das Anmeldeformular / zuerst / ausfüllen
.....
4. die Tabletten / Sie / jeden Abend / müssen / nehmen
.....

III. Bilde den Imperativ. Utwórz tryb rozkazujący.

1. keine Angst haben (du)..... !
2. den Text von der Kassette hören (ihr)..... !
3. vorsichtig fahren (du)..... !
4. sich setzen, bitte (Sie)..... !

IV. Wie sagst du das auf Deutsch? Jak to powiesz po niemiecku?

1. Poproś kolegę, żeby podał ci zeszyt do niemieckiego.
.....
2. Koleżanka przygotowuje przyjęcie urodzinowe. Zaproponuj, że nakryjesz do stołu i przyniesiesz płyty.
.....
.....
3. Poproś nauczyciela, żeby powtórzył regułę.
.....
4. Zapytaj, jak przygotowuje się zupę pomidorową (Tomatensuppe).
.....

Ankieta wstępna

Przeczytaj pytania i zakreśl odpowiedzi:

1. Czy uczyłeś się wcześniej języka? Jeśli tak, ile lat.
TAK..... NIE
2. Jak oceniasz w skali 0-5 stopień opanowania języka?
.....
3. Czy chciałbyś poznać język niemiecki z elementami języka zawodowego?
TAK NIE
4. Jakie zagadnienia związane z zawodem chciałbyś poznać?
.....
.....
5. Czego oczekujesz po uczestnictwie w zajęciach?
.....
.....
6. Czy lubisz uczyć się języka obcego?
TAK NIE
7. Czy korzystałeś z pomocy na zajęciach? Jakich?
np. podręcznik;
.....
.....
8. Co sprawia Tobie największe trudności w uczeniu się języka obcego?
.....
.....
9. Co, Twoim zdaniem, mogłoby uatrakcyjnić lekcje języka niemieckiego?
.....
.....
10. Jakie masz swoje sposoby nauki języka obcego?
.....
.....

Ankieta na zakończenie etapu nauki

Przeczytaj pytania i zakresł odpowiedzi:

1. Czy lubisz uczyć się języka niemieckiego?
TAK NIE
2. Co Twoim zdaniem mogłoby uatrakcyjnić lekcje języka niemieckiego?
.....
.....
3. W jakiej formie lubisz pracować na lekcjach?
.....
.....
4. Czy chciałbyś uczestniczyć w obozach językowych?
TAK NIE
5. Czy przychodzisz przygotowany do zajęć języka niemieckiego?
TAK NIE
6. Ocen przydatność treści podręcznika w życiu codziennym w skali:
1. nie przydatne, 2. mało przydatne, 3. przydatne.
7. Czy tempo zajęć Ci odpowiada?
TAK NIE
8. Czy zajęcia pomogły Ci rozwijać umiejętność samodzielnego uczenia się?
TAK NIE
9. Czy zajęcia pomogły Ci rozwijać odpowiedzialność za postępy w nauce?
TAK NIE
10. Co zmieniłbyś na naszych zajęciach?
.....
.....

Przykładowy scenariusz lekcji

Temat: Mein erstes Auto. Praca z tekstem.

Cele: ćwiczenie słownictwa związanego z opisywaniem samochodu, nazwami części samochodu, skrótami używanymi w ogłoszeniach motoryzacyjnych, czytanie tekstu ze zrozumieniem.

Materiał leksykalny: nazwy części samochodu, zwroty związane z wyposażeniem, ceną, rokiem produkcji, stanem technicznym, zaletami i usterkami samochodu.

Pomoce dydaktyczne: podręcznik, zeszyt ćwiczeń.

Przewidywany tok lekcji:

Przywitanie i sprawdzenia zadania domowego.

Rozgrzewka językowa, **wprowadzająca** do tematu: przypomnienie nazw części samochodu. Nauczyciel pyta, na co zwracamy uwagę kupując używany samochód. Czas ok. 10 min, praca z całą klasą.

Prezentacja nowego materiału i praca nad nim, ok. 15 min, praca indywidualna, praca z całą klasą. Uczniowie czytają tekst, następnie wykonują zadanie prawda/fałsz.

W celu **utrwalenia** nowego materiału uczniowie pracując w grupach wyszukują w tekście zalety i wady nabytego przez Alexandra samochodu, ok. 15 min, wykonując kolejne zadanie z podręcznika. Prezentacja wyników pracy poszczególnych grup odbywa się poprzez zapisanie ich na tablicy w formie ogłoszenia motoryzacyjnego.

Nauczyciel **podsumowuje** lekcję i objaśnia uczniom zadania domowe z zeszytu ćwiczeń. Uczniom zdolniejszym nauczyciel zadaje dodatkową pracę domową w postaci trudniejszych zadań z zeszytu ćwiczeń.

Bibliografia

- [1] *Informator o egzaminie maturalnym od 2008 roku język niemiecki*, CKE, Warszawa 2007.
- [2] Karpeta-Peć B., *Otwarty, aktywny, samodzielny... Alternatywne formy pracy. Przewodnik dla nauczycieli języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2008.
- [3] Kin D., Krasicki A., *Program nauczania języka niemieckiego dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum. Kurs podstawowy*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2003.
- [4] Komorowska H., *Sukces i niepowodzenie w nauce języka obcego*, WSiP, Warszawa 1987.
- [5] Komorowska H., *Ćwiczenia komunikacyjne w nauce języka obcego*, WSiP, Warszawa 1988.
- [6] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, WSiP, Warszawa 1998.
- [7] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, WSiP, Warszawa 1999.
- [8] Komorowska H., *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego, Kontrola – Ocena – Testowanie*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2002.
- [9] Kupisiewicz Cz., *Podstawy dydaktyki ogólnej*, PWN, Warszawa 1988.
- [10] Lipczyńska U. i inni, *„EinFach gut neu” Deutsch für Alltag und Beruf. Język niemiecki dla liceów i techników*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa.
- [11] Niemierko B., *Pomiar wyników kształcenia*. WSiP, Warszawa 1999.
- [12] Rapacka S. i inni, *„Hier und da”. Język niemiecki. Podręcznik z ćwiczeniami*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2007.
- [13] Uberman A., Szempruch K., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, Lublin 2009.

AKTY PRAWNE

- [1] *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 stycznia 2009 w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia*.
- [2] *Podstawa programowa (Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 sierpnia 2007 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*.
- [3] *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 24 października 2005 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych*,
- [4] *Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie*,

Autor
Ewa Walewska

JĘZYK ANGIELSKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespole Szkół Ekonomicznych i Ogólnokształcących Nr 6
w Łomży**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	7
1 Cele nauczania.....	9
1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”.....	9
1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty.....	9
1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego.....	9
1.4 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej.....	10
1.5 Cele edukacyjne szczegółowe.....	10
2 Treści nauczania.....	12
2.1 Słownictwo.....	12
2.2 Struktury gramatyczne.....	13
2.3 Funkcje językowe.....	13
3 Procedury osiągania celów.....	14
3.1 Postulaty metodyczne.....	14
3.2 Proponowany podział godzin lekcyjnych.....	14
3.3 Metody i techniki preferowane w dydaktyce.....	14
3.4 Środki dydaktyczne.....	17
3.5 Spis wykorzystywanej literatury.....	17
3.6 Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej.....	18
4 Opis założonych osiągnięć ucznia.....	19
4.1 Formułowanie i hierarchizacja wymagań programowych.....	19
4.2 Główne narzędzia kontroli.....	23
5 Procedura ewaluacji programu nauczania.....	25
Bibliografia.....	27

Metryczka programu:

Typ szkoły:	technikum przygotowujące absolwenta do pracy w zawodzie technik ekonomista,
Etap nauki:	IV etap edukacyjny, dotyczy języka obcego nowożytnego jako pierwszego, stanowiącego kontynuację nauczania tego języka w gimnazjum albo gimnazjum i zasadniczej szkole zawodowej.
Wymiar godzin:	3 godz./tyg. (1 rok), 2 godz./tyg. (2 rok), 2 godz./tyg. (3 rok), 2 godz./tyg. (4 rok). (Łącznie – 315 godz.).
Autorka:	Ewa Walewska – absolwentka Wyższej Szkoły Humanistycznej im. A. Gieysztora w Pułtusku na kierunku pedagogika o specjalności dydaktyka języków obcych (tytuł magistra) oraz Wszechnicy Mazurskiej na kierunku filologia o specjalności filologia angielska (tytuł licencjata). Ponadto Autorka ukończyła liczne różnorodne kursy o charakterze dydaktyczno-wychowawczym organizowane przez instytucje krajowe i zagraniczne. Od 1995 r. nauczycielka języka angielskiego w Szkole Podstawowej nr 9 w Łomży. Od 1996 r. nauczycielka języka angielskiego w Zespole Szkół Ekonomicznych i Ogólnokształcących nr 6 w Łomży. W latach 2005-2007 nauczycielka metodyki w Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych w Łomży. Od 2005 r. egzaminator Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży.

Wstęp

Niniejszy program autorski przeznaczony jest dla uczniów technikum o profilu technik ekonomista w czteroletnim systemie kształcenia.

Program powstał w ramach projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji. Programu rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej”. Jest on zgodny z Podstawą Programową wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (rozporządzenie Ministra Oświaty z dnia 23 sierpnia 2007, Dz. U. z dn. 31 sierpnia 2007 nr 157 poz. 1100).

Wprowadzona reforma oświaty stawia duże wymagania zarówno przed nauczycielami, jak i uczniami. Oznacza to, że młodzi ludzie przystępują do egzaminów, aby zapewnić sobie lepszy start w dorosłe życie. Zdanie matury to jednak nie jedyne wyzwanie, jakie stawia przed dzisiejszymi nastolatkami świat współczesny. To oni są pokoleniem, które żyje w zjednoczonej Europie. Ich życie jest nierozzerwalnie związane z otwarciem granic, nowymi możliwościami podjęcia pracy za granicą, znalezienie ciekawego zawodu w Polsce. Zatem ważne jest nie tylko zdobycie odpowiednich umiejętności receptywnych i produktywnych oraz stosownej wiedzy, ale także umiejętności kształtowania odpowiedniego stosunku do siebie i świata zewnętrznego, radzenia sobie z problemami, krytycznego myślenia i interpretacji rzeczywistości, samodoskonalenia i pracy w grupie, na co należy zwrócić szczególną uwagę podczas realizacji Programu.

Warunki realizacji programu

Program opiera się na podstawie programowej kształcenia ogólnego dla technikum. Przeznaczony jest do realizacji w warunkach typowego technikum publicznego w klasach, w których uczniowie kontynuują naukę tegoż języka jako pierwszego po szkole gimnazjalnej.

Program rozpocznie się w klasie pierwszej technikum w roku szk. 2009/2010 i będzie realizowany w ciągu czterech lat w wymiarze 3 godzin lekcyjnych w tygodniu (pierwszy rok), 2 godz. lekcyjnych w tygodniu (drugi rok), 2 godz. lekcyjnych w tygodniu (trzeci rok) oraz 2 godzin lekcyjnych w tygodniu (4 rok) Technikum ma przygotować absolwenta do pracy w zawodzie technik ekonomista,

Program jest dostosowany do standardów wymagań egzaminacyjnych matury ustnej i pisemnej z języka angielskiego na poziomie podstawowym.

Przedmiotem procesu kształcenia, bezpośrednim jego odbiorcą jest uczeń. Ma on już często skryształizowane zainteresowania, potrafi też sformułować oczekiwania wobec szkoły i nauczycieli. Pewien odsetek uczniów cechuje ambicja, otwartość, aktywność. Są oni zainteresowani zdobyciem atrakcyjnego zawodu. Na bieżąco obserwują i poddają analizie zmiany na rynku pracy. Poznają też nowoczesne technologie, co wiąże się ze wzrastającym zainteresowaniem nauką języka angielskiego. Stąd, zadaniem szkoły i nauczycieli jest wyposażenie ucznia w wiadomości i umiejętności przedmiotowe, tj. wynikające z celów ogólnych i szczegółowych nauczania języka angielskiego, jak i o charakterze uniwersalnym. Jest to, bowiem istotny czynnik wpływający na sprawne funkcjonowanie człowieka w nowoczesnym społeczeństwie.

Nauczyciel powinien wspierać ucznia w rozwijaniu znajomości języka angielskiego poprzez:

- wskazywanie celów, które uczeń ma osiągnąć na poszczególnym etapie kształcenia;
- indywidualne podejście do każdego ucznia tj. wskazywanie mocnych i słabych jego stron, elementów wymagających udoskonalenia;
- rzetelne informowanie ucznia o postępach w kontekście wymagań programowych, ale również indywidualnych potrzeb ucznia;
- wskazywanie kierunku samorozwoju ucznia z uwzględnieniem słabych stron i zainteresowań.

Dlatego nauczyciel powinien wykorzystywać różnorodne techniki nauczania, aktywizowania języka, motywowania uczniów do używania języka jako narzędzia komunikowania się oraz poznawania otaczającego świata.

1 Cele nauczania

1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

W związku z postępującą globalizacją każdy obywatel Unii Europejskiej będzie potrzebował szerokiego wachlarza kompetencji kluczowych by łatwo przystosować się do szybko zmieniającego się świata, w którym zachodzą liczne wzajemne powiązania. Jedną z tych kompetencji kluczowych jest porozumiewanie się w obcych językach. Najważniejsze cele ogólne z nią związane to:

- kształtowanie umiejętności posługiwania się słownictwem i gramatyką;
- kształtowanie wszystkich sprawności językowych i funkcji;
- rozwijanie świadomości głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka;
- znajomość konwencji społecznych oraz aspektu kulturowego i zmienności języków.

1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

Baza dydaktyczna w województwie podlaskim generalnie jest wystarczająca dla sprawnego przeprowadzenia procesu dydaktycznego. Nie zmienia to jednak faktu, że potrzebne jest dodatkowe wsparcie, największą bowiem bolączką technicznych szkół ponadgimnazjalnych jest niewystarczające wyposażenie pracowni i warsztatów technicznych. Wraz z unowocześniającym się przemysłem powinno iść w parze:

- unowocześnienie pracowni technicznych, gdzie zawodu uczą się przyszli pracownicy zakładów. Stąd, pomimo pozytywnego zakończenia procesu edukacji, absolwent zderza się z nowocześniejszymi technologiami, których nie zna, bądź zna w stopniu ograniczonym. W rezultacie tych rozważań należy zwrócić szczególną;
- wyrównanie i podniesienie poziomu wiadomości i umiejętności uczniów,
- kształtowanie umiejętności podejmowania samodzielnych decyzji. Ponadto powinno się motywować młodzież do nauki, wspólnie poszukiwać zainteresowań i pasji oraz prowadzić edukację rodziców uświadamiając im rolę jaką odgrywa u młodego człowieka ich wsparcie
- kształtowanie przez uczniów wzorców osobowych.

1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego

Biorąc pod uwagę profil zawodowy należy zwrócić szczególną uwagę na następujące cele:

- podniesienie poziomu kształcenia praktycznego, a co za tym idzie, umiejętności

- wykorzystania teorii w praktyce;
- pogłębienie wiedzy w aspekcie egzaminu zawodowego, który zdaje tylko niewielki odsetek uczniów.
- poprzez działania szkoły poprawienie skuteczności przepływu informacji pomiędzy nauczycielami a rodzicami na temat zdolności i zainteresowań uczniów.

1.4 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej

Celem nauki języka obcego pierwszego jako kontynuacji po gimnazjum jest przygotowanie ucznia do **zdania matury z języka angielskiego** na poziomie podstawowym. W założeniu tym:

- uczeń będzie w stanie skutecznie posługiwać się językiem angielskim w mowie i piśmie w sytuacjach określanych jako typowe dla życia codziennego;
- uczeń będzie w stanie skutecznie wykorzystać znajomość języka angielskiego w pracy zawodowej;
- uczeń będzie w stanie podjąć samodzielną pracę nad językiem.

Działania te powinny być podejmowane w sytuacjach dydaktycznych, w których uczeń przez bezpośredni kontakt z językiem obcym i możliwość korzystania ze zróżnicowanych pod względem formy i treści materiałów oryginalnych będzie mógł zdobyć, ugruntować i rozwijać wiadomości i umiejętności; rozwijać kompetencje- komunikacyjną i lingwistyczną; opanować zasady etykiety językowej na bazie znajomości norm socjokulturowych; wykorzystywać język obcy jako narzędzie komunikowania się i poznania.

1.5 Cele edukacyjne szczegółowe

Najważniejsze cele szczegółowe to:

- kształtowanie rozumienia mowy ze słuchu: rozumienie przyswojonych wcześniej wyrazów i grup wyrazowych w nowym tekście; rozumienie komunikatu dzięki odniesieniu do znanej już sytuacji komunikacyjnej; rozumienie ogólnego sensu wypowiedzi; wyodrębnianie potrzebnej informacji;
- rozwijanie sprawności mówienia: stosowanie zróżnicowanych środków językowych adekwatnych do sytuacji komunikacyjnej (np. negocjowanie, relacjonowanie, uzyskiwanie informacji); wybór formy i stylu wypowiedzi adekwatnych do sytuacji komunikacyjnej; stosowanie odpowiedniej intonacji;
- rozwijanie sprawności czytania: przewidywanie i określanie treści wypowiedzi, wyodrębnianie myśli przewodniej całego komunikatu, wyodrębnianie żądanej informacji; uogólnianie na podstawie całego tekstu; kształtowanie i doskonalenie umiejętności związanych z interpretacją czytanego komunikatu (określanie formy komunikatu);
- kształtowanie umiejętności pisania twórczego: tworzenie różnych form komunikacji pisemnej (krótkie i dłuższe formy językowe np. notatka, wiadomość, e-mail; listy formalne, nieformalne); stosowanie środków językowych adekwatnych do określonej formy wypowiedzi; kształtowanie i doskonalenie umiejętności związanych z techniką pisania – stosowanie zasad ortografii i interpunkcji;
- kształtowanie kompetencji lingwistycznej w zakresie wymowy, gramatyki i leksyki;
- kształcenie umiejętności posługiwania się słownikami;

- rozwijanie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji w języku angielskim, w tym również za pomocą technologii informacyjnych i komunikacyjnych;
- kształcenie umiejętności rozwijania strategii komunikacyjnych.

2 Treści nauczania

2.1 Słownictwo

- **informacje osobiste:** imię, nazwisko, wiek, data i miejsce urodzenia, narodowość, wykształcenie, stan cywilny, rodzina, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru; (specjalizacja zawodowa – rozmowa kwalifikacyjna, sporządzenie własnego CV);
- **dom:** rodzaje domów i mieszkań, pomieszczenia w domu, wyposażenie domu (meble, sprzęt gospodarstwa domowego), miasto-wieś; (specjalizacja zawodowa – wynajmowanie mieszkania);
- **szkoła:** rodzaje szkół, życie szkoły (przedmioty szkolne, zajęcia pozaszkolne, plan zajęć, wymagania, regulaminy, oceny), zainteresowania szkolne; (specjalizacja zawodowa – rozmowa kwalifikacyjna, pisanie CV);
- **praca:** zawody, umiejętności wymagane w wykonywaniu różnych zawodów, cechy osobowości niezbędne w wykonywaniu różnych zawodów, status społeczny zawodów, zarobki; (specjalizacja – pisanie listu motywacyjnego, negocjowanie zarobków itp.);
- **sport:** dyscypliny sportowe, zabawa, sposoby spędzania czasu wolnego, wydarzenia sportowe (specjalizacja zawodowa – dialogi -integracja pracowników);
- **zdrowie:** części ciała, styl życia, typowe dolegliwości, symptomy chorób, wizyty u lekarza;
- **żywność:** typy żywności, nakrywanie do stołu, zdrowe i niezdrowe nawyki, przygotowywanie posiłków, posiłki poza domem, (specjalizacja zawodowa – dialogi – lunch biznesowy, rezerwacja stolika w restauracji);
- **zakupy i usługi:** urzędy, punkty usługowe, rodzaje sklepów, cechy towaru, ceny, reklamacje (specjalizacja zawodowa – sporządzanie reklamacji towaru);
- **życie rodzinne i towarzyskie:** zakładanie rodziny, problemy rodzinne, rozkład dnia, obowiązki domowe, tradycje i uroczystości rodzinne, imprezy towarzyskie, korespondencja;
- **nauka i technika:** współczesne środki komunikowania się, komputer, obsługa sprzętu domowego (specjalizacja zawodowa – wysyłanie maili formalnych i nieformalnych);
- **podróżowanie i turystyka:** środki transportu, ruch uliczny, sposoby spędzania wakacji, zwiedzanie, mapy i plany, zabytki, hotele, schroniska, (specjalizacja zawodowa – rezerwowanie biletu, hotelu);
- **kultura i sztuka:** dziedziny sztuki, zwyczaje i tradycje w różnych kulturach, tolerancja wobec innych kultur, wydarzenia kulturalne: teatr, opera;
- **środowisko naturalne:** rośliny i zwierzęta, katastrofy naturalne, klęski żywiołowe, pogoda;
- **państwo i społeczeństwo:** bezrobocie, alkoholizm, przestępczość, choroby cywilizacyjne, praca społeczna, organizacje humanitarne;

- **wiedza o wybranych krajach anglojęzycznych:** święta narodowe, geografia i historia, obyczaje i tradycje.

2.2 Struktury gramatyczne

- rzeczowniki;
- zaimki;
- przymiotniki;
- liczebniki;
- przysłówki;
- przyimki;
- czasowniki: be, can, have got, modalne: could, must, mustn't, need; shall, will;
- czasy gramatyczne: present simple, present continuous, present perfect, past simple, past continuous, future simple, future in the past;
- going to;
- formy bezokolicznikowe i gerundialne;
- konstrukcje zdaniowe: question tags, tryb rozkazujący, there is/are, zdania z podmiotem „it”, strona bierna w czasie present simple, past simple, zdania warunkowe;
- spójniki, organizatory tekstu.

2.3 Funkcje językowe

- witanie, żegnanie się(spotkania biznesowe);
- przedstawianie się(spotkania biznesowe);
- opisywanie osób, miejsc, przedmiotów;
- wyrażanie preferencji, życzeń;
- udzielanie porad;
- pytanie o pozwolenie;
- udzielanie/odmawianie pozwolenia;
- prośby;
- składanie propozycji;
- proponowanie/umawianie się;
- gratulowanie;
- wyrażanie odczuć i nastrojów, opinii;
- przeproszanie;
- wyrażanie zgody i braku zgody z czyjąś opinią;
- uzyskiwanie/udzielanie informacji;
- pytanie o drogę/wskazywanie drogi;
- kupowanie biletów (podróże biznesowe);
- rezerwowanie miejsc w hotelu (podróże biznesowe);
- check-in na lotnisku (podróże biznesowe);
- rozmowy w biurze podróży/recepcji (podróże biznesowe).

3 Procedury osiągnięcia celów

3.1 Postulaty metodyczne

Osiągnięcie przedstawionych celów nauczania języka angielskiego w IV etapie edukacyjnym będzie możliwe przy spełnieniu dwóch podstawowych warunków:

1. Pełna aktywność ucznia; uczeń powinien świadomie uczestniczyć w zajęciach, systematycznie i rzetelnie wykonywać zadania – zarówno pod kierunkiem nauczyciela, w klasie, jak i samodzielnie – zadania domowe; dążyć do samodzielności w procesie uczenia się języka angielskiego;
2. Odpowiedni, tzn. najbardziej efektywny dla danego zespołu uczniowskiego i każdego z uczniów, sposób organizowania i kreowania procesu nauczania – uczenia się języka angielskiego.

Spełnienie tego drugiego warunku wiąże się z koniecznością wczesnego wyboru metod i/lub technik nauczania. Wielość i różnorodność wskazanych w programie celów nauczania (przedmiotowych i ponad przedmiotowych) i niejednorodność populacji uczniów technikum praktycznie uniemożliwiają wskazanie jednej konkretnej metody, technik i sposobów działań pedagogicznych, gwarantujących sukces, dlatego proponuje się stosowanie różnych metod i technik w zależności od problematyki i bieżących potrzeb ucznia.

3.2 Proponowany podział godzin lekcyjnych

Wymiar godzin: 3 godz./tyg.(1 rok), 2 godz./tyg.(2 rok), 2 godz./tyg.(3 rok), 2 godz./tyg.(4 rok). (Łącznie – 315 godz.)

3.3 Metody i techniki preferowane w dydaktyce

Podstawa Programowa określa cel nauczania języka angielskiego jako osiągnięcie znajomości języka zapewniającej minimum komunikacji, co sugeruje nacisk na wykształcenie szeroko rozumianej kompetencji komunikacyjnej. Wymóg ten jest zbieżny z założeniami najbardziej obecnie popularnego podejścia w nauczaniu języka angielskiego – podejścia komunikacyjnego.

3.3.1 Metody

Wyróżnikami podejścia komunikacyjnego są:

- Sposób pojmowania języka obcego jako przedmiotu poznania – język nie jest utożsamiany z systemem gramatycznym czy leksykalnym, język to przede wszystkim funkcje (takie jak np. zapraszanie, sugerowanie, argumentowanie), które uczniowie powinni opanować. Uczniowie powinni również mieć świadomość konieczności stosowania w komunikowaniu się bezpośrednim i pośrednim różnych stylów wypowiedzi, zależnych od sytuacji komunikacyjnych i statusu rozmówców;

- Priorytetowe traktowanie umiejętności – o opanowaniu języka decyduje nie znajomość jego struktury, ale umiejętność tworzenia efektywnych komunikatów, adekwatnych do zaistniałych sytuacji komunikacyjnych.

Tak więc, celem nauczania i uczenia się języka angielskiego nie jest osiągnięcie bezwzględnej poprawności gramatycznej wypowiedzi osób uczących się, lecz wykształcenie kompetencji komunikacyjnej, rozumianej jako zdolność skutecznego porozumiewania się. Komunikat, aby być przyjętym przez odbiorcę, musi być przez niego zrozumiany, a więc konieczny jest niezbędny poziom poprawności gramatycznej i leksykalnej. Poza tym komunikat winien być zgodny z obowiązującymi normami socjokulturowymi, w przeciwnym wypadku akt komunikacji zostanie przerwany.

Podejście komunikacyjne umożliwia nauczycielowi dostosowanie sposobów kreowania procesu dydaktycznego do określonych sytuacji dydaktycznych, możliwości intelektualnych i oczekiwań uczniów, a także preferencji dotyczących strategii pracy samego nauczyciela i zespołu młodzieży.

Realizując program w zakresie nauczania gramatyki proponuje się zastosowanie w niniejszym programie **metody indukcyjnej** (inductive/discovery teaching). Polega ona na tym, że uczeń samodzielnie odkrywa zjawiska systematycznie pojawiające się w języku, samodzielnie formułuje hipotezy dotyczące reguł gramatycznych. Główną zaletą tego podejścia jest to, że uczniowie lepiej rozumieją reguły gramatyczne i na dłużej je zapamiętują jeśli w ich odkrycie i sformułowanie zainwestowali więcej czasu i wysiłku.

Przy pracy nad słownictwem przydatne okazują się techniki **podejścia leksykalnego**, kładącego nacisk na nauczanie i zapamiętywanie wyrazów w kontekście i w związkach z innymi wyrazami. Podejście to proponuje położenie akcentu na nauczanie słownictwa, prezentowanego w szerszym kontekście, w powiązaniu z tematem lub sytuacją i innymi jednostkami leksykalnymi. Szczególną uwagę zwrócić należy na uczenie nie tylko pojedynczych wyrazów, ale i całych związków frazeologicznych (collocations, fixed expressions), utartych zwrotów, idiomów, gdyż to one właśnie umożliwiają porozumiewanie się w sposób poprawny, precyzyjny i skuteczny.

Pracę nad kompetencją komunikacyjną wspomaga też podejście **Task-Based Learning**, zgodnie z którym proces uczenia się języka zachodzi w związku z wykonywaniem przez uczniów określonego zadania. Zadanie zajmujące centralne miejsce jest w tym podejściu swego rodzaju impulsem do wykorzystywania języka w sposób zbliżony do tego, w jakim posługujemy się nim w życiu codziennym.

Uczniowie mają osiągnąć określony cel komunikacyjny, a więc w sposób niezwykle naturalny:

- Korzystają z opanowanych już wiadomości i umiejętności językowych, co korzystnie wpływa nie tylko na doskonalenie biegłości w posługiwaniu się językiem, ale również sprzyja kształtowaniu się poczucia bezpieczeństwa (uczeń ma prawo wyboru środków językowych) i pewności siebie;
- Wzbogacają wiadomości i umiejętności językowe w sytuacji „odczuwalnej potrzeby”, a więc najbardziej sprzyjającej uczeniu się, dokonują wyboru tych środków językowych, które najlepiej wyrażają ich intencje, co z kolei sprzyja podniesieniu poziomu motywacji do posługiwania się językiem obcym w celach komunikacyjnych i systematycznemu aktywizowaniu opanowanych wiadomości i umiejętności językowych.

W przypadku kształtowania kompetencji lingwistycznej, nauczanie można wspomagać niektórymi technikami **metody gramatyczno-tłumaczeniowej** lub **kognitywnej**, takimi jak komentarz, objaśnienie lub analiza omawianych aspektów języka, co sprzyja

wbudowaniu nowych elementów w strukturę opanowanych już przez ucznia wiadomości i umiejętności.

Wykorzystać można też niektóre techniki **metody audiolingwalnej**, na przykład mnemotechniki czy szeroko rozumiany dryl językowy. Techniki te mają na celu wykształcenie nawyków, czyli trwałych związków między bodźcem a reakcją językową. Następuje to poprzez wielokrotne powtarzanie, dryle, zapamiętywanie ćwiczonego materiału. Ćwiczenia takie mogą być przydatne szczególnie w grupach początkujących bądź podczas pracy nad trudniejszą partią materiału z grupą bardziej zaawansowaną językowo.

3.3.2 Techniki

Proponuje się następujące techniki kształtowania poszczególnych sprawności:

- **sprawność rozumienia ze słuchu:**
  - ✓ wybieranie jednej prawidłowej odpowiedzi;
  - ✓ określenie, czy dana wypowiedź jest prawdziwa czy fałszywa;
  - ✓ poprawianie błędnych informacji;
  - ✓ udzielanie odpowiedzi na pytania;
  - ✓ oznaczanie odpowiednich elementów, obrazków, diagramów;
  - ✓ uzupełnianie brakujących informacji.
- **sprawność rozumienia tekstu czytanego:**
  - ✓ określenie, czy dana wypowiedź jest prawdziwa czy fałszywa;
  - ✓ wybieranie jednej prawidłowej odpowiedzi;
  - ✓ poprawianie błędnych informacji;
  - ✓ uzupełnianie brakujących informacji;
  - ✓ udzielanie odpowiedzi na pytania;
  - ✓ układanie obrazków lub zdań we właściwej kolejności;
  - ✓ porządkowanie rozsypanych fragmentów tekstu.
- **sprawność mówienia:**
  - ✓ praca z obrazkiem: zadawanie pytań, udzielanie odpowiedzi, opis, wnioskowanie na podstawie bodźca graficznego;
  - ✓ rozmowa: zadawanie pytań, udzielanie odpowiedzi, reakcja na sytuację, odgrywanie ról;
  - ✓ produkcja dźwięków: imitacja chórem i indywidualnie, głośne czytanie, nauczanie akcentu, zaznaczanie sylaby akcentowanej, wyszukiwanie wyrazów akcentowanych w zdaniach, intonacja;
  - ✓ wymowa: rozróżnianie dźwięków, zastosowanie par minimum, dopasowywanie wyrazu usłyszanego do napisanego, dopasowywanie obrazka do usłyszanego wyrazu.
- **sprawność pisania:**
  - ✓ wypełnianie formularzy, kwestionariuszy, ankiety;
  - ✓ pisanie życiorysu, podania o pracę;
  - ✓ pisanie pocztówki, kartki z życzeniami, ogłoszenia, wiadomości;
  - ✓ pisanie tekstów o dużym stopniu dowolności treści i formy: list prywatny do przyjaciela, list formalny.
- **słownictwo:**
  - ✓ zadania wielokrotnego wyboru;
  - ✓ podawanie synonimów i antonimów;
  - ✓ dobieranie wyrazu do podanej definicji;
  - ✓ transformacja wyrazu w inny wyraz;

- ✓ wymienianie słów należących do danej grupy tematycznej;
- ✓ układanie słów z rozsypani literowej;
- ✓ uzupełnianie luk stosownymi literami lub całymi wyrazami;
- ✓ ćwiczenie typu „odd man out”;
- ✓ układanie słów z rozsypanki literowej.
- **gramatyka:**
  - ✓ zadania wielokrotnego wyboru;
  - ✓ uzupełnianie luk w tekście lub pojedynczych zdaniach (np. przyimków, spójników);
  - ✓ rozsypanki wyrazowe, które należy ułożyć w poprawne zdania i zwroty;
  - ✓ zadawanie pytań do podanych odpowiedzi;
  - ✓ zadawanie pytań o zaznaczoną część zdania;
  - ✓ transformacja wyrazów (np. użycie właściwej formy czasownika).

Wobec dużej liczby możliwych do zastosowania w praktyce dydaktycznej skutecznych – to znaczy przynoszących oczekiwane efekty - rozwiązań, słusznym jest pozostawienie nauczycielowi prawa wyboru najlepszych dla określonego zespołu uczniów, w określonych sytuacjach, technik nauczania i sposobów organizowania procesu dydaktycznego.

Przy doborze technik nauczania należy uwzględniać:

- konieczność kształtowania dwóch typów kompetencji: komunikacyjnej i lingwistycznej;
- konieczność kształtowanie czterech sprawności językowych (słuchanie, mówienie, czytanie i pisanie);
- konieczność stosowania technik wspierających integrację sprawności językowych.

3.4 Środki dydaktyczne

- **podręczniki podstawowe:**
  - ✓ podręcznik kursowy „New English File”, poziom *elementary* lub *pre-intermediate*;
  - ✓ ćwiczenia do podręcznika „New English File”;
  - ✓ książka nauczyciela do podręcznika New English File;
  - ✓ kasety/płyty do podręcznika kursowego;
  - ✓ oprogramowanie do podręcznika kursowego do pracy z tablicą multimedialną.
- **materiały pomocnicze:**
  - ✓ słowniki;
  - ✓ podręczniki do nauki języka zawodowego;
  - ✓ książki o kulturze i historii krajów anglojęzycznych;
  - ✓ podręczniki do gramatyki;
  - ✓ kserokopie przykładowych zestawów do matury ustnej podstawowej i rozszerzonej;
  - ✓ Repetytorium „Matura podstawowa z języka angielskiego. Podręcznik i repetytorium z testami, wydawnictwo Longman”.

3.5 Spis wykorzystywanej literatury

1. Arends. R., *Uczymy się nauczać*, WSiP, Warszawa 1994;
2. Harmer J., *How to teach English*, Longan 1998;

3. Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2001;
4. Niemierko B., *Pomiar wyników kształcenia*, WSiP, Warszawa 1999.

3.6 Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

W celu wspomaganie procesu nauczania- uczenia się języka angielskiego niezbędne jest nie tylko stosowanie najnowszych metod i technik występujących we współczesnej metodyce. Elementem niezbędnym staje się wychodzenie naprzeciw oczekiwaniom uczniów i ich rodziców. Te oczekiwania to często nowoczesne, dobrze wyposażone pracownie językowe, nadszające za szybkim rozwojem współczesnej techniki. Stąd potrzeba zaistnienia w pracowni językowej najnowocześniejszego sprzętu w postaci tablicy multimedialnej, rzutnika, komputera oraz oprogramowania adekwatnego do potrzeb sprzętowych oraz treści programowych. Zastosowanie nowoczesnego sprzętu podczas zajęć w ogromnym stopniu wzbogaci i uatrakcyjni proces lekcyjny, pozytywnie wpłynie na motywację uczniów oraz uatrakcyjni pracę samego nauczyciela.

4 Opis założonych osiągnięć ucznia

4.1 Formułowanie i hierarchizacja wymagań programowych

Jednym z czynników motywujących i wpływających na efektywność współdziałania nauczyciela i uczniów jest systematyczne dostarczanie uczniom rzetelnej informacji o rezultatach ich pracy. Rzetelnej, to znaczy opartej na analizie prezentowanych przez ucznia osiągnięć w odniesieniu do znanych, zrozumiałych i zaakceptowanych przez obie strony (nauczyciela i uczniów) kryteriów oceniania stopnia opanowania określonych wiadomości i umiejętności.

Kryteria oceniania rozumiane jako opis niezbędnych wiadomości i umiejętności ucznia aspirującego do uzyskania określonej oceny, muszą korespondować z przyjętymi przez nauczyciela w jego systemie kształcenia wymaganiami, a te z kolei, muszą być zgodne zarówno z wymaganiami dydaktycznymi, wymaganiami programowymi, jak i założeniami obowiązującego w ramach każdej placówki oświatowej wewnątrzszkolnego systemu oceniania. Tak więc wymagania nauczycielskie i kryteria oceniania z jednej strony mają charakter indywidualny - opracowuje je nauczyciel na potrzeby pracy i współpracy z określonym zespołem uczniów dla każdego kolejnego roku kształcenia w etapie edukacyjnym, z uwzględnieniem lokalnie obowiązujących zasad oceniania, z drugiej zaś – winny uwzględniać pewien wzorzec (wymagania dydaktyczne) stopnia opanowania wiadomości i umiejętności po zakończeniu określonego etapu kształcenia, przedstawiony w dokumentach ogólnokrajowych (podstawa programowa).

Konstruowanie wymagań implikuje konieczność:

- analizy celów nauczania planowanych do osiągnięcia przez uczniów w danym roku kształcenia;
- analizy strukturalnej materiału nauczania w kontekście wybranych celów;
- wyboru czynności, których wykonanie będzie świadczyło o osiągnięciu określonego celu;
- opisu jakości wykonania tych czynności i ich hierarchicznego uporządkowania według poziomów wymagań.

Poziomy wymagań tworzą układ hierarchiczny, to znaczy, że poziomy niższe zawierają się w poziomach wyższych, co, z kolei, znajduje odzwierciedlenie w kumulatywności skali ocen – uczeń legitymujący się oceną wyższą opanował wiadomości i umiejętności na ocenę niższą i ocenę wyższą.

Poziom wymagań koniecznych (ocena dopuszczający) tworzą te elementy treści nauczania, których opanowanie warunkuje w miarę czynne uczestniczenie w procesie dydaktycznym.

Poziom wymagań podstawowych (ocena dostateczny) obejmuje te elementy treści nauczania, które są najbardziej przystępne, typowe, niezbędne na danym etapie i wyższych etapach kształcenia.

Poziom wymagań rozszerzonych tworzą te elementy treści nauczania, które są umiarkowanie przystępne, bardziej złożone i mniej typowe, przydatne, ale nie niezbędne

na danym i wyższych etapach kształcenia. Jeżeli uczeń spełnia wymagania poziomu rozszerzonego, to jest uprawniony do oceny dobrej, natomiast do oceny bardzo dobrej aspiruje ten uczeń, który legitymuje się osiągnięciami opisanymi przez **poziom wymagań dopełniających** (poziom ten obejmuje elementy treści nauczania trudne do opanowania, złożone, oryginalne, wyspecjalizowane).

Przy formułowaniu oceny celujący (**poziom wymagań wykraczających**) należy uwzględniać spełnienie przez ucznia warunków wskazanych w obowiązującym na terenie szkoły wewnątrzszkolnym systemie oceniania tzn. będą to wiadomości i umiejętności, które uczeń opanował na poziomie dopełniającym oraz dodatkowo materiał, który opanował samodzielnie, pod kierunkiem nauczyciela.

Przedstawione charakterystyki poziomów wymagań i procedura ich konstruowania, z zachowaniem warunku hierarchiczności, były zastosowane przy formułowaniu wymagań programowych – oczekiwanych osiągnięć uczniów (po zakończonym cyklu kształcenia w IV etapie edukacyjnym) w rezultacie realizacji procesu dydaktycznego, zgodnie z założeniami tego programu.

4.1.1 Sprawność rozumienia ze słuchu

1. Poziom wymagań podstawowych

- w **zakresie percepcji komunikatów** uczeń:
  - ✓ rozpoznaje i wyodrębnia przyswojone elementy językowe;
  - ✓ prawidłowo dzieli strumień mowy (tempo dydaktyczne), w przypadku tempa naturalnego jest w stanie wyodrębnić jedynie fragmenty lub pojedyncze zdania, traktując całą wypowiedź jako swoiste tło dźwiękowe;
  - ✓ jedynie sporadycznie rozróżnia słowa o podobnym brzmieniu i pod warunkiem, że są one opanowane przez niego w stopniu umożliwiającym aktywne wykorzystanie;
  - ✓ prawidłowo rozróżnia i określa występujące w komunikacie typy intonacji;
  - ✓ prawidłowo określa formę wysłuchanego komunikatu, pod warunkiem, że ma ona postać modelową, typową;
- w **zakresie rozumienia treści komunikatu** uczeń:
  - ✓ określa ogólny sens wysłuchanej wypowiedzi;
  - ✓ wyodrębnia informacje, które występują w zrozumiałych dla niego kontekstach i są wyrażone zrozumiałym językiem, jednak ma trudności w wydzieleniu tylko żądanych informacji;
  - ✓ jest w stanie śledzić fabułę komunikatu tylko w wypadku klarownej struktury formalnej, zrozumiałego języka i niemal dydaktycznego tempa wypowiedzi.

2. Poziom wymagań rozszerzonych:

- w **zakresie percepcji komunikatu** osadzonego w znanym kontekście tematycznym uczeń:
  - ✓ bardzo dobrze rozpoznaje i wyodrębnia przyswojone lub nowe elementy językowe;
  - ✓ prawidłowo dzieli strumień mowy;
  - ✓ rozróżnia słowa o podobnym brzmieniu, ale tylko te, które włączył do indywidualnego, aktywnego zasobu leksykalnego;
  - ✓ prawidłowo rozróżnia i określa występujące w komunikacie typy intonacji;
  - ✓ prawidłowo określa formę wysłuchanej wypowiedzi.
- w **przypadku komunikatu nowego**, to znaczy nie osadzonego w znanym kontekście tematycznym, uczeń:
  - ✓ rozpoznaje i wyodrębnia przyswojone elementy języka;

- ✓ rozróżnia o określa występujące w komunikacie typy intonacji;
  - ✓ prawidłowo określa formę wysłuchanej wypowiedzi.
  - w **zakresie rozumienia treści komunikatu** osadzonego z znanym zakresie tematycznym uczeń:
    - ✓ bardzo dobrze określa ogólny sens wysłuchanej wypowiedzi;
    - ✓ prawidłowo wyodrębnia w wysłuchanym komunikacie żądane informacje, o ile są to informacje kluczowe;
    - ✓ prawidłowo wyodrębnia główną ideę całej wypowiedzi;
    - ✓ zauważa związki między poszczególnymi częściami wysłuchanego komunikatu, wynikające z jego logicznej struktury;
    - ✓ jest w stanie śledzić fabułę komunikatu, jednak jest to w dużym stopniu zależne od samej struktury komunikatu, języka i tempa wypowiedzi.
  - w **przypadku komunikatu nowego** uczeń:
    - ✓ jest w stanie prawidłowo określić główny sens wysłuchanej wypowiedzi;
    - ✓ wyodrębnia główne, kluczowe informacje;
    - ✓ zauważa logiczną strukturę wypowiedzi;
    - ✓ jest w stanie śledzić fabułę komunikatu, jednak dopiero w trakcie drugiego bądź trzeciego słuchania.
3. **Poziom wymagań dopełniających**
- w **zakresie dowolnego komunikatu ustnego** uczeń:
    - ✓ bezbłędnie rozpoznaje i wyodrębnia przyswojone lub nowe elementy językowe;
    - ✓ prawidłowo dzieli strumień mowy (niezależnie od tempa wypowiedzi);
    - ✓ bezbłędnie rozróżnia słowa o podobnym brzmieniu;
    - ✓ potrafi prawidłowo rozróżnić i określić występujące w komunikacie typy intonacji;
    - ✓ prawidłowo określa formę wysłuchanej wypowiedzi ustnej.
  - w **zakresie rozumienia treści dowolnego komunikatu ustnego** uczeń:
    - ✓ bezbłędnie określa główny sens wysłuchanej wypowiedzi;
    - ✓ prawidłowo wyodrębnia w wysłuchanym komunikacie żądane informacje;
    - ✓ prawidłowo wyodrębnia główną ideę całej wypowiedzi;
    - ✓ skutecznie śledzi fabułę komunikatu, niezależnie od jego struktury formalnej, języka i tempa wypowiedzi.

4.1.2 Sprawność mówienia

1. **Poziom wymagań podstawowych:**
  - ✓ błędy językowe częściowo zakłócają komunikację, wypowiedź jest jednak w miarę zrozumiała;
  - ✓ uczeń opanował jedynie podstawowe struktury morfosyntaktyczne;
  - ✓ tempo wypowiedzi jest wolne, a sama wypowiedź nie jest płynna;
  - ✓ w komunikatach przeważają zdania proste;
  - ✓ uczeń w miarę poprawnie buduje wypowiedzi w sytuacjach relacjonowania (negocjowanie i argumentowanie stanowią trudność);
  - ✓ incydentalnie stosuje środki paralingwistyczne.
2. **Poziom wymagań rozszerzonych:**
  - ✓ błędy językowe występują rzadko i nieznacznie tylko zakłócają komunikację;
  - ✓ tempo wypowiedzi jest zbliżone do naturalnego;
  - ✓ uczeń swobodnie operuje modelowymi strukturami morfosyntaktycznymi i zdaniowymi;

- ✓ prawidłowo analizuje sytuację komunikacyjną i dokonuje prawidłowego wyboru odpowiedniej formy wypowiedzi;
  - ✓ ekspresja wypowiedzi jest poprawna, jednak warstwa językowa ulega zubożeniu.
3. **Poziom wymagań dopełniających:**
- ✓ sporadyczne błędy językowe nie zakłócają komunikacji;
  - ✓ uczeń bardzo dobrze opanował zasady artykulacji, intonacji, akcentacji, struktur morfosyntaktycznych i modeli zdań;
  - ✓ przeważa naturalne tempo wypowiedzi, a sam komunikat jest spójny i ma czytelną formę;
  - ✓ w sposób naturalny wykorzystuje akcent logiczny i środki paralingwistyczne dla zwiększenia skuteczności komunikatów;
  - ✓ jest w stanie wygenerować różnorodne komunikaty z zastosowaniem różnorodnych elementów języka w różnorodnych sytuacjach komunikacyjnych.

4.1.3 Sprawność czytania

1. **Poziom wymagań podstawowych:**
- ✓ tempo czytania jest wolne;
  - ✓ uczeń dąży do dosłownego przetłumaczenia tekstu;
  - ✓ jest w stanie prawidłowo przewidzieć i określić przedmiot i treść wypowiedzi;
  - ✓ potrafi wyodrębnić w komunikacie przede wszystkim fakty;
  - ✓ uogólnienie na poziomie całego komunikatu nie sprawia mu trudności;
  - ✓ potrafi poprawnie określić formę komunikatu.
2. **Poziom wymagań rozszerzonych:**
- ✓ uczeń dysponuje szerokim polem czytania;
  - ✓ dąży do rozumienia sensu komunikatu;
  - ✓ rozpoznaje, rozróżnia i przewiduje zarówno jednostki leksykalne, jak i formy gramatyczne;
  - ✓ podejmuje próby określenia znaczeń nieznanymi wyrazów na podstawie ich analizy słowotwórczej i /lub kontekstów;
  - ✓ potrafi przewidzieć i określić zarówno przedmiot jak i treść komunikatu, potrafi wyodrębnić myśl przewodnią;
  - ✓ poprawnie wyodrębnia fakty;
  - ✓ potrafi dokonać uogólnień na podstawie całego tekstu;
  - ✓ poprawnie określa formę komunikatu.
3. **Poziom wymagań dopełniających:**
- ✓ uczeń potrafi w szybkim tempie zapoznać się i zrozumieć różnorodne komunikaty;
  - ✓ prawidłowo rozpoznaje, rozróżnia, przewiduje jednostki leksykalne lub formy gramatyczne;
  - ✓ prognozuje struktury morfosyntaktyczne;
  - ✓ określa znaczenia nieznanymi wyrazów na podstawie ich analizy słowotwórczej/lub kontekstów;
  - ✓ potrafi ustalić logiczną strukturę komunikatu;
  - ✓ prawidłowo wyodrębnia żądane informacje a także określa myśl przewodnią całego tekstu;
  - ✓ dokonuje uogólnień na poziomie całego tekstu, prawidłowo określa formę komunikatu, funkcję, argumentując swoje decyzje faktami zaczerpniętymi z treści tekstu.

4.1.4 Sprawność pisania

1. **Poziom wymagań podstawowych:**
  - ✓ uczeń jest w stanie częściowo omówić temat;
  - ✓ cała wypowiedź nosi znamiona formalnego uporządkowania;
  - ✓ tekst jest komunikatywny, błędy językowe nie zakłócają jego odbioru;
  - ✓ pod względem stylistycznym wypowiedź jest jednolita;
  - ✓ posługuje się prostymi strukturami zdaniowymi;
2. **Poziom wymagań rozszerzonych:**
  - ✓ uczeń omawia w sposób wyczerpujący główne, istotne dla niego aspekty;
  - ✓ prawidłowo uogólnia i wnioskuje, stąd konstrukcja wypowiedzi jest czytelna i konsekwentna;
  - ✓ świadomie wykorzystuje zabiegi stylistyczne dla uzyskania logicznej spójności tekstu;
  - ✓ tekst jest poprawny językowo, pojawiają się sporadyczne błędy leksykalne i składniowe;
  - ✓ stylistyka komunikatu jest jednolita i adekwatna do formy wypowiedzi.
3. **Poziom wymagań dopełniających:**
  - ✓ uczeń przedstawia i omawia zadany temat wieloaspektowo, prawie wnikliwie;
  - ✓ tekst ma czytelną, wyważoną kompozycję, a jego struktura logiczna jest spójna;
  - ✓ wypowiedź jest poprawna pod względem językowym, bogaty jest zasób leksykalny ucznia;
  - ✓ wypowiedź jest poprawna pod względem ortograficznym;
  - ✓ stylistyka komunikatu jest jednolita, adekwatna do formy, celu i tematu wypowiedzi.

4.2 Główne narzędzia kontroli

Kontrolowanie jest działaniem mającym na celu stwierdzenie, czy uczniowie opanowali określone wiadomości i umiejętności, czyli, czy potrafią wykonać czynności składające się na wybrany zakres treści nauczania.

Ocenianie ma na celu udzielenie odpowiedzi na pytanie, który z poziomów wymagań spełniają warunki pracy ucznia, na którym z poziomów plasują się jego osiągnięcia.

Kontrola powinna być dokonywana na bieżąco, tj. w trakcie jednostki lekcyjnej, jak i etapowo np. po zakończeniu cyklu zajęć poświęconych wybranemu problemowi, działowi, semestralnie i rocznie. Kontrola powinna odbywać się zarówno w formie pisemnej jak i ustnej. Badaniu winny być poddane umiejętności składające się na cztery kształtowane w procesie dydaktycznym sprawności językowe. Kontrola powinna odbywać się z wykorzystaniem materiałów dydaktycznych proponowanych przez wydawnictwa językowe oraz przez narzędzia skonstruowane przez nauczyciela.

Do pomiaru osiągnięć ucznia mogą więc być wykorzystane:

- **Kontrola bieżąca** (dotyczy partii materiału i tych umiejętności, które są aktualnie przedmiotem pracy w klasie):
  - ✓ wypowiedzi ustne;
  - ✓ prace pisemne przygotowane w domu i na lekcji;
  - ✓ aktywność ucznia na lekcji;
  - ✓ ćwiczenia przygotowane indywidualnie i grupowo na danej lekcji.
- **Kontrola okresowa** (wykonywana przynajmniej dwa razy w semestrze, mająca na celu sprawdzenie opanowania całości materiału przerabianego w danym odcinku czasu, podstawowym wymogiem kontroli jest jej zgodność z celami kursu)

- ✓ testy (otwarte, zamknięte, jednokrotnego bądź wielokrotnego wyboru i inne);
- ✓ opracowanie oraz wygłoszenie referatu, dotyczącego tematu z zakresu programu nauczania, bądź wykraczającego poza niego.
- **Oraz:**
  - ✓ przygotowane indywidualne projekty;
  - ✓ zdobycie wyróżnienia w olimpiadzie językowej (na szczeblu okręgu, udział w finale krajowym).

Ocenianie z przedmiotu – język angielski odbywa się zgodnie z zasadami oceniania wewnątrzszkolnego. Ocena powinna być opatrzona nie tylko np. ilością punktów, które uzyskał uczeń na teście, ale również komentarzem słownym dotyczącym nie tylko braków ucznia ale i jego mocnych stron, umiejętności i wiadomości które opanował.

5 Procedura ewaluacji programu nauczania

Najważniejszą cechą każdego programu jest zgodność z podstawami programowymi. Powinien on zawierać szczegółowe cele kształcenia, wykaz materiału nauczania związany z tymi celami, procedury ich osiągania oraz propozycje ich pomiaru. Program powinien być poprawny merytorycznie oraz dydaktycznie. Powinien również zapewniać rozwijanie kompetencji kluczowych, które umożliwią uczniom funkcjonowanie zarówno w społeczeństwie jak i na rynku pracy.

Z uwagi na długi czas realizacji programu (4 lata) winno się dokonać ewaluacji programu po pierwszych dwóch latach oraz na koniec jego realizacji.

Dokonując ewaluacji programu należy odpowiedzieć na zestaw pytań kluczowych:

- Jakie wymierne efekty przyniósł program dla szkoły?
- Jaką wartość wniósł program w aspekcie projektu i kompetencji kluczowych?
- Czy dokument zawiera metryczkę (etap nauki, typ szkoły, dla której jest przeznaczony, wymiar godzin nauki, kto jest autorem programu)?
- Czy program zawiera informacje o podstawach teoretycznych, na których się opiera?
- Czy program zawiera informacje o uczniach, tzn. wiek, poziom zaawansowania, potrzeby uczniów?
- Czy program precyzuje niezbędne warunki realizacji programu np. warunki lokalowe, wyposażenie, pomoce naukowe?
- Czy program uwzględnia wszystkie cele stawiane przez podstawę programową, cele ogólne, szczegółowe, informacje jak osiągnąć dane cele?
- Czy program zawiera informacje o materiałach?.

Kryteria ewaluacji:

- przydatność treści programowych;
- atrakcyjność;
- zgodność z podstawą programową, standardami wymagań egzaminacyjnych maturalnych oraz zawodowych;
- trafność wobec oczekiwań uczniów;
- przyrost umiejętności językowych uczniów;
- adekwatność wobec kompetencji kluczowej oraz projektu;
- spójność z celami projektu.

Metody badawcze:

- ankieta;
- kwestionariusz wywiadu;
- rozmowy – arkusz;
- analiza dokumentów szkolnych, pracy uczniów;
- pomiar dydaktyczny – tj. test na rozpoczęcie i zakończenie ; określenie kiedy będzie przeprowadzona ewaluacja;

Próba badawcza:

- grupa uczniów;
- rodzice;

- nauczyciele przedmiotów zawodowych;
- Prezentacja danych/raport:**
- prezentacja multimedialna;
  - raport opisowy (w formie tradycyjnej).

Bibliografia

- [1] Arends. R, *Uczymy się nauczać*, WSiP, Warszawa 1994.
- [2] Harmer J, *How to teach English*, Longman 1998.
- [3] Kłos M., Sikorzyńska A., *Program nauczania języka angielskiego – liceum ogólnokształcące, liceum profilowane i technikum*, Pearson Education Polska Sp. z o. o., Warszawa.
- [4] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2005.
- [5] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, WSiP S.A., Warszawa 1999.
- [6] Niemierko B, *Pomiar wyników kształcenia*, WSiP, Warszawa 1999.
- [7] Sempruch K., Uberman A., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, WSEI w Lublinie, Lublin 2009.

Autor
Ewa Zaręba

JĘZYK ANGIELSKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Technikum o profilu Technik Rolnik
w Centrum Kształcenia Zawodowego
w Wysokiem Mazowieckiem**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin, 2009

Spis treści

Wstęp.....	5
1 Cele nauczania.....	9
1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”.....	9
1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty	9
1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego.....	9
1.4 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej.....	10
1.5 Cele szczegółowe.....	10
2 Treści programowe.....	12
2.1 Kręgi leksykalno-tematyczne z uwzględnieniem słownictwa specjalistycznego	12
2.2 Struktury gramatyczne.....	13
2.3 Funkcje komunikacyjne i sprawności językowe.....	14
3 Procedury osiągania celów.....	17
3.1 Metody i techniki pracy nad poszczególnymi kompetencjami.....	17
3.2 Formy pracy.....	20
3.3 Indywidualizacja procesu nauczania.....	20
3.4 Materiały dydaktyczne.....	20
3.5 Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej.....	20
4 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów. Opis założonych osiągnięć ucznia.....	21
4.1 Zakładane osiągnięcia ucznia.....	21
4.2 Metody sprawdzania osiągnięć.....	22
4.3 Wystawianie ocen.....	22
4.4 Pisanie.....	24
5 Procedura ewaluacji programu nauczania.....	26
Bibliografia.....	31

Wstęp

Niniejszy program nauczania został opracowany na potrzeby programu „Szkoła Kluczowych Kompetencji”. Głównym założeniem tego dokumentu jest efektywne nauczanie języka angielskiego pod kątem kluczowych kompetencji przygotowujące ucznia do życia zawodowego.

Metryczka

Program ten jest przeznaczony do realizacji w nauczaniu języka angielskiego w technikum o profilu technik rolnik na lata 2009-2013. Dotyczy on nauki języka angielskiego jako pierwszego języka obcego nowożytnego, kurs kontynuacyjny, IV etap edukacyjny. Program jest skierowany do uczniów o podstawowej znajomości języka angielskiego i ma na celu przygotowanie uczniów do zdania egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym. Program jest przeznaczony na 260 godzin lekcyjnych w ciągu całego etapu edukacyjnego (dwie lekcje tygodniowo w pierwszej, drugiej i trzeciej klasie i trzy lekcje tygodniowo w klasie czwartej). Autorem programu jest Ewa Zaręba, magister filologii angielskiej, nauczyciel kontraktowy, od 5 lat pracujący w Centrum Kształcenia Zawodowego.

Geneza programu nauczania

Autorski program nauczania języka angielskiego został napisany dla uczniów technikum w Centrum Kształcenia w Wysokiem Mazowieckiem o profilu technik rolnik. Potrzeba napisania tego dokumentu wynikała z uczestnictwa szkoły w programie „Szkoła Kluczowych Kompetencji”, a także ze świadomości, że nasi uczniowie są słabo przygotowani do realizowania się w wyuczonym zawodzie pod względem wykorzystania języka angielskiego.

Założenia programu „Szkół Kluczowych Kompetencji”

Głównym założeniem programu jest rozwijanie umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej. Jest to projekt finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki: Priorytet II. Wysoka jakość systemu oświaty: Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia: Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia. Program jest skierowany do uczniów szkół kształcących się w technikum, zwłaszcza uczniów z terenów wiejskich, gdyż tacy uczniowie mają mniejsze możliwości rozwijania w szkołach potencjału zawodowego dostosowanego do potrzeb rynku pracy. Celem projektu jest zwiększenie dostępności do rozwoju kompetencji kluczowych uczniów szkół ponadgimnazjalnych w szczególności o profilu zawodowym. Jednym ze środków do osiągnięcia tego celu jest ten właśnie autorski program nauczania języka angielskiego dostosowany do potrzeb konkretnych uczniów naszej szkoły.

Diagnoza regionalna

Aby program ten mógł dobrze służyć uczniom technikum o profilu technik rolnik w Centrum Kształcenia Zawodowego, niezbędna jest krótka charakterystyka ich środowiska. Wyżej wspomniana szkoła znajduje się w województwie podlaskim, położonym w północno-wschodniej Polsce, w powiecie wysokomazowieckim. Zarówno powiat, jak i całe województwo jest terenem typowo rolniczym, ze szczególnym nastawieniem na uprawę zbóż i hodowlę bydła mlecznego. To właśnie ten powiat jest nazywany zagłębiem polskiego mleczarstwa, gdyż to właśnie w naszym mieście znajduje

się największa Polska spółdzielnia mleczarska „Mlekovita”. Uwarunkowania te wyjaśniają potrzebę istnienia szkoły Centrum Kształcenia Zawodowego i uzasadniają kształcenie uczniów w zawodzie technik rolnik. Właściwa edukacja naszej młodzieży i odpowiednie przygotowanie ich do zawodu rolnika wydają się tu być niezwykle istotne, bo to właśnie ta młodzież będzie miała w przyszłości największy wpływ na rozwój regionu.

W Centrum Kształcenia Zawodowego kształci się obecnie 338 uczniów, a ponad 86% pochodzi z terenów wiejskich. Zdecydowana większość uczniów w szkole to chłopcy. Duża część młodzieży przychodzi z gimnazjów ze słabymi ocenami. Uczniowie prezentują niski poziom wiadomości i umiejętności. Często brakuje im wsparcia i zrozumienia ze strony bliskich i otoczenia. Cechuje ich niski poziom motywacji do nauki i nieumiejętność organizacji własnego warsztatu pracy. Uczniowie mają trudność z dostępem do Internetu i autentycznych materiałów z języka angielskiego nie tylko w domu, ale także i w szkole.

Podstawa formalno-prawna i założenia programu

Program ten jest opracowany zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwi uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego (Rozporządzenie MEN z dnia 23 sierpnia 2007 r.), a także ze standardami wymagań egzaminacyjnych z egzaminu maturalnego z języka angielskiego i egzaminu zawodowego o profilu technik rolnik. Dokument ten został napisany na potrzeby projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji” i ma na celu położenie szczególnego nacisku na realizację kluczowych kompetencji w nauce języka angielskiego.

Uczniowie rozpoczynający naukę na IV etapie edukacyjnym wykształcili już w pewnym stopniu swój styl uczenia się, gdyż uczyli się wcześniej języka angielskiego w gimnazjum i w szkole podstawowej. W trakcie nauki w szkole ponadgimnazjalnej doskonalą, pogłębiają i utrwalają swoją wiedzę i strategie efektywnego uczenia się.

Program oparty jest na założeniu, że nauczyciel jest przewodnikiem i doradcą uczniów, pomagając im rozwijać wszystkie sprawności i umiejętności językowe oraz zdobywać wiedzę praktyczną, mającą im pomóc w przyszłym życiu zawodowym.

Nauczyciel motywuje uczniów do pracy, ukierunkowuje i wspomaga ich proces uczenia się i przygotowuje ich do egzaminu maturalnego z języka angielskiego na poziomie podstawowym, uświadamiając im jednocześnie znaczenie znajomości tego języka w im dalszym życiu i pracy zawodowej. Nauczyciel ma także rozbudzać w uczniach ciekawość świata i otwartość na innych, przygotowując ich w ten sposób do życia we współczesnym świecie i zjednoczonej Europie, wśród ludzi o różnych obyczajach i tradycjach.

Głównym założeniem programu jest efektywne opanowanie języka angielskiego – treści ogólnych, wyznaczonych przez podstawę programową i standardy egzaminacyjne, jak również treści specjalistycznych dostosowanych do profilu technik rolnik i potrzeb uczniów Centrum Kształcenia Zawodowego.

Użytkownicy programu i warunki jego realizacji

Użytkownikami programu mogą być:

- nauczyciele, którzy posiadają wymagane przez władze oświatowe kwalifikacje do nauczania języka angielskiego w szkołach ponadgimnazjalnych;
- uczniowie i ich rodzice – w celu zapoznania się z wymaganiami na tym etapie edukacyjnym;
- rada pedagogiczna Centrum Kształcenia Zawodowego w Wysokiem Mazowieckiem – w celu zatwierdzenia programu do realizacji w szkole;
- dyrektor Centrum Kształcenia Zawodowego.

Podstawowe warunki realizacji programu:

- minimum 240 godzin lekcyjnych w ciągu całego etapu edukacji;
- podręcznik (sugerowany Matura Solutions wyd. Oxford), zeszyt ćwiczeń, nagrania audio;
- stała pracownia językowa wyposażona w odtwarzacz płyt kompaktowych, telewizor z odtwarzaczem DVD, pomoce dydaktyczne i miejsce na ekspozycje uczniów;
- odpowiednio zaopatrzona biblioteka szkolna (słowniki jedno- i dwujęzyczne, czasopisma i literatura anglojęzyczna, płyty DVD w wersji anglojęzycznej);
- stały i nieograniczony dostęp do pracowni komputerowej z dostępem do Internetu i programów komputerowych do nauczania języka angielskiego;
- podział na grupy nie większe niż 15 osób;
- współpraca z nauczycielami przedmiotów zawodowych w zawodzie technik rolnik;
- udział uczniów w różnych formach pozaszkolnej nauki języka angielskiego (konkursy, pokazy, przedstawienia, wyjazdy).

1 Cele nauczania

1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

Efektywna realizacja celów programu zakłada wdrożenie kluczowych kompetencji do nauki języka angielskiego. Dzięki temu uczeń ma nabyć następujące umiejętności:

- planowania, organizowania i oceniania własnej nauki i przejmowania za nią odpowiedzialności;
- poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł w celu pogłębienia wiedzy i zainteresowań;
- rozwijania kompetencji komunikacyjnej i lingwistycznej w języku angielskim;
- poznanie kultury i bytu krajów nauczanego języka;
- samodzielnego uczenia się języka w sytuacjach pozaszkolnych;
- wykorzystywania i rozwijania zdobytych wiadomości i umiejętności;
- twórczego rozwiązywania problemów;
- efektywnego działania w zespole, w szkole i poza nią;

1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

Przeprowadzona diagnoza implementacji kompetencji kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych, oświaty oraz rynku pracy wykazała potrzebę napisania autorskiego programu nauczania języka angielskiego w technikum o profilu technik rolnik. Cele wynikające z tej diagnozy zakładają:

- przygotowanie ucznia do możliwości zatrudnienia w wyuczonym zawodzie;
- swobodne porozumiewanie się w języku angielskim na rynku lokalnym;
- uzyskanie umiejętności posługiwania się nowoczesnymi środkami kształcenia;
- umiejętność łączenia teoretycznej wiedzy z praktycznym jej wykorzystaniem jako przygotowanie do wykonywania swojego zawodu na rynku lokalnym;
- umiejętność łączenia i przetwarzania wiadomości i umiejętności z przedmiotów zawodowych z językiem angielskim;
- wdrażanie do aktualizacji wiedzy i umiejętności;
- poszerzenie wiedzy o swojej dziedzinie zawodowej poprzez kontakt i współpracę z krajami europejskimi.

1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego

Niniejszy program nauczania jest ściśle ukierunkowany na nauczanie języka angielskiego młodzieży technikum przygotowującej się i kształcącej do wykonywania zawodu rolnika i ma on na celu:

- nabycie przez uczniów specjalistycznej wiedzy z języka angielskiego potrzebnej im do efektywnego wykonywania swojego zawodu;
- osiągnięcie umiejętności językowych, zwłaszcza mówienia do komunikacji w języku angielskim na płaszczyźnie zawodowej;
- zdolność do wyszukiwania informacji i samodzielnego poszerzania swojej wiedzy;
- rozumienie potrzeby znajomości wiedzy rolniczej w języku angielskim;
- wdrażanie do konstruktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym;
- umiejętność komunikacji i realizacji zamierzonych celów w swojej dziedzinie zawodowej z wybranymi osobami z różnych państw, zwłaszcza państw członkowskich Europy;
- wykształcenie rozumienia dobra osobistego i społecznego, zasad postępowania i reguł zachowania ogólnie przyjętych w różnych społeczeństwach i środowiskach.

1.4 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej

Zgodnie z podstawą programową przyjętą dla tego etapu edukacyjnego nadrzędnym celem tego programu jest wszechstronny rozwój ucznia. Cele ogólne zakładają:

- osiągnięcie umiejętności językowych zapewniających uczniom sprawną komunikację w języku angielskim w odniesieniu do spraw życia codziennego;
- zdolność do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie);
- uzyskanie wiedzy i umiejętności umożliwiających im zdanie egzaminu maturalnego i egzaminu zawodowego oraz kontynuowanie nauki na studiach wyższych;
- rozwinięcie czterech działań językowych: recepcja, produkcja, interakcja, mediacja;
- postrzeganie własnej kultury narodowej w perspektywie kultury europejskiej, rozumienie różnic kulturowych;
- przygotowanie uczniów do życia i działania w zjednoczonej Europie, integracji i globalizacji życia społecznego, wzrostu znaczenia wymiany wiedzy i informacji oraz szybkiego postępu naukowo-technicznego.

Poza celami ogólnymi program zakłada także realizację celów wychowawczych. Zakładają one stworzenie uczniom takich warunków, aby:

- mieli poczucie własnej wartości;
- wykształcili umiejętności interpersonalne, dzięki którym będą tolerancyjni;
- byli otwarci i wrażliwi na potrzeby innych.

1.5 Cele szczegółowe

Bazując na założeniach podstawy programowej, niniejszy program opiera się o cztery podstawowe zakresy celów edukacyjnych:

- **Cel językowy:**
  - dalszy rozwój sprawności językowych nabytych na poprzednich etapach nauki; rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu, rozumienia tekstu czytanego, mówienia i pisanie;
  - integracja tych umiejętności, umożliwiająca uczniom w miarę swobodne posługiwanie się językiem angielskim w mowie i piśmie, w kontaktach z użytkownikami języka w krajach anglojęzycznych oraz w innych krajach, a także w życiu codziennym przy korzystaniu z różnych źródeł informacji;

- wzbogacenie zasobu słownictwa i struktur leksykalno-gramatycznych o specjalistyczne treści z zakresu rolnictwa.
- **Cel poznawczy:**
  - poszerzenie wiedzy uczniów na temat znajomości najpowszechniejszych obyczajów i norm życia codziennego w krajach angielskiego obszaru językowego;
  - zapoznanie uczniów z podstawowymi elementami geografii, historii, kultury, literatury i sztuki krajów anglojęzycznych i innych krajów europejskich;
  - poszerzenie wiedzy uczniów o otaczającym świecie i jego bieżących problemach;
  - integrację na lekcjach języka angielskiego wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki przedmiotów zawodowych i wykorzystywanie jej do wykonywania projektów;
  - wykorzystywanie nabytej wiedzy specjalistycznej do jej prezentacji w różnych formach w szkole i poza nią;
  - rozbudzanie ciekawości uczniów o przedmiocie, motywując ich i zachęcając do samodzielnego poszerzania swojej wiedzy.
- **Cel etyczny:**
  - kształcenie postawy patriotycznej, religijnej, świadomości społecznej i kulturowej oraz ciekawości, otwartości i tolerancji wobec innych kultur;
  - rozwijanie poczucia własnej wartości;
  - pojęcie dobra osobistego i społecznego, zasad postępowania i reguł zachowania ogólnie przyjętych w różnych społeczeństwach i środowiskach.
- **Cel społeczny:**
  - samoocena postępów i diagnozowanie potrzeb;
  - kształtowanie systematyczności i samodyscypliny;
  - rozwijanie indywidualnych strategii uczenia się i pracy w zespole;
  - pobudzanie aktywności twórczej, zwłaszcza na płaszczyźnie zawodowej.

Nie wolno w tym miejscu pominąć istotnego celu tego programu, jakim jest przygotowanie uczniów do matury ustnej i pisemnej z języka angielskiego. Aby ten cel osiągnąć, należy zapoznać uczniów z formą egzaminu, wymaganiami egzaminacyjnymi, tematyką i typowymi zadaniami egzaminu maturalnego. Uczniowie powinni poznawać i poszerzać strategie rozwiązywania różnorodnych typów zadań językowych, w tym maturalnych, a także doskonalić umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym autentycznych (m. in. słowników, encyklopedii, poradników, prasy, telewizji, radia, Internetu).

2 Treści programowe

2.1 Kręgi leksykalno-tematyczne z uwzględnieniem słownictwa specjalistycznego

Zakres tematyczny programu jest dostosowany do podręcznika „Matura Solutions” wydawnictwa Oxford z rozszerzeniem o podręcznik „Oxford Excellence for Matura” w klasie czwartej, a także z rozszerzeniem w każdym module o treści zawodowe, rolnicze. Tematyka ta jest zgodna z podstawą programową i standardami wymagań egzaminacyjnych z języka angielskiego, jak również z programem nauczania zawodu technik rolnik.

- **Moduł 1** Dane personalne (przedstawianie się, opisywanie siebie, uzasadnienie wyboru zawodu, opisywanie głównych cech tego zawodu);
- **Moduł 2** Rodzina i przyjaciele (opisywanie rodziny, przyjaciół, swojego gospodarstwa);
- **Moduł 3** Wolny czas (opisywanie czynności w wolnym czasie i czynności wykonywanych przez uczniów w gospodarstwie);
- **Moduł 4** Szkoła (opisywanie miejsc w szkole, przedmiotów, czynności; określanie roli i znaczenia prowadzenia gospodarstwa w powiecie, województwie, kraju i Europie);
- **Moduł 5** Festiwale (opis festiwalu, koncertów i ważnych wydarzeń kulturalnych w regionie i kraju; opisywanie pogody i czynników klimatycznych i ich wpływ na wzrost i zasiew roślin);
- **Moduł 6** Świat przyrody (opisywanie różnych miejsc i uwarunkowań geograficznych; określanie właściwości i rodzajów gleb);
- **Moduł 7** Miejsca w mieście (opisywanie miejsc w mieście, opis różnych miast w Polsce i Europie; określenie gatunków zbóż i innych upraw, i procesu ich zasiewu, uprawy i zbioru);
- **Moduł 8** Sławni ludzie (opisywanie wybranych sławnych postaci, ich życia i twórczości; opisywanie maszyn i urządzeń rolniczych);
- **Moduł 9** Żywnienie (opisywanie zwyczajów żywieniowych w Polsce i na świecie, określanie nawozów organicznych, mineralnych i środków ochrony roślin);
- **Moduł 10** Podróżowanie (określanie różnych środków transportu i sposobów podróżowania; charakteryzowanie chorób, szkodników i chwastów roślin uprawnych);
- **Moduł 11** Praca (określanie specyfiki różnych zawodów i form zatrudnienia; opisywanie procesu produkcji zbóż, roślin okopowych, przemysłowych i pastewnych);
- **Moduł 12** Człowiek (określanie cech charakteru i wyglądu zewnętrznego; opisywanie zwierząt hodowlanych);
- **Moduł 13** Sport (opisywanie różnych dyscyplin sportowych; określanie zapotrzebowania na rynku lokalnym konkretnych gatunków zwierząt gospodarskich);

- **Moduł 14** Usługi (określanie usług w zależności od miejsca zamieszkania; opisywanie hodowli i ras krów, produkcji mleka);
- **Moduł 15** Zakupy (porozumiewanie się w roli kupującego i sprzedającego; określanie rodzajów sklepów; opisywanie hodowli żywca wieprzowego);
- **Moduł 16** Nauka i technika (opisywanie wynalazków techniki i określanie ich użyteczności; opisywanie hodowli i ras koni);
- **Moduł 17** Tradycje i zwyczaje (określanie i opisywanie świąt w Polsce i w krajach anglojęzycznych; opisywanie maszyn silnikowych stosowanych w gospodarstwie);
- **Moduł 18** Zagrożenia współczesnego świata (określanie naturalnych kataklizmów i zagrożeń środowiska spowodowanych przez człowieka; opisywanie maszyn do produkcji różnych upraw w Polsce i na świecie);
- **Moduł 19** Przystępczość (określanie rodzajów przestępczości, role państwa i obywatela; określanie przepisów ruchu drogowego i znaczenia znaków drogowych);
- **Moduł 20** Literatura (omawianie ważniejszych pozycji literatury i opis ich autorów; określenie ważniejszych pojęć ekonomicznych i rolniczych);
- **Moduł 21** Dom (określanie rodzajów miejsc zamieszkania i wyposażenia; określanie usług instytucji i organizacji działających na rzecz wsi i rolnictwa);
- **Moduł 22** Zdrowie (opisywanie chorób, sytuacji zagrożenia zdrowia, u lekarza, w szpitalu; obliczanie kosztów i opłacalności działalności rolniczej);
- **Moduł 23** Życie rodzinne i towarzyskie (opisywanie etapów w życiu człowieka, jego zajęć i stosunków; określenie roli Unii Europejskiej w polskich gospodarstwach);
- **Moduł 24** Sztuka (opisywanie i przedstawianie różnych rodzajów sztuki i miejsc kultury; określenie procedur korzystania ze środków finansowych Unii Europejskiej);
- **Moduł 25** Umysł ludzki (określanie cech, budowy i możliwości umysłu ludzkiego; szukanie wsparcia dla rolników w organizacjach samorządowych i w Internecie);
- **Moduł 26** Wiedza o krajach anglojęzycznych (podział krajów ze względów politycznych, geograficznych, kulturowych i pod względem możliwości zatrudnienia w rolnictwie).

2.2 Struktury gramatyczne

Poniższy zakres materiału gramatycznego jest przeznaczony dla uczniów technikum kontynuujących naukę języka angielskiego i znajdujących się na poziomie podstawowym.

- zdania twierdzące, przeczące i pytające w następujących czasach:
  - ✓ *Present Simple*;
  - ✓ *Present Continuous*;
  - ✓ *Present Perfect* ;
  - ✓ *Present Perfect Continuous*;
  - ✓ *Past Simple*;
  - ✓ *Past Continuous*;
  - ✓ *Future Simple*;
  - ✓ *Future Continuous*.
- zdania rozkazujące;
- zdania wykrzyknikowe;
- zdania warunkowe typu I, II;
- zdania w mowie zależnej;

- pytania pośrednie;
- zdania w stronie biernej;
- zdania współrzędnie i podrzędnie złożone;
- zdania wyrażające życzenie lub przypuszczenie;
- konstrukcje gerundialne, bezokolicznikowe i imiesłowowe;
- zdania z *used to* i *could*.
- zdania z podmiotem *it* i *there*;
- wyrażenia oznaczające ilość;
- rzeczownik – liczba i rodzaj;
- czasownik – formy, czasowniki modalne;
- przedimek;
- przymiotnik – stopniowanie, tworzenie;
- przysłówki – stopniowanie, tworzenie;
- przyimek;
- zaimek;
- liczebnik;
- związki frazeologiczne i idiomy.

2.3 Funkcje komunikacyjne i sprawności językowe

Na tym etapie nauki o poziomie znajomości języka program zakłada opanowanie m.in. następujących funkcji językowych i poszczególnych sprawności językowych oraz ich stopniową integrację.

- powitanie/pożegnanie;
- przedstawianie się;
- opisywanie osób, miejsc i przedmiotów;
- udzielanie rad;
- pytanie o pozwolenie;
- wyrażanie emocji;
- relacjonowanie wydarzeń;
- negocjowanie.

2.3.1 Słuchanie

Uczniowie potrafią:

- wyselekcjonować, zidentyfikować i zrozumieć potrzebne informacje z dłuższego tekstu, nawet częściowo dla nich nie zrozumiałego.
- zrozumieć autentyczne przekazy słowne, takie jak: wywiady, rozmowy, nagrania na automatyczną sekretarkę, zapowiedzi, wiadomości, relacje, sprawozdania, reklamy, ogłoszenia itp., w stopniu pozwalającym na:
  - ✓ określenie głównej myśli tekstu;
  - ✓ rozróżnienie poszczególnych jego części;
  - ✓ określenie głównych myśli poszczególnych jego części;
  - ✓ określenie związków pomiędzy poszczególnymi jego częściami;
  - ✓ stwierdzenie, czy tekst zawiera określone informacje;
  - ✓ wskazanie określonych informacji;
  - ✓ wyselekcjonowanie poszczególnych informacji;

- ✓ określenie intencji autora;
- ✓ określenie rodzaju tekstu;
- ✓ określenie funkcji tekstu;
- rozpoznawać standardowe odmiany języka.

2.3.2 Mówienie

Uczniowie potrafią:

- podejmować różne role w procesie komunikacyjnym, używając odpowiednich środków językowych;
- formułować kilkudzaniową wypowiedź na zadany temat dotyczący życia codziennego;
- dokonywać ustnej prezentacji samodzielnej analizy, syntezy i interpretacji przedstawionych faktów;
- stosować środki językowe służące wyrażeniu intencji, uczuć i emocji w sytuacjach życia codziennego;
- stosować struktury leksykalno-gramatyczne z zachowaniem zasad wymowy i intonacji w stopniu zapewniającym zrozumienie wypowiedzi;
- stosować umiejętności szczegółowe, takie jak:
  - ✓ uzyskiwanie informacji i wskazówek;
  - ✓ udzielanie informacji i wskazówek;
  - ✓ wyrażanie prośby, żądania, podziękowania, gratulacji itp.;
  - ✓ opisywanie ludzi, zjawisk, miejsc, przedmiotów, czynności i procesów;
  - ✓ relacjonowanie przebiegu wydarzeń;
  - ✓ negocjowanie w sytuacjach życia codziennego;
  - ✓ przedstawianie i uzasadnianie własnych opinii;
  - ✓ przedstawianie opinii innych osób.

2.3.3 Czytanie

Uczniowie potrafią:

- czytać bez użycia słownika w celu:
  - ✓ określenia głównej myśli tekstu (skimming), nawet dla nich częściowo niezrozumiałego;
  - ✓ rozróżnienia poszczególnych jego części;
  - ✓ określenia głównej myśli poszczególnych jego części.
- czytać tekst częściowo dla siebie niezrozumiały bez użycia słownika w celu wskazania i wyselekcjonowania informacji (scanning);
- czytać powszechnie spotykane teksty różnego typu, np. rozkłady jazdy, ogłoszenia, reklamy, menu, listy i instrukcje;
- czytać proste teksty narracyjne;
- rozróżnić styl formalny i nieformalny;
- czytać i rozumieć główny przekaz tekstów specjalistycznych dotyczących ich dziedziny zawodowej.

2.3.4 Pisanie

Uczniowie potrafią:

- wypełnić formularze różnych typów;

- napisać tekst użytkowy, np. ogłoszenie, wiadomość, notatkę, zaproszenie, podanie, curriculum vitae, list formalny, stosując odpowiednie środki językowe w zależności od formy;
- poprawnie stosować zasady pisowni oraz interpunkcji;
- skutecznie używać słownika jedno- i dwujęzycznego oraz innych źródeł informacji, w tym również elektronicznych;
- dokonywać autokorekty.

2.3.5 Sprawności zintegrowane

Uczniowie potrafią:

- streścić (ustnie lub pisemnie) usłyszany przekaz słowny;
- streścić (ustnie lub pisemnie) przeczytany tekst;
- przetworzyć przeczytane lub usłyszane informacje z uwzględnieniem zmiany rejestru, stylu i formy;
- dokonać ustnej lub pisemnej prezentacji pracy projektowej.

3 Procedury osiągnięcia celów

Aby wyznaczone cele tego programu nauczania mogły być osiągnięte, należy zastosować szereg działań, metod i różnych form pracy w procesie nauczania.

3.1 Metody i techniki pracy nad poszczególnymi kompetencjami

Zadaniem nauczyciela jest wspieranie uczniów w opanowaniu wiedzy i umiejętności, motywowaniu i dalsze wdrażanie ich do samodzielnej nauki, kształtowanie systematyczności i samodyscypliny. Metody i techniki pracy powinny być dostosowane do indywidualnych potrzeb i różnych stylów poznawczych uczniów. Program opiera się w głównej mierze na komunikacyjnej metodzie nauczania. Wszelkie sytuacje stworzone na zajęciach służą komunikowaniu się, czyli celowej wymianie informacji. Planując lekcje, należy starać się tak dobierać zadania, aby dawały one możliwość ćwiczenia sprawności językowych w sposób zintegrowany. Wymienione poniżej techniki nauczania zostały jednak pogrupowane według indywidualnych sprawności, gdyż taka forma ich prezentacji jest najbardziej przejrzysta i czytelna.

3.1.1 Słuchanie

Teksty przeznaczone do słuchania służyć powinny następującym celom:

- wprowadzeniu nowego materiału językowego;
- rozwijaniu sprawności słuchania różnych rodzajów tekstów odbieranych za pośrednictwem mediów (np. wywiadów, zapowiedzi, reklam, rozmów, itp.);
- nauce rozpoznawania standardowych odmian języka;
- nauce rozwiązywania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Teksty powinny pochodzić z autentycznych źródeł (np. radio, telewizja, wideo, nagrania muzyczne), gdzie można znaleźć przykłady nagrań tekstów o różnym stylu (np. rozmowy telefoniczne, wywiady, dialogi, ogłoszenia, piosenki).

Lista **technik służących doskonaleniu sprawności rozumienia ze słuchu**:

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne;
- udzielanie odpowiedzi na pytania szczegółowe;
- wskazywanie określonych informacji;
- uzupełnianie brakujących informacji;
- układanie informacji we wskazanej kolejności;
- układanie części tekstu w odpowiedniej kolejności;
- zapisywanie tekstu słuchanego;
- tłumaczenie tekstu słuchanego.

3.1.2 Mówienie

Sprawność mówienia wykorzystywana jest przy:

- ćwiczeniu nowego materiału językowego;

- rozwijaniu umiejętności swobodnej komunikacji w języku angielskim;
- ćwiczeniu wymowy, rytmu i intonacji;
- nauce rozwiązywania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Zadania przeznaczone do ćwiczenia nowego materiału językowego powinny dawać możliwość użycia języka nie tylko w tzw. rozmowach sterowanych, ale przede wszystkim stwarzać okoliczności, które będą odzwierciedlały sytuacje autentyczne, a ich temat był bliski doświadczeniom, potrzebom i zainteresowaniom uczniów. Istotne jest tu stworzenie zadań ćwiczących przekazane treści zawodowe. Można w tym celu wykorzystać następujące ćwiczenia: dialogi, dyskusje, ćwiczenia z luką informacyjną, symulacje i odgrywanie ról, prezentacje, gry i zabawy komunikacyjne, dryle, powtarzanie słów lub zdań, łamańce językowe.

3.1.3 Czytanie

Teksty przeznaczone do czytania wykorzystywane są do:

- wprowadzenia nowego materiału językowego;
- rozwijania sprawności czytania różnego rodzaju tekstów użytkowych, literackich, itp.;
- nauki rozpoznawania standardowych odmian języka;
- nauki rozwiązywania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Teksty wykorzystywane w procesie nauczania nie powinny pochodzić tylko z podręcznika, ale także z gazet, czasopism, powieści, Internetu, itp.

Lista technik służących doskonaleniu sprawności czytania:

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne;
- udzielanie odpowiedzi na pytania szczegółowe;
- wskazywanie określonych informacji w tekście;
- uzupełnianie brakujących informacji;
- układanie informacji we wskazanej kolejności;
- układanie części tekstu w odpowiedniej kolejności.

3.1.4 Pisanie

Rozwijanie umiejętności pisania na lekcjach języka obcego ma na celu:

- naukę pisania tekstów użytkowych (np. pocztówki, zaproszenia, notatki, ogłoszenia, CV, listu prywatnego i formalnego) z zachowaniem zasad danej formy;
- naukę stosowania właściwego słownictwa, struktur gramatycznych oraz zasad ortografii i interpunkcji;
- naukę pisania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Rodzaje technik wykorzystywanych w nauce pisania:

- praca nad tzw. tekstem modelowym w postaci ćwiczeń na uzupełnianie, wybór poprawnej formy lub słowa, zastępowanie wyrazów w tekście synonimami, itp.;
- pisanie planu wypowiedzi;
- pisanie części tekstu (np. akapitu, rozpoczęcia i zakończenia);
- pisanie kompletnych tekstów;
- poprawianie pracy kolegi, koleżanki;
- poprawianie własnej pracy.

Za jedną z najbardziej efektywnych metod nauczania jest obecnie uważana metoda projektu. Praca nad projektem powinna integrować wszystkie sprawności językowe, powinna dawać uczniom możliwość wykorzystania i połączenia dotychczas zdobytej

wiedzy i umiejętności oraz szansę ich pogłębienia. Zadanie projektowe powinno być zadaniem autentycznym, wykorzystującym różne źródła informacji, tj. prasa, encyklopedie, Internet. Praca ta powinna być dla uczniów ciekawym i motywującym wyzwaniem, dzięki któremu przejmą odpowiedzialność za własną naukę. Rolą nauczyciela powinna być koordynacja, wsparcie i konsultacja językowa w ramach potrzeb.

3.1.5 Nauczanie gramatyki

Celem nauczania gramatyki jest pomoc uczniowi w:

- rozumieniu komunikatów słownych i pisemnych;
- poprawnym wyrażaniu myśli w mowie i piśmie;
- nauki rozwiązywania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Metody wykorzystywane do nauczania gramatyki to metoda dedukcyjna i indukcyjna. Przedstawiane struktury gramatyczne powinny być popierane przykładami i zawarte w kontekście tekstów (przeznaczonych do słuchania lub czytania) tematycznie odpowiadających danej strukturze. **Proponowane techniki pracy nad gramatyką to:**

- ustne dryle;
- dialogi;
- pisemne i ustne ćwiczenia gramatyczne (np. uzupełnianie zdań, wypełnianie luk, wybór prawidłowej formy, itp.);
- ćwiczenia z luką informacyjną;
- gry gramatyczne.

3.1.6 Nauczanie słownictwa i struktur leksykalnych

Przez uczenie słownictwa i struktur leksykalnych należy rozumieć pomoc uczniowi w:

- zrozumieniu i zapamiętaniu słownictwa;
- prawidłowym użyciu wyrazów w kontekście i związkach frazeologicznych;
- utrwaleniu słownictwa i struktur leksykalnych;
- poszerzaniu zakresu słownictwa i struktur leksykalnych;
- przygotowaniu do rozwiązywania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Proponowane **techniki przy wprowadzaniu nowego słownictwa, utrwalaniu i poszerzaniu jego zakresu to:**

- wykorzystanie kontekstu do prezentacji znaczenia;
- podanie synonimu lub definicji przy wyjaśnianiu znaczenia, lub polskiego odpowiednika;
- wykorzystanie pomocy wizualnych lub nagrań dźwiękowych;
- wprowadzenie słowniczków tematycznych;
- kojarzenie wyrazów i wyrażeń z dźwiękiem, obrazem, przedmiotem;
- układanie zdań z nowymi wyrazami i wyrażeniami, układanie opowiadań;
- wykonywanie powtórkowych ćwiczeń leksykalnych, takich jak: uzupełnianie luk, dopasowywanie, podawanie poprawnej formy, itp.;
- tworzenie semantycznych map wyrazów;
- ćwiczenia w zakresie słowotwórstwa.

3.2 Formy pracy

Program zakłada następujące formy pracy na lekcji i poza klasą:

- praca z całą klasą;
- praca indywidualna kierowana przez nauczyciela i samodzielna;
- praca projektowa;
- wyjścia, wycieczki;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- przedstawienia;
- wystawy, prezentacje;

Formy pracy powinny być zróżnicowane, dopasowane do poziomu wiedzy, możliwości i zainteresowań uczniów.

3.3 Indywidualizacja procesu nauczania

Każda grupa uczniowska jest zróżnicowana pod kilkoma względami. Najczęściej występującymi różnicami są style poznawcze uczniów i ich poziom językowy. Rolą nauczyciela jest zdiagnozować swoich uczniów pod tymi względami na samym początku ich nauki w szkole ponadgimnazjalnej. Nauczyciel powinien wprowadzać ćwiczenia dostosowane do różnych stylów poznawczych uczniów i do ich rodzaju inteligencji, na przykład dla uczniów o inteligencji językowej proponuje się słuchowy i wzrokowy kontakt ze słowami, a dla uczniów o inteligencji logiczno-matematycznej – naukę poprzez klasyfikację, porządkowanie, abstrakcyjne zadania.

Nauczyciel jest zobowiązany przeprowadzić rzetelną diagnozę znajomości języka na początku pierwszego roku nauki. Na podstawie wyników tej diagnozy nauczyciel podejmuje decyzję o indywidualizacji procesu nauczania dla uczniów o poziomie znacznie niższym od wymaganego, a także dla uczniów o wyższym poziomie wiedzy od wymaganego. Oznaczać ona może wprowadzenie dodatkowych lub innych od większości zadań, zadawanie pracy (dodatkowej lub obowiązkowej) do domu, dodatkowe zajęcia pozalekcyjne lub dopasowanie systemu oceniania do możliwości ucznia.

3.4 Materiały dydaktyczne

W realizacji programu potrzebne są pomoce: podręczniki (Matura Solutions, Oxford Excellence for Matura), zeszyty ćwiczeń, tablica, zeszyt, słowniki jedno- i dwu- języczne, encyklopedie, prasa, literatura, Internet, nagrania CD i DVD, filmy anglojęzyczne, mapy, tablice dydaktyczne, materiały pochodzące z radia i telewizji, informatory, ulotki.

3.5 Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Pracownia języka angielskiego jest w tej chwili wyposażona jedynie w tablice dydaktyczne, mapę czasowników nieregularnych i magnetofon. Aby program mógł być efektywnie realizowany postulowane jest wyposażenie pracowni w telewizor z odtwarzaczem DVD, rzutnik do wyświetlania materiałów dodatkowych, zestaw literatury w języku angielskim, zestaw słowników polsko – angielskich (np. Wordpower, wyd. Oxford)

4 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów. Opis założonych osiągnięć ucznia

4.1 Zakładane osiągnięcia ucznia

Poniższy opis ma na celu określenie osiągnięć ucznia na końcu edukacji w szkole ponadgimnazjalnej. Osiągnięcia ucznia powinny uwzględniać następujące umiejętności:

W zakresie **kompetencji opanowania słownictwa specjalistycznego**, uczeń:

- potrafi dokonać charakterystyki swojego zawodu;
- potrafi opisać swoje gospodarstwo i czynności w nim wykonywane;
- potrafi określić znaczenie prowadzenia gospodarstwa;
- dysponuje szerokim zakresem słownictwa specjalistycznego z dziedziny rolnictwa;
- potrafi wykorzystać poznane wyrażenia w komunikacji pozaszkolnej;
- potrafi odszukać potrzebne materiały z różnych źródeł;
- potrafi napisać wybrane dokumenty;
- potrafi współpracować z organizacjami działającymi na rzecz rolnictwa;
- rozumie politykę gospodarczą Unii Europejskiej i swojego państwa.

W zakresie **kompetencji komunikacyjnej** uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens autentycznych przekazów słownych i tekstowych różnego rodzaju;
- wskazać, wyselekcjonować i porządkować informacje szczegółowe;
- określić intencje autora i rodzaj słuchanego tekstu;
- wymawiać na tyle wyraźnie, by być zrozumianym;
- stosować środki językowe w celu wyrażenia intencji oraz stanów emocjonalnych;
- uzyskiwać i udzielać informacji dotyczących życia codziennego;
- relacjonować zdarzenia i wypowiedzi innych osób;
- prowadzić proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- formułować w miarę płynne, krótkie wypowiedzi na określone tematy, z zastosowaniem form gramatycznych odpowiednich do wyrażania teraźniejszości, przeszłości i przyszłości;
- wyrażać opinie i uzasadniać je;
- sformułować i zapisać własny oraz otrzymany komunikat;
- wypełnić formularze różnego typu;
- napisać tekst użytkowy;
- stosować odpowiednie środki leksykalne dla określonej formy tekstu;
- poprawnie posługiwać się zakresem struktur gramatycznych i leksykalnych na poziomie średnio zaawansowanym.

W zakresie **rozwoju ogólnego**, uczeń:

- rozumie specyfikę swojego zawodu i znaczenie jego wykonywania;

- rozumie różnorodność działalności rolniczej w różnych państwach na świecie;
- zna zasady pracy grupowej;
- umie tworzyć projekty zespołowe i indywidualne;
- potrafi korzystać z różnych źródeł informacji, zwłaszcza technologii informacyjnej;
- potrafi ocenić wagę znajomości języka angielskiego;
- umie zorganizować swój warsztat pracy;
- umie zorganizować swój czas pracy;
- potrafi dostosować sposób uczenia się do swoich możliwości;
- potrafi dokonać samooceny;
- potrafi organizować sobie pracę, zachowując systematyczność i samodyscyplinę;
- potrafi odwołać się do wiedzy zdobywanej w trakcie nauki innych przedmiotów;
- potrafi odwoływać się do doświadczenia i wiedzy zdobytej poza szkołą.

4.2 Metody sprawdzania osiągnięć

Sprawdzanie stopnia opanowania czterech sprawności językowych, gramatyki, leksyki i treści zawodowych będzie przeprowadzane za pomocą odpowiednio skonstruowanych testów składających się z zadań otwartych i zamkniętych przy zastosowaniu jasnych i znanych uczniom kryteriów. Poza tym uczniowie będą oceniani za kartkówki, odpowiedzi ustne, prace domowe, aktywność na lekcji, przygotowanie do lekcji, prace projektowe, umiejętność czytania ze zrozumieniem, tłumaczenia tekstu, umiejętność rozumienia tekstu słuchanego i znajomość słownictwa. Ocenie będzie podlegał także udział uczniów w konkursach i imprezach szkolnych wymagających przygotowania materiałów. Ocena semestralna jest wystawiana na podstawie ocen cząstkowych, lecz nie jest to średnia arytmetyczna, gdyż oceny nie są tej samej wagi.

4.3 Wystawianie ocen

4.3.1 Mówienie

Kryteria oceny sprawności mówienia:

Ocenę celujący za mówienie wystawiamy wówczas, gdy uczeń potrafi prawie bezbłędnie wypowiedzieć się w sposób logiczny i spójny na temat dotyczący nie tylko spraw życia codziennego i zawodowego, a w rozmowie z nauczycielem potrafi bronić własnego zdania. W wypowiedzi stosuje urozmaicone struktury leksykalno-gramatyczne na poziomie zaawansowanym.

Na ocenę bardzo dobry uczeń:

- potrafi z powodzeniem zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego;
- potrafi sformułować krótką wypowiedź dotyczącą spraw życia codziennego, która jest w całości spójna i logiczna;
- potrafi wziąć udział w rozmowie;

- wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne;
- błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji;
- posługuje się szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średnio zaawansowanym.

Wymowa i intonacja nie sprawiają żadnych trudności w zrozumieniu.

Na ocenę dobry uczeń:

- przeważnie potrafi z powodzeniem zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia;
- codziennego;
- potrafi sformułować krótką wypowiedź dotyczącą spraw życia codziennego, która jest spójna i logiczna;
- zazwyczaj potrafi wziąć udział w rozmowie;
- wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji;
- posługuje się dość szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie;
- średnio zaawansowanym.

Wymowa i intonacja ucznia sprawiają drobne trudności w zrozumieniu.

Na ocenę dostateczny uczeń:

- czasem potrafi z powodzeniem zachować się w podstawowych sytuacjach życia codziennego;
- próbuje sformułować krótką wypowiedź dotyczącą spraw życia codziennego, która bywa;
- niespójna i nielogiczna;
- próbuje czasem wziąć udział w rozmowie;
- próbuje wypowiadać się, ale w jego wypowiedzi pojawiają się liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które częściowo zakłócają komunikację;
- posługuje się dość wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średnio zaawansowanym.

Wymowa i intonacja ucznia czasami sprawiają trudności w zrozumieniu.

Na ocenę dopuszczający uczeń:

- z trudem potrafi zachować się w podstawowych sytuacjach życia codziennego;
- próbuje sformułować krótką wypowiedź dotyczącą spraw życia codziennego, która przeważnie jest niespójna i nielogiczna;
- rzadko próbuje wziąć udział w rozmowie;
- próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które znacznie zakłócają komunikację;
- posługuje się bardzo wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średnio zaawansowanym.

Wymowa i intonacja ucznia często sprawiają trudności w zrozumieniu.

Ocenę niedostateczny otrzymuje uczeń, który jest niezrozumiały albo odpowiada całkowicie nie na temat.

W celu zapoznania uczniów z wymaganiami maturalnymi można wykorzystać kryteria oceniania zawarte w aktualnym informatorze maturalnym. Wówczas punkty uzyskane w trakcie takiej odpowiedzi można zinterpretować w następujący sposób:

Trzy rozmowy sterowane:		Rozmowa na temat materiału stymulującego:	
9 pkt.	ocena bardzo dobry	11 pkt.	ocena bardzo dobra
8 pkt.	ocena dobry	9 pkt.	ocena dobra
7-6 pkt.	ocena dostateczny	8-7 pkt.	ocena dostateczna
5 pkt.	ocena dopuszczający	6-5 pkt.	dopuszczająca
poniżej 5 pkt.	ocena niedostateczny	poniżej 5 pkt.	ocena niedostateczna

4.4 Pisanie

Kryteria oceny sprawności pisania:

Na ocenę bardzo dobry uczeń:

- potrafi napisać spójny, w pełni zrozumiały, zgodny z tematem tekst użytkowy z całkowitym;
- zachowaniem wymogów danej formy;
- stosuje szeroki zakres struktur gramatycznych i leksykalnych na poziomie średnio zaawansowanym;
- wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne błędy;
- gramatyczno-leksykalne, ortograficzne i interpunkcyjne, które jednak nie zakłócają komunikacji;
- potrafi dostosować styl i rejestr do założonej formy;
- zachowuje właściwą formę graficzną;
- pisze teksty mieszczące się w granicach określonych w poleceniu.

Na ocenę dobry uczeń:

- potrafi napisać spójny, zrozumiały, zgodny z tematem tekst użytkowy z zachowaniem;
- wymogów danej formy;
- stosuje dość szeroki zakres struktur gramatycznych i leksykalnych na poziomie średnio;
- zaawansowanym;
- wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy;
- gramatyczno-leksykalne i dość liczne błędy interpunkcyjne i ortograficzne, które nie zakłócają komunikacji;
- przeważnie potrafi dostosować styl i rejestr do założonej formy;
- przeważnie zachowuje właściwą formę graficzną;
- pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu do +/- 10%.

Na ocenę dostateczny uczeń:

- potrafi napisać w większości zrozumiały tekst użytkowy, lecz czasem brak w nim logicznej;
- ciągłości i nie zachowuje on założonej formy; może nieznacznie odbiegać od tematu;
- stosuje dość wąski zakres struktur gramatycznych i leksykalnych na poziomie średnio;
- zaawansowanym;
- próbuje wypowiadać się, ale w jego wypowiedzi pojawiają się liczne błędy gramatyczno-leksykalne, liczne błędy interpunkcyjne i ortograficzne, które częściowo zakłócają komunikację;

- czasem potrafi dostosować styl i rejestr do założonej formy;
- czasem nie zachowuje właściwej formy graficznej;
- pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu do +/- 20%.

Na ocenę dopuszczający uczeń:

- potrafi napisać tekst użytkowy, lecz najczęściej brak w nim logicznej spójności i nie zachowuje on założonej formy, znacznie odbiega od tematu i jest trudny do zrozumienia;
- stosuje bardzo wąski zakres struktur gramatycznych i leksykalnych na poziomie średnio zaawansowanym;
- próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy, które znacznie utrudniają;
- komunikację;
- rzadko udaje mu się dostosować styl i rejestr do założonej formy;
- rzadko zachowuje właściwą formę graficzną;
- pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu o ponad 20% w górę albo w dół.

Ocenę niedostateczny otrzymuje uczeń, którego tekst jest nie na temat albo błędy uniemożliwiają komunikację.

Ocenianie rozumienia tekstu czytanego i słuchanego jest sprawdzane za pomocą testów i odpowiedzi ustnych. Uczeń powinien umieć np. określić główną myśl tekstu, stwierdzić, czy tekst zawiera określone informacje i wyselekcjonować wskazaną informację.

Skala ocen w testach gramatycznych i leksykalnych jest następująca:

100-90% – ocena bardzo dobry

89-75% – ocena dobry

74-50% – ocena dostateczny

49-25% – ocena dopuszczający

poniżej 25% – ocena niedostateczny

Ocenę celujący za test na rozumienie tekstu czytanego lub słuchanego otrzymuje uczeń, u którego sprawdzamy, oprócz umiejętności wymaganych na poziomie podstawowym, także umiejętności z poziomu rozszerzonego, a więc wykraczające poza program, np. oddzielenie myśli głównej od drugorzędnych i wskazanie związków między poszczególnymi częściami tekstu. Ocenę celujący za test leksykalny lub gramatyczny otrzymuje uczeń, gdy treść zadań obejmuje szeroki zakres materiału z zastosowaniem różnorodnych technik.

5 Procedura ewaluacji programu nauczania

Niniejszy program nauczania został napisany w celu zwiększenia umiejętności językowych uczniów technikum o profilu technik rolnik szkoły Centrum Kształcenia Zawodowego i ich lepszego przygotowania do życia zawodowego. Przed wdrożeniem programu została przeprowadzona diagnoza, która wykazała braki i potrzeby tych uczniów.

Ewaluacja osiągnięć uczniów w sensie poznawania, kontroli, analizy oraz oceny ich wiedzy i umiejętności należy do podstawowych ogniw procesu dydaktyczno-wychowawczego współczesnej edukacji szkolnej. Nie jest ona celem samym w sobie tego procesu, lecz jego etapem, a zarazem środkiem prowadzącym do samokontroli i samooceny wiedzy i umiejętności uczniów

Mniej więcej w połowie wdrażania programu zostanie przeprowadzona ewaluacja mid-term, by poddać analizie osiągnięte na tym etapie rezultaty i dokonać pierwszej oceny jakości realizacji programu (ewaluacja wyników). Ewaluacja ta zakłada także ocenę założeń programu, a szczególnie realizację celów i wskaźników (ewaluacja procesu).

Po zakończeniu realizacji programu zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post. Podstawowym jej zadaniem będzie zbadanie długotrwałych efektów programu oraz ich trwałość, a także całościowa ocena skuteczności, efektywności, trafności i użyteczności.

Przeprowadzone ewaluacje mają dać odpowiedzi na pytania, jakie wymierne efekty przyniósł ten program nauczania dla uczniów, szkoły i dla społeczeństwa, a także jaką wartość przyniósł program w aspekcie projektu i kluczowych kompetencji. Próbą badawczą zostaną objęci uczniowie klas I technikum o profilu technik rolnik, ich rodzice, rada pedagogiczna i dyrektor szkoły Centrum Kształcenia Zawodowego w Wysokiem Mazowieckiem. Dane do ewaluacji będą zbierane za pomocą następujących narzędzi:

- wywiady indywidualne i grupowe;
- obserwacje;
- dane z dokumentów (wyniki egzaminów końcowych z gimnazjów);
- ankieta;
- badania testowe;
- pomiar dydaktyczny (np. test poziomujący, sprawdziany dydaktyczne).

Wyniki ewaluacji zostaną przedstawione na koniec badania mid-term i ex-post w formie raportów dla uczniów, rodziców, nauczycieli, dyrekcji i koordynatorów projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji.

Projekt ewaluacji programu z języka angielskiego

Kompetencja kluczowa	Obiekt ewaluacji	Pytania kluczowe	Kryteria ewaluacji	Metody badawcze	Próba badawcza	Prezentacja danych/ raport	Uwagi

Prowadzenie złożonego systemu oceniania odbywać się będzie przy pomocy kart pracy ucznia, które są indywidualnymi formularzami umożliwiającymi bieżące dokumentowanie umiejętności językowych ucznia, jego trudności i sukcesów.

Karta samooceny

Imię ..... i ..... nazwisko.....

Klasa.....

Data..... Tematyka.....

Zadania.....

Pracowałem Nauczyłem się Nie nauczyłem się Co zrobić aby pokonać trudności.....

.....

Z przyjemnością/Bez przyjemności

Program ten może być modyfikowany w zależności od warunków czasowych i możliwości uczniów. Daje on nauczycielowi swobodę w doborze metod pracy. Realizując ten program nauczyciel kształtuje ucznia niezależnego, odpowiedzialnego za własne postępy w opanowaniu języka, samodzielnie planującego i organizującego sobie pracę w zależności od własnych zainteresowań i potrzeb.

ANKIETA DOTYCZĄCA EWALUACJI PRACY NAUCZYCIELA JĘZYKA ANGIELSKIEGO mgr Marleny Nowickiej

1. Czy zależy Ci na tym by znać język angielski?
Tak   Nie   Nie jestem pewny/pewna
2. Z jakiego powodu (tak lub nie)?
.....
.....
3. Czy lekcje j. angielskiego są ciekawe?
Zawsze
Często
Czasami
Rzadko
Nigdy
4. Co sprawia, że lekcje są ciekawe?
Temat lekcji
Moje samopoczucie
Metody prowadzenia lekcji
Moje zaangażowanie w lekcję
Praca w parach/grupach
Inne .....
5. Co najbardziej podoba Ci się w lekcjach j. angielskiego?
Konwersacje
Czytanie tekstów
Słuchanie
Wykonywanie ćwiczeń gramatycznych/leksykalnych
Praca w parach/grupach
Podejście nauczyciela
Inne .....
6. Co najbardziej Ci się nie podoba w lekcjach j. angielskiego?
Konwersacje
Czytanie
Słuchanie
Wykonywanie ćwiczeń gramatycznych/leksykalnych
Praca w parach/grupach
Podejście nauczyciela
Inne .....
7. Jak oceniasz swoje umiejętności z j. angielskiego? (wg stopni szkolnych)
Celujący
Bardzo dobry
Dobry
Dostateczny
Dopuszczający
Niedostateczny

19. Ile czasu poświęcasz na naukę języka angielskiego w domu? (prace domowe/czytanie/przygotowanie wypowiedzi itp.)

1h dziennie

1h tygodniowo

1h miesięcznie

wcale się nie uczę

20. Czy uważasz, że pracując systematycznie Twoje umiejętności językowe poprawiły by się?

Tak

Nie

21. Czy uważasz, że poświęcasz wystarczająco dużo czasu na naukę j. angielskiego?

Tak

Nie

22. Co Twoim zdaniem nauczyciel j. angielskiego powinien zmienić, by zmobilizować Cię do pracy i uatrakcyjnić zajęcia?

.....
.....
.....
.....

23. Twoja ocena lekcji j. angielskiego:

Celujący

Bardzo dobry

Dobry

Dostateczny

Dopuszczający

Niedostateczny

24. Twoja ocena nauczyciela:

Celujący

Bardzo dobry

Dobry

Dostateczny

Dopuszczający

Niedostateczny

DZIEKUJE ZA SZCZERE ODPOWIEDZI!

Bibliografia

- [1] Arciszewska B., Kłap J., Majewska M., *Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu Program nauczania technik rolnik 321 [05]*, Warszawa 2005.
- [2] Falla T., Davies P., *Matura Solutions*, Oxford 2007.
- [3] Gryca D., Sosnowska J., *Oxford Excellence for Matura*, Oxford 2006.
- [4] *Informator o egzaminie maturalnym od 2008r. Język angielski*. Warszawa 2007
www.cke.edu.pl.
- [5] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, WSiP, Warszawa 1999.
- [6] Sosnowska J., Wieruszewska M., *Program nauczania języka angielskiego jako pierwszego języka obcego – kurs początkowy lub jako drugiego języka obcego – kurs kontynuacyjny. Przeznaczony dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum – IV etap edukacyjny*, Oxford 2002.
- [7] *Rozporządzenie Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*.
- [8] *Rozporządzenie z dnia 6 stycznia 2009r. w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia*.

Autor
Paweł Zaslona

JĘZYK ANGIELSKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych
w Mońkach**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	7
1 Cele programowe.....	9
1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”.....	9
1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty.....	9
1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego.....	9
1.4 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej.....	9
1.5 Cele szczegółowe.....	9
2 Treści programowe.....	11
2.1 Kręgi leksykalno-tematyczne z uwzględnieniem słownictwa specjalistycznego.....	11
2.2 Struktury gramatyczne.....	12
2.3 Funkcje komunikacyjne z uwzględnieniem funkcji języka specjalistycznego ...	15
3 Procedury osiągania celów.....	17
3.1 Postulaty metodyczne.....	17
3.2 Metody i formy pracy preferowane w dydaktyce.....	17
3.3 Techniki nauczania.....	18
3.4 Indywidualizacja pracy z uczniem.....	20
3.5 Środki dydaktyczne.....	20
4 Opis osiągnięć ucznia.....	21
5 Ocena osiągnięć ucznia.....	22
5.1 Ocena celujący.....	22
5.2 Ocena bardzo dobry.....	23
5.3 Ocena dobry.....	24
5.4 Ocena dostateczny.....	24
5.5 Ocena dopuszczający.....	25
6 Ewaluacja.....	27
Ankieta na początek kursu.....	28
Ankieta kończąca I rok kursu.....	29
Bibliografia.....	31

Metryczka programu:

Nauczany przedmiot:	język angielski (wariant A, B lub C)
Miejsce realizacji programu:	Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach
Typ szkoły:	technikum
Czas realizacji programu:	1.09.2009-30.06.2012
Etap nauczania:	IV etap edukacyjny (szkoły ponadgimnazjalne)
Wymiar godzin:	2 godziny w tygodniu; 4 lata
Użytkownicy programu:	uczniowie klasy I w Technikum Rolniczym oraz uczniowie i nauczyciele z kolejnych roczników, którzy będą zainteresowani realizacją tego programu
Kurs:	według Podstawy Programowej wariant A (język obcy jako pierwszy, kurs kontynuacyjny)
Autor:	Paweł Zasłona – nauczyciel języka angielskiego z 6-letnim stażem nauczania w różnych typach szkół

Wstęp

Ogólna charakterystyka programu nauczania

Znaczenie i znajomość języka obcego w dzisiejszym czasach jest na tyle ważna i konieczna do zrozumienia dzisiejszej Europy i świata, iż coraz więcej uczniów zdaje sobie sprawę, jak kluczową rolę pełni umiejętność posługiwania się nim w życiu prywatnym i zawodowym. Szczególną rolę odgrywa dziś język angielski. Jako język międzynarodowy, „otwiera” granice i rynki pracy, pozwalając młodym ludziom na rozwój swojej europejskiej osobowości. Dzięki temu mogą oni stawiać sobie coraz wyższe wymagania, odpowiadać na nowe wyzwania, kształtować swoje kompetencje tworząc przy tym nową lepszą Europę.

Program nauczania powstał w oparciu o Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej „Szkoła Kluczowych Kompetencji”, współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Założeniem tego projektu jest zwiększenie dostępności do rozwoju kompetencji kluczowych uczniów szkół ponadgimnazjalnych o profilu zawodowym w Polsce Wschodniej.

Nauczany przedmiot

Program dotyczy nauki języka angielskiego w czwartym etapie nauczania jako pierwszego języka w czteroletnim cyklu nauczania w wariacie A oznaczającym kontynuację nauczania języka angielskiego jako pierwszego języka, zapewniającym opanowanie komunikacji językowej na przeciętnym poziomie oraz przygotowanie uczniów do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym. Realizacja tego projektu przewidziana jest w czteroletnim cyklu nauczania w wymiarze 2 godzin tygodniowo w klasach 1-4. Do ogólnych treści edukacyjnych, umożliwiających posługiwanie się językiem angielskim w typowych sytuacjach życia codziennego dodane zostaną treści odpowiadające profilowi zawodowemu klasy, w której program będzie realizowany. Uczeń powinien nauczyć się wykorzystywać zdobytą na lekcjach innych przedmiotów wiedzę fachową oraz przygotować się do zastosowania jej z użyciem języka angielskiego. Istotne jest również opanowanie kompetencji językowych oraz słownictwa, które umożliwią posługiwanie się językiem w sytuacjach związanych z życiem zawodowym.

Największe efekty przynosi praca w grupach nie większych niż 15-16 uczniów. Na efektywność zajęć ma również wpływ dobór technik i organizacja pracy, co w dużej mierze zależy od ogólnego poziomu wiadomości i umiejętności uczniów.

Ogólna charakterystyka uczniów

Program nauczania języka angielskiego skierowany jest do uczniów technikum rolniczego. Są to uczniowie w wieku 15-20 lat, którzy w pewnym stopniu mają już wykształcony styl uczenia się, ponieważ uczyli się języka angielskiego w gimnazjum. Posiadają analityczny umysł, który pozwala im świadomie przyswajać materiał leksykalny i gramatyczny, analizować go oraz bardziej krytycznie podchodzić do przyswajanej wiedzy. Jak wynika z analizy środowiska rodzinnego wielu z uczniów pochodzi z rodzin z terenów wiejskich, wielodzietnych, niezamożnych. Specyficzna sytuacja uczniów uniemożliwia im zdobycie wiedzy i kompetencji kluczowych w językach obcych poza szkołą, niski poziom opanowanych umiejętności ogranicza ich możliwości rozwoju i aktywne planowanie kariery zawodowej. Wyposażenie ich w kompetencje kluczowe

w zakresie języków obcych jest niezwykle istotne dla ich przyszłości zawodowej i osobistej. Z tego powodu wielu z nich myśli o rozwijaniu własnych zainteresowań, usamodzielnieniu się, zakończeniu edukacji i znalezieniu pracy. Rozwinięcie przez nich kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych pozwoli im na wykorzystanie znajomości języka obcego w kraju i za granicą, zarówno w sytuacjach dnia codziennego, jak również w rozwoju zawodowym. Mają oni opanowane podstawowe techniki pracy z komunikatem czytany i słyszany, potrafią korzystać z różnych źródeł informacji, przetwarzać informację oraz korzystać ze słowników. Po zakończonym III etapie nauczania można również przypuszczać, iż uczniowie prezentują taki poziom języka, który zapewnia w miarę sprawne porozumiewanie się. Trzeba w tym miejscu podkreślić znaczenie opanowania umiejętności komunikacyjnych absolwentów gimnazjum, jako że sprawność ta będzie miała istotne znaczenie w realizacji tego programu.

Proponowany program został opracowany na podstawie następujących dokumentów:

1. Podstawa programowa dla języka obcego nowożytnego (*Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*);
2. Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie” (2006/962/WE);
3. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 stycznia 2009 w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia*;
4. Standardy wymagań egzaminacyjnych (*Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 kwietnia 2003 roku i rozporządzeniu MEN z dnia 28 sierpnia 2007 roku*);
5. Diagnoza regionalna implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy w województwie podkarpackim (Bajorski A., Miezin M. 2009).

Treści programowe mają za zadanie przygotować ucznia do egzaminu maturalnego i zawodowego, jak również opanowania języka na poziomie zapewniającym w miarę sprawną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego.

Niezbędne warunki techniczne i organizacyjne:

- grupy 15 osobowe;
- odtwarzacz CD;
- laptop;
- rzutnik multimedialny;
- sala przystosowana do pracy w grupach;

1 Cele programowe

1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

- kształtowanie zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie;
- swobodne posługiwanie się językiem obcym w sytuacjach życia codziennego i zawodowego;
- rozwijanie kompetencji socjokulturowej;
- wdrażanie do samodzielnego uczenia się języka angielskiego w sytuacjach nieformalnych poza klasą.

1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

- zdobycie umiejętności niezbędnych dla funkcjonowania na rynku pracy;
- sprawne porozumiewanie się słownictwem zawodowym w mowie i piśmie;
- wyposażenie ucznia w umiejętności pozwalające na zmianę profilu zawodowego;
- umacnianie u uczniów poczucia własnej wartości.

1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego

- opanowanie umiejętności językowych i słownictwa, które umożliwiają posługiwanie się językiem w sytuacjach związanych z życiem zawodowym;
- wyrobienie nawyku doskonalenia posiadanych umiejętności i aktualizowanie wiadomości.

1.4 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej

- przygotowanie do egzaminu maturalnego;
- osiągnięcie przez uczniów kompetencji językowych pozwalających na swobodne i skuteczne komunikowanie się w kraju nauczanego języka, czyli posługiwanie się językiem angielskim w życiu codziennym.

1.5 Cele szczegółowe

- Rozwijanie umiejętności poszukiwania informacji przy wykorzystaniu różnorodnych źródeł (słowniki, encyklopedie, Internet itd.);
- kształtowanie systematyczności i samodyscypliny;

- swobodne posługiwanie się językiem obcym w sytuacjach życia codziennego;
- wykorzystanie zdobytej wiedzy z przedmiotów zawodowych i zastosowanie jej przy użyciu języka angielskiego;
- umiejętność wykorzystywania różnych źródeł informacji w rozwoju kluczowych kompetencji;
- tworzenie spójnych i logicznych wypowiedzi ustnych i pisemnych poprawnych pod względem stylistycznym i gramatyczno-leksykalnym;
- stosowanie w wypowiedziach ustnych poprawnej wymowy i wzorców intonacyjnych;
- stosowanie przyjętych form wypowiedzi pisemnych i konsekwentne ich przestrzeganie;
- odczytywanie znaczenia wypowiedzi przekazanych za pomocą różnych nośników, takich jak zapis magnetofonowy, wypowiedź nauczyciela, tekst pisany, itd. na poziomie dosłownym i przenośnym;
- skuteczne komunikowanie się w zakresie sprawności produktywnych i receptywnych;
- swobodne posługiwanie się językiem obcym w sytuacjach życia codziennego;
- poznanie struktury i zasad egzaminu maturalnego;
- wykonywanie zadań typowych dla egzaminu maturalnego;
- stosowanie różnych strategii uczenia się;
- planowanie własnego procesu uczenia się;
- analizowanie swoich wypowiedzi i dokonywanie autokorekty.

2 Treści programowe

2.1 Kręgi leksykalno-tematyczne z uwzględnieniem słownictwa specjalistycznego

Zawartość leksykalna programu zdeterminowana jest zakresem treści wymaganych na egzaminie maturalnym, a określonych w informatorze maturalnym (sylabusie) oraz wyselekcjonowanych treści z programu nauczania technikum rolniczego.

- **człowiek** – dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje;
- **dom** – miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, wynajmowanie mieszkania;
- **szkoła** – przedmioty nauczania, oceny i wymagania, życie szkoły, kształcenie pozaszkolne;
- **praca** – popularne zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza;
- **życie rodzinne i towarzyskie** – okresy życia, członkowie rodziny, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia;
- **żywienie** – artykuły spożywcze, przygotowanie potraw, posiłki, lokale gastronomiczne;
- **zakupy i usługi** – rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, korzystanie z usług;
- **podróżowanie i turystyka** – środki transportu, baza noclegowa, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie, wypadki i awarie;
- **kultura** – podstawowe dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze;
- **sport** – popularne dyscypliny sportu, podstawowy sprzęt sportowy, imprezy sportowe;
- **zdrowie** – higieniczny tryb życia, podstawowe schorzenia, ich objawy i leczenie, niepełnosprawni, uzależnienia;
- **nauka, technika** – odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych;
- **świat przyrody** – klimat, świat roślin i zwierząt, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe;
- **państwo i społeczeństwo** – struktura państwa, urzędy, organizacje międzynarodowe, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przestępczość;
- **elementy wiedzy o krajach obszaru językowego**, którego język jest zdawany.

Dodatkowo zawarte jest słownictwo związane z wybranym kierunkiem kształcenia – **technik rolnik**.

Słownictwo związane z następującymi tematami:

- **produkcja roślinna:**
  - ✓ meteorologia rolnicza;

- ✓ gleboznawstwo;
- ✓ uprawa roli;
- ✓ ekologiczne metody produkcji roślinnej;
- ✓ użytkami zielonymi.
- **produkcja zwierzęca:**
  - ✓ budowa narządów i układów organizmu zwierzęcego;
  - ✓ czynności życiowe zachodzące w organizmach żywych;
  - ✓ utrzymanie i pielęgnacja zwierząt gospodarskich;
  - ✓ rozpoznawanie ważniejszych chorób, stosowanie właściwej profilaktyki i pomoc w nagłych wypadkach;
- **blok techniczny:**
  - ✓ maszyny i urządzenia stosowane w produkcji rolniczej;
  - ✓ budowa i działanie pojazdów rolniczych;
  - ✓ eksploatacja i konserwacja pojazdów i maszyn rolniczych;
  - ✓ pomieszczenia inwentarskie oraz ich wyposażenie;
  - ✓ maszyny i urządzenia do transportu;
  - ✓ niekonwencjonalne źródła energii;
  - ✓ przepisy o ruchu drogowym;
- **blok ekonomiczny:**
  - ✓ podstawowe pojęcia i kategorie ekonomiczne;
  - ✓ koszty produkcji rolniczej;
  - ✓ zachowania konsumentów i producentów na rynku;
  - ✓ instytucje działające na rzecz wsi i rolnictwa;
  - ✓ rolnictwo polskie w procesie integracji międzynarodowej;
  - ✓ rynki hurtowe i giełdy towarowe;
  - ✓ procedury zakładania przedsiębiorstw;
  - ✓ biznesplan przedsiębiorstwa.

2.2 Struktury gramatyczne

1. Składnia:

- zdania oznajmujące i pytające w czasach:
  - ✓ Simple Present;
  - ✓ Present Continuous;
  - ✓ Present Perfect;
  - ✓ Present Perfect Continuous;
  - ✓ Simple Past;
  - ✓ Past Continuous;
  - ✓ Past Perfect;
  - ✓ Simple Future;
  - ✓ Future Continuous;
  - ✓ Future Simple in the Past.
- zdania rozkazujące;
- zdania z podmiotem *it*:
  - ✓ dla określania czasu, pogody, temperatury i odległości;
  - ✓ w konstrukcji z *for/of* + dopełnienie + bezokolicznik;
  - ✓ w konstrukcji z bezokolicznikiem (np. *It's time to go.*).
- zdania z podmiotem *there* ograniczone do: *there is/are, was/were, will be.*;

- pytania typu Question Tags;
  - zdania z dwoma dopełnieniami;
  - zdania w stronie biernej w czasach: Simple Present, Simple Past, Present Perfect, Simple, Future, Past Perfect;
  - pytania pośrednie;
  - zdania w mowie zależnej (twierdzenia, pytania i rozkazy) z czasownikami typu *say, tell, ask* i następstwo czasów;
  - zdania współrzędnie złożone;
  - zdania podrzędnie złożone:
    - ✓ podmiotowe (np. *What I know about it is confidential.*);
    - ✓ dopełnieniowe (np. *He promised that he would come soon. He'd like everyone to enjoy the party.*);
    - ✓ przydawkowe ograniczające i opisujące (np. *The train that we wanted to take was delayed. My aunt, who has been helping our family for years, is a rich duchess.*);
    - ✓ okolicznikowe:
      - celu (np. *I phoned him to tell him the news.*);
      - czasu (np. *Say your name when they ask you.*);
      - miejsca (np. *They found themselves where they had never been before.*);
      - porównawcze (np. *Sylvia's garden is as big as Margaret's [is]. I respect him more than words can say. Jake has as much courage as his older brother [has].*);
      - przyczyny (np. *I lent him the book because he asked me to. As it was quite late, we went straight home*);
      - przyzwolenia (np. *Although he was big and strong, he didn't want to fight.*);
      - skutku (np. *I worked till late so I was tired.*);
      - warunku (typu 0, I, II,) (np. *If too many people come, what shall we do? If he changed his ways he'd have more friends.*);
  - konstrukcje bezokolicznikowe i gerundialne:
    - ✓ czasownik + bezokolicznik (w tym *used to*);
    - ✓ czasownik + rzeczownik odsłowny (gerund);
    - ✓ czasownik + dopełnienie + bezokolicznik;
    - ✓ czasownik + dopełnienie + bezokolicznik bez *to*;
    - ✓ konstrukcje typu : *I'm glad to see you., too + przymiotnik + bezokolicznik* (np. *too old to work*);
    - ✓ wyrażenie *to be going to*;
  - konstrukcja: *have something done*;
  - zdania wykrzyknikowe.
- 2. Czasowniki:**
- bezokolicznik i formy osobowe;
  - czasowniki posiłkowe;
  - czasowniki modalne z bezokolicznikiem zwykłym (np. *He must do it.*):
    - ✓ *Can* używany do wyrażenia umiejętności, przypuszczenia, prośby, przyzwolenia oraz z tzw. czasownikami postrzegania;
    - ✓ *Could* używany do wyrażenia umiejętności, możliwości lub w trybie warunkowym, próśb oraz z czasownikami postrzegania, możliwości w czasie przeszłym, gdy ta możliwość nie została wykorzystana;

- ✓ *May* używany do wyrażenia przypuszczenia i prawdopodobieństwa w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości oraz przyzwolenia i pytania o przyzwolenie;
- ✓ *Might* używany do wyrażenia przypuszczenia i prawdopodobieństwa w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości, przyzwolenia oraz w bardzo grzecznych prośbach;
- ✓ *Must* używany do wyrażenia przypuszczenia graniczącego z pewnością w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości lub konieczności, w tym *mustn't* do wyrażenia zakazu i *needn't* dla wyrażenia braku konieczności w odniesieniu do teraźniejszości;
- ✓ *Will* używany do wyrażenia postanowienia lub prośby lub pewności;
- ✓ *Shall* używany do wyrażenia propozycji, ofert i sugestii;
- ✓ *Would* używany do wyrażenia przypuszczenia w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości, prośb i ofert z *like*;
- ✓ *Should* i *ought to* używane do wyrażenia powinności lub krytyki w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości lub prawdopodobieństwa;

- tryb rozkazujący;
- czasowniki regularne i nieregularne;
- imiesłów czynny i bierny;
- czasowniki wyrażające stany i czynności – różnice w użyciu czasów;
- czasowniki złożone (Phrasal Verbs);
- budowa słowotwórcza czasownika;
- czasy gramatyczne:
  - ✓ Simple Present;
  - ✓ Present Continuous;
  - ✓ Present Perfect;
  - ✓ Present Perfect Continuous;
  - ✓ Simple Past;
  - ✓ Past Continuous;
  - ✓ Past Perfect;
  - ✓ Simple Future;
  - ✓ Future Continuous;
  - ✓ Future Simple in the Past.

3. Rzeczowniki:

- rzeczowniki określające nazwy rzeczy i pojęć, tzw. „policzalne” i „niepoliczalne”;
- liczba mnoga regularna i nieregularna;
- forma dzierżawcza (of i Saxon Genitive);
- rodzaj;
- rzeczowniki złożone;
- rzeczowniki użyte przymiotnikowo (np. *a book cover*);
- budowa słowotwórcza rzeczownika.

4. Przymiotniki:

- przedimek nieokreślony, określony i zerowy.

5. Przymiotniki:

- stopniowanie regularne i nieregularne (*good, bad, little, far*) używane do porównań w stopniu równym, wyższym i najwyższym;
- użycie przymiotników z *so, such, how* i *what*;
- przymiotnik dzierżawczy;

- budowa słowotwórcza przymiotnika.
- 6. Przysłówki:**
- stopniowanie regularne i nieregularne;
  - przysłówek *too* i *enough*;
  - miejsce przysłówka w zdaniu.
- 7. Zaimki:**
- zaimek osobowy;
  - zaimek dzierżawczy;
  - zaimek zwrotny i emfatyczny;
  - zaimek wskazujący;
  - zaimek pytający;
  - zaimek względny;
  - zaimek wzajemny;
  - zaimek nieokreślony:
    - - *some, any, no, every* i złożenia z nimi;
    - *none, either, neither*;
    - *many, much, few, a few, little, a little*;
    - *another, other, others, the other, the others*;
    - *every, each, enough*;
    - *both, all*.
  - zaimek bezosobowy *you*.
- 8. Liczebniki:**
- liczebniki główne i porządkowe.
- 9. Przyimki:**
- przyimki określające miejsce, kierunek, odległość;
  - przyimki określające czas;
  - przyimki przyczyny;
  - przyimki sposobu;
  - przyimki po niektórych czasownikach i przymiotnikach.
- 10. Spójniki:**
- *and, or, but, if, unless, that, till, until, when, where, while, after, before, because, (al)though, so*.

2.3 Funkcje komunikacyjne z uwzględnieniem funkcji języka specjalistycznego

Do najważniejszych **funkcji językowych** w programie należą:

- witanie i żegnanie się;
- przedstawianie się;
- opisywanie osób;
- wyrażanie domysłów i przypuszczeń;
- opisywanie miejsc;
- opisywanie przedmiotów;
- wyrażanie preferencji i życzeń;
- rozmowa w sprawie pracy;
- pytanie o radę;
- udzielanie rad;

- zamawianie posiłku w restauracji;
- wizyta u lekarza;
- udzielanie instrukcji;
- wyrażanie skarg;
- przeproszanie;
- pytanie o pozwolenie;
- udzielanie i odmawianie pozwolenia;
- wyrażanie próśb;
- składanie propozycji;
- wyrażanie sugestii;
- umawianie się;
- gratulowanie;
- prowadzenie rozmowy - przerywanie czyjejs wypowiedzi, wahanie, prośba;
- powtórzenie lub wyjaśnienie, słuchanie z zainteresowaniem;
- wyrażanie odczuć i nastrojów;
- wyrażanie opinii;
- wyrażanie zgody i braku zgody z czyjąś opinią;
- rozmowa o pogodzie;
- pytanie o drogę;
- wskazywanie drogi;
- rezerwowanie i kupowanie biletów;
- rozmowy w recepcji w hotelu;
- udzielanie i uzyskiwanie informacji;
- relacjonowanie wydarzeń;
- negocjowanie;
- nawiązywanie kontaktu, uzyskiwanie i udzielanie informacji z użyciem technologii informatycznej i komunikatywnej;
- opowiadanie o pogodzie;
- rozmowa na temat gleb i ekologicznej produkcji roślinnej;
- rozmowa na temat utrzymania i pielęgnacji zwierząt gospodarskich;
- rozmowy dotyczące ważniejszych chorób, stosowania właściwej profilaktyki i pomoc w nagłych wypadkach;
- rozmowy na temat maszyn i urządzeń rolniczych: ich budowę i eksploatację;
- wyrażenia i zwroty dotyczące pomieszczeń inwentarskich i ich wyposażenia;
- rozmowy na temat podstawowych pojęć ekonomicznych związanych z rolnictwem.

3 Procedury osiągnięcia celów

3.1 Postulaty metodyczne

Projekt nauczania języka angielskiego realizowany będzie przez cztery lata, od września 2009 roku do czerwca 2012, w klasie I TR – o profilu rolniczym. Zajęcia prowadzone będą w wymiarze 2 godzin tygodniowo przez cały cykl kształcenia. Uczniowie pracować będą z podręcznikiem „Matura Solutions” (pre-intermediate) oraz repetytorium maturalnym (Longman) oraz materiałami dodatkowymi, rozwijającymi kompetencje językowe oraz słownictwo i zagadnienie zawodowe. Wykorzystana również będzie technologia informatyczna i komunikatywna, uczniowie będą korzystać z informacji zawartych w Internecie oraz innych materiałów dydaktycznych, monitorujących i kontrolnych przygotowanych przez nauczyciela w celu usprawnienia procesu nauczania.

3.2 Metody i formy pracy preferowane w dydaktyce

Przewidywane są następujące **formy pracy** na lekcji i poza klasą:

- praca indywidualna;
- praca indywidualna w domu (w tym przygotowanie prezentacji projektu);
- praca indywidualna pod kierunkiem nauczyciela;
- praca w parach;
- praca w parach pod kierunkiem nauczyciela;
- praca w grupach (w tym projekty);
- praca z całą klasą.

Uczniowie, którzy przyszłości chcieliby związać się z rolnictwem i posiadać wykształcenie rolnicze, powinni być wyposażeni w kompetencje kluczowe pozwalające im na:

- autonomię nauczania;
- komunikację w języku obcym skutkującą wymianą doświadczenia z innymi rolnikami, w szczególności zaś z rolnikami z rozwiniętych krajów zachodnich w celu podniesienia swoich kompetencji oraz wykorzystania nowatorskich podejść do uprawy ziemi i hodowli zwierząt gospodarskich;
- sprawne zarządzanie swoim gospodarstwem w nowej Europie;
- korzystanie z obcojęzycznych źródeł informacji zawartych w środkach masowego przekazu (łącznie Internetem);
- korzystanie z Internetu.

W celu uzyskania założonych osiągnięć program przewiduje zastosowanie poniższych **metod pracy**:

- metoda komunikacyjna – pozwalającą na wyposażenie ucznia w kompetencje językowe pozwalające na skuteczne porozumiewanie się przydatne w codziennym życiu zawodowym i osobistym;

- metoda motywacyjna – po dokonaniu analizy uczniów można stwierdzić, iż pochodzą oni z różnych środowisk społecznych i rodzinnych, dlatego metoda ta pozwoli nauczycielowi na wskazanie właściwego „kierunku”;
- metoda audiolingualna – przydatna zwłaszcza przy nauce wymowy, intonacji i przyswajaniu leksyki ;
- metoda gramatyczno-tłumaczeniowa – utrwalająca struktury i formy gramatyczne, a także słownictwo;
- Techniki multimedialne – Internet – docieranie do materiałów autentycznych BBC Word Service: Learning English www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish;
- Lektura tekstów, popularnonaukowych;
- Dyskusja na istotne dla młodzieży tematy.

3.3 Techniki nauczania

Dobierając odpowiednie techniki nauczania należy pamiętać o tym, aby dawały one możliwość ćwiczenia sprawności językowych w sposób zintegrowany, powinny być dostosowane do możliwości uczniów, różnorodne i motywujące do samodzielnego rozwijania kompetencji kluczowych.

1. Techniki doskonalące umiejętność mówienia

Sprawność mówienia jest podstawowym warunkiem skutecznej komunikacji. W celu doskonalenia sprawności mówienia stosować można:

- gry i zabawy komunikacyjne;
- dialogi;
- wypowiedzi sterowane (zadania przygotowujące do ustnego egzaminu maturalnego);
- symulacje i odgrywanie ról , w tym: negocjacje, relacjonowanie wydarzeń, udzielanie wskazówek i informacji;
- ustne opisy, prezentacje, dyskusje;
- ćwiczenia wykorzystujące różnego rodzaju materiały wizualne;
- zgadywanki i historyjki obrazkowe;
- wnioskowanie z obrazka (poszerzenie opisu ilustracji o wnioskowanie na temat elementów i sytuacji, które przedstawia).

2. Techniki doskonalące umiejętność pisania

Doskonaląc umiejętność pisania nauczyciel w swojej pracy wykorzystywać może następujące techniki:

- ćwiczenia na uzupełnianie luk;
- wybór poprawnej formy językowej;
- zastępowanie wyrazów w tekście synonimami;
- pisanie planu wypowiedzi;
- pisanie fragmentu tekstu;
- tworzenie krótkiego tekstu użytkowego: pocztówki, zaproszenia, ogłoszenia, wiadomości, ankiety;
- dokonywanie korekty pracy kolegi/koleżanki;
- dokonywanie korekty własnej pracy, a także analizy popełnionych błędów.

Rozwijając umiejętność pisania i przygotowując ucznia do części pisemnej egzaminu maturalnego z języka angielskiego należy zwrócić szczególną uwagę na różnorodność prac

pisanych, ich formę oraz styl. Niezbędne jest tu wyposażenie uczniów w znajomość poprawnych struktur gramatycznych, jak i zasobu słownictwa charakterystycznego dla stylu formalnego i prywatnego listu.

3. Techniki doskonalące umiejętność czytania

W doskonaleniu umiejętności czytania nauczyciel może wykorzystać następujące techniki:

- udzielanie przez ucznia odpowiedzi na pytania do tekstu;
- wskazywanie określonych informacji w tekście;
- układanie fragmentów tekstu we właściwej kolejności;
- technikę wielokrotnego wyboru;
- uzupełnianie brakujących informacji;
- poprawianie informacji błędnych;
- zadania typu prawda-fałsz.

4. Techniki doskonalące umiejętność słuchania

W doskonaleniu umiejętności rozumienia ze słuchu przydatne być mogą następujące techniki:

- wskazywanie informacji związanych z treścią nagrania;
- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne i szczegółów;
- porządkowanie informacji we wskazanej kolejności;
- uzupełnianie tekstu z lukami;
- zadania typu prawda-fałsz;
- przyporządkowywanie.

5. Nauczanie struktur gramatycznych

Osiągnięcie umiejętności skutecznego posługiwania się językiem angielskim w mowie i na piśmie nie jest możliwe bez opanowania struktur gramatycznych i leksyki. Pomagają w tym kolejne ćwiczenia:

- ćwiczenia oparte na powtarzaniu;
- technika testu wielokrotnego wyboru;
- technika podstawiania;
- technika „rozsypanki zdaniowej”;
- pisemne ćwiczenia gramatyczne;
- dialogi.

Uczenie się gramatyki jest postrzegane przez uczniów jako jeden z najtrudniejszych aspektów w nauce języka angielskiego. Dlatego też rolą nauczyciela jest zastosowanie jak najskuteczniejszych metod, różnorodnych ćwiczeń aktywizujących i motywujących ucznia.

6. Uczniu się struktur leksykalnych i słownictwa sprzyjają następujące techniki:
tworzenie grup tematycznych

- ćwiczenia, których celem jest kojarzenie wyrazów z dźwiękiem, przedmiotem lub obrazem;
- układanie zdań i dialogów z wyrazami i całymi zwrotami;
- mapy pamięci;
- technika testu wielokrotnego wyboru;
- częste powtarzanie wyrazów i zwrotów;
- zapisywanie nowego słownictwa na kartkach i umieszczanie ich w widocznych miejscach;
- ćwiczenia z zakresu poprawiania błędów.

Program zakłada gradację materiału leksykalnego i gramatycznego ze względu na poziom trudności, stały monitoring i ewaluację działań dydaktycznych.

3.4 Indywidualizacja pracy z uczniem

Jako że uczniowie w danej grupie posiadają zróżnicowaną znajomość i stopień opanowania języka angielskiego, niezbędne jest ujęcie pracy indywidualnej z uczniem.

Przy pracy z uczniem zdolnym nauczyciel powinien:

- motywować uczniów do ciągłego podnoszenia poziomu biegłości opanowania języka poprzez zachęcanie do uczestnictwa w konkursach, olimpiadach językowych;
- przygotowywać dla uczniów dodatkowe, trudniejsze zadania do pracy na lekcji i w domu;
- pomóc w przygotowywaniu przez uczniów prezentacji multimedialnych będących uzupełnieniem lekcji;
- organizować koła zainteresowań języka angielskiego;

Przy pracy z uczniem słabym nauczyciel powinien:

- wprowadzać indywidualne zadania do pracy w domu;
- zachęcać uczniów zdolniejszych do pomocy uczniom słabszym;
- dopasowywać system oceniania do możliwości ucznia;
- zaplanowanie dłuższego czasu pracy;
- ustalić dodatkowe konsultacje;
- wprowadzać zadania o odpowiednim poziomie trudności.

3.5 Środki dydaktyczne

Jako podstawowe pomoce dydaktyczne proponuje się:

- pakiet edukacyjny podręcznik „Matura Solutions” (poziomy pre-intermediate, intermediate) OUP i „Matura repetytorium” wydawnictwa Macmillan;
- słowniki jedno- i dwujęzyczne;
- słowniki specjalistyczne;
- książki pomocnicze z technologii rolniczej;
- broszury, informatory, ulotki;
- materiały pochodzące z Internetu;
- płyty CD do podręcznika;
- płyty DVD z nagraniami filmów fabularnych i dokumentalnych.

4 Opis osiągnięć ucznia

Po zakończeniu kursu uczeń powinien opanować następujące umiejętności:

- tworzy spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne poprawne pod względem stylistycznym i gramatyczno-leksykalnym;
- stosuje w wypowiedziach ustnych poprawną wymowę i wzorce intonacyjne;
- stosuje przyjęte formy wypowiedzi pisemnych;
- odczytuje znaczenia wypowiedzi przekazane za pomocą różnych nośników, takich jak zapis magnetofonowy, wypowiedź nauczyciela, tekst pisany, itd. na poziomie dosłownym i przenośnym;
- skutecznie komunikuje się w zakresie sprawności produktywnych i receptywnych;
- swobodnie posługuje się językiem obcym w sytuacjach życia codziennego;
- stosuje różne strategie uczenia się;
- poszukuje informacji przy wykorzystaniu różnych źródeł;
- analizuje swoje wypowiedzi i dokonuje autokorekty;
- kształtuje systematyczność i samodyscyplinę;
- zna strukturę i zasady egzaminu maturalnego;
- wykonuje zadania typowe dla egzaminu maturalnego;
- wykorzystuje zdobytą wiedzę z przedmiotów zawodowych i stosuje ją przy użyciu języka angielskiego;
- ma opanowane kompetencje językowe i słownictwo, umożliwiające posługiwanie się językiem w sytuacjach związanych z życiem zawodowym;
- umie wykorzystywać różne źródła informacji w rozwoju kluczowych kompetencji.

Po każdej części tematycznej i gramatycznej przeprowadzana jest kontrola opanowania materiału przez ucznia. Jej celem jest zoptymalizowanie i korekta procesu nauczania. Dzieje się to poprzez ocenę opanowania treści programowych przez ucznia.

Formy kontroli opanowania materiału są ustne i pisemne. Formy sprawdzające sprawność mówienia to rozmowy sterowane, realizacja rozmów w sytuacjach życia codziennego i zawodowego oraz reakcje językowe. Pisemne formy to między innymi kartkówki, testy, krótka i dłuższa forma pisemna, np. notatka, zaproszenie, ogłoszenie lub list formalny i nieformalny. Kontroli i ocenie podlegają wszystkie kompetencje kluczowe, a więc mówienie, pisanie, czytanie i słuchanie, a formy i typy zadań odpowiadają standardom egzaminu maturalnego.

5 Ocena osiągnięć ucznia

5.1 Ocena celujący

Przy ocenianiu proponuje się następującą skalę ocen:

Uczeń otrzymuje ocenę **celujący**, gdy w zakresie czterech sprawności językowych spełnia następujące warunki:

Ocena osiągnięć w zakresie umiejętności rozumienia ze słuchu:

- domyśla się prawdziwych znaczeń wyrazów w wypowiedziach rodzimych użytkowników języka angielskiego;
- rozumie ogólny sens i istotne informacje tekstów wypowiedzianych w naturalnym tempie w warunkach nieznaczących zakłóceń;
- rozumie ogólny sens i istotne informacje wypowiedzi monologowych i rozmów w audycjach radiowo-telewizyjnych oraz oglądanych filmach;
- rozumie ogólną intencję i istotne treści wypowiedzi w obrębie wybieranych przez uczniów tematów specjalizacji.

W zakresie mówienia:

- formułuje poprawne wypowiedzi, które cechuje: większa samodzielność i twórcze użycie jednostek języka odpowiednio do sytuacji i intencji, zauważalna idiomatyczność, ujawniająca się siłą wyrazistości i sugestywności, użycie nowych wyrazów i związków wyrazowych zapamiętanych w toku słuchania i samodzielnego słuchania tekstów;
- formułuje wypowiedzi w sposób właściwy dla poznanych kategorii semantyczno-intencjonalnych, odpowiednio do potrzeb i pełnionych funkcji;
- wypowiada się zwięźle w ramach tematu specjalizacji zgodnie z zainteresowaniami i potrzebami komunikacyjnymi.

W zakresie czytania:

- rozumie ogólny sens, istotne szczegóły oraz przesłanie krótkich utworów literackich i tekstów popularno-naukowych;
- rozumie treści artykułów prasowych;
- rozumie, posługując się językiem dwujęzycznym, teksty specjalistyczne, odpowiadające zainteresowaniom i potrzebom komunikacyjnym uczących się.

W zakresie pisania

- formułuje samodzielnie rozwinięte teksty w ramach zdobytych umiejętności pisania;
- potrafi napisać zwięzły tekst zawierający istotne informacje na podstawie uważnie wysłuchanego, nietrudnego tekstu popularnonaukowego lub publicystyczno-opisowego;
- potrafi napisać na podstawie tekstów-wzorców teksty specjalistyczne zgodnie z zainteresowaniami i potrzebami komunikacyjnymi.

Ponadto uczeń otrzymuje ocenę **celujący**, gdy:

- swoimi wiadomościami i umiejętnościami prezentuje zaawansowany stopień

- opanowania języka;
- wykonuje prace dodatkowe, zadania o podwyższonym stopniu trudności.

5.2 Ocena bardzo dobry

Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobry**, gdy w zakresie czterech sprawności językowych spełnia następujące warunki:

W zakresie słuchania:

- bardzo dobrze rozumie treść wypowiedzenia (polecenia, prośby, wyjaśnienia, repliki itp.) w typowych sytuacjach odgrywając rolę przechodnia, turysty, klienta, gościa itp.;
- rozumie treść wypowiedzi zawierających nowe wyrazy dzięki samodzielnemu ustaleniu ich znaczenia przez domysł oraz na podstawie tekstu sytuacyjnego;
- rozumie ogólny sens i istotne elementy treści dłuższej wypowiedzi, rozmowy rodzimych użytkowników języka;
- rozumie treść informacji przekazywanej telefonicznie, treść ogłoszeń, komunikatów przekazywanych przez środki przekazu;
- na podstawie wysłuchanego komunikatu poprawnie określa intencje autora i potencjalnego adresata wypowiedzi.

W zakresie mówienia:

- dysponuje dużym zakresem słownictwa dla wyrażania myśli i idei;
- potrafi omawiać tematy życia codziennego oraz o charakterze bardziej złożonym/abstrakcyjnym;
- umie w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie, prowadzić dialog, rozmowę na podstawie dialogu wzorcowego, dokonując modyfikacji replik odpowiednio do potrzeb komunikacyjnych, rozbudowując je, używając nowo przyswojonych wyrazów i replik inicjujących i podtrzymujących rozmowę;
- prezentuje bardzo dobre opanowanie zasad artykulacji, intonacji, akcentuacji i modeli zdań;
- wypowiedziane komunikaty są poprawne zarówno pod względem ekspresji, jak i języka.

W zakresie czytania:

- potrafi poprawnie czytać bez uprzedniego przygotowania teksty zawierające znane słownictwo, w tempie nie zakłócającym odbioru treści;
- domyśla się na podstawie kontekstu znaczenia nowych wyrazów i odróżnia znaczenie wyrazów podobnie brzmiących;
- rozumie prosty, fabularny, informacyjny tekst i opowiada jego treść po polsku osobie nie znającej języka angielskiego;
- argumentuje każdorazowo swoje decyzje faktami zaczerpniętymi z treści czytanego tekstu, bądź z analizy jego formy lub języka.

W zakresie pisania:

- potrafi napisać streszczenie opracowanego tekstu;
- opracowuje tekst o charakterze opisowo-informacyjnym oraz przedstawia charakterystykę osoby;
- samodzielnie pisze list, wyraża życzenia, gratulacje, podziękowania itp.;
- potrafi napisać życiorys;

- jest w stanie wypełnić proste pismo urzędowe, np. deklarację celną, ankietę personalną, formularz zgłoszeniowy itp.

5.3 Ocena dobry

Uczeń otrzymuje ocenę **dobry**, gdy w zakresie czterech sprawności językowych spełnia następujące kryteria:

W zakresie słuchania:

- dobrze określa ogólny sens wysłuchanej wypowiedzi;
- prawidłowo wyodrębnia kluczowe informacje w wysłuchanym komunikacie;
- prawidłowo wyodrębnia główną ideę całej wypowiedzi;
- rozumie treść tekstów opisowych zawierających nie więcej niż 10% nieznanego słownictwa;
- rozumie treść prostej informacji i przekazywanej telefonicznie, treść ogłoszeń, komunikatów przekazywanych przez środki przekazu;

W zakresie mówienia:

- dysponuje wystarczającym zakresem słownictwa dla wyrażania myśli i idei;
- potrafi omawiać tematy codzienne i niektóre tematy o charakterze bardziej złożonym;
- na ogół potrafi zabierać głos w rozmowie;
- wypowiada się w tempie zbliżonym do naturalnej mowy;
- rzadko popełnia błędy językowe zakłócające komunikację, tylko w nieznacznym stopniu;
- stopień opanowania zasad artykulacji, akcentuacji i intonacji umożliwia uczniowi budowanie wypowiedzi ustnych poprawnych pod względem ekspresji.

W zakresie czytania:

- dąży do zrozumienia sensu komunikatu, a nie do przetłumaczenia go;
- potrafi przewidzieć i określić przedmiot oraz treść komunikatu;
- potrafi wyodrębnić myśl przewodnią całego komunikatu oraz poszczególnych jego treści;
- poprawnie wyodrębnia fakty;
- trafnie określa styl, wskazuje adresata lub potencjalnego odbiorcę argumentując swoje decyzje faktami z tekstu.

W zakresie pisania:

- formułuje wypowiedź zgodną z tematem, założoną formą i objętością określoną w poleceniu;
- opracowuje krótki tekst o charakterze opisowo-informacyjnym oraz krótką charakterystykę osoby;
- pisze tekst poprawny językowo, w którym występują nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne w nieznacznym stopniu zakłócające rozumienie oraz błędy ortograficzne nie zmieniające znaczenia wyrazów.

5.4 Ocena dostateczny

Uczeń otrzymuje ocenę **dostateczny**, gdy w zakresie czterech sprawności językowych spełnia następujące kryteria:

W zakresie słuchania:

- określa ogólny sens wysłuchanej wypowiedzi;
- wyodrębnia informacje, które występują w zrozumiałych dla niego kontekstach i są wyrażone zrozumiałym językiem, ma jednak trudności w wydzieleniu tylko żądanych informacji, bądź rozgraniczeniu informacji głównych i drugorzędnych, ogólnych i szczegółowych;
- jest w stanie śledzić fabułę komunikatu tylko w wypadku klarownej struktury;
- rozumie treść prostych informacji.

W zakresie mówienia:

- dysponuje ograniczonym słownictwem dla wyrażania myśli i idei;
- potrafi omawiać proste, codzienne tematy;
- czasami w naturalny sposób zabiera głos w rozmowie;
- wypowiada się wolno, a sama wypowiedź nie jest płynna;
- popełnia błędy językowe częściowo zakłócające komunikację, jednak jego wypowiedź jest w miarę zrozumiała;
- w wypowiedziach przeważają zdania proste.

W zakresie czytania:

- czyta w wolnym tempie;
- dąży do dosłownego tłumaczenia tekstu;
- w większości wypadków jest w stanie prawidłowo przewidzieć i określić przedmiot i treść wypowiedzi;
- ma trudności z wyodrębnieniem myśli przewodniej całego komunikatu lub jego części;
- potrafi wyodrębnić w komunikacie przede wszystkim fakty.

W zakresie pisania:

- formułuje wypowiedź częściowo zgodną z tematem;
- ujmuje temat jednostronnie, występują braki w argumentacji;
- konstruuje wypowiedź formalnie uporządkowaną, choć jej logiczna struktura może być chwiejna;
- często dąży do odtwarzania modelu;
- nie przestrzega limitu słów;
- posługuje się prostymi strukturami zdaniowymi, posiadającymi wąski zakres słownictwa;
- często stosuje powtórzenia leksykalne;
- popełnia liczne błędy językowe, ortograficzne i interpunkcyjne, częściowo zakłócające komunikację.

5.5 Ocena dopuszczający

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczający**, gdy w zakresie czterech sprawności językowych spełnia następujące kryteria:

W zakresie słuchania:

- nie zawsze rozumie ogólny sens wypowiedzi;
- wyodrębnia niedużą część potrzebnych informacji, które występują w zrozumiałych dla niego kontekstach i są wyrażone prostym zrozumiałym językiem, ale nie potrafi wydzielić tylko żądanych informacji,

bądź rozgraniczyć informacji głównych lub drugorzędnych, ogólnych i szczegółowych;

- ma trudności w śledzeniu fabuły komunikatu.

W zakresie mówienia:

- dysponuje bardzo ograniczonym zakresem słownictwa dla wyrażania myśli i idei;
- z trudnością omawia codzienne tematy;
- ma problemy z zabraniem głosu w rozmowie;
- tempo wypowiedzi jest wolne, wypowiedź nie jest płynna;
- popełnia liczne błędy językowe, które w znacznym stopniu zakłócają komunikację;
- używa jedynie zdań prostych.

W zakresie czytania:

- tempo czytania jest bardzo wolne;
- ma trudności ze zrozumieniem tekstu;
- z trudnością określa główną myśl tekstu;
- potrafi wyodrębnić w komunikacie jedynie fakty.

W zakresie pisania:

- formułuje wypowiedź tylko częściowo zgodną z tematem;
- ujmuje temat jednostronnie, brak jest myśli przewodniej, widoczne braki w argumentacji;
- formułuje wypowiedź w znacznym stopniu niespójną, niekonsekwentną (brak widocznego zamysłu/nielogiczną);
- jego wypowiedź nie osiąga określonego limitu słów;
- stosuje bardzo ubogie słownictwo i jedynie proste struktury zdaniowe;
- popełnia liczne błędy językowe, ortograficzne i interpunkcyjne, znacznie zakłócające komunikację.

6 Ewaluacja

Ewaluacja osiągnięć uczniów w sensie poznawania, kontroli, analizy oraz oceny ich wiedzy i umiejętności należy do podstawowych ogniw procesu dydaktyczno-wychowawczego współczesnej edukacji szkolnej. Nie jest ona celem samym w sobie tego procesu, lecz jego etapem, a zarazem środkiem prowadzącym do samokontroli i samooceny wiedzy i umiejętności uczniów

Program ten może być modyfikowany w zależności od warunków czasowych, możliwości uczniów, używanego podręcznika. Daje on nauczycielowi swobodę w doborze metod pracy. Dobór elementów treści nauczania może ulec zmianie, zaś nie powinien wpłynąć na jakość założonych osiągnięć. Program przygotowuje do twórczego rozwiązywania problemów językowych poprzez poszukiwanie, segregowanie i wykorzystanie informacji pochodzących z różnych źródeł z efektywnym wykorzystaniem techniki i metod informatycznych. Podczas realizacji tego programu nauczyciel kształtuje ucznia niezależnego, odpowiedzialnego za własne postępy w opanowywaniu języka, samodzielnie planującego i organizującego sobie pracę w zależności od własnych zainteresowań i potrzeb.

Ankieta na początek kursu

1. Czy uczyłeś się wcześniej języka? Jeśli tak, ile lat.
2. Jak oceniasz w skali 0-5 stopień opanowania języka?
3. Czy uważasz, że chciałbyś poznać język angielski z elementami języka zawodowego?
4. Jakie zagadnienia związane z zawodem chciałbyś poznać?
5. Czego oczekujesz po uczestnictwie w zajęciach?
6. Czy lubisz uczyć się języka angielskiego?
7. Czy korzystałeś z pomocy na zajęciach? Jakich?
8. Co sprawia Tobie największe trudności w nauce języka?
9. Co, Twoim zdaniem, mogłoby uatrakcyjnić lekcje języka angielskiego?
10. Czy masz swoje sposoby nauki języka angielskiego?
11. Z jakich pomocy korzystałeś na zajęciach?
12. Czy jesteś zainteresowany udziałem w formach aktywności pozalekcyjnych takich jak: projekt, prezentacja?

- Tak   Nie
12. Czy forma testu ci odpowiada?
Tak   Nie
13. Czy uczysz się samodzielnie zdobywać wiedzę i poruszać w świecie informatycznym?
Tak   Nie
14. Czy zajęcia spełniają Twoje oczekiwania?
Tak   Nie   Nie zawsze
15. Czy poziom zajęć jest zadowalający?
Tak   Nie   Nie zawsze
16. Czy podczas zajęć zdobywasz nowe wiadomości
Tak   Nie   Nie zawsze
17. Czy chętnie uczestniczysz w zajęciach?
Tak   Nie   Nie zawsze
18. Czy atmosfera na zajęciach sprzyja aktywnej działalności?
Tak   Nie   Nie zawsze
19. Czy odniosłeś korzyści z uczestniczenia w zajęciach?
Tak   Nie
20. Czy uczysz się angielskiego poza szkołą na kursie lub lekcjach prywatnych?
Tak   Nie
21. Ile czasu tygodniowo poświęcasz na naukę języka angielskiego w domu?
Nic poniżej 30 min.
30-60 min.
60-120min.
Powyżej 120 min.
22. Czy jest coś, co chciałbyś zmienić na lekcjach?
Jeśli odpowiedziałeś TAK, co chciałbyś zmienić?
.....
.....

Bibliografia

- [1] Arends R. I., *Uczymy się nauczać*, WSiP, Warszawa 1994.
- [2] Harmer J., *The practice of English language teaching*, Longman 2001.
- [3] *Informator maturalny od 2005 roku z języka angielskiego*, OKE /CKE, Warszawa 2003.
- [4] Kłós M., Sikorzyńska A., *Program nauczania języka angielskiego, liceum ogólnokształcące, liceum profilowane i technikum*, Longman 2002.
- [5] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, WSiP S.A., Warszawa 1999.
- [6] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2005.
- [7] Revell J., Norman S., *In your hands. NLP in ELT*, Saffire Press, 1997.
- [8] Sosnowska J., Wieruszewska M.M., *Program nauczania języka angielskiego jako pierwszego języka obcego – kurs kontynuacyjny, IV etap edukacyjny*, Oxford University Press 2002.

Aneks stron internetowych

- www.google.com
- www.bbc.co.uk
- www.anglisci.pl
- www.onestopenglish.com

